

Doktori (PhD) értekezés

KAKUK GABRIELLA

2022

NEMZETI KÖZSZOLGÁLATI EGYETEM
Közigazgatás-tudományi Doktori Iskola

KAKUK GABRIELLA

MIGRÁCIÓS KIHÍVÁSOK AZ EMBERI JOGOK TÜKRÉBEN

DOKTORI (PHD) ÉRTEKEZÉS

TÉMAVEZETŐK:

Dr. Bódi Stefánia-Dr. Téglási András

BUDAPEST, 2022.

Tartalomjegyzék

KÖSZÖNETNYILVÁNÍTÁS.....	5
ELŐSZÓ: A TÉMAVÁLASZTÁSRÓL.....	6
KUTATÁS CÉLJA.....	10
KUTATÁSI MÓDSZERTAN.....	11
HIPOTÉZISEK.....	11
BEVEZETŐ.....	14
I. MIGRÁCIÓ.....	17
1.1 A MIGRÁCIÓ FOGALMA.....	17
1.2 A MIGRÁCIÓ KOCKÁZATAI.....	24
1.2.1 BIZTONSÁGI KOCKÁZATOK.....	25
1.2.2 GAZDASÁGI KOCKÁZAT.....	37
1.2.3 SZOCIÁLIS VESZÉLYEK.....	39
1.2.4 KULTURÁLIS VESZÉLYEK.....	41
1.2.5 Demográfiai kockázat.....	43
1.3 AZ INTEGRÁCIÓ KÉRDÉSE.....	45
II. MENEKÜLTÜGY.....	52
2.1 MENEKÜLT FOGALMA.....	52
2.2 A MENEKÜLT DEFINÍCIÓBÓL KIMARADT?.....	54
2.2.1 GAZDASÁGI MENEKÜLT.....	54
2.2.2 KÖRNYEZETI MENEKÜLT.....	55
III. A MENEKÜLTÜGY ÉS AZ EMBERI JOGOK KAPCSOLATA.....	65
3.1 EMBERI JOGI AGGÁLYOK A MENEKÜLTÜGY KAPCSÁN.....	65
3.2 DOKUMENTUMOK.....	65
3.2.1 EMBERI JOGOK EGYETEMES NYILATKOZATA.....	67
3.2.2 1951. ÉVI GENFI EGYEZMÉNY, ILLETVE AZ EZT MÓDOSÍTÓ 1967. ÉVI JEGYZŐKÖNYV.....	67
3.2.3 AZ AFRIKAI EGYSÉGSZERVEZET 1969. ÉVI MENEKÜLTÜGYI EGYEZMÉNYE.....	70
3.2.4 1984. ÉVI CARTAGENA-I NYILATKOZAT LATIN-AMERIKÁBAN.....	70
3.2.5 AZ EURÓPAI UNIÓ ALAPJOGI CHARTÁJA.....	71
3.2.6 A GYERMEK MINDENK FELETT ÁLLÓ ÉRDEKÉNEK MEGHATÁROZÁSÁRA VONATKOZÓ IRÁNYMUTATÁSOK.....	73
3.2.7 EGYEZMÉNY A KÍNZÁS ÉS AZ EMBERTELEN VAGY MEGALÁZÓ BÜNTETÉSEK VAGY BÁNÁSMÓD MEGELŐZÉSÉRŐL.....	73
3.2.8 YORK-I NYILATKOZAT.....	74
3.2.9 DUBLIN III RENDELET.....	75
3.3 NEMZETKÖZI SZERVEZETEK ÉS A MENEKÜLTÜGY.....	77
3.3.1 A MENEKÜLTÜGYI FŐBIZTOS HIVATALA (UNHCR).....	78
3.3.2 EMBERI JOGI TANÁCS.....	80
3.3.3 A NEMZETKÖZI MIGRÁCIÓS SZERVEZET (IOM).....	81
3.3.4 EURÓPAI UNIÓ ALAPJOGI ÜGYNÖKSÉG (FRA).....	83
3.3.5 EURÓPAI UNIÓ MENEKÜLTÜGYI ÜGYNÖKSÉGE (EUAA).....	84
IV. AZ ALAPJOGOK KORLÁTOZÁSA.....	86
4.1 ABSZOLÚT JOGOK ÉS TILALMAK.....	89
4.2 AZ ÁLTALÁNOS ALAPJOGVÉDELMI TESZT (SZÜKSÉGESSÉG – ARÁNYOSSÁG).....	90
4.3 ALAPJOG-KORLÁTOZÁS NEMZETBIZTONSÁG ÉRDEKÉBEN.....	92
4.4 ALAPJOGKORLÁTOZÁS ÉS A MIGRÁCIÓ.....	94
4.4.1 GYERMEKEK ALAPJOGAI.....	96
V. MAGYARORSZÁG MIGRÁCIÓS HELYZETE.....	97
VI. MAGYAR MEGOLDÁSOK?.....	106
6.1 HATÁRZÁR.....	107
6.1.1 A KERÍTÉS.....	109

6.1.2 HATÁRZÁR A GYAKORLATBAN	111
6.1.3 A JOGINTÉZMÉNY FOGADTATÁSA	114
6.1.4 A HATÁRZÁR EMBERI JOGI VETÜLETE	117
6.2 MENEKÜLTÜGYI ÓRIZET	127
6.2.1 AZ ÓRIZETBE VÉTEL TÍPUSAI.....	127
6.2.2 AZ ÓRIZET IDŐ KORLÁTAI	129
6.2.3 A MENEKÜLTÜGYI ÓRIZET HÁTTERE.....	131
6.2.4 A MENEKÜLTÜGYI ÓRIZET JOGALAPJA.....	133
6.2.5 A MENEKÜLTÜGYI ÓRIZET AZ EURÓPAI UNIÓBAN.....	134
6.2.6 ELLENVÉLEMÉNY.....	135
6.2.7 A MENEKÜLTÜGYI ÓRIZET BEVEZETÉSÉNEK HATÁSA SZÁMOKBAN.....	138
VII. MIGRÁCIÓS KIHÍVÁSOK KONTRA MAGYARORSZÁG - A BÍRÓSÁGI ÍTÉLETEK TÜKRÉBEN	144
7.1 AZ EURÓPAI UNIÓ BÍRÓSÁGA	144
7.1.1 FMS ÉS TÁRSAI KONTRA ORSZÁGOS IDEGENRENDESZETI FŐIGAZGATÓSÁG DÉL-ALFÖLDI REGIONÁLIS IGAZGATÓSÁG ÉS ORSZÁGOS IDEGENRENDESZETI FŐIGAZGATÓSÁG	144
7.1.2 Európai Bizottság kontra Magyarország	146
7.2 AZ EMBERI JOGOK EURÓPAI BÍRÓSÁGA.....	146
7.2.1 O.M. KONTRA MAGYARORSZÁG.....	146
7.2.2 ILIAS ÉS AHMED KONTRA MAGYARORSZÁG	147
7.2.3 R. R. ÉS MÁSONK KONTRA MAGYARORSZÁG.....	148
7.2.4 M.B.K. ÉS MÁSONK KONTRA MAGYARORSZÁG.....	150
7.2.5 H. M. ÉS MÁSONK KONTRA MAGYARORSZÁG.....	151
VIII. 2015 ÉS 2022 MIGRÁCIÓS TENDENCIÁINAK ÖSSZEHASONLÍTÁSA	162
8.1 AZ UKRAJNAI ESEMÉNYEK.....	162
8.1.1 AZ UKRAJNAI ESEMÉNYEK HATÁSA A MIGRÁCIÓ ALAKULÁSÁRA.....	168
8.1.2 IDEIGLENES VÉDELEM AZ UKRAJNÁBÓL MENEKÜLŐK SZÁMÁRA	168
8.1.3 EU-S FORRÁSOK BIZTOSÍTÁSA A FRONTORSZÁGOK SZÁMÁRA.....	171
8.1.4 AZ EURÓPAI UNIÓ KÜLSŐ HATÁRAINAK IGAZGATÁSA.....	172
8.1.5 UKRÁN MENEKÜLTEK MAGYARORSZÁGON	173
8.2 BESZÉLHETÜNK-E KÜLÖNBÉGTÉTELÉRŐL, ÉS HA IGEN, AKKOR MI ÁLLHAT A KÜLÖNBÉG HÁTTERÉBEN?.....	182
8.2.1 MAGYARORSZÁG ÁLLÁSPONTJA	186
8.2.2 KIBOCSÁTÓ ORSZÁG HOZZÁÁLLÁSA A MIGRÁCIÓHOZ.....	188
IX. MEGOLDÁSI JAVASLAT	191
HUMANITÁRIUS VÍZUM.....	191
X. KÖVETKEZTETÉSEK	198
ÁBRAJEGYZÉK.....	201
TÁBLÁZATJEGYZÉK	203
SZAKIRODALOM	204
PUBLIKÁCIÓS JEGYZÉK.....	212

KÖSZÖNETNYILVÁNÍTÁS

Ezúton szeretnék köszönetet mondani mindazoknak, akik az elmúlt években mellettem álltak, segítettek munkámat és támogatásukat fejezték ki.

Mindenekelőtt Édesanyámnak és Édesapámnak szeretném megköszönni szeretetüket és türelmüket, valamint a véget nem érő fáradozásait.

Köszönetemet fejezem ki témavezetőimnek, Dr. Bódi Stefánia Docens Asszonynak, valamint Dr. Téglási András Docens Úrnak, akik elindítottak a szakmai fejlődésem útján és kutatási tevékenységem minden fázisát figyelemmel kísérték.

Továbbá köszönettel tartozom Dr. Halász Iván Tanszékvezető Úrnak a szakmai iránymutatásokért.

Köszönet illeti munkatársaimat, akik lehetővé tették dolgozatom megírását.

Köszönettel tartozom a Nemzeti Közszerológiai Egyetem, az Államtudományi és Nemzetközi Tanulmányok Kar valamennyi oktatójának.

Végül köszönetet mondok családtagjaimnak és barátaimnak, segítségükért, támogatásukért és szeretetükért.

Az értekezést a fent említett személyeken túl nagynénémnek, Dr. Kékesi Olga emlékére ajánlom.

ELŐSZÓ: A TÉMAVÁLASZTÁSRÓL

A migráció témájának aktualitását a 2022-es események miatt talán nem is szükséges kiemelni, így szeretném a témaválasztásom háttérének szubjektív elemét bemutatni. Diplomaszerezésemet követően, 2013-ban a Bevándorlási és Állampolgársági Hivatalban volt lehetőségem elhelyezkedni, mint pályakezdő. A 2015-ben Európát és egyben Magyarországot érintő migrációs válság során is, mint engedélyügyi ügyintéző dolgoztam a Hivatal berkein belül. Bár nem a menekültügyi szakterületen munkálkodtam, a rendkívül nagyszámú magyarországi menedékkérők okozta hivatali túlterheltség csökkentése érdekében besegítés keretében találkoztam a menekültügyi szakterülettel, ahol részt vettem a magyarországi menedékkérők nyilvántartásba vételében.

A hivatal területén nap, mint nap találkoztam a menekültügyi válság emberi oldalával.

Az ebben az időszakban szerzett tapasztalatok alapján vetődött fel bennem a tanulmányaim továbbfolytatása, szaktudásom elmélyítése iránti igényem és ez határozta meg a kutatásom területét is.

A kutatásom során a téma objektív megközelítésére törekedtem, azonban mindvégig igyekeztem szem előtt tartani, hogy szakterületem olyan személyeket érint, akik sokszor kiszolgáltatott helyzetben vannak, fizikai és, vagy érzelmi bántalmazás miatt hagyták el otthonaikat viszontagságos és veszélyes úton. Álláspontom szerint ezt sosem veszíthetjük szem elől.

A menekültek az egyik legkiszolgáltatottabb és leghátrányosabb helyzetű embercsoportok közé tartoznak, jogaikat rendszeresen megsértik. Lakóhelyüket elhagyni kényszerült személyek témájának megvitatása során szükséges figyelmet fordítani a menekültek csoportján belül található még kiszolgáltatottabb csoportokra, is ilyenek például a gyermekek az idősök a fogyatékkal élő személyek továbbá a nők.

Egyre gyakrabban szólnak a tudósítások emberi jogi jogsértésekről, a nemzetközi humanitárius és/vagy menekültügyi jogszabályok megsértéséről, (példának okáért: visszaküldés tilalmáról, a migránsok elleni visszatoloncolásokról és erőszakos támadásokról, embertelen körülmények közötti önkényes és határozatlan idejű fogva tartásról, kizsákmányolásról, kínzásról és a bántalmazás egyéb formáiról, ideértve a nemi erőszakot, az eltűnést és a halált).

Az ember nem is tudja felfogni azt, hogy egy menekült milyen fizikai és lélektani állapotban érkezik meg a fogadó országba. Szerencsésnek mondhatjuk magunkat, ha nincs ilyen téren tapasztalatunk. Saját bőrömön nem tapasztaltam, így e téren a szakirodalomra, szépirodalomra,

a különböző médiumokban megjelent írásokra hagyatkozhatom. A menekültügy kapcsán az egyik kedvenc szépirodalmi művem David John és Hyeonseo Lee: A lány hét névvel-Szökésem Észak-Koreából című életrajzi könyve. A történet során betekintést kaphatunk a menekülés humán oldalára.

Ezen humán faktor miatt véleményem szerint a menekültügy témájának vizsgálata során, nem elegendő mérlegre tenni a pozitívumokat és a negatívumokat. Az emberi természetből fakadóan negatív elemeket hamar ki tudunk emelni, – így sokszor halljuk is – ilyen például, hogy a fogadó állam területére érkező nagyobb számú menekültek megbolygathatják a meglévő egyensúlyt, továbbá anyagi terhet ró a befogadó államra és annak állampolgáira, valamint negatív befolyással lehet a biztonságérzetre.

Azonban azt is szükséges leszögezni, hogy gyakran az előnyök és a negatív következmények nem egyenlően oszlanak meg a kibocsátó és a fogadó államok között. A nézőpontunk is befolyásolja az előnyök és hátrányok sorát, hiszen ugyanaz az esemény, mint például, hogy egy jól képzett munkavállaló elhagyja az országát és egy másikba települ le, a kibocsátó ország egyértelmű veszteségének, míg a fogadó ország nyereségének tekinthető. Ezen különbség gazdag táptalaja és az érzelmeiktől fűtött komoly társadalmi szakmai és politikai vitáknak a témában.

Kutatásom során a fent említettek fényében a menekültügyi eljárást emberi jogi vetületére koncentráltam figyelmemet.

A migráció témájával kapcsolatos társadalmi kommunikáció mindinkább a jelenség negatívumaira koncentrál, ezzel nagymértékben megnehezítve a célként kitűzött integrációt.

A fent említett elutasító jellegű hozzáállás a migráció kérdéséhez általában kijelenthetjük, hogy a szabályozási területen a migráció ellenőrizetlen alakulásának szankcionálására és visszaszorítására koncentrál. Ennek háttérében álló okot Gyeney Laura a következőképpen foglalta össze: e szabályozás számára a migrációs folyamat egy jogi, illetve politikai eszközökkel megoldandó problémaként jelenik meg, amely alapvetően közrendi és közbiztonsági kérdésekre jelenthet megoldásokat.¹

Azonban azt is szükséges megemlítenem, hogy a fenti megállapítások elsősorban az ellenőrzés nélküli, azaz illegális migráció esetében lehetnek indokoltak.

A migráció témáját érintő kommunikáció során az emberek általában az illegális migrációval foglalkoznak azonban Jonathan J. Arosea és Adrian E. Raftery 2019-es tanulmányukban

---

¹ Gyeney Laura: Legális bevándorlás az Európai Unióba, különös tekintettel a családi élet tiszteletben tartásának jogára. Budapest: Pázmány Press, 2014. oldalszám?

rávilágítanak, hogy a migránsok túlnyomó többsége jogilag szabályozott csatornákon, ellenőrzött módon lépi át az államhatárokat.²

Paul Kennedy tanulmánya során összefoglalta a különböző kihívásokat, melyekkel az emberiségnek szembe kell néznie a XXI. században. „A gazdagok és szegények közötti szakadék mélyülése, a népesség továbbra is gyors növekedése és a környezet pusztulásának folytatódása csak néhány a globális problémák közül. A XXI. századba lépve globális állapotunk leírásakor a legnagyobb nehézséget az okozza, hogy a kialakult kép annyira vegyes. A személyes jólétben mérve a világ lakosságának körülbelül egyhatoda élvezi a szokatlanul magas életszínvonalat, miközben e családok jóval kisebb hányada megdöbbentően magas vagyoni szintet ért el; az emberiség másik egyharmada, az úgynevezett feltörekvő gazdaságokban az elmúlt negyedszázadban gyorsan nőtt az egy főre jutó jövedelem; ugyanakkor a földkerekség lakóinak körülbelül fele még mindig a szegénységgel küzd, gyakran a legszélsőségesebb mértékben. Ugyanezek az eltérések mutatkoznak az igazságosság, az emberi jogok, a demokrácia, valamint a háború és a béke területén is. Mondjuk Skandinávia államai a magas jólét, a környezetvédelem, a szociális szolgáltatások, a politikai és minden más szabadság boldog kombinációját élvezik, míg mondjuk Afrika számos országa sok tekintetben messze elmarad.

Az ilyen rendkívül vegyes kép gyakran meghaladja emberi felfogóképességünket, és túl gyakran vezet arra, hogy a megfigyelők csak részlegesen írják le a rendezetlen, nagyobb egészet. Így a "cornucopista" iskola izgalmas képet fest az emberiség számára a high-tech nirvánáról, miközben a világvége-hívők arra figyelmeztetnek, hogy átlépjük a környezeti és demográfiai küszöböt, amelyek katasztrófát hozhatnak.

A Global Trends 2000-hez hasonló munka elkészítése során az a kihívás, hogy megragadja ennek a vegyes tájnak a sokszínűségét, ugyanakkor elkerülje az egyhangúságot és az elkötelezettség hiányát. Talán a legjobb módja annak, hogy elgondolkodjunk azon, hogy hová tart a bolygónk.”³

Az erőforrások és az ehhez való hozzáférés egyenetlen elosztása a migráció mozgatórugója, hiszen ahol bőségesen áll rendelkezésre étel, ott jóval alacsonyabb a valószínűsége az el-, vagy kivándorlásnak. További motivációt jelent a biztonság, mely

---

² Azose, J. J. – Raftery, A. E. (2019): Estimation of emigration, return migration, and transit migration between all pairs of countries. Proceedings of the National Academy of Sciences of the United States of America, 2, 116–122.

³ Kennedy, Paul: Global Challenges at the Beginning of the Twenty-First Century. In: (szerk.) Kennedy, Paul, Dirk Messner, Franz Nuscheler:

jelenthet létbiztonságot, valamint gazdasági, kulturális, politikai értelemben vett biztonságot is.⁴

A 2015-ban hazánkat és Európát elérő migrációs hullám kiváltó okaként első sorban a biztonsági környezetben bekövetkezett változást említhetjük meg. „A migrációt kiváltó és felerősítő konfliktusokra a legjobb példák a szíriai, az iraki, az afgán és líbiai polgárháborúk. Ezek azok az évek óta elhúzódó események, amelyeknek a statisztikai adatok alapján meghatározó szerepük volt a 2015-ös európai migrációs válság kialakulásában. Míg ugyanis a 2015-ben Európába érkező migránsok között a szíriai, az iraki és afgán polgárháború elől menekülők voltak a legnagyobb arányban (szíriai 29%, afgán 19%, iraki 13%), addig a Kadhafi-rendszer összeomlása és az azt követő líbiai káosz a szubszaharai térség fegyveres konfliktusai (Nigéria, Eritrea és Szomália) elől menekülők számára nyitotta meg a kaput Európa felé. 2011 előtt ugyanis az észak-afrikai autoriter rendszereknek kulcsszerepük volt az Afrikából érkező migránsok feltartóztatásában, amit a jelenlegi Líbia képtelen teljesíteni.”⁵

A fent említett és biztonságot érintő n fel n feltételekben bekövetkezett változások miatt az Európai Unió területe felé megindul migrációs hullám felkészületlenül érte az unió tagállamait, hazánkat különös képen, tekintettel arra, hogy országunk migrációs helyzetképet a 2010-es években egyre erőteljesebben jellemezte a magyar lakosság elvándorlása. Magyarország migrációs folyamatai ekkor jellemzően a bevándorló népesség aránya ugyan elmaradt az EU átlagától, ugyanakkor a régió többi posztkommunista államához hasonló. A Magyarország területét érintő bevándorlás mértéke a rendszerváltást követően egészen 2015-ig érdemi változást nem mutatott. A rendszerváltás óta egészen a 2010-es a évekig jellemzően román állampolgárságú, azonban magyar származású migránsok telepedtek le Magyarország területén.

Ezt követően jelent meg Magyarországon a 2015-s migrációs hullám, mely rámutatott a hatályos rendszer hibáira, így indokolttá vált a migrációs válság kezdete óta nem működő dublini rendszert egy olyan új mechanizmussal történő felváltása, amely számos pozitív elmozdulást tartalmaz (ideértve a kötelező kvóták elvetését, a rugalmas szolidaritás elvének bevezetését, a menedékre nem jogosultak hazaszállítására vonatkozó eljárások hatékonyabbá tételét vagy az Unió határain kívül történő ellenőrzések megkezdését), azonban elvi megközelítésében nem eredményezett paradigmaváltást. A Migrációs és Menekültügyi Paktum erőforrásként tekint a bevándorlásra, annak koordinálására és nem feltartóztatására törekszik,

---

⁴ Hautzinger Zoltán, Hegedüs Judit, Klénner Zoltán: A migráció elmélete, Nemzeti Közsolgálati Egyetem 2014

⁵ Tólas Péter: Az európai migrációs válság értelmezési kereteiről. In: Nemzet és Biztonság 2016. 6. szám 86-115. 97. oldal

mivel támogatni kívánja a legális migrációt, kiemelt védelmet biztosítva a menedékre jogosultaknak, elősegítve az eljutásukat az Európai Unióba. A hatályos rendszer felülvizsgálata során szükségessé vált a migrációval járó kockázatok és lehetőségek mérlegelése tehát, egy folyamatos feszültséget generál a bevándorlási politika területén.

Sajnálatos aktualitást teremt a dolgozatnak a 2022. február 24. napján indult orosz invázió Ukrajna ellen, mely nem csak egy hazánkkal határos országban kibontakozó humanitárius katasztrófa, hanem egy az Afrikai térségre is kiható gabonaválság, melyből várhatóan élelmiszerhiány alakul ki, mely újabb migrációs hullám kialakulásához fog vezetni a közeljövőben.

KUTATÁS CÉLJA

Az értekezés elkészítése során az alábbi célkitűzéseket tartottam szem előtt:

1. Az értekezés célja tudományos szemszögből történő áttekintése a migrációs nyomás hordoztak kockázat ismertetése és a probléma megoldására alkalmazott magyarországi válasz intézkedés bemutatása. A jogintézmény hatékonyságának mérlegelése a rendelkezésre álló statisztikai adatok birtokában.
2. A migrációs hullám nyomását enyhíteni célzó jogintézmények, a határzár, valamint a menekültügyi őrizet bemutatása. Az ismertetés során kitérek az említett jogintézményeket ért kritikákra és a tárgyban született bírósági ítéletekre.
3. A menekültügyi őrizet és a határzár bemutatását követően elemezni, hogy a gyakorlatban a két jogintézmény beváltotta-e a bevezetését megelőzően meghatározott elvárásokat és célokat. Egyben megválaszolni a kérdést, hogy összefér-e a határzár és a menekültügyi őrizet jogintézménye az emberi jogokkal.
4. Elemezni és összehasonlítani az Ukrajna területén dúló háború miatt otthonukat elhagyni kényszerült személyek okozta migrációs hullám és a 2015-s kezelését. tudományos módon feltárni Az alkalmazott gyakorlat különbözősége mögött meghúzódó okokat.
5. Bemutatni, hogy milyen migrációs tendenciák várhatóak a közeljövőben az Európai Unióban, illetve Magyarországon.

A dolgozat részegységeiben elvégzett vizsgálatokat követően végül levonom a következtetéseket az összehasonlító módszer segítségével.

KUTATÁSI MÓDSZERTAN

Kutatásomat a Doktori Iskola által előírtak szerint, kutatási tervem összeállításával kezdtem meg melyet a képzés és a kutatás előrehaladtával rendszeresen aktualizáltam.

A kutatásom ideje alatt megjelent tanulmányaim biztosítják a disszertációm vázát.

Az értekezés módszertana elsődlegesen a hazai és külföldi írott és elektronikus szakirodalom tanulmányozását, feldolgozását, a kutatási témához kapcsolódó magyar és EU-s jogszabályok szövegeinek, valamint a bírósági joggyakorlatnak az elemzését, másodsorban a statisztikai adatok elemzését és értékelését foglalta magában.

Részt vettem több, a kutatási témámmal kapcsolatos konferencián, előadásokon, valamint felkutattam a migrációval foglalkozó szervezetek online oktató anyagait. A szerzett ismereteket, ajánlásokat felhasználtam a disszertáció kidolgozása során.

A statisztikai adatok kapcsán nemcsak az Országos Idegenrendészeti Főigazgatóság, a Rendőrség, Központi Statisztikai Hivatal, az Eurostat, a Frontex, a Nemzetközi Migrációs Szervezet és az ENSZ Menekültügyi Főbiztossága által közzétett adataira támaszkodtam, amennyiben szükséges volt adatigényléssel éltem a még rendelkezésre nem álló információk kapcsán az Országos Idegenrendészeti Főigazgatóság, a Rendőrség, valamint a Legfőbb Ügyészség felé, akik készségesen rendelkezésemre bocsájtották a kért statisztikákat. Kutatásom történeti-időbeli módszertant követ, a jogszabályok, a gyakorlati tapasztalatok és a felhasznált irodalom elemzése során az ún. magyarázó módszertant követem és az adatok-események-jogi szabályozás összehasonlítása által komparatív jellege is van a dolgozatnak.

HIPOTÉZISEK

A kutatás során a következő hipotéziseket fogalmaztam meg és bizonyítottam az értekezésben.

A 2015-ben tapasztalt migrációs válság hatalmas kihívások elé állította Európát egy az Európai Uniót és megmutatta az addigi migrációs rendszer hiányosságait.

A legnagyobb problémák a menekültügyi eljárások során jelentkeztek. A tapasztalatok alapján a menedékkérők országonként eltérő elbánásban részesültek és ez a körülmény sokszor tovább utazásra motiválta a menedékkérőket. ebből fakadóan a menedékkérelmek száma aránytalanul vált az Európai Unió területén tehát bizonyos országok túlterheltté váltak. A menedékkérők gyakorlata alapján általánossá vált, hogy a kérelmezők megpróbálták olyan országokba

benyújtani kérelmeiket, amelyekben álláspontjuk szerint nagyobb esélyük van arra, hogy nemzetközi védelemben részesüljenek.

Hipotézis 1: Kutatásom során arra kerestem a választ, hogy az Európai Unió tagállamaként, Magyarország határán felépített kerítés és a bevezetett határzár bevezetését követően hatékonynak tekinthető-e a védekezés, továbbá azt, hogy mennyire illeszkedik ez az Európai Unió jog anyagába. Álláspontom szerint a határzár jogintézménye hatékonynak tekinthető, az Európai Unió joganyagába azonban nem illeszkedik.

Hipotézis 2: A migrációs nyomás kezelése érdekében 2013-ban bevezetett menekültügyi őrizet jogintézménye is a határzár jogi intézményéhez hasonló fogadtatásban részesült. A bevezetését követő tapasztalatok és bírósági ítélezés tükrében szeretném megvizsgálni a menekültügyi őrizet létjogosultságát a jövőben.

Hipotézis 3: Szeretném megválaszolni a kérdést, hogy összefér-e a határzár és a menekültügyi őrizet jogintézménye az emberi jogokkal? Álláspontom szerint mindkét jogintézmény korlátozza az emberi jogokat.

Hipotézis 4: Létezik-e olyan megoldás, ami jobban illeszkedik az Európai Unió joga anyagába, kompatibilisebb az emberi jogokkal? Álláspontom szerint a korábban példa nélküli 2015-s migrációs válság kezelése során egyetlen európai Unió tagállam sem rendelkezett a know how-val, melyet a tagállamok alkalmazhattak volna.

Hipotézis 5: Jelen tapasztalatok alapján továbbá rendelkezésre álló információk birtokában milyen tendencia várható a migráció tekintetében? Álláspontom szerint a migrációs nyomás fokozódni fog az Európai Unióra, tekintettel az Ukrajnában zajló háborúra, valamint annak környezetvédelmi társadalmi és gazdasági hatására.

Hipotézis 6: A 2015-ben Magyarország területére érkező migrációs áradat, továbbá az Ukrajnát érintő háborús helyzet miatt országukat elhagyni kényszerülő személyek státusza eltérő-e? Álláspontom szerint eltérő a 2015-s és az ukrán

menekültek státusza. Ezen különbség origója földrajzi közelség, és az ebből fakadó hasonlóság érzése.

BEVEZETŐ

Kutatásom során talán nem is olvastam olyan migrációval foglalkozó tudományos művet, mely ne azzal kezdődött volna, hogy a migráció egyidős az emberiséggel. A szakirodalom e tekintetben teljes egyetértésben nyilatkozik. A témával kapcsolatos elméleti és empirikus munkák sokasága foglalkozik, a szakirodalom szerteágazó és különböző nézőpontból szemléli a migrációt. A különböző migráció definíciók közös elme az emberi magatartás, lakóhely megváltoztatása, költözés vagy vándorlás.⁶

Tekintettel arra, hogy a tömeges népvándorlás világjelenség lett, a fejlődő országokban gyökértelenné váltak közül sokan vették útjukat a fejlett országok felé, ám ott újabb társadalmi és gazdasági válsággal szembesültek.

Az elmúlt évtized során a mindennapjaink részévé vált a migráció témája. Azonban a recesszió és a növekvő munkanélküliség a jól ismert idegengyűlölet felélénküléséhez vezet.

Magyarország migrációs mivoltának változása az elmúlt három évtizedben figyelhető meg, korábban egyértelműen menekülteket és gazdasági migránsokat kibocsájtó országnak számítottunk, azonban országunk ezen státusza megváltozott.⁷ Ez az átmenet, hazánkban a 2015-ös évben vált igazán szembetűnővé, ugyanis az otthonukat elhagyni kényszerülő és más országokban menedéket kérők száma ugrásszerű megemelkedett. Az emberek tömegesen menekültek Európába a saját országukban dúló konfliktusok, terror és üldöztetés elől, vagy akár környezeti katasztrófák miatt. Tekintettel arra, hogy az Európai Unió területére érkező menekültek az európai kultúrától nagyon eltérő háttérben szocializálódtak, az egyértelmű előnyök, mint például az olcsó munkaerő mellett, megjelenésük óriási veszélyeket is magában hordoz. A téma súlyosságát az utóbbi időben elkövetett terrorcselekmények is alátámasztják. Az első átlagon felüli számú menekült csoport megjelenésével az emberekben felmerült a kérdés, hogy ez milyen változásokat fog hozni a mindennapi életükbe.

Az Európát ért terrorcselekményeket megelőzően is sokszínű volt az emberek hozzáállása a menekült kérdéshez, azonban a tragédia után egyértelműen megállapítható, hogy a közvélemény a menekültek ellen fordult. Általánosan megfigyelhető, hogy az Európai Unió területére érkező, illegális bevándorló jelentős veszélyfaktorokat hordoz magában, amelyek

---

⁶ Hautzinger Zoltán, Hegedüs Judit, Klenner Zoltán: A migráció elmélete, Nemzeti Közszerzői Egyetem 2014. 5. old

⁷ Klenner Zoltán: Menekültügyi ismeretek, Budapest, Dialóg Campus Kiadó, 2019., 9. o.

komoly kihívások elé állíthatják az egyes országok kormányzatait, egy inkább erősödik a xenofóbia, folyamatosan nehezedik a migránsok integrációja a fogadó állam területén.⁸

A migráció jelensége nem újkeletű, az emberiség kialakulása óta a világ változásainak természetes kísérőjelensége, mely időnként felerősödik, robbanásszerűvé válik, időnként pedig enyhül.⁹ Gyakran hallhatjuk a mondatot: migráció van, volt és lesz. A XXI. században a migráció az egyik legmarkánsabb globalizációs tényező, mely egyszerre gazdasági-társadalmi-szociális-etnikai-vallási és morális problémákat kiváltó összetett jelenség. A migráció okozta kihívások és a jelenségben rejlő potenciál nem összehasonlítható.

„A modern mindennapok világában a nemzetközi migráció egy érezhetőbb jelenség, amellyel a hétköznapokban mind gyakrabban találkozunk. A társadalmi folyamatokhoz mára már szervesen kapcsolódik, mind volumenében, mind ütemében egy gyorsabban növekszik, a globalizáció nyomán megjelenési módjai és formái fokozatosan átalakulnak.”¹⁰

De mit is jelent ez számokban? Az ENSZ Menekültügyi Főbiztossága (a továbbiakban: UNHCR) által közzétett adatok alapján 2020 év végéig a világon 82,4 millió ember¹¹ kényszerült elhagyni otthonát. Az Európai Unió területére tartó, 2015 és 2016 során tapasztalt migrációs áramlási csúcs 2017 végére és 2018-ra elapadt. Azonban a földrajzi helyzetéből adódóan, valamint a nemzetközi és a belső konfliktusok növekvő száma, az éghajlatváltozás és a globális szegénység idején Európa sokak számára a vonzó célpont, így valószínű, hogy a kontinens továbbra is ideális menedéket jelent majd a menedékkérők és migránsok számára. A menekültügyre is hatással volt a koronavírus, a várthoz képest 1,5 millió emberrel kevesebb érkezett, mint azt prognosztizáltak a pandémia nélkül. Az UNHCR becslése szerint ez hozzávetőlegesen 27%-os csökkenést jelent a 2019 júliusától 2020 júniusáig tartó időszakban.¹²

A COVID-19 terjedésének lassítása érdekében meghozott intézkedések keretében lezárásra kerültek a határok, korlátozásra került a szabad mozgás joga, így megnehezítve a háború és üldöztetés elől menekülő személyek helyzetét.

A 2021-es és a 2022-es év eseményei következtében több millió ember hagyta el lakóhelyét melyből kifolyólag világszerte tovább fokozta a védelmi megoldások iránti igényt.

---

⁸ Lásd: Gulyás Éva: Etnikai konfliktusok és válsághelyzetek a nemzetállamban. Állam, Xenofóbia, Genocídium doktori disszertációja

⁹ Tóthné Dr. Demus Mária (2005): Új kihívások a hazánkat érintő illegális migráció kezelésében. Ügyészek Lapja 3/2005. p. 53.

¹⁰ Sík Endre-Tóth Judit: Migráció és Politika- A Nemzetközi Migráció Kutató Központ Évkönyve, Budapest, MTA Politikai Tudományok Intézete, 1997., 169-175 oldal

¹¹ Adatok forrása: UNHCR, Global trends in Forced Displacement: <https://www.unhcr.org/figures-at-a-glance.html> (letöltés ideje: 2022. május 11.)

¹²<https://www.unhcr.org/statistics/unhcrstats/60b638e37/global-trends-forced-displacement-2020.html?query=global%20trends> (letöltés ideje: 2022. május 12.)

Afganisztánban a tálib hatalomátvétel következtében újabb országon belüli és határokon átnyúló migrációs hullámot indított el, a régióra eddig is jellemző volt a kibocsátó ország is státusz.

Magyarországra közvetlen hatást gyakorolt az Ukrajna elleni orosz invázió melynek következtében emberek millióinak kellett elhagynia hazáját.

A FRONTEX oldalán¹³ közzétett adatok értelmében 2022. február 24. és május 03-a között 5. 644. 755 menekült hagyta el Ukrajna területét és érkezett meg az Európai Unió területére. Lengyelország területére 3.131.297 fő, Románia területére 1.044.764 fő, míg Magyarország területére 581.039 fő.

Az eddig jellemzően kibocsátó országokból tovább folytatódott az elvándorlás, ezen országok a Kongói Demokratikus Köztársaság, Etiópia, Mozambik, Mianmar, Dél-Szudán, Szíria, a Száhel-övezet, Venezuela, valamint Jemen.

---

¹³ <https://frontex.europa.eu/media-centre/news/news-release/ukraine-frontex-support-to-member-states-PAEQq>
(letöltés ideje: 2022. május 12.)

I. MIGRÁCIÓ

1.1 A MIGRÁCIÓ FOGALMA

Az Európai Uniónak 2015-ben a II. világháború vége óta bekövetkezett legsúlyosabb migrációs válsággal kellett szembenéznie. A migráció a mindennapjaink részévé vált, nem csak a probléma súlyossága miatt, hanem a hatalmassá duzzadt médiaérdeklődés miatt is. Azonban szükséges megjegyezni, hogy sokszor a fogalmak nem megfelelően kerültek alkalmazásra, ezzel elősegítve azt, hogy a köznyelv gyakran összekeveri és nem megfelelően használja a definíciókat. A menekült és a migráns nem ugyanaz. A magyar jogszabályok a menekültet ismerik, a migráns kifejezést pedig a köznyelvben inkább a gazdasági bevándorlókra használják. Az is igaz ugyanakkor, hogy a két kifejezést gyakran szinonimaként emlegetik a köznyelvben. Az **Alaptörvény XIV. cikke** szerint „(4) Magyarország – ha sem származási országuk, sem más ország nem nyújt védelmet – kérelemre menedékjogot biztosít azoknak a nem magyar állampolgároknak, akiket hazájukban vagy a szokásos tartózkodási helyük szerinti országban faji, nemzeti hovatartozásuk, meghatározott társadalmi csoporthoz tartozásuk, vallási, illetve politikai meggyőződésük miatt üldöznek, vagy a közvetlen üldöztetéstől való félelmük megalapozott. Nem jogosult menedékjogra az a nem magyar állampolgár, aki Magyarország területére olyan országon keresztül érkezett, ahol üldöztetésnek vagy üldöztetés közvetlen veszélyének nem volt kitéve. (5) A menedékjog biztosításának alapvető szabályait sarkalatos törvény határozza meg.”

A menekültügyi törvény szerint „6. § (1) Magyarország menekültként ismeri el azt a külföldit, akinek az esetében az Alaptörvény XIV. cikk (4) bekezdés első mondatában meghatározott feltételek fennállnak. (2) Az üldözéstől való megalapozott félelem alapulhat olyan eseményeken is, amelyek azt követően következtek be, hogy a külföldi a származási országát elhagyta, vagy a külföldi olyan tevékenységén, amelyet a származási országa elhagyását követően fejtett ki. (3) Az ismételt kérelmet benyújtó kérelmező nem ismerhető el menekültként, amennyiben az üldöztetés veszélye olyan körülményeken alapul, amelyeket a származási ország elhagyását követően a kérelmező maga idézett elő, és a kérelem elutasítása nem ütközik a Genfi Egyezménybe.”

A migráció kifejezés latin eredetű szó. A Nemzetközi Migrációs Szervezet definíciója szerint: „A nemzetközi jogban nem definiált gyűjtőfogalom, amely a laikusok általánosan

elfogadott értelmezését tükrözi annak a személynek, aki a szokásos tartózkodási helyéről - akár egy országon belül, akár nemzetközi határokon keresztül - ideiglenesen vagy véglegesen és különböző okok miatt elköltözik. A fogalom magában foglalja a személyek számos, jogilag jól meghatározott kategóriáját, mint például a migráns munkavállalókat; azokat a személyeket, akiknek a mozgása jogilag meghatározott, mint például a csempészett migránsok; valamint azokat, akiknek a jogállása vagy mozgási módja a nemzetközi jogban nincs konkrétan meghatározva, mint például a nemzetközi diákok.”¹⁴

Az Európa Tanács definíciója: „Európai Migrációs Bizottság tevékenysége keretében széles értelemben használt fogalom, magában foglalja – kontextustól függően – a kivándorlókat, a hazájukba visszatérőket, a bevándorlókat, a menekülteket, a belső menekülteket, valamint a bevándorló háttérű személyeket, illetve a bevándorlás útján kialakult etnikai kisebbségi csoportok tagjait.”¹⁵

Rítecz György és Sallai János definíciója szerint: „a biztonsági illetve más szükségletek kielégítése érdekében végzett tartós helyváltoztatás, amely más, érintett embercsoportok biztonsági és más szükségleteinek kielégítését akadályozhatja, veszélyezteti vagy éppen segítheti is.”¹⁶

A fenti idézet definíciók csak néhány példája a szakirodalomban olvasható definíciók közül. A különböző definíciók közös eleme: az emberek vándorlása mely lehet ideiglenes vagy tartós. Bár kiemelhető közös elem a definíciókból, azonban az is megállapítható, hogy nem létezik egy uniformizált, mindenki által elfogadott fogalom, típus rendszer.

A migráció tehát tartós helyváltoztatás melynek háttérében különböző okok állhatnak, melyek feltárására a XIX. század óta számtalan modell készült, ezek gyakran egészen különböző feltételezéseket és fogalmakat használnak.

Azt azonban kijelenthetjük, hogy a legfontosabb tényező az erőforrásokhoz való hozzáférés, valamint a biztonság kérdésére.

A migrációs folyamat döntési fázisában szükséges kiválasztani a célterületet, továbbá mérlegelni szükséges az elindulás, a bejutás, és a legalizált tartózkodás, valamint a későbbi beilleszkedés lehetőségét.

Ernst G. Ravenstein fogalmazta meg a klasszikus „push and pull” modellt. Elméletének alapja, hogy a különböző taszító erők és vonzó tényezők alapvető befolyással bírnak a népességmozgás

---

¹⁴ IOM honlapja: <https://www.iom.int/about-migration> (letöltés dátuma: 2022.05.29., a szerző által fordítva)

¹⁵ Európa Tanács honlapja: <https://www.coe.int/hu/web/compass/migration> (letöltés dátuma: 2022.05.29.)

¹⁶ Rítecz György- Sallai János: a migráció trendjei okai és kezelésének lehetőségei 2.0 Hanns Seidel Alapítványt 2016

irányára és méretének alakulására. A migrációra befolyással bíró tényezők között megkülönbözteti az úgynevezett „taszító” (push) és „vonzó” (pull) tényezőket. A „push” tényezők közé a kibocsátó ország azon kedvezőtlen, taszító jellemzői tartoznak, amelyek motiválják a származási országban élő személyeket az ország elhagyására, míg a „pull” tényezők pontosan az ellentétei a vonzó tényezőknek, a befogadó országok azon kedvező tulajdonságai, amelyek vonzzák a költözni vágyó személyeket.¹⁷

A kiváltó okokat befolyásoló tényezőket G. Fekete Éva és Siposné Nándori Eszter írása alapján a következő táblázatban foglaljuk össze:¹⁸

---

¹⁷ Tomka Béla (2009): Európa társadalomtörténete a XX. században. Osiris Kiadó. Budapest

¹⁸ G. Fekete Éva-Siposné Nándori Eszter: A társadalom térszerkezete (Társadalom a térben), Miskolc 2013., 36. oldal

	Gazdasági tényezők	Politikai tényezők	Természeti/környezeti tényezők	Társadalmi tényezők	Egyéni /magánéleti tényezők
„Push” tényezők	magas munkanélküliség, kevés munkalehetőség	demokrácia / politikai szabadság hiánya	elsivatagosodás	alacsony társadalmi mobilitás	kevés esély a családalapításra
	lehetőségek korlátozottsága	politikai üldöztetés	egészségre káros környezet		
	alacsony jövedelmek	diszkrimináció	természeti katasztrófák (árvizek, hurrikánok, szárazságok, földrengések)		
	alacsony szintű egészségügyi ellátás	háborúk			
	alacsony életszínvonal				
Pull” tényezők	magas életszínvonal	politikai szabadság	vonzó / egészséges környezet	bevándorlók iránti tolerancia	oktatás
	magasabb jövedelmek				családalapítás
	több lehetőség	biztonság		magas társadalmi mobilitás	családi kapcsolatok
	jobb egészségügyi ellátás				családegyesítés
	több munkalehetőség	egyszerű letelepedési szabályok			

1. táblázat: Forrás: G. Fekete Éva-Siposné Nándori Eszter: A társadalom térszerkezete (Társadalom a térben), Miskolc 2013., 36. oldal

A migráció háttérben számos és egymással összefüggő ok állhat. Ilyen példának okáért a társadalmi-gazdasági lehetőségek és a jogállamiság hiánya, az államilag intézményesített

korrupció, a politikai instabilitás, a terrorizmus, a katonai és polgári konfliktusok, a környezeti katasztrófa mind jelentős befolyásoló tényezők.

A fenti táblázat jól ábrázolja a migrációt kiváltó okok komplexitását.

A migráció jobb megértéséhez érdemes megvizsgálni annak típusait. A szakirodalom tanulmányozása során többféle tipizálást találhatunk. A legelterjedtebb tipizálás¹⁹ szerint beszélhetünk:

- **nemzetközi (extern) és belső (intern)** migrációról: a belső migráció egy adott ország területén belüli népesség mozgásokat jelenti.
- **kényszmigrációról vagy önkéntes** migrációról: a kényszer migráció kiváltó oka általában különböző típusú, háttérű üldöztetés, illetve negatív diszkrimináció. Önkéntes migráció tipikus esete példának okáért a munkavállalás célú migráció.
- **legális vagy illegális** migrációról: legális migrációról akkor beszélünk, amikor az adott személy rendelkezik a szükséges okmányokkal vándorol egyik országból a másikba, míg, illegális migráció esetén pedig ezek hiányában. Illegális migráció többféleképpen is megvalósulhat, ilyen lehet például országhatáron történő átszökés, vagy embercsempészet, és az azzal összefonódó emberkereskedelem. „A legális/illegális migráció kérdése azzal az alaptétellel függ össze, hogy az államok meghatározhatják, hogy milyen feltételek mellett engedélyezik külföldiek számára a területükre való belépést, az ott tartózkodást, illetve, hogy milyen feltételekkel távolíthatóak el a külföldiek az állam területéről.”²⁰

A migráció típusai több szempont alapján határozhatók meg, a csoportosítás során általában ellentétes fogalompárok használhatóak:

1. *Földrajzi szempont szerint:* a migráció csoportosítása során a legkézenfekvőbb szempont. A különbség tétel során azt vizsgáljuk, hogy államhatár átlépésével valósult-e meg vagy sem.
  - a. Belső
  - b. Külső:
    - i. Kontinensek közötti
    - ii. kontinensen belüli
2. *Időbeli szempont szerint:* a távozás időbelisége alapján két fő típust különböztetünk meg.

---

¹⁹ Lásd például: Bruhács János: Nemzetközi Jog II. Különös rész, Dialóg-Campus, 1999, 239. o

²⁰ Bruhács János: Nemzetközi Jog II. Különös rész, Dialóg-Campus, 1999, 239. o

- a. időleges: ennek tipikus esetei például turisztikai, gyógykezelési, tanulmányi vagy diplomáciai célú távolmaradás, vagy a szezonális munkavégzés.
  - b. végleges
3. *Okok szerint:*
- a. önkéntes
  - b. kikényszerített
4. *Társadalmi szempont szerint:*
- a. résztvevők száma szerint:
    - i. egyéni
    - ii. tömeges
  - b. *Egyéb szempontok szerint:*
    - i. foglalkozás
    - ii. képzettség
    - iii. nemzetiség
    - iv. életkor
    - v. származás
    - vi. nem
5. *Fogadó országba történő beutazás szerint:*
- a. ellenőrzött
  - b. ellenőrizetlen

A migráció típusai közül a legjelentősebb az ok szerinti típusok alapján történő felosztás, itt megkülönböztethetünk önkéntes és kényszermigrációt. Az önkéntes migráció esetében az egyén vagy a csoport a saját elhatározásából dönt úgy, hogy elhagyja származási országát, hátrahagyja lakókörnyezetét, és egy másik országban, másik társadalomban telepedik le. Az önkéntes migráció tipikus esete a más országban munkát vállaló vagy tanulmányaikat külföldön folytató személyek.

Míg kényszermigráció esetén hiányzik az egyén alapvető szándéka az ország elhagyására, az egyént ebben az esetben nem saját, belső meggyőződése, hanem külső okok készítetik arra, hogy lakóhelyét elhagyja, és egy másik országban tegyen próbát a boldogulásra. Tipikus esete a kényszermigrációnak amikor a környezet állapotának drasztikus romlása miatt kell elhagynia valakinek származási országát, a környezeti menekültek témájára a dolgozat későbbi fejezetében térünk vissza és tárgyaljuk azt részletesebben.

A szakirodalomban és a hétköznapokban is a migráció egyik legmeghatározóbb tipizálása tipizálása a legális és az illegális migráció. Legális migrációról abban az esetben beszélünk, ha az egyén vagy a csoport a fogadó ország engedélyével lépte át az országhatárt, és ugyancsak engedéllyel tartózkodik a célországban (azaz a tartózkodás ideje alatt nem válik illegálissá a tartózkodás ennek tipikus esete a túltartózkodás).

Illegális migráció esetében a migráns személy nem rendelkezik sem az ország határ átlépéséhez, sem a tartózkodáshoz szükséges engedéllyel.

Illegális migráció esetében előfordul, hogy az egyén vagy csoport eleve a megfelelő dokumentumok és engedélyek nélkül, nem a kijelölt határátkelőhelyen, hanem általában zöldhatáron lép át az állam területére. Az illegális migráció tárgykörébe tartozik tipikusan az embercsempészás és a nemzetközi emberkereskedelem.

Kibocsátó ország		Befogadó ország	
Előny	Hátrány	Előny	Hátrány
- Fölös munkaerő csökkentése - Hazautalások - Világmértékben méreteken hosszú távon jólét növekedés	- Hátrahagyott társadalmi tőke - Tőke hozadék csökkentése - Népszerűség/népesség nagyság externáliái - Agyelszívás - Világméreteken rövidtávon: adókiesés - Szakismeret - Politikai előny: „biztonsági szelep”	- Műszaki-gazdasági fejlődés: többlet szakismeret révén közvetlenül és többlet (áru- szolgáltatás-kereslet révén) - Társadalmi-gazdasági fejlődés előmozdítása: többlet szakismeret révén közvetve - Többlet (munkaerő) kínálat révén hiányszakmák betöltése	- Nincs bérverseny, mert a „szekunder” szektorban foglalkoztatott, első generációs bevándorlók „marginálisak” (fokozottabban manipulálhatók, ellenőrizhetők) - Verseny inkább „primer” és „szekunder” szektorokon belül, második stb. generáció között

2. táblázat: Forrás: Dajnoki Krisztina és Kőmíves Péter Miklós a következő képen foglalta össze a migráció előnyeit és hátrányait a „Migránsok alkalmazásának megítélése munkavállalók körében” című tanulmányban.²¹

²¹ Dajnoki Krisztina, Kőmíves Péter Miklós: Migránsok alkalmazásának megítélése munkavállalók körében, In: International Journal of Engineering and Management Sciences, 2(4), 102–114. 104. oldal

Az Európai Bizottság által közzétett adatok alapján 2020-ban 1,92 millió személy vándorolt az Európai Unió területére, míg 0,96 millió személy vándorolt ki, azaz a nettó bevándorlás összesen 0,96 millió fő. Azon van a szükséges hozzátenni ezen adatokhoz, amennyiben nem lett volna migráció, az európai népesség 2019-ben 0,5 millió fővel csökkent volna, mivel az adott évben 4,2 millió gyermek született és 4,7 millióan hunytak el az EU-ban. 2020-ban az EU népessége mintegy 100 000 fővel csökkent (a 2020. január 1-jei 447,3 millióról 447,2 millióra 2021. január 1-jére), aminek oka a születések számának csökkenése, a halálesetek számának növekedése és a nettó migráció csökkenése.²²

1.2 A MIGRÁCIÓ KOCKÁZATAI

A migráció megítélése ellentmondásos annak szükségszerűsége és előnyei ellenére, nagyon sokan csak az okozott problémák és a hátrányai látják és emelik ki. Az Európai Unió területére érkező migrációval kapcsolatban a kommunikáció általában a következőket emeli ki: a tagállamokat egyaránt megterhelő, a biztonságot veszélyeztető.

Az emberek konstans mozgása az országok között konfliktusokat generál. Ezen konfliktusokat csak fokozza, a szabályokat megkerülő személyek (irreguláris migráció) által okozott biztonsági kockázat növekedése.²³

A migrációval járó kockázatok és a migráció hordozta potenciál mérlegelése egy általános jelenlévő feszültséget generált a bevándorlási politika területén. A migrációs folyamatokat vizsgálva megállapíthatjuk, hogy míg korábban jellemzően időszakos jelenség volt, addig mostanra a migráció a mindennapjaink részévé vált. Ebből a folytonos jelekből fakadóan állandóan nyomás a biztonságtudományon. A migráns csoportok a fogadó ország – különösen a fejlett nyugati társadalmakban – esetében egy sereg biztonságot érintő problémával válhatnak a konfliktusok forrásává. Ilyen konfliktus például a demográfiai, szociológiai, gazdasági, társadalompolitikai, külpolitikai, igazgatási és rendészeti (belbiztonsági) vagy éppen katonapolitikai. Erre tekintettel a migrációt intenzív nemzetbiztonsági és rendészeti munka kíséri. Másrésztől azonban a nemzetközi migráció a nemzeti és nemzetközi biztonságot erősítő tényező.

---

²² https://ec.europa.eu/info/strategy/priorities-2019-2024/promoting-our-european-way-life/statistics-migration-europe_hu (letöltés dátuma: 2022.07.03.)

²³ Hautzinger Zoltán: Szemelvények a migráció szabályozásáról, Pécs, Kiadja: AndAnn Kft, 2013.

A migrációs okozta veszély mind a befogadó ország, mind a bevándorlók részéről létező jelenség. A migrációval egy időben jelent meg. A migráció veszélye a befogadó ország szempontjából azt takarja, hogy az adott ország milyen veszélyekkel nézhet szembe a bevándorlók egyes csoportjai kapcsán, és milyen kockázatokkal jár az ottlétük. Migráció veszélyei közé sorolhatjuk a politikai feszültségeket, a biztonsági kockázatokat, gazdasági kockázatokat, szociális veszélyeket, kulturális veszélyeket.

A bevándorló személy szempontjából is fennállnak a migráció kockázatai.

1.2.1 BIZTONSÁGI KOCKÁZATOK

A migrációkutatás során szükségesnek tartom megjegyezni, hogy minden témát több szemszögből érdemes megfigyelni. Igaz ez a migráció biztonsági kockázatának mérlegelésére is, ugyanis vizsgálhatjuk a fogadó állam szempontjából, valamint a származási országát elhagyó migráns szemszögéből is.

A fogadó állam szempontjából megállapíthatjuk, hogy az országukat elhagyó embertömegek túlnyomó többségében a válságokkal és konfliktusokkal terhelt hátrányos helyzetű, alul- vagy legfeljebb közepesen fejlett régiók felől a békésebb területek, illetve a világgazdaság fejlettebb és legfejlettebb régiói, végsőként főként az úgynevezett világgazdasági centrum-országok felé mozognak, abban a reményben, hogy ott letelepedést, munkát, megélhetést, nyugodtabb életkörülményeket, jövőperspektívákat, egyszóval biztonságot találjanak maguk és családjuk számára.

A biztonság kérdésével kapcsolatban azonban azt is szükséges megjegyezni, hogy a legnagyobb nyomás a kibocsátó területekkel határos országokban, valamint a célországi vezető tranzit útvonal területén található országokban tapasztalható. A 2015-ös migrációs válság esetében hazánkban is tapasztalható volt, hogy milyen terhet és fenyegetést jelent, tekintettel arra, hogy ezekben az országokban torlódik fel a legnagyobb kivándorlótömeg, annak kapcsán a legmagasabb szintű biztonsági kockázat és a kivándorlók átmeneti ellátásával kapcsolatos költségvonzat.²⁴

---

²⁴ Póczik Szilveszter: Nemzetközi migráció, biztonságpolitika, biztonság, In: Migráció a 21. században Szerkesztette: Tarrósy István – Glied Viktor – Vörös Zoltán, Pécs, 2016.

1.2.1.1 Terrorfenyegetettség

Az EUROPOL által 2013-ban közzétett jelentésben²⁵ kiemelte a migrációs célú utazások elleni fellépés fontosságát, 2016-s jelentésében²⁶ azonban már konkrét összefüggésre törekedett rávilágítani az ún. „külföldi terrorista harcolók” kifejezés megjelenésével.

A 2015-ben jelentkezett migrációs hullám fokozódásából kifolyólag az EUROPOL szükségesnek tartotta az irreguláris migráció és a terrorizmus közötti esetleges kapcsolat vizsgálatát. A közzétett tanulmány értelmében az ügynökség akkori megállapítása szerint nem sikerült egyértelmű bizonyítékot találni az irreguláris migráció és a terrorizmus között, azonban azt is szükséges megemlíteni, hogy már ebben az évben is történtek terrortámadások, melynek elkövetője a Szíriából érkező migrációs hullámot kihasználva jutott be a célországba. A statisztikai adatok alapján azonban megállapítható, hogy a terrorista támadások számában a 2015-ös év nem hozott érdemi változást, hiszen 211 volt összeurópai szinten a megkísérelt, illetve végrehajtott merényletek száma. Azonban azt is szükséges megemlíteni, hogy a terrorizmussal összefüggő bűncselekmény miatti letartóztatottak száma nagyobb mértékben, 1077-re növekedett, melyből 687 eset vallási indíttatású, elsősorban dzsihadista terrorszervezetek részéről.

Az EUROPOL által 2016-ban közzétett jelentésben rögzítésre került, hogy eddig nincs konkrét bizonyíték arra, hogy a terrorista utazók szisztematikusan kihasználják a menekültáradatot, hogy észrevétlenül bejussanak Európába.

Ugyanakkor azonosítottak néhány olyan esetet, amelyekben terroristák érintettek, akik a migrációs áramlásokat kihasználva jutottak be az Európai Unió területére. A 2015. november 13-i párizsi merényletekkel kapcsolatos vizsgálatok során kiderült, hogy a támadók közül ketten Görögországon keresztül léptek be az EU-ba, mint a Szíriából érkező nagyszámú menekültáradat részeként. Számos más gyanúsított esetek, köztük a hamisított utazási okmányokkal való visszaélésekkel kapcsolatos ügyeket is azonosítottak. Valós és küszöbön álló veszély, amely valószínűleg még sokáig fennáll majd, hogy a (szunnita muszlim) szíriai menekültek egyes elemei diaszpóra egyes részei, amint Európába kerülnek, kiszolgáltatottá

---

²⁵A jelentés teljes szövege angol nyelven: https://www.europol.europa.eu/cms/sites/default/files/documents/europol_review13_web_complete.pdf (letöltés dátuma: 2022.07.24.)

²⁶A jelentés teljes szövege angol nyelven: https://www.europol.europa.eu/annual_review/2015/resources/europol-review-2015.pdf (letöltés dátuma: 2022.07.24.)

válnak a radikalizálódásnak, és kifejezetten az iszlamista szélsőségesek toborzóinak célpontjává válhatnak.

Év	Terrorista támadások (végrehajtott, meghiúsult és megghiúsított) az EU- ban és az Egyesült Királyságban	Terrorizmussal kapcsolatos letartóztatások az EU- ban és az Egyesült Királyságban
2010	249	249
2011	174	484
2012	219	537
2013	152	535
2014	351	774
2015	211	1077
2016	142	1002
2017	205	1219
2018	129	1056
2019	119	1004
2020	119	449*

3. táblázat: Forrás: <https://www.consilium.europa.eu/en/eu-response-to-terrorism/>²⁷

A táblázatban foglalt adatok alapján megállapíthatjuk, hogy a migrációs hullám előtt prognosztizált, a migráció egyfajta katalizátorként funkcionálása a terrorista cselekmények esetében, nem állapítható meg. 2014-ben, a migrációs hullámot megelőző évben történt a legtöbb (351) terrorista támadás, azt azonban szükséges hozzátenni, hogy a terrorizmussal kapcsolatos letartóztatások száma ugrásszerűen megemelkedett.

Az Europol által közzétett adatok alapján a letartóztatások száma a 2020-as évben a felére csökkent a terrorista bűncselekmények gyanúja miatt eszközölt letartóztatások száma. Azonban nem jelenthető ki, hogy a letartóztatások számának csökkenése háttérben egyértelműen a

²⁷ Az összesítő táblázat alapjául szolgáló adatok forrása: <https://www.consilium.europa.eu/en/eu-response-to-terrorism/> (letöltés dátuma: 2022.07.03.)

* A 2020-as évre vonatkozó adat nem tartalmazza az Egyesült Királyság adatait (185 esetet jelentettek)

terrorista aktivitás visszaszorulása áll, egyéb befolyásoló tényező a bűnüldözési kapacitások Covid19 miatti csökkenése.

Annak érdekében, hogy a terrorista cselekmények számát minimalizálni tudjuk érdemes megvizsgálni, hogy mi áll ezen cselekmények hátterében.

Az elmúlt időszakban az illegálisan az Európai Unió területére lépő bevándorlók száma folyamatos emelkedést mutat, 2015-ös és 2016-os évben soha nem látott szintre ugrott.

Bartók Róbert a következőképpen foglalta össze a migráció és a terrorizmus kapcsolatát: „Bár sokan cáfolják a közvetlen oksági kapcsolatot illegális/legális migráció és a terrorizmus között, a statisztikai adatokból arra mindenképpen következtetés vonható le, hogy a migrációs helyzet okozta instabilabb belbiztonsági helyzet egyértelműen kedvez a terrorista akciók eszkalálódásának.”²⁸

Az Európai Unió a terrorfenyegetettség csökkentése érdekében *intézkedéseket* tett, melynek főbb elemei:

- EU-s határellenőrzés javítása: a terrorfenyegetettség növekedésére tekintettel 2017 áprilisától szisztematikus ellenőrzéseket vezettek be az Európai Unió külső határainál. Az intézkedés értelmében minden EU-ba beutazó és azt elhagyó iratait ellenőrzik, és összevetik az elveszett és ellopott iratokat nyilvántartó közös adatbázissal. A harmadik országbeli állampolgárok esetében schengeni mozgását egy új biometrikus ki- és beléptetési rendszerrel nyomon követik²⁹.

Ezzel egyfelől könnyebb kiszűrni az úti okmányokkal kapcsolatos bűncselekményeket és csalásokat, továbbá a pecsétes rendszer kiváltásával gyorsabb és hatékonyabb lesz a határellenőrzés.

2018 júliusában a Parlament zöld utat adott az Európai Utasinformációs és Engedélyezési Rendszer (ETIAS) bevezetéséhez is. 2022-től (hasonlóan az Egyesült Államokban, Kanadában és Ausztráliában működő rendszerhez) egy egyszerű eljárás keretében, a nem vízumköteles utazóknak is előzetes engedélyhez kötik a belépést az EU-ba. Az ellenőrzési rendszer célja, hogy kiszűrje azokat, akik biztonsági kockázatot jelentenek az EU számára.³⁰

---

²⁸ Bartók Róbert: Az illegális migráció és a terrorizmus kapcsolata az EUROPOL és a FRONTEX jelentéseire tekintettel, In: Bartók Róbert. A terrorizmus elleni küzdelem aktuális kérdései a XXI. században. (2019) pp. 157- p. 183.

²⁹ Erről 2017 novemberében egyezett meg a Parlament az EU minisztereivel, a rendszert pedig 2022-ig minden uniós országban be kell majd vezetni.

³⁰ <https://www.europarl.europa.eu/news/hu/headlines/security/20180628STO06868/uj-rendszert-allitana-fel-az-eu-az-utasok-ellenozesere-a-hatarokon> (letöltés dátuma: 2022.07.10.)

- Ideiglenes határellenőrzés: 2015-s migrációs válság és a határokon átnyúló terrorfenyegetések növekedésének okán több schengeni állam³¹ ideiglenes ellenőrzéseket vezetett be határain. Ezeket számos alkalommal meghosszabbították, és néhány országban azóta is alkalmazzák. 2020-ban a Covid19 járvány következtében több állam is úgy döntött, visszaállítja a belső határellenőrzéseket, hogy ezzel segítsék a vírus terjedésének lassítását.

A Parlament több ízben is bírálta ezen intézkedéseket a schengeni térségben, és kiemelte annak fontosságát, hogy ezeket csak végső megoldásként szeretné engedélyezni.

- A külső határok megerősítése: ezen intézkedés részeként az Európai Parlament javaslata értelmében 2027-ig 10 ezer főre növelik az Európai Határ- és Partvédelmi Ügynökség tisztségviselőinek számát.

A Parlament 2021 júliusában elfogadott állásfoglalásában jóváhagyta az új, 6,24 milliárd eurós (7 éves költségvetés) költségvetésű Integrált Határkezelési Alapot (IBMF). Az IBMF tevékenységével az Unió külső határainak megerősítését segíti és közben biztosítja az alapvető jogok tiszteletben tartását. Az alap a közös, harmonizált vízumpolitikához is hozzájárul, és védelmet nyújt az Európába érkező rászorultak, elsősorban egyedül utazó gyerekek számára.

A határokon átnyúló fenyegetések, mint például a terrorizmus, a szervezett bűnözés és a kiberbűnözés kezelését fókuszban tartva, pedig szoros együttműködésben áll az új Belső Biztonsági Alappal (ISF).

- A külföldi terrorista harcosok megállítása: 2015 óta emelkedő tendenciát mutat a háttérü terrortámadások száma³² az EU-ban és hozzávetőlegesen ötezer olyan személy van, akik feltételezhetően szíriai és iraki területekre utaztak az EU-ból, hogy ott terrorista csoportokhoz csatlakozzanak.

Ezen információk birtokában az EU 2017-ben elfogadta, hogy minden tagállamban kriminalizálják a terrorista előkészületeket is. A döntés következtében büntethetővé vált a külföldi terrorista csoporthoz történő kiutazás, a toborzás, a kiképzésben való részvétel, továbbá a terrorizmus népszerűsítése és pénzelése is. A külső határokon bevezetett szigorúbb ellenőrzéssel együtt hatékonyabban kezelhetik a külföldi harcosok jelenségét.

---

³¹ Ausztria, Németország, Dánia, Svédország, Franciaország és Norvégia

³²<https://www.europarl.europa.eu/news/hu/headlines/security/20180703STO07125/terrorizmus-az-eu-ban-tamadasok-es-letartoztatások-2019-ben> (letöltés dátuma: 2022.07.16.)

- Utasadat-nyilvántartás (PNR): az utas adatok felhasználásáról szóló új európai irányelv, melynek fő célja a terrorizmus és más súlyos bűncselekmények könnyebb megelőzése, felderítése és büntetőeljárás alá vonása. Ez arra kötelezi azon légitársaságokat, amelyek harmadik országból is indítanak járatokat Európába, hogy kötelesek átadni az utasok adatait a nemzeti hatóságoknak. A nyilvántartás az utas nevét, az utazás időpontját, útvonalát, illetve a fizetés módját is tartalmazza. Remélem a nyilvántartásban rögzített adatokhoz azonban kizárólag a terrorizmus, illetve az embercsempészet és ehhez hasonló súlyos bűncselekmények elleni fellépéshez használhatók.

A személyi adatok védelme érdekében a következő *adatvédelmi garanciák* kerültek megfogalmazásra:

- A nemzeti utas-adat információs egységnek adatvédelmi tisztviselőt kell kineveznie, akik a PNR-adatok kezeléséért és a vonatkozó biztosítékok végrehajtásának ellenőrzéséért felelnek.
- A teljes PNR adatokhoz való hozzáférés csak nagyon szigorú és korlátozott feltételek mellett biztosítható.
- Az adatkezelést minden esetben dokumentálni kell.
- Tilos az olyan PNR-adatok kezelése, amelyek a személyek faji vagy etnikai hovatartozására, politikai véleményére, vallási vagy világnézeti meggyőződésére, szakszervezeti tagságára, egészségi állapotára, szexuális életére vagy szexuális irányultságára vonatkoznak.³³

A PNR egységes formában, rendszerezve 5 évig megőrzi a nemzetközi légitársaságok utasainak adatait, az első 6 hónapban mindent, ezt követően pedig csak néhány részletet.

- Hatékonyabb információcsere a terrorizmus megfékezésére:

A bűnözők és terroristák annak érdekében, hogy a határellenőrzés át juthassanak gyakran különböző személyazonosságot használnak a határellenőrzés és a hatóságok kijátszásához. Ennek áthidalásának egyik eszköze az érintett hatóságok, a rendőrségek, bíróságok és titkosszolgálatok közti hatékony információcsere. A Parlament 2018-ban elfogadta azokat az új szabályokat, melyek célja a belső határvédelme és biztonság megerősítése 30 európai országban. A Schengeni Információs Rendszer (SIS) adatbázisának megerősítése szükséges hangsúlyt fektetni, mert így, az lehetőséget biztosít az unió számára a hatékonyabb fellépésre a

---

³³<https://www.europarl.europa.eu/news/hu/press-room/20160407IPR21775/az-ep-tamogatja-az-utas-adatok-felhasznalasara-vonatkozó-unios-irányelvet> (letöltési dátum: 2022.07.16.)

terrorizmussal, a határokon átnyúló bűnözéssel és a szabálytalan határátkelésekkel szemben. Az új rendszer várhatóan 2023 után kerül élesítésre.

Az Europol (az EU bűnüldöző hatósága), tevékenysége során a nemzeti rendőrségek közti információcserét segíti. A terrorizmus elleni hatékonyabb fellépés érdekében 2016 májusában a Parlament megegyezett az Europol hatáskörének kibővítéséről.

2020. december 9-én a Bizottság terrorizmusellenes programjával³⁴ együtt javasolta az Europol megbízatásának bővítését, lehetővé téve a gyanúsítottokról és bűnözőkről szóló „figyelmeztető jelzések” kiadását, mint új riasztási kategóriát a Schengeni Információs Rendszerben. Ezzel megerősítve szerepét a kutatásban és lehetővé téve nagy és összetett adatkészletek feldolgozását. A jogalkotási javaslat lehetővé teszi az ügynökség számára az adatok közvetlen cseréjét is.

Az Európai Parlament rendes jogalkotási eljárás keretében első olvasatban elfogadott álláspontja a következőképpen módosítja a Bizottság javaslatát:

- Harmadik országok állampolgáira vonatkozó figyelmeztető jelzések az Unió érdekében: a súlyos bűncselekményekre és a terrorizmusra, különösen a külföldi terrorista harcosokra vonatkozó információk megosztása terén fennálló hiányosságok áthidalása érdekében a módosított szöveg hangsúlyozta annak biztosításának szükségességét, hogy az Europol javaslatára a tagállamok az Unió érdekében harmadik országok állampolgáira vonatkozó figyelmeztető jelzéseket adhassanak be a SIS-be annak érdekében, hogy a harmadik országok és nemzetközi szervezetek által szolgáltatott információk közvetlenül és valós időben a tagállamok első vonalbeli tisztviselői rendelkezésére álljanak.

A módosító rendelet előírja, hogy a SIS-ben a harmadik országok állampolgáira vonatkozó, az Unió érdekeit szolgáló információk tekintetében külön figyelmeztető jelzések kategóriáját kell létrehozni. Ezeket a figyelmeztető jelzéseket a tagállamok saját belátásuk szerint és az Europol által végzett ellenőrzés és elemzés függvényében viszik be a SIS-be annak érdekében, hogy tájékoztassák a SIS-ben kereső végfelhasználókat arról, hogy az érintett személy gyaníthatóan olyan bűncselekményben érintett, amely tekintetében az Europol hatáskörébe tartozik.

---

³⁴A javaslat szövege angol nyelven: <https://oeil.secure.europarl.europa.eu/oeil/popups/summary.do?id=1706763&t=e&l=en> (letöltés dátuma: 2022.07.17.)

- A pénzcsapok elzárása: a terrorizmus elleni küzdelem egyik leghatékonyabb eszköze a pénzügyi forrás elvágása. Az anyagi forrás ellehetetlenítése érdekében az Európai Parlament által frissítésre került kétezer tizennyolcban a pénzmosás és a terrorizmus finanszírozásának megelőzéséről szóló irányelv, melynek következményeként átláthatóbbá váltak a cégek tulajdoni viszonyai továbbá új szabályokat állapított meg a digitális fizetőeszközökkel és a névtelenül vásárolható előre fizetett bankkártyákkal kapcsolatban.
- További intézkedésként említhetjük még meg a pénzmosással kapcsolatos bűncselekmények és szankciók meghatározásának összehangolását. A pénzmosás az EU valamennyi tagállamában bűncselekménynek számít, azonban a tevékenységhez kapcsolódó fogalmak meghatározása, és a kiszabható szankciók eltérőek. Az eltérő szabályozások kikaput biztosítanak a bűnözők részére, ezt kihasználva, az enyhébb büntetési Tételeket alkalmazó országokba tehetik át a székhelyüket. Az EP által elfogadott új szabályok³⁵ összehangolják a pénzmosással kapcsolatos bűncselekmények (például a kiberbűnözés) és szankciók meghatározását, ezzel zárva ki a határokon átnyúló igazságügyi és rendőrségi együttműködés mostani akadályait. Az átdolgozott irányelv célja, hogy „megszüntesse a nemzeti jogszabályok közötti eltéréseket, amely miatt előnyhöz juthattak a bűnözők, így európai szinten egységes új eszközt biztosítson a szervezett bűnözés elleni hatékony küzdelemhez, így megfosztva a bűnözőket a legfontosabb fegyverüktől: a pénztől.

Az intézkedés kiterjed továbbá az EU külső határain átnyúló készpénz-mozgások szabályozására is. Az intézkedés szövege értelmében minden az unióban vagy onnan elutazó személy köteles lesz jelenteni amennyiben 10 000 eurót meghaladó készpénzt szállít. Továbbá a bűnözők szerveknek bizonyos feltételek mellett bűncselekményekre utaló jelek esetén a fent említett összeghatár alatti készpénz mozgását is követhetik.³⁶

2020. július 10-én a Parlament által kiadott állásfoglalás a Biztosság cselekvési tervénél sokkal szigorúbb, „zéró toleranciát” ír elő azokkal az országokkal szemben, amelyek

---

³⁵2018. 09. 12. napján az Európai Parlament által elfogadott szankciók: <https://oeil.secure.europarl.europa.eu/oeil/popups/ficheprocedure.do?lang=en&reference=2016/0414%28COD%29> (letöltés dátuma: 2022.08.17.)

³⁶ <https://www.europarl.europa.eu/news/hu/headlines/security/20180906STO12171/uj-szabalyok-a-terrorizmus-es-a-penzmosas-visszaszoritasa-erdekeben> (letöltés dátuma: 2022.08.17.)

lemaradtak a pénzmosás elleni szabályok nemzeti jogba való átültetéséről, és sürgeti, hogy a magas kockázatú harmadik világbeli országokat azonnal feketelistára tegyék.

A terrorfenyegetettség mellett a migráció egészségügyi kockázatára a szakemberek mindig is felhívták a figyelmet, azonban a 2019-ben kitört COVID19 betegséget okozó SARS-CoV-2 koronavírus okozta világjárvány látványosan szemléltetett is azt.

A bevándorlók egészségi állapota általában jobb, mint azoké, akik a kibocsátó államban maradnak, a befogadó országban sokkal sebezhetőbbek, betegségekre fogékonyabbak, továbbá új betegségeket is behozhatnak a fogadó állam területére. Mindez nagy kihívást jelent az egészségpolitika szempontjából.

A migráció egészségügyi kockázatára tekintettel a hazai egészségi kihívások kezelése szükségessé teszi, hogy a külföldi országok helyzetének figyelemmel kísérését, és szükség esetén segítségnyújtás is indokolt a legfontosabb betegségek elleni küzdelemben.

A migránsok körében nagyobb a kockázata a súlyos mentális zavarok kialakulásának, gyakrabban tapasztalhatóak az olyan krónikus betegségek, mint pl. a szívbetegségek vagy a cukorbetegség. Továbbá magasabb a gyermekhalálozás aránya. A fent említetteken túl komoly kockázatot jelentenek a fertőző betegségek.

A rosszabb egészségi állapot hátterében egyrészt azok a kockázati tényezők felelősek, amelyeket a bevándorlók magukkal hoznak, másrészt azonban azok a körülmények, amelyek között az Európai Unióban élnek. A fogadó országban tapasztalható rossz életkörülmények felelőssé tehetők a magasabb gyermekhalálozásért, a fertőző betegségekért és a krónikus betegségekért (azok fel nem ismeréséért). Az egészségügyi ellátáshoz való nehezebb hozzáférésekből kifolyólag a megelőzhető betegségek előfordulási aránya magasabb, a társadalmi integráció akadályokba ütközése mentális zavarokat eredményezhet.³⁷

A migráció járványügyi veszélyeinek mérlegelése során kiemelhető, hogy csak úgy, mint a terrorcselekményeknél, itt is magasabb kockázati tényezőt jelent az irreguláris migráció.

A helyzet javítása érdekében szükség van nem csak tagállami szinten, de az Unió területén kívül is cselekvésre. A fogadó ország területére érkező migránsok egészségi állapotának javítása hozzájárul a teljes népesség egészségi állapotának javulásához.

A végső célként határozható meg az egész népesség egészségi állapotának javítása egy befogadó társadalomban.

---

³⁷ Révai Róbert, Görbe Attiláné Zán Krisztina: egészség és migráció az Európai Unióban és Magyarországon. IN: Hadmérnök IV. évfolyam 2. szám

A COVID-19 nyomán kialakult vészhelyzet a gyakorlatban is szemléltette, hogy milyen eszközökhöz folyamodik az Unió egy járvány megfékezése és a népesség egészségi állapotának megőrzése érdekében.

A járványhelyzet kezelése érdekében az Európai Unió a következő lépéseket tette:

- 2020. március 16. napján az Európai Bizottság kiadta iránymutatását a tagállamok részére melynek elsődleges célja a polgárok egészségének védelme, az utazásra kényszerülőkkel szembeni megfelelő bánásmód és az alapvető áruk és szolgáltatások akadálytalan elérhetőségének biztosítása.

Von der Leyen elnök a következőket nyilatkozta: „*A koronavírus-járvány megfékezésére irányuló intézkedéseink csak akkor lesznek hatékonyak, ha azokat európai szinten koordináljuk. Polgáraink egészségének védelme érdekében kivételes intézkedéseket kell tennünk. Ezenkívül biztosítanunk kell az áruk és az alapvető szolgáltatások belső piacon belüli további szabad áramlását is. Ez az egyetlen módja annak, hogy megelőzzük az orvostechnikai felszerelések vagy az élelmiszer hiányát. Ez nem csupán gazdasági kérdés: egységes piacunk az európai szolidaritás kulcsfontosságú eszköze. Megbeszéléseket folytatok valamennyi tagállammal annak érdekében, hogy együtt, valódi Unióként nézzünk szembe ezzel a kihívással.*”³⁸

Az iránymutatás a hatékony határigazgatás integrált megközelítésére vonatkozó **elveket** határoz meg:

1. **Az emberek egészségének védelme:** ezen elvnek keretében A COVID-19 elterjedése miatt veszélyeztetettnek számító személyek számára biztosítani kell a megfelelő egészségügyi ellátáshoz való hozzáférést. Ez biztosítható akár a fogadó országban, akár az indulás szerinti országban, az intézkedéseket a két országnak össze kell hangolnia.

Az ország területére belépő valamennyi személy egészségügyi ellenőrzésnek vethető alá a belső határellenőrzés hivatalos bevezetése nélkül. Legfőbb különbség az egészségügyi ellenőrzés és a határellenőrzés között, hogy a határellenőrzés során az egyénektől megtagadhatják a belépést. A betegektől nem tagadható meg a belépés, ekkor biztosítani kell számukra az egészségügyi ellátás igénybevételének lehetőségét. A tagállamok rendkívül kritikus helyzetekben – mint például a népegészségügy – visszaállíthatják a belső határellenőrzést. Ebben az esetben gondoskodni kell arról, hogy megelőzzék a nagy csoportosulások (pl. sorok)

---

³⁸ https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/hu/ip_20_468 (letöltés dátuma: 2022.08.07.)

kialakulását, amelyek növelhetik a vírus terjedésének kockázatát. A tagállamoknak egyeztetniük kell egymással, annak érdekében, hogy az egészségügyi szűrővizsgálatokat csak a határ egyik oldalán végezzék el. A határellenőrzések során arányos módon és az emberek egészségének kellő figyelembevételével szükséges eljárni. A tagállamok nem tagadhatják meg saját állampolgáraik belépését, és elő kell segíteniük más, hazatérő uniós állampolgárok és lakosok átutazását. A tagállamok azonban tehetnek intézkedéseket – például bizonyos időre előírhatnak önkéntes elszigetelődést –, feltéve, hogy a saját állampolgáraik esetében is ugyanazokat a követelményeket írják elő.

- 2. Az alapvető áruk és szolgáltatások áramlásának biztosítása:** az áruk szabad mozgása létfontosságú az áruk elérhetőségének fenntartásához, különös tekintettel az olyan alapvető árukra, mint az élelmiszerek – beleértve az állatállományt –, az alapvető orvostechnikai felszerelések és védőeszközök, valamint egyéb egészségügyi eszközök. Az ellenőrzési intézkedések nem okozhatnak súlyos zavart az ellátási láncokban, az általános érdekű alapvető szolgáltatásokban, valamint a nemzeti gazdaságokban és az uniós gazdaság egészében. A gyakorlatban ez azt jelenti, hogy a tagállamoknak elsőbbségi sávokat kell kijelölniük az áru fuvarozás számára (pl. „zöld sávok”).

Az uniós egységes piacon jogszerűen forgalmazott árukra nem írható elő további tanúsítvány. Az Európai Élelmiszerbiztonsági Hatóság szerint nincs bizonyíték arra, hogy az élelmiszer a COVID-19 forrása vagy átviteli forrása lenne.

2020. április 16. napján az Európai Bizottság (2020/C 126/02) közleményében³⁹ útmutatást adott ki a menekültügyi és a visszatérési eljárásokra vonatkozó uniós rendelkezések végrehajtásáról, valamint az áttelepítési eljárásokra vonatkozó uniós szabályok végrehajtásáról a COVID-19 járvány idején. Az útmutatás megállapította, hogy különböző intézkedések születtek a fertőzés sebességének korlátozása céljából. Külön kiemelésre került, hogy a tagállami intézkedések mellett az uniós koordináció fontossága. A dokumentum a menekültügy, a visszatérés és az áttelepítés területére helyezte a hangsúlyt, és iránymutatást nyújt a tagállamok számára. A dokumentumban megállapításra került, hogy a világjárvány hatást gyakorolt az uniós menekültügyi és visszatérési szabályokra, valamint zavarja az áttelepítéseket is. Az iránymutatás rögzíti a lehető legjobb módszert az eljárások

---

³⁹ A közlemény teljes szövege magyar nyelven: <https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=a20k0048.com> (letöltés dátuma: 2022.08.07.)

folytonosságának biztosítására, ezzel párhuzamosan az emberek egészségének és alapvető jogainak védelmét az Európai Unió Alapjogi Chartájával összhangban.

A közlemény szövege ugyanakkor rögzíti, hogy az alapelveket, továbbra is alkalmazni kell annak érdekében, hogy a menekültügyi eljáráshoz való hozzáférés a Covid-19 világjárvány alatt továbbra is a lehető legnagyobb mértékben biztosított legyen.

A dokumentumban rögzített gyakorlati iránymutatások legfőbb célja, hogy példákkal szolgáljanak arra, hogy mit lehet tenni az uniós vívmányok keretein belül.

Gyakorlati tanácsokat szolgáltat az iránymutatás a tagállamok számára a menekültügyi és visszatérési eljárások gördülékeny folytatása érdekében, valamint az áttelepítéssel kapcsolatos tevékenységek gyorsítása kapcsán.

A menekültügyi eljárásokkal kapcsolatban rögzítésre került, hogy habár a nemzeti egészségügyi hatóságok hozhatnak a COVID-19-járvány további terjedésének megfékezéséhez és korlátozásához szükséges intézkedéseket, ezeknek az intézkedéseknek minden esetben arányosnak kell lenniük, és összhangban kell állniuk az uniós joggal, többek között az Európai Unió Alapjogi Chartájával. Kiemelt figyelmet kell fordítani a kiszolgáltatott személyek, a családok és a kiskorúak (többek között a kísérő nélküli kiskorúak) helyzetére, valamint minden nemzetközi védelmet kérelmező személlyel méltósággal kell bánni, és biztosítani kell számukra legalább az alapvető jogokhoz való hozzáférést és azok gyakorlását.

A 2013/32/EU irányelv (a továbbiakban: a menekültügyi eljárásokról szóló irányelv) szövege nem tér ki a COVID-19-világjárványhoz hasonló helyzetre -, egyidejűleg nagy számban benyújtott kérelem esetén megfontolható az irányelvben meghatározott eltérési szabályok alkalmazása. Továbbá a 603/2013/EU rendelet (a továbbiakban: az Eurodac-rendelet) könnyítésként lehetőséget biztosít arra, hogy a népegészségügy védelme érdekében hozott intézkedések miatt elhalasszák az ujjnyomatvételt.

2020. szeptember 23. napján az Európai Bizottság bemutatja a migrációról és a menekültügyről szóló új paktumot⁴⁰ — jogalkotási javaslatok és nem kötelező jogi eszközök csomagját, — amely új megközelítést határoz meg a migrációval és a menekültüggyel kapcsolatban, nagyobb

---

⁴⁰ A BIZOTTSÁG KÖZLEMÉNYE az új migrációs és menekültügyi paktumról, teljes szöveg: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/HTML/?uri=CELEX:52020DC0609&from=EN> (letöltés dátuma: 2022.08.14.)

hangsúlyt fektetve a határigazgatási eljárásokra. A menekültügy területén a legfontosabb változást ez a Migrációt és Menedékjogot érintő Új Egyezmény jelenti.⁴¹

A dokumentum szövege rávilágít a Covid19-világjárvány által okozott zavarokra, valamint hangsúlyozza, hogy a megoldás kulcsfontosságú részét kell képeznie a kölcsönös érdekeken alapuló együttműködés jövőképének, és hozzá kell járulnia a megerősített, reziliens gazdaságok kiépítéséhez, amelyek növekedést és munkahelyeket teremtenek a helyi lakosság számára, ugyanakkor csökkentik az irreguláris migrációra ösztönző tényezők által kifejtett nyomást.

1.2.2 GAZDASÁGI KOCKÁZAT

A legális migráció, az illegális migrációhoz képest más jellegű kockázatot is hordozhat, mint a korábban taglaltak, ilyen lehet például a gazdasági kockázat, azonban ezen tényezőt lehetőségként is értelmezhetjük.

Amikor egy migráns elhagyja származási országát, hazája elveszítheti az adott személy gazdasági potenciálját, azaz azt az erőforrást, amit az adott személy országa számára jelentett. Az ország elhagyásakor, a származási ország elveszíti az adott személybe fektetett erőforrásokat.

A célország tekintetében, abban az esetben, ha a migráns személy az előírásoknak megfelelően előkészítette tartózkodásának feltételeit, úgy acél országnak plusz terhet nem jelent, sőt és érkezését követően új, hasznosítható, olcsó munkaerőként jelentkeznek. Tehát a fogadó országnak bármiféle ráfordítás nélkül, új munkavállalók jelenleg meg, ezzel növelve az adott ország GDP-jét. Ezen képet azonban szükséges némiképp árnyalni, ugyanis az gyakran figyelhető meg, hogy a származási országukat elhagyó személyek a célországban szerzett bevételük egy részét haza utalják. Ezzel segítve saját családtagjaikat, valamint közvetve származási országuk gazdaságát is. A származási ország esetében ezen plusz anyagi forrást abban az esetben jelent érdemi befolyásoló tényezőt amennyiben az adott ország egyéb bevételei korlátozottak.

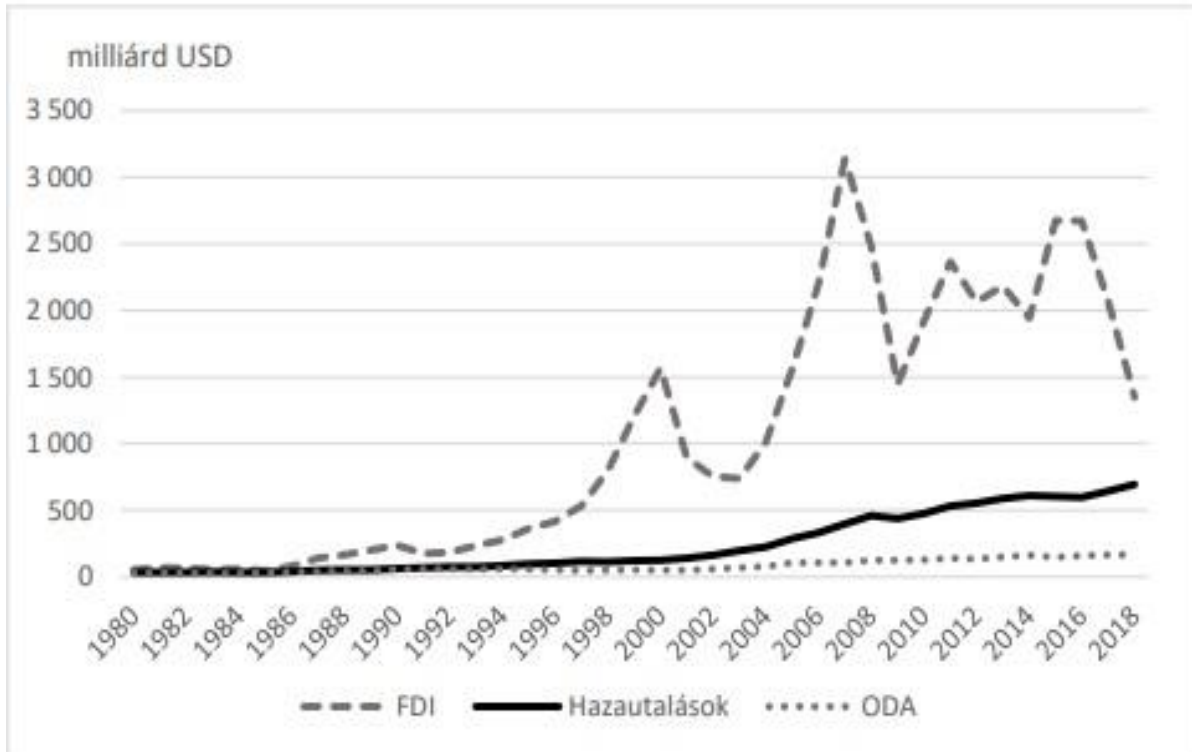
Kajdi László által készített számítás értelmében az elmúlt két és fél évtized során folyamatosan növekvő szintet mutat hazautalt bevételek összege. Becslések szerint hazautalások mértéke ez

---

⁴¹ Pechnyó Péter - Petruska Ferenc: A migráció megváltozott szabályozása pandémia következtében, In: Védelmi-Bizottsági Szabályozási és Kormányzástani Műhelytanulmányok 2021/7.

idő alatt hétszeresére növekedett. 1990-ben nem egész 68 milliárd dollárt utaltak a migránsok a küldő országokba, addig 2012-ben ez a szám már meghaladta a 478 milliárdot.⁴²

A külföldi tőkebefektetések (FDI), a hazautalások és a hivatalos segélyek (ODA) globális szintjének alakulása, 1980-2018 között az alábbiak szerint alakult:

1. ábra: Forrás: Kajdi László, Phd. értekezés, 30.o.⁴³

A hazautalások befolyást gyakorolhatnak a megtakarításokra, a befektetésekre, valamint a fogyasztás mértékére is a fogadó országban. A hazautalások tényleges hatása egy adott ország fejlődésére és gazdaságára egyértelműen nem meghatározható, tekintettel arra a tényre, hogy ezen utalások általában nagyobb tömegű, azonban kisösszegű tranzakcióból tevődnek össze, melyet általában fogyasztásra használnak fel, nem pedig befektetésre vagy termelő beruházásokra.

Azonban szükség, hogy hazautalások nem csak pozitív hatás a fogadó ország gazdaságára, negatív hatásként szükséges megemlíteni, hogy növelhetik a fogadó országban a jövedelmi egyenlőtlenségeket. Ennek háttérében az áll, hogy az eleve jobb anyagi helyzetben élő családok nagyobb eséllyel tudnak kivándorló személyt küldeni más országokba, így növelve lehetőségeiket és bevételeiket.

⁴² Kajdi László: Hazautalt pénzek - nemzetközi áttekintés és a főbb mérési nehézségek, In: Statisztikai Szemle 93. évfolyam 4. szám 354. oldal

⁴³ Kajdi László: Migráció a hazautalások tükrében – fókuszban az elmúlt évtized magyarországi folyamatai című PhD értekezés, 30. oldal, a Világbank által közzétett adatokból, a szerző által készített ábra

További gazdasági kockázatot jelenthet a nemzeti források tőkék és tőkejövedelmek aránytalan is súlyosan egyenlőtlen megoszlása a fogadó ország állampolgárai és bevándorló, illetve kisebbségi csoportok között. A fogadó ország területére érkező bevándorló Lehet alul vagy esetekben túlképzett munkaerő. Az első esetben nem képes konkurenciájává válni a munkaerőpiaci szereplőknek, míg a második esetben tömeges jelenlétével magas képzettségével és alacsony bér igényével túlzott verseny előnybe kerülhet a hazai munkavállalókkal szemben.

A bevándorlók képzettsége szociális és kulturális jellegei pozitív és negatív irányba is képesek befolyást gyakorolni a vállalatok regionális és nemzetközi versenyképességét, továbbá az adott nemzetgazdaság egészének versenyképességét is.

1.2.3 SZOCIÁLIS VESZÉLYEK

A leglényegesebb szociális veszélyként hozhatjuk fel példának a társadalom közösségi egyensúlyának felborulását, a bevándorló etnikum leszakadása, vagy akár egyenlőtlen előnyökhöz jutása, mely a szociális gondoskodási és elosztási szerkezetek teljesítményének határával, illetve funkciózavarival hozható összefüggésbe. Ennek háttérében az áll, hogy ezek a rendszerek tájékozottság hiányában nem érik el a rászoruló célközösségeket. Ebből kifolyólag vagy alul teljesítenek, vagy túlteljesítenek, tehát a kevésbé tehetősek közösségén kívül eső, illetve a segítséget nem érdemlő osztályokat is segítik.

Abban az esetben, ha a lecsúszó társadalmi osztályok lélekszáma folyamatosan emelkedő tendenciát mutat, a szociális gondozás és az elosztási struktúrák területén folyamatos nyomás helyeződik a fogadó országra.

Az Európai Unió pénzügyi támogatásként pénzalapokat különített el abból a célból, hogy közvetlenül támogassa a migránsokat és menekülteket segítő szervezeteket.

Noha ezeknek a támogatásoknak a célja nem az, hogy ellensúlyozzák a nemzeti finanszírozás hiányát, mindinkább kiegészíthetik azok forrásait, akik a migránsok és menekültek társadalmi befogadása és integrációja mellett kötelezik el magukat az Európai Unióban.

Az anyagi segítségnyújtás során a tagállamok helyi és regionális hatóságainak, civil szervezeteinek és más szerveinek A legtöbb esetben szükséges megkülönböztetni a migráns személyeket státuszaik alapján. Tekintettel arra, hogy csak korlátozott, gyakran az alapvető életszínvonalhoz sem elegendő segítségnyújtás áll rendelkezésre az újonnan érkezők és a

hivatalos dokumentumok nélküli migránsok számára, a menedékkérők (bizonyos feltételek mellett) és menekültek esetében biztosított a hozzáférés a szociális támogatáshoz, egészségügyi ellátáshoz, oktatáshoz, munkavállaláshoz és önálló vállalkozási tevékenységekhez, valamint egyéb integrációs intézkedésekhez.

A Menekültügyi, Migrációs és Integrációs Alap a migrációs áramlások hatékony kezelését, valamint a menekültügy és integráció tekintetében a közös uniós eljárásrend megvalósítását, erősítését és fejlesztését mozdítja elő. A tagállamok közötti legmagasabb szintű szolidaritás és felelősségmegosztás célját szolgálja, különös tekintettel azokra, akiket a migráció leginkább érint.

A támogatott intézkedések kapcsolódhatnak a menedékjogi eljárások különféle szakaszaihoz és a menekültügyi politikák különböző szempontjaihoz. Külön figyelmet szentelnek a sérülékeny csoportok, például a kísérő nélküli kiskorúak, nők, fiatalok, gyermekek és idősök szükségleteire.⁴⁴

Támogatható tevékenységek:

- Foglalkoztatás és munkaerőpiac
- Lakhatás és infrastruktúra
- Anyagi támogatás
- Egészségügyi és szociális ellátás
- Társadalmi befogadás és integráció

A pénzügyi alapok többsége többéves nemzeti programok megosztott irányításával valósul meg. A maximális európai uniós társfinanszírozási arány 75% (illetve 90% egyes esetekben), tehát a fogadó országnak szükséges biztosítania.

Rendkívüli esetben gyorssegély nyújtható a tagállamoknak, a migránsok tömeges beáramlásából eredő, olyan sürgős szükségletek kezelésére, amelyek jelentékeny mértékben igénybe veszik a befogadó létesítményeket, menekültügyi rendszereket és eljárásokat.

A projektben való részvételre kizárólag fogadó ország területén legálisan tartózkodó migránsok pályázhatnak, így az illegálisan tartózkodó migránsok kizárásra kerülnek.

---

⁴⁴Útmutató az EU menekültügyi és migrációs finanszírozásához: https://www.greens-efa.eu/files/assets/docs/_tmutat_az_eu_menek_ltgysmigracisfinanszrozshoz.pdf
(letöltés dátuma: 2022.08.23.)

1.2.4 KULTURÁLIS VESZÉLYEK

A migráció veszélyt jelenthet a fogadó ország kultúrájára? Ez a kérdés és egy gyakrabban felmerül. A migráció ezen kockázatával nem csak a politikusok, de több gondolkodó, köztük olyan írók, mint Raspail és Houellebecq is foglalkozott a témával.

Az alapfeltevés értelmében: az értékek és attitűdök beágyazódnak az emberekbe és ezért velük együtt hordozzák és rajtuk keresztül terjednek. Egyes közgazdászok felhasználták az elképzelést "megváltoztathatatlan és hordozható" kultúrát különböző elemzésekhez. Collier Exodus. How Migration is Changing Our World című könyvében⁴⁵, azt állítja, hogy a nyugati országok meghaladják a "fenntartható sokszínűség fenntartható szintjét", és javasolja a nyugati országokba irányuló bevándorlás korlátozását.

Ehhez hasonló állásponton van, Borjas, véleménye szerint a bevándorlók "'rossz' szervezeteket, társadalmi modelleket hoznak magukkal, és kultúrát, amelyek eleve rossz gazdasági körülményekhez vezettek a származási országokban".⁴⁶

A migráció mind a származási, mind a célországokban hozzájárul a kulturális változásokhoz. A migránsok értékeket és normákat visznek át a származási országból a célországba és különböző diffúziós hatások (az értékek és normák csoportok közötti cseréje) érik a fogadó ország részéről.

Hillel Rapoport, Sulin Sardoschau és Arthur Silve: Migration and Cultural Change⁴⁷ című tanulmányukban a következő képen foglalták össze a migráció által a fogadó országra gyakorolt hatását. A tanulmányban azzal a feltételezéssel kezdenek a szerzők, hogy a migráció döntésének két összetevője van. Az egyik a kulturális és a másik a gazdasági komponens.

Ha a gazdasági motívum dominál, akkor a migránsok a származási országuk kulturális keverékét tükrözik, ami közelebb hozza egymáshoz az országokat. Fordítva, ha a kulturális homofília dominál, akkor a kulturális önkiválasztás a migrációban széthúzza az országokat.

A fogadó ország szempontjából a migráció Kockázatokat rejt a kulturális javakhoz, különös tekintettel az oktatási és művelődési szolgáltatásokhoz való hozzáférés és területén tapasztalható aránytalanságot a befogadó ország és a migráció tagjai között.

A más etnikai és szellemi kultúrához tartozó bevándorlók, a fogadó állam állampolgáraiban felmerülhet az a félelem, hogy a kulturális dominancia veszélybe kerül az országból érkező

---

⁴⁵ Collier, Paul: Exodus: How migration is changing our world. Oxford University Press, 2013.

⁴⁶ Borjas, George Jesus.: The wage impact of the marielitos: A reappraisal. In: ILR Review, 2017. 70.5

⁴⁷ Sulin Sardoschau, Arthur Silve, Hillel Rapoport, 2020. "Migration and Cultural Change," CESifo Working Paper Series 8547

migránsok miatt. Ettől a félelemtől vezérelve a társadalom történelmi a kialakult és stabilizálódott kulturális sajátosságainak, értékrendjének megváltoztatásával fenyegető csoportot a mindennapjainkban a többség rendszerint nagyobb kockázatként kezeli, mint a többség számára kevésbé látható és átlátható gazdasági kockázatokat.

A társadalom kulturális szétforgácsolódása, a multikulturális ösztársadalmi vagy regionális társadalmi képletek kialakulásához a többség által értéknek tartott unikultúralizmus helyett vesszük legalábbis a hozzászokás és megfelelő tolerancia kialakulásának periódusában, súlyos kulturális identitás-problémákhoz és konfliktusokhoz vezethet.⁴⁸

A kulturális sokszínűség és tagoltság, a multikulturális ösztársadalmi, illetve területi-szociális jellemzők a hozzászokás és hozzáillő megértés kialakulásának időszakában nehéz kulturális identitásproblémákat okozhatnak a kisebbségben és nézeteltéréseket eredményezhetnek a menekült és a többségi társadalom között. A többségi társadalom ellenérzését válthatja ki, ha a bevándorló vagy kisebbségi csoporttal kapcsolatban azt feltételezi, hogy azok módosítják, illetve alapjaiban megváltoztatják a társadalom faji, nemzeti, etnikai és vallási sajátosságait, mert ezek a kulturális sajátosságokhoz hasonlóan, a társadalom lényeges és hatalmi elemei.

A korábban említett Rapoport, Sulin Sardoschau és Arthur Silve tanulmány törekvéseként számszerűsíteni kívánta azt, hogy a migráció miként befolyásolja a kultúrát, mind a küldő, mind pedig a befogadó országokban. A migránsok önkiválasztása a kulturális értékek mentén homogénebb, különbözőbb népséget hagy maga után, de a kulturális hazautalások a külföldre irányuló a származási népséget a befogadó kultúra irányába. Eközben a migránsok magukkal hoznak elemeket a saját kultúrájukból a befogadó országba. Ezzel befolyásolják, és befolyásolják őket az őslakosok.

A tanulmány során levezetett számítások alapján arra az eredményre jutottak, hogy a migráció inkább elősegíti a kulturális konvergenciát az országok között. A migráció országon belüli páronkénti változása pozitívan kapcsolódik a kulturális közelség változásával. Ennek a korrelációnak a nagysága növekszik, ha a migrációt késleltetjük és akkor is fennmarad, ha a kulturális keveredési csatornák lekapcsolásra kerülnek. Ezek az első eredmények arra utalnak, hogy a kulturális hazautalások a migrációnak a kulturális változásokra gyakorolt fő hatása.

A migráció okozati hatásának azonosítására szolgáló füstölgő pisztoly hiányában a másodlagos mechanizmusok előrejelzéseit szükséges vizsgálni.

---

⁴⁸ Póczik Szilveszter – Dunavölgyi Szilveszter: Nemzetközi Migráció – Nemzetközi kockázatok, HVG-ORAC Lap és Könyvkiadó Kft., Budapest, 2008.

Különböző tesztek azt mutatják, hogy a konvergencia erősebb kulturális ösztönzőkkel, és gyengébb gazdasági ösztönzőkkel jár a migrációra, összhangban a kulturális hazautalások fő hatásával. A tanulmány során azt is sikerült bizonyítani és megerősíteni a kulturális hazautalások gondolatát: a konvergencia erősebb azon országok esetében, amelyekben a migránsok erősebb kapcsolatot tartanak fenn a származási közösségükkel (amit a hazautalások jellemeznek), és a koncentrált migránsáradattal rendelkező országok esetében. Érdekes módon a nemzetközi migráció erősebb és erőteljesebb mozgatórugónak tűnik a kulturális migrációban, mint a kereskedelem. A migrációs hullám fokozódása miatt az Európai Unió fontos demográfiai változásokkal néz szembe a jövőben, melyből kifolyólag a sokszínűség különböző fokozatai hangsúlyosabbá válnak, így továbbra is napirenden marad az integráció és a kulturális sokszínűség kezelésének eddig alkalmazott módszereinek helyessége.

1.2.5 Demográfiai kockázat

Az Európai Bizottság 2020. június 17-én közzétette a demográfiai változások hatásairól szóló jelentését.⁴⁹ Az Európai Unió előtt súlyos demográfiai kihívásokkal néz szembe. Általánosságban a következő három tendencia együtteseként jelennek meg: a népesség csökkenése, a népesség elöregedése (a függőségi ráta növekedésével) és alacsony születési arány. A közzétett statisztikák szerint az európai régiók több mint 40%-ában fogyatkozik a népesség, és a túlnyomórészt vidéki régiók népessége az előrejelzések szerint 2050-ig 7,9 millióval fog csökkenni.⁵⁰ Ugyanakkor az EU népessége átlagban a legöregebb, és 2070-re Európa várhatóan a világ népességének csupán 4%-át fogja kitenni. Európa részesedése a globális GDP-ből szintén folyamatosan csökken.

A Covid19-világjárvány szempillantás alatt megváltoztatta Európát és a világot. Próbára tette az egészségügyi és szociális jóléti rendszereinket, valamint gazdaságaink és társadalmaink rezilienciáját, továbbá különösen súlyosan érintette Európa idősödő népességét.

A jelentés kiemeli, hogy: „A demográfiai változások emberekről és emberéletekről szólnak. Arról, hogy mit teszünk, hogyan dolgozunk, és mit nevezünk otthonunknak. Közösségeinkről, és arról, hogyan élünk együtt. Az emberek és háttereik sokszínűségének elfogadásáról, amely gazdagítja és formálja társadalmainkat, erősít bennünket és életre kelti az EU „Egyesülve a sokféleségben” jelmondatát. Erre most nagyobb szükségünk van, mint valaha. Ahogy lassan és

---

⁴⁹ A Bizottság jelentése az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának a demográfiai változásokról

⁵⁰ <https://cor.europa.eu/hu/news/Pages/europe-s-demographic-challenges-require-local-solutions.aspx> (letöltés dátuma: 2022.11.01.)

óvatosan felhagyunk az Európa-szerte bevezetett korlátozó intézkedésekkel, láthatjuk, mennyire fontos a demográfiai változások társadalmunkra gyakorolt hatásainak megértése és az azokra való reagálás. Ezt a feladatot figyelembe kell venni Európa helyreállítása és a tanulságok levonása során, legyen szó akár a társadalmi és gazdasági dimenzióról, akár az egészségügyről és a tartós ápolás-gondozásról, és még sok más területről.”

A világ járványt követően Európa helyreállítása⁵¹ során kulcsszerepet játszik a nemzedékek között szükséges szolidaritás, valamint a méltányosabb és reziliensebb társadalom kiépítése.

A jelentés szerint az európaiak minden eddiginél tovább élnek, és a népesség életkorának átlaga évről évre növekszik. Az európai népesség egy nagyobb hányadban dönt úgy, hogy egy másik uniós országban vállal munkát és folytatja tanulmányait, az Európába irányuló vagy onnan kiinduló migráció továbbra is ingadozik. A demográfiai változások ezen mozgatórugói Európa-szerte eltérőek, és gyakran jelentős a különbség egy ország régiói között is⁵².

A közzétett statisztikák értelmében 2018-ban az egy nőre jutó gyermekszám 1,55 volt. Ez a 2,1-es érték alatt van, amely ahhoz lenne szükséges, hogy a népesség mérete migráció nélkül is állandó maradjon. Európában szinte egyetlen régió sem éri el ezt a szintet⁵³, sőt egyes régiókban ez az érték kevesebb, mint 1,25. Ez tapasztalható például az Ibériai-félsziget északnyugati részén, Olaszország délkeleti részén és Szardínián, valamint Görögország egyes részein.

A népességnövekedés általános tendenciája várhatóan folytatódik, de nem sokáig. 2012 óta az EU-27-ben jegyzett halálozások száma meghaladja a születések számát. Ez azt jelenti, hogy pozitív nettó migráció nélkül Európa népessége már csökkenésnek indult volna.

Az előrejelzések⁵⁴ azt mutatják, hogy a következő két évtizedben Európa teljes népessége viszonylag stabil marad, és ezután kezd majd csökkenni. A teljes népesség előreláthatóan 2025 előtt körülbelül 449 millió főre növekszik, majd 2030-tól kezdve fokozatos csökkenésnek indul, és 2070-re 424 millió főre esik vissza. Ez 50 éven belül 5 %-os csökkenést jelent.

A jelentés is több ízben említést tesz, és egyfajta megoldásként említi a migrációt az európai Unió népességének csökkenésének megállításában.

---

⁵¹ COM(2020) 456 final: Európa nagy pillanata: Helyreállítás és felkészülés – a jövő generációért

⁵² Az e jelentésben felhasznált Eurostat statisztikai adatok az Eurostat 2020. májusi adatbázisából származó adatokon alapulnak.

⁵³ Az 1169 darab NUTS III-as szintű régióból csak négy rendelkezik 2,1 feletti termékenységi arányszámmal: Mayotte (4,6), Guyane (3,8), La Réunion (2,4) és Melilla (2,3).

⁵⁴ 2020 áprilisában az Eurostat a 2019. évi adatok alapján népesség-előreszámításokat tett közzé. Az adatok közzétevése idején a Covid19-világjárvány hatásai még nem voltak ismertek, így azokat nem vették figyelembe. További információkért lásd az Eurostat „Statistics Explained” statisztikai kalauzának népesség-előreszámításról szóló statisztikáit: <https://ec.europa.eu/eurostat/web/population-demography-migration-projections/population-projections-data>.

Azonban szükséges említést tenni arról a jelenségről, hogy a migráció emelkedett számú jelenléte a társadalom ellen reakcióját válthatja ki, abban az esetben, ha a bevándorló vagy kisebbségi etnikum van annak veszélyét vélik felismerni, hogy a migrációs jelenlét módosíthatja vagy alapvető befolyással bírhat a társadalom jellegzetes rasszbeli, etnikai, nyelvi sajátosságaira

1.3 AZ INTEGRÁCIÓ KÉRDÉSE

Miután megvizsgáltuk a migráció által hordozott kockázatokat, vegyük szemügyre, hogy az Európai Unió miként áll a migráció kérdéséhez, továbbá, hogy mi tekinthető a végső célnak. Az integráció egyesülést, beilleszkedést, beolvasztás vagy hozzá csatolást jelent a hétköznapi szóhasználatban. A társadalmi integráció fogalma egy gyakrabban használt kifejezés mind a hétköznapi életben mind a tudományos területen.

A migránsok sikeres integrációja nagyon fontos az európai társadalmak jövőbeli jólétéhez, boldogulásához és összetartásához, továbbá ahhoz, hogy a migrációban rejlő potenciál kiaknázásra kerüljön. Az integráció az egyes tagállamok hatáskörébe tartozik, azonban az Unió támogatja e feladatukban a tagállami és a helyi hatóságokat: gondoskodik a szakpolitikai koordinációról, elősegíti a tapasztalatcserét és pénzügyi erőforrásokat biztosít a számukra.

Az Európai Bizottság a témához kapcsolódó prioritásokat és főbb intézkedéseit az integrációra vonatkozó uniós cselekvési tervében rögzítette.

Az új migrációs és menekültügyi paktum is külön hangsúlyt fektet, a sikeres integrációs és befogadási politikára, mely a jól irányított és hatékony migrációs és menekültügyi politika alapvető részét képezi. A társadalmi kohézió és a mindenki számára működő dinamikus gazdaság szempontjából is elengedhetetlen.

Az integrációról és befogadásról szóló cselekvési terv 2021-2027⁵⁵ célzott és személyre szabott támogatást javasol, amely figyelembe veszi azokat az egyéni jellemzőket, amelyek a migráns háttérű emberek számára különleges kihívásokat jelenthetnek, mint például a nem vagy a vallási

---

⁵⁵ A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának Cselekvési terv az integrációról és a befogadásról a 2021–2027-es időszakra: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/PDF/?uri=CELEX:52020DC0758&from=EN> (letöltés dátuma: 2022.08.24.)

háttér. A sikeres integráció és befogadás egyaránt függ a korai fellépéstől és a hosszú távú elkötelezettségtől.

Bár a szociálpolitikák kialakításáért és végrehajtásáért elsősorban a nemzeti kormányok felelősek, az EU kulcsszerepet játszik a tagállamok támogatásában a finanszírozás, az iránymutatás kidolgozása és a megfelelő partnerségek előmozdítása révén. **A főbb intézkedések a következők:**

-Inkluzív oktatás és képzés a kisgyermekkortól a felsőoktatásig, a képesítések gyorsabb elismerésére és a nyelvtanulásra összpontosítva, uniós forrásokból nyújtott támogatással.

-A foglalkoztatási lehetőségek és a készségek elismerésének javítása a migráns közösségek és különösen a nők hozzájárulásának teljes körű megbecsülése érdekében, valamint annak biztosítása, hogy támogatásban részesüljenek a bennük rejlő lehetőségek teljes körű kiaknázásához. A Bizottság a szociális és gazdasági partnerekkel és a munkáltatókkal együttműködve előmozdítja a munkaerő-piaci integrációt, támogatja a vállalkozói szellemet, és megkönnyíti a munkáltatók számára a készségek elismerését és értékelését.

-Célzott uniós finanszírozás az EU-n kívül született személyek egészségügyi szolgáltatásokhoz való hozzáféréseinek előmozdítására, valamint a tagállamok számára a bevált gyakorlatok cseréjének lehetőségei.

-Az Európai Regionális Fejlesztési Alap, az Európai Szociális Alap Plusz, a Menekültügyi és Migrációs Alap és az Invest EU által finanszírozott megfelelő és megfizethető lakhatáshoz való hozzáférés, valamint a lakáspiaci diszkrimináció és a szegregáció elleni küzdelemmel kapcsolatos helyi és regionális szintű tapasztalatcsere finanszírozási platformjai.

A cselekvési terv végrehajtása az uniós finanszírozás mobilizálásával és az összes érintett féllel - migránsokkal, befogadó közösségekkel, szociális és gazdasági partnerekkel, a civil társadalommal és a magánszektornal - partnerségek létrehozásával történik. A cselekvési terv a szolgáltatásokhoz való hozzáférés korszerűsítésére törekszik majd a digitális eszközök felhasználásával. Végül pedig javítani fogja a szakpolitikák továbbfejlesztéséhez és az eredmények megfelelő nyomon követésének biztosításához szükséges tények alapját.

-Az új cselekvési terv a 2016-os cselekvési terv eredményeire épül.

Annak érdekében, hogy hatékony integrációs politikát tudjanak kialakítani, az integráció eredményeire és az integrációs politikák hatására vonatkozó megbízható tényekre kell alapozni. A migránsok integrációjára vonatkozó uniós mutatók 2010-es elfogadása óta az Eurostat

internetes oldalán elérhetőek az integrációs mutatókra vonatkozó statisztikák⁵⁶. A Bizottság az OECD-vel együttműködve közzétett egy egyedülálló nemzetközi összehasonlítást a bevándorlók és családjaik hatékonyságáról, továbbá lépéseket tett annak érdekében, hogy az integrációs adatokat helyi és regionális szinten hozzáférhetőbbé tegye. Ezen túlmenően górcső alá vették az integrációnak a „kétirányú folyamat” megközelítéshez kapcsolódó területeit, például a hátrányos megkülönböztetést, a részvételt és a befogadó ország magatartását.

Az integráció eredményességének nyomonkövethetőségének érdekében pontos és összehasonlítható adatokra van szükség a migránsok által elszenvedett hátrányos megkülönböztetés mértékéről és jellegéről.

Ennek érdekében a bevándorlókról és leszármazottaikról szóló felmérésben kulcsszerepe lesz az Európai Unió alapjogi ügynökségnek. A közelmúltban elfogadásra kerül rasszizmus elleni uniós cselekvési terv alapján. A nyomonkövetéshez etnikai vagy faji származás alapján lebontott adatokra is szükség van.

A Bizottság több ízben is indított kísérleti projektet az új gyakorlatok tesztelésére, továbbá szándékában áll azt is feltérképezni, hogy az uniós tagállamok milyen integrációs politikát követnek bizonyos területeken, mint például a munkaerőpiaci integráció és a menekültek oktatása vagy integrációja.

A fent említett erőfeszítések ellenére több témakör területén továbbra is ismerethiánnyal küzdünk, ami akadályokat gördet a tényeken alapuló eredményes integrációs politikák kialakítása elé. Annak ellenére, hogy a legtöbb tagállam rendszeresen nyomon követi az integrációt, a legtöbb esetben nem támaszkodnak uniós szinten elfogadott mutatókra, és nem használják ki a nemzetközi összehasonlításban rejlő lehetőséget. Továbbá az is szükséges hozzátenni, hogy a legtöbb régió és város továbbra is csak korlátozottan fér hozzá a rendelkezésre álló adatokhoz.

---

⁵⁶ Az Eurostat oldalán elérhető statisztikák az Európai Unió területére érkező migráns személyek integrációjára vonatkozóan <https://ec.europa.eu/eurostat/web/migration-asylum/migrant-integration/publications>

Az integráció mérésére a következő adatok szolgálnak információval:

Migránsok integrációs statisztikái

Migránsok beilleszkedési statisztikái - munkaerő-piaci mutatók

Migránsok beilleszkedési statisztikái - foglalkoztatási feltételek

Migránsok beilleszkedési statisztikái - oktatás

Migránsok beilleszkedési statisztikái - aktív állampolgárság

Migránsok beilleszkedési statisztikái - lakhatás

Első és második generációs bevándorlók - statisztikai áttekintés

A cselekvési terv kiemeli, hogy a migránsok és migráns háttérű uniós polgárok teljes mértékű társadalmi részvétele és hozzájárulása alapfeltétele az európai társadalmak jövőbeli jólétének, virágzásának és kohéziójának.

A sikeres integráció segítséget jelenthet olyan kihívások megoldásában, amelyekkel napjaink társadalmának szembesülnie kell, ilyen akadály például a társadalmi kirekesztés emberi és társadalmi költségei, a szélsőséges ideológiák minden formájának terjedése, továbbá a lakhatási vagy az egészségügyi rendszerek méltányosságába vetett bizalom hiánya.

A Bizottság ezzel a cselekvési tervvel kívánt stabil keretet létrehozni az integrációs és befogadási politikák Unió-szerte történő megerősítéséhez és intenzívebbé tételéhez, ezzel biztosítva a szélesebb körű társadalmi befogadási célokhoz, és kiaknázva más releváns stratégiákat és intézkedéseket az oktatás, a foglalkoztatás, valamint a megkülönböztetésmentességet és az egyenlőséget célzó politikák terén.

A cselekvési terv végrehajtása során a Bizottság szoros együttműködést tervez a tagállamokkal, a helyi és regionális önkormányzatokkal, a civil társadalmi szervezetekkel, a szociális és gazdasági partnerekkel, a magánszektorral, a befogadó közösségekkel, a diaszpórák szervezeteivel és a migránsokkal is. A Bizottság nyomon követi a cselekvési tervben bemutatott intézkedések végrehajtását, beszámol az elért eredményekről, és szükség esetén kiigazítja az intézkedéseket. A cselekvési terv félidős áttekintésére 2024 végén kerül sor. A Bizottság rendszeresen jelentést tesz a cselekvési terv végrehajtásáról az Európai Parlamentnek és a Tanácsnak. A cselekvési terv végrehajtásának teljes átláthatósága érdekében a Bizottság interaktív online platformot hoz létre az integrációval foglalkozó uniós honlapon belül, ahol nyomon lehet követni az előrelépést, és a partnerek szélesebb köre is észrevételeket tehet.⁵⁷

Az Eurostat által közzétett 2020 évre vonatkozó elemzés⁵⁸ értelmében Uniós szinten a migránsok általában a következőkkel rendelkeznek alacsonyabb eredményt érnek el, mint a nemzeti állampolgárok. Ez különösen azokra a migránsokra vonatkozik, akik harmadik országok állampolgárai. Az ő eredmények elmaradnak a fogadó országbeli állampolgárokhoz képest a beilleszkedés minden fontos területén: a munkaerőpiac, az oktatás és a szociális társadalmi befogadás. A nem uniós polgárok munkaerő-piaci részvétele állampolgárokhoz képest kedvezőtlenebb az állampolgárokhoz képest. A különbség e két csoport közötti

---

⁵⁷<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/PDF/?uri=CELEX:52020DC0758&from=DE> (letöltés dátuma: 2022.08.28.)

⁵⁸Eurostat Migrant integration statistics című jelentésének teljes szövege: <https://ec.europa.eu/eurostat/documents/3217494/12278353/KS-06-20-184-EN-N.pdf/337ecde0-665e-7162-ee96-be56b6e1186e?t=1611320765858> (letöltés dátuma: 2022.08.25.)

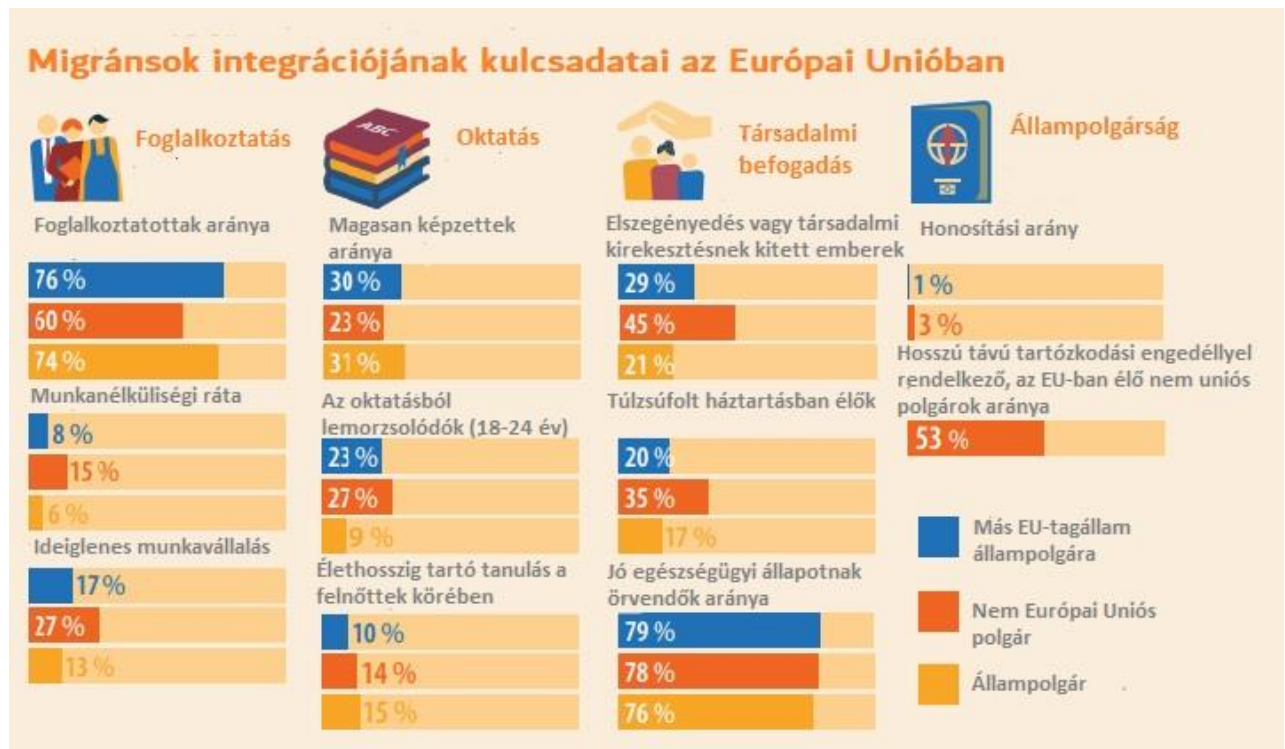

különbség főként az alacsonyabb munkaerő-piaci a migráns nők munkaerő-piaci részvétele miatt.

A nem uniós állampolgár nők következetesen a legalacsonyabb foglalkoztatási arányt, függetlenül iskolai végzettségi szintjüktől függetlenül. Következésképpen a munkanélküliség magasabb szintje akadályozza a migránsok munkaerő-piaci integrációját a munkaerőpiacon. A magasabb munkanélküliségi szintek mind a férfi, mind a női migránsok esetében jellemzőek.

A fiatal migránsoknál általában nagyobb az oktatásból és képzésből való kilépés kockázata a rendszertől anélkül, hogy felsőfokú végzettséget szereztek volna vagy akár középfokú végzettség nélkül. Az arány a legfeljebb alsósintű végzettséggel rendelkező nem uniós polgárok tekintetében a középfokú végzettséggel rendelkezőkhöz viszonyítva több mint kétszer olyan magas, mint az állampolgárok körében.

A migránsok jövedelme is alacsonyabb és különösen a nem uniós állampolgárok körében jelentősen megnövekedett a szegénység vagy a szociális kirekesztés veszélye, még akkor is, ha van munkájuk. Az alacsonyabb jövedelmi szintek szintén együttjárnak kedvezőtlenebb lakáskörülményekkel, a különösen a túlsúlyosság tekintetében. A nem uniós polgárok nagyobb valószínűséggel szembesülnek a kielégítetlen egészségügyi szükségletekkel.

2. ábra: Forrás: Jelentés, 17.o.⁵⁹

⁵⁹ A jelentés 17. oldalán található ábra a szerző által fordítva

Klenner Zoltán a következőképpen foglalta össze a sikeres integráció mivoltát: „A sikeres integráció a migráns és a befogadó társadalom kölcsönös jogain és kötelezettségein alapszik. A befogadó államoknak ki kell alakítaniuk a bevándorlók gazdasági, társadalmi, kulturális, polgári és politikai részvételének feltételeit, a migránsoknak pedig tiszteletben kell tartaniuk a befogadó társadalom törvényeit, valamint annak alapvető értékeit és viselkedési normáit. Ugyanakkor a migránsoknak is aktívan részt kell venniük a rájuk vonatkozó integrációs eljárások kidolgozásában és alkalmazásában anélkül, hogy feladnák az identitásukat. Az integráció effajta megközelítése magában foglalja a gazdasági, társadalmi, kulturális, polgári és politikai élet minden aspektusát, és a különböző területeken számos kérdésre kiterjed, ideértve a foglalkoztatást, oktatást, lakhatást, egészségügyi és szociális szolgáltatásokat, kultúrát, az egyházak közötti párbeszédet, szavazati jogokat, állampolgárságot, a megkülönböztetésmentességet lehetővé tevő politikát.”⁶⁰ Megállapításaival egyetérthetünk.

Az integráció egy szerteágazó jelenség, a migráció tekintetében az integrációs folyamat végeredménye a társadalmi beilleszkedés, amikor is a külföldi állampolgár a befogadó ország teljes jogú polgárává válik.

Az integrációs folyamat abban az esetben tekinthető teljesnek, ha az adott ország területére érkező Külföldi személy megtanulja a fogadó ország nyelvét, továbbá elfogadja és sajátjaként kezel bizonyos társadalmi normákat, kulturális szokásokat és betartja az ott hatályos jogszabályokat. Ugyanakkor nem asszimilálódik teljes mértékben, eredeti identitását megőrizve színesíti, gazdagabbá teszi a befogadó közösséget.

Azonban az integráció során nem elegendő az érkező személy attitűdjét vizsgálni ugyanis a fogadó országra és hatással van egy idegen kultúrkörből érkező személy, mely a már ott élő polgároktól is alkalmazkodást kíván, állami szinten pedig azt, hogy kialakítsák a beilleszkedés társadalmi, kulturális és politikai feltételeit.⁶¹

Szükségesnek tartom megjegyezni, hogy a migránsokról alkotott és bemutatott kép jelentős hatást és erős befolyást gyakorol az integráció eredményességére a többségi társadalomban.

A migránsok integrálódás iránti szándékát nagy mértékben hátráltatják a médiában elhangzott és a politikusok által megfogalmazott borúlátó álláspontok.

---

⁶⁰ KLENNER ZOLTÁN: A menekültek integrációja Magyarországon, In: Belügyi Szemle 64. 2016., 49. oldal

⁶¹ Hautzinger Zoltán, Hegedüs Judit, Klenner Zoltán: A migráció elmélete, Nemzeti Közszerződési Egyetem 2014

Az integrációs folyamat első és talán legfontosabb lépése a fogadó ország nyelvének megtanulása, hiszen azok a menekültek tudtak a leggyorsabban integrálódni, akik legalább alapszinten elsajátították a fogadó ország nyelvét.

Az integráció tehát az anyagi biztonság előteremtésében, és a befogadó ország tagjaival és szervezeteivel való kommunikációban próbál erősebb kapcsolatot teremteni.

Az ENSZ Menekültügyi Főbiztossága által közzétett háttéranyag értelmében a foglalkoztatás az integráció kulcsa, azonban a gyakorlat azt mutatja, hogy több fronton is hátrányba kerülnek a menekültek.

Egyes menekültek azért nem tudják felsőfokú végzettségüket, szakképesítésüket, valamint korábbi munkatapasztalataikat elismertetni a kormányokkal és szakmai egyesületekkel, mert elvesztették vagy pillanatnyilag nem rendelkeznek a megfelelő okiratokkal, nem férnek hozzá a bizonyítványok akkreditálására szolgáló hivatalos eljárásához, vagy a re-akkreditálásra vonatkozó szigorú követelmények miatt, melyek előírhatják a származási ország hatóságaival való kapcsolatfelvételt, ami a menekültek esetében nem járható út.

Számos menekült arról számol be, hogy nincs teljesen tisztában munkahelyi jogaival.⁶²

---

⁶² https://www.unhcr.org/hu/wp-content/uploads/sites/21/2016/12/UNHCR-Integration_note-HUN_version-screen.pdf (letöltés dátuma: 2022.10.15.)

II. MENEKÜLTÜGY

2.1 MENEKÜLT FOGALMA

A migrációt leginkább serkentő tényező a túlnépesedés. A túlnépesedés, a fokozatos környezetromlás, a szélsőséges természeti jelenségek és természeti katasztrófák, a nagyléptékű, környezetet érintő beruházások, valamint a környezeti eredetű konfliktusok, természeti és emberi eredetű környezeti katasztrófák gyakran ösztönzik a migrációt.⁶³

Tekintettel arra, hogy a jelenség mekkora méreteket öltött, gyakran vitatott téma, azonban a média és a közbeszéd egyre inkább felcserélhetően használja a "menekült" és a "migráns" fogalmát. Azonban a két fogalomnak határozott és különböző jelentése van, amelyek összekeverése mindkét csoport számára problémákhoz vezet.

A menekültek az Alaptörvény és a menekültügyi tv. szerint olyan emberek, akik fegyveres konfliktus vagy üldöztetés elől menekülnek. 19,5 millió menekült volt 2014 végén.⁶⁴ Helyzetük gyakran olyan veszélyes és elviselhetetlen, hogy országhatárokon átkelve közeli országokban keresnek biztonságot, amelytől kezdve nemzetközileg elismert "menekülteknek" számítanak, akik segítségre jogosultak az államok, az ENSZ Menekültügyi Főbiztossága (továbbiakban: UNHCR) és más szervezetek részéről. A menekültek onnan ismerhetőek fel pontosan, hogy túl veszélyes számukra a hazatérés, és ebből az okból kifolyólag máshol van szükségük menedékre. Halálos kimenetele lehet annak, ha ilyen emberek menedékjogát megtagadják.

A nemzetközi közjog definiálja a menekült fogalmát és védi a menekültet. **Az 1951. évi menekültügyi egyezmény és annak 1967. évi kiegészítő jegyzőkönyve**, ahogyan más jogi dokumentumok, mint az **Afrikai Egységsszervezet 1969. évi menekültügyi egyezménye**, továbbra is sarokkövei maradtak a menekültek mai védelmének. Az egyezményekben foglalt jogi alapelvek számtalan más nemzetközi, regionális, nemzeti jogszabályra és gyakorlatra hatottak. Az 1951. évi menekültügyi egyezmény meghatározza, hogy ki számít menekültnek és körvonalazza azokat a jogokat, amelyeket az államoknak a menekültek számára biztosítaniuk kell. A nemzetközi közjog egyik legalapvetőbb ilyen elve az, hogy a menekültet nem szabad kiutasítani vagy visszaküldeni olyan körülmények közé, ahol élete vagy szabadsága veszélyben van. A Genfi Egyezmény 1. cikke alapján:

---

⁶³ Bende Zsófia – Muhoray Árpád: A környezeti migráció, mint komplex kihívás, In: Hadtudomány 2014/3–4.

⁶⁴ <http://www.unis.unvienna.org/unis/pressrels/2015/unisinf513.html> (2019.06.09-ei állapot)

„A. Az Egyezmény alkalmazásában a „menekült” fogalma alkalmazandó minden olyan személyre, aki:

(1) Menekültnek minősült az 1926. május 12-i és 1928. június 30-i Megállapodások, vagy az 1933. október 28-i és az 1938. február 10-i Egyezmények, az 1939. szeptember 14-i Jegyzőkönyv, vagy a Nemzetközi Menekültügyi Szervezet Alapokmánya szerint;

A Nemzetközi Menekültügyi Szervezet fennállása idején hozott, e jogosultságot el nem ismerő határozata nem zárja ki a menekült státusz megadását olyan személyeknek, akik megfelelnek az e rész 2. bekezdésében foglalt feltételeknek.

(2) Aki 1951. január 1. előtt történt események következtében faji, vallási okok, nemzeti hovatartozása, illetve meghatározott társadalmi csoporthoz való tartozása, avagy politikai meggyőződése miatti üldözéstől való megalapozott félelme miatt az állampolgársága szerinti országon kívül tartózkodik, és nem tudja, vagy az üldözéstől való félelmében nem kívánja annak az országnak a védelmét igénybe venni; vagy aki állampolgársággal nem rendelkezve és korábbi szokásos tartózkodási helyén kívül tartózkodva ilyen események következtében nem tud, vagy az üldözéstől való félelmében nem akar oda visszatérni.”⁶⁵

A jelenlegi menekültügyi helyzet folyamatos nyomást gyakorol az Európai Unióra és egyben a tagállamokra is. A fokozódó feszültség miatt egyre nagyobb hangsúlyt kapnak a menekült rendszer mechanizmusai.

Az első és legfontosabb a rendszer alapjait biztosító fogalom meghatározás.

A genfi egyezmény, Európai Unió irányelvekkel együtt az alapja a menekült státusz meghatározásának. A meghatározást olvasva, azonban megállapíthatjuk, hogy az egyezmény már eléggé elavult, ennek oka lehet a genfi egyezmény 1951. július 28-ai elfogadása óta eltelt közel hét évtized. Több olyan kiváltó okkal sem foglalkozik, mint például az országon belüli és a környezeti menekültek helyzete, vagy azokkal az emberekkel, akik társadalmi és gazdasági okokból vagy a szegénység miatt kénytelenek elhagyni otthonukat, hiszen ezek a problémák nagy részben a globális neoliberális gazdasági rendszer eredményei.

„2001-ben, az elmúlt ötven év legfontosabb globális menekültügyi konferenciáján a jelenlévők elfogadtak egy kulcsfontosságú nyilatkozatot, amely megerősítette az 1951. évi menekült egyezményben részes államok vállalásait. Az UNHCR a globális konzultációk sorozatán keresztül összeállította a „**Menekültvédelmi Program**” (Agenda for Protection) című

---

⁶⁵1989. évi 15. törvényerejű rendelet a menekültek helyzetére vonatkozó 1951. évi július hó 28. napján elfogadott egyezmény valamint a menekültek helyzetére vonatkozóan az 1967. évi január hó 31. napján létrejött jegyzőkönyv kihirdetéséről

dokumentumot, amely iránymutatás a kormányok és humanitárius szervezetek számára a menekültvédelem hatékonyságának javításához.”⁶⁶

2.2 A MENEKÜLT DEFINÍCIÓBÓL KIMARADT?

A szakirodalomban élénk vita zajlik arról, hogy szükséges-e módosítani/ aktualizálni/ kiegészíteni a menekült fogalmát és amennyiben igen, milyen tartalommal kellene bővíteni a jelenlegi fogalom meghatározást. Hol szükséges meghúzni a határt a menekült és az egyéb tartózkodásra jogosító engedély definíciója között?

2.2.1 GAZDASÁGI MENEKÜLT

Menekültnek tekinthető-e az a koszovói állampolgár, aki anyagilag teljesen ellehetetlenült, vagy kérelmezen tartózkodási engedélyt?

A válasz egyszerűnek tűnhet elsőre, azonban a jelenleg hatályos szabályozás alapján több nehezítő körülménnyel szükséges szembenézni az otthonát elhagyni kívánó, anyagilag lehetetlen helyzetbe került személynek.

Ilyen körülmény például:

- Az adott országban működik-e magyar külképviselet? Amennyiben nem, van-e lehetősége eljutni egy magyar külképviseletre? Abban az esetben, ha nem működik ott külképviselet, az növeli az illegális módon útnak induló személyek számát.

- A tartózkodásra jogosító okmányok iránti kérelem elbírálása során a hatóságok ellenőrzik, hogy a kérelmező rendelkezik megfelelő anyagi háttérrel. A harmadik országbeli állampolgárok beutazásáról és tartózkodásáról szóló 2007. évi II. törvény 13. § f) pontjában foglaltak szerint vizsgálendő, hogy: „tartózkodása teljes időtartamára rendelkezik a lakhatását és megélhetését, valamint a kiutazás költségeit is biztosító anyagi fedezettel”. A szabad mozgás és tartózkodás jogával rendelkező személyek beutazásáról és tartózkodásáról szóló 2007. évi I. törvény 6. §-ban foglaltak szerint is vizsgálendő a megfelelő anyagi háttér, melynek mértékéről a törvényekhez kapcsolódó végrehajtási rendeletekben található.⁶⁷

Mit is jelent ez a gyakorlatban? A kérelmezőnek alá kell támasztania nemcsak azt, hogy rendelkezik a megélhetését biztosító anyagi fedezettel, de ennek tartós rendelkezésre állóságát

---

⁶⁶ https://www.unhcr.org/hu/wp-content/uploads/sites/21/2016/12/Protecting_Refugees_2012_HUN.pdf (letöltés: 2021.01.10.)

⁶⁷ A 113/2007. (V. 24.) Korm. rendelet a szabad mozgás és tartózkodás jogával rendelkező személyek beutazásáról és tartózkodásáról szóló 2007. évi I. törvény végrehajtásáról 21. §-a és a 114/2007. (V. 24.) Korm. rendelet a harmadik országbeli állampolgárok beutazásáról és tartózkodásáról szóló 2007. évi II. törvény végrehajtásáról 72/A. § szerint.

is. Tehát nem elegendő, hogy egy adott pillanatban rendelkezésre áll a szükséges összeg, három havi bankszámlakivonattal szükséges ezt alátámasztani.

Miként tud eleget tenni a fent említett feltételeknek eleget tenni az a személy, aki kilátástalan anyagi helyzete miatt „menekült el” származási országából?

2.2.2 KÖRNYEZETI MENEKÜLT

A korábbiakban részletezésre kerültek azon okok melyek miatt menekültté válhat valaki. A védelemhez megadásához a nemzetközi jog szigorú feltételek betöltéséhez köti.

Menekültnek tekinthető-e az a személy, aki környezeti katasztrófa miatt vesztette el nemcsak az otthonát, hanem lakóhelyét és a jövőbeli megélhetésének lehetősége semmivé foszlott.

Amennyiben megvizsgáljuk, hogy milyen elemekből áll össze a menekült fogalma, észrevehetjük, hogy akit valamilyen környezeti probléma üldöz el otthonából, arra a genfi menekült definíció nem érvényes. Környezeti problémákra hivatkozva senki nem kaphat menedékjogot. Ugyanakkor számos szerző (például Polk 2013, Tóth 2015, Biedermann et al. 2015) a közelmúltbeli példák – elsősorban a szíriai polgárháború és a Közel-Kelet válságai – elemzése alapján arra figyelmeztetnek bennünket, hogy a környezeti tényezők, valamint a klímaváltozás által kiváltott migrációs nyomás fokozódásával és az ebből szükségszerűen adódó konfliktusokkal a „hagyományos”, politikai és háborús menekültek száma is meredeken emelkedhet. Ezt a közelmúlt történései teljes mértékben igazolták.⁶⁸

„A „környezeti menekült” kifejezés először Essam El-Hinnawinak az ENSZ Környezeti Programja keretében kiadott, 1985-ös könyvében bukkan fel. Definíciója szerint „az a személy, akinek ideiglenesen vagy véglegesen el kellett hagynia életterét egy lehetséges környezeti veszély vagy az életfenntartó ökoszisztémák megzavarása miatt”. El-Hinnawi ezeket három kategóriába sorolja:

- (1) ideiglenes elköltözik valamely környezeti stressz következtében, mint például földrengés vagy ciklon;
- (2) végleges elköltözik az élőhely végleges megváltozása következtében, mint például duzzasztógát építése; és
- (3) végleges elköltözik annak következtében, hogy eredeti élőhelyük már nem biztosítja alapvető szükségleteiket.”⁶⁹

---

⁶⁸ Vajda Péter: A migráció környezetvédelmi és klímaváltozással kapcsolatos aspektusai, in Sabjanics István szerk.: Modern kori népvándorlás, a migráció komplex megközelítése, Budapest, Dialóg Campus Kiadó. 37-56.

⁶⁹ Vág András: A környezeti migráció okai. Tér és Társadalom, 24. évf. 2010/3.

Az első „környezeti menekültként” számon tartott személy egy Kiribatiról származó férfi, aki 2013-ban kért menekültjogot egy új-zélandi bíróságtól az otthonát fenyegető emelkedő tengerszint miatt.

A későbbiekben a fogalom pontosítása vált indokolttá. Az ENSZ Migrációs Ügynöksége (International Organization for Migration, IOM) a Migrációs Szójegyzék 2011-es, második kiadásában tovább pontosította a definíciót az alábbi két kategória szétválasztásával:

- Környezeti migráns (environmental migrant): „mindazon személyek vagy személyek csoportjai, akik elsősorban környezetük hirtelen vagy fokozatos megváltozásához köthető és életüket vagy életfeltételeiket negatívan befolyásoló okok miatt lakóhelyük ideiglenes vagy végleges elhagyására kényszerülnek (vagy ezen okok miatt így határoznak), és országhatáron belül vagy országhatárokat átlépve vándorolnak” (IOM 2011, 33.).
- Lakóhelyét környezeti okok miatt elhagyni kényszerült személy (environmentally displaced person): „mindazon személyek, akik a szokásos lakóhelyük elhagyására, az ország határain belüli váltásra vagy nemzetközi határátlépésre kényszerültek, és akik esetében a környezeti tényezők minőségromlása vagy pusztulása volt a lakhelyelhagyás fő, bár nem szükségszerűen kizárólagos oka. Ezt a kifejezést a »környezeti menekült« és a »klímamenekült« – nemzetközi jogi jog- és létalapot nélkülöző – kifejezések helyett alkalmazzuk a migránsok azon kategóriájára, akiknek a mozgása kétségkívül kényszerítő okok hatására történik” (IOM 2011, 34.).⁷⁰

A környezeti menekült definiálásával kapcsolatban sok publikáció született⁷¹, de miért is fontos a fogalom pontos definiálása?

A definícióalkotásnak komoly (elsősorban menekültjogi) következményei vannak, ezért érthető módon minden szereplő a folyamatban komoly megfontolás tárgyává tette a kérdést. Végül mind a nemzetközi közösség tagjai, mind pedig az ENSZ Menekültügyi Főbiztossága (United Nations High Commissioner for Refugees, UNHCR) elzárkóztak attól, hogy a környezeti, illetve klímamigráció által érintett személyeket menekültként ismerjék el (Brown 2008, 14.).

„Az 1980-as évektől jelent meg egy újfajta menekültkategória, az ökológiai menekültek. Jellemzően főként Afrikából és Dél Amerikából érkeztek. Földünk túlterhelésének, a gazdaságilag kiaknázzható területek kizsákmányolásának következtében a környezet, közvetve pedig több millió ember élete van veszélyben. Ezzel párhuzamosan, az egyik legmeghatározóbb

---

⁷⁰Vajda Péter: A migráció környezetvédelmi és klímaváltozással kapcsolatos aspektusai, in Sabjanics István szerk.: Modern kori népvándorlás, a migráció komplex megközelítése, Budapest, Dialóg Campus Kiadó. 37-56.

⁷¹Lásd. Lee Shin-wha, Norman Myers, Lonergan, Künçek.

jelenség a harmadik világ országaiban bekövetkezett demográfiai robbanás és túlnépesedés, amely számos kísérő-jelenséggel jár együtt. Az etnikai konfliktusok, háborúk, polgárháborúk, összetűzések, emberi jogok súlyos, tartós megsértése, az üldöztetések szintén kiváltó okai lehetnek az elvándorlásnak csakúgy, mint a természeti katasztrófák, a járványok.”⁷²

Amikor menekültekről esik szó, az első dokumentum, amelyet szükséges megvizsgálnunk, a menekültekre vonatkozó nemzetközi jogi dokumentumok közül az 1951-es, a menekültek jogállásáról szóló Genfi Egyezmény. Az Egyezmény 1A (2) cikke szerint ezek faji, vallási, nemzeti hovatartozásra, meghatározott társadalmi csoporthoz való tartozásra, illetve politikai nézetre visszavezethető okok.

Az UNHCR gyakorlatában kialakult e fenti okok értelmezése, további eligazítást nyújt mind a napi alkalmazás, mind pedig a Főbiztosság által kiadott nemzetközi védelmi iránymutatások, illetve az ún. „**Kézikönyv**”. A környezeti menekültek a fenti öt ok közül egyik kategóriába sem illenek bele.

A jelenséggel kapcsolatban néhány nemzetközi jogi dokumentumra támaszkodhatunk, tehát megállapíthatjuk, hogy a jogi szabályozás hiánya jellemzi a területet.

A rendelkezésre álló néhány puha nemzetközi jogi dokumentum közül néhány nevesít bizonyos okokat, melyek a környezeti menekülés háttérében állhatnak, de jogi kötelező erejük hiányán túl eligazítást sem adnak azokról az eseményekről, melyek megtörténte esetén az érintett személyek elméletileg védelemben részesíthetők lennének. Nem sorolják fel azokat az okokat, amelyeket a nemzetközi közösség olyan súlyúnak ítél, hogy bekövetkeztük esetén a menekülésre kényszerült egyének, csoportok nemzetközi védelme indokolható lenne.

Az ENSZ álláspontja a környezeti migrációval kapcsolatban az, hogy az államok kötelesek humanitárius védelmet nyújtani minden embernek. Az ENSZ Közgyűlésen 2016. szeptember 19. napján 193 állam döntött arról, hogy szükséges a nemzetközi mobilitás átfogó, globális szabályozása, így a Migránsokról és Menekültekről szóló New York-i Nyilatkozat második mellékletében egy újabb kormányközi egyeztetési folyamatot irányoztak elő.

2018. december 10. napján zárult le a konzultációs folyamat, ennek eredményeként született meg a Global Compact for Safe, Orderly and Regular Migration⁷³ című dokumentum, melyet 2018. december 19. napján hagyott jóvá az ENSZ Közgyűlése.

A dokumentumban a biztonságos, rendezett és szabályos migráció 23 célkitűzése került meghatározásra. Ezen célok közül kettő tér ki a környezetromlásra és az éghajlatváltozásra.

---

⁷² Bende Zsófia – Muhoray Árpád: A környezeti migráció, mint komplex kihívás, In: Hadtudomány 2014/3–4.

⁷³ https://refugeemigrants.un.org/sites/default/files/180711_final_draft_0.pdf (letöltés dátuma: 2022.11.08.)

A második cél: Minimalizálni kell azokat a kedvezőtlen mozgatórugókat és strukturális tényezőket, amelyek arra kényszerítik az embereket, hogy elhagyják a származási országukat.

Az ötödik cél: A legális migráció útjainak elérhetőségének és rugalmasságának fokozása.

Bár a környezeti migrációtémájáról egyre több szó esik – eltekintve néhány fejlődő országra vonatkozó esettanulmánytól és történelmi összefüggésekből levont következtetéstől – ennek ellenére mégis hiányzik a mai világunkra érvényes összehasonlító kutatás, melyet megnehezít, hogy sem a származási országok, sem a célországok nem végeznek ilyen típusú statisztikai adatgyűjtést ezért a környezeti migránsok aránya az összes migráción belül nem ismert.

A témában nem csak a statisztikai adatok nem ismertek, a környezeti migrációs döntések motivációja sem került felfedésre mindeztáig. Feltételezhetjük, hogy a romló környezet csak akkor vált ki migrációt, amikor az feltűnő, látványos következményekkel jár.

Az eddigi kutatások alapján a leggyakrabban egy hármas felosztás szerint kerül osztályozásra a környezeti menekültté válás mögött meghúzódó okok.

Ezek az okok:

- a szárazság-elsivatagosodás,
- a szélsőséges időjárás
- tengerszint-emelkedés

Az okok háttérben álló közös tényező a globális felmelegedés, amely egyaránt okoz szárazságot és elsivatagosodást, szélsőséges időjárást, illetve a sarki jégsapkák olvadásának következményeként tengerszint emelkedést.

A kutatókat megosztja, hogy a környezeti menekültek nemzetközi védelmét milyen formában és milyen intézményi keretek között szükséges biztosítani. Egyes javaslatok szerint a Genfi Egyezményt kellene alkalmazni az éghajlati menekültekre is.

A másik megoldási javaslat értelmében a védelem infrastruktúráját továbbra is a UNHCR biztosítaná, azonban szükség van egy új, speciálisan a környezeti menekültek jogállását szabályozó nemzetközi egyezményre.

A harmadik, radikális javaslat teljesen megújítaná a környezeti menekültek kérdésének szabályozását. Új egyezménnyel és új – esetleg ENSZ– intézménnyel fogna a nemzetközi védelem biztosításához.⁷⁴

---

⁷⁴ Erdő Marianna: A környezeti menekült jelensége. https://dfk-online.sze.hu/images/egyedi/doktori/%C3%A1ll%C3%A9s_jog_alap_%C3%A9rt%C3%A9kei_2010/2.%20k%C3%B6tlet/erd%C5%91.pdf (2022.11.13.)

A probléma megoldására szükséges összpontosítani tekintettel arra, hogy a környezeti feltételek szinte mindenhol romlanak, az mind globális, mind regionális szinten. Ez a romló tendencia azt a jövőképet vázolja az, hogy a folyamatok és következményeik egy komolyabbak és egy nagyobb veszélyt hordoznak.

A COVID-19 világjárvány megfékezése érdekében bevezetett korlátozások mutatták meg igazán a környezetrombolás ember által okozott elemét.

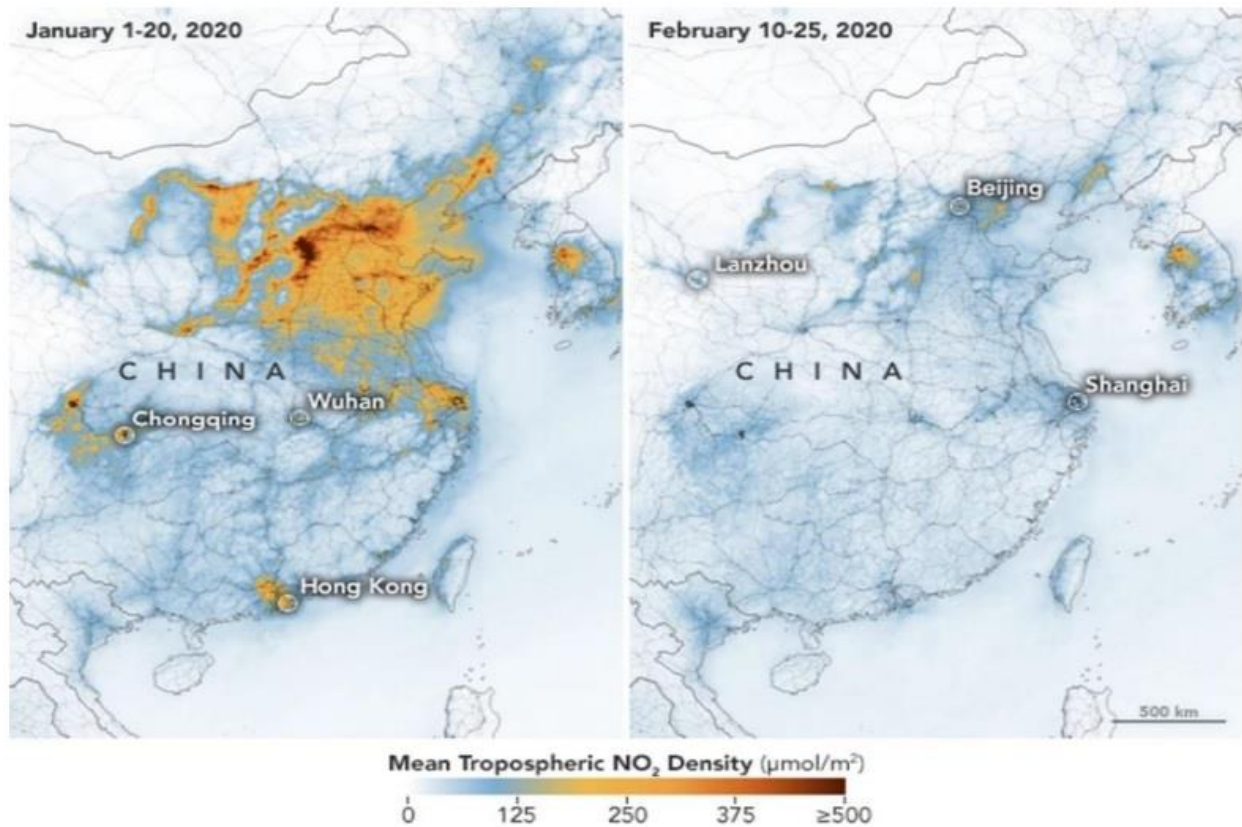
„A WHO adatai szerint évente 7 millió ember hal meg légszennyezésben, továbbá a városi lakosság 80%-a van kitéve egészségtelen levegőnek. A lezárások után pár hónappal később jelentős különbséget tapasztaltak olyan erősen szennyezett térségek esetében, mint Wuhan, ÉszakOlaszország és az Egyesült Államok nagyvárosai. Kínában a mérgező gázok kibocsátása 25%-kal csökkent 2020 elején és ezzel együtt 337 kínai városban a levegő minősége 11,4%-kal javult 2019 elejéhez képest. A WHO úgy becsüli, hogy ez nagyjából ötvenezer életet mentett meg Kína szerte. Ezen szennyezők közül az egyik legveszélyesebb anyag az emberi szervezetre a PM2.5 (2,5 mikrométernél kisebb) részecske, más néven a szállópor, ami mikrométeres nagyságának köszönhetően képes lejutni a tüdőbe és onnan át tud kerülni a véráramba is. 2019-es adatok szerint évente több mint négy millióan halnak meg szélütésben, szívbetegségekben, tüdőrákban és légúti fertőzésekben a PM2.5 részecskék következtében. A szállópor koncentrációjának alapszintje a világ számos országában 100 µg/m³ felett van. A lezárásokat követően ez drasztikusan csökkent.”⁷⁵

A vírus terjedésének visszaszorítása érdekében többek között bezárták a gyárakat, leállították az infrastruktúrát, ami önmagában levegőminőség javulását eredményezte.

A másik súlyos légúti megbetegedést okozó vegyület főként a közlekedés és az ipari üzemek által kibocsátott nitrogén-dioxid. A korlátozások alatt a levegő NO₂ koncentrációja világszinten drasztikus visszaesett, ezt a csökkenés először Kínában kezdődött. De Pakisztán területén is 20-50%-kal csökkent a NO₂ koncentrációja. Ugyanilyen szintű visszaesés volt tapasztalható Európa erősen szennyezett városaiban.

---

⁷⁵ Friedreich Lilla, Magyar Gyöngyi, Tóth András József: A COVID-19 járvány hatása környezetünk állapotára: esettanulmányok a levegő- és vízminőség, illetve az állatvilág területein. In: Körforgásos Gazdaság és Környezetvédelem, 2021. 5. évfolyam, 4. szám.

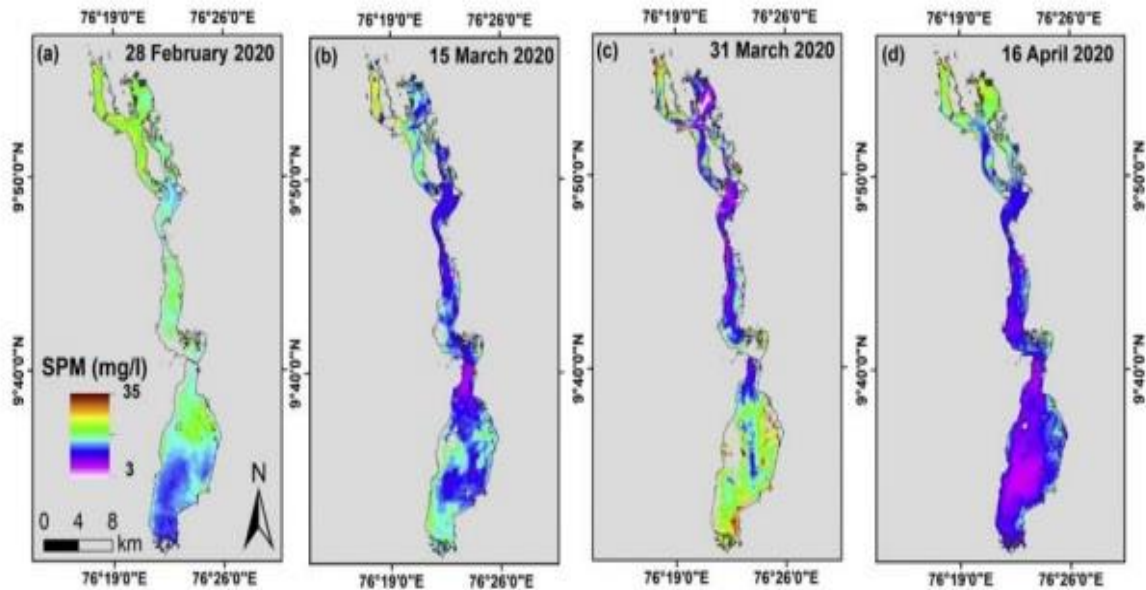

3. ábra: Forrás: NO₂-kibocsátás Kínában a lezárások előtt (balra) és után (jobbra) (Forrás: Európai Űrügynökség (ESA), Sentinel-5 műhold, 2020) ⁷⁶

A koronavírus terjedésének lassítása érdekében bevezetett korlátozások és lezárások elősegítették az éghajlatváltozáshoz hozzájáruló légköri szén-dioxid koncentráció szintjének csökkenését az egész világon.

A lezárások hatással voltak a víz minőségére is. A világ több pontján is arra lettek figyelmesek az emberek, hogy tisztábbaknak tűnnek vizeik. Az olaszországi Velencében a csatornák vize annyira kitisztult, hogy szabad szemmel is láthatóvá vált a vízfenék, valamint a vízi élővilág.

⁷⁶ Friedreich Lilla, Magyar Gyöngyi, Tóth András József: A COVID-19 járvány hatása környezetünk állapotára: esettanulmányok a levegő- és vízminőség, illetve az állatvilág területein. In: Körforgásos Gazdaság és Környezetvédelem, 2021. 5. évfolyam, 4. szám.

4.ábra: Forrás: Friedreich Lilla, Magyar Gyöngyi, Tóth András József: A COVID-19 járvány hatása környezetünk állapotára: esettanulmányok a levegő- és vízminőség, illetve az állatvilág területein. In: Körforgásos Gazdaság és Környezetvédelem, 2021. 5. évfolyam, 4. szám.⁷⁷

Azonban azt is szükséges hozzátenni, hogy a vírus elleni védekezés során nem csak pozitív hatások érték a környezetet, ugyanis ugrásszerűen megemelkedtek az eldobható maszkok, valamint a kesztyűk.

A WHO adatai alapján ennek eredményeként havonta 89 millió orvosi maszk kerül felhasználásra világszerte.

A Covid-19 járvány tükröt mutatott az emberiségnek, hiszen mindannyian láhattuk, hogy az emberiség milyen károkat okoz a környezetnek.

Sajnálatos módon a környezet állapotában tapasztalható javuló tendenciát nem sikerült fenntartani, ahogy a korlátozások visszavonásra kerültek, a károsanyag kibocsátás is visszaállt a korlátozások bevezetését megelőző állapotra.

Az Európai Tanács által közzétett adatok alapján 2020 minden idők legmelegebb éve volt Európában.⁷⁸

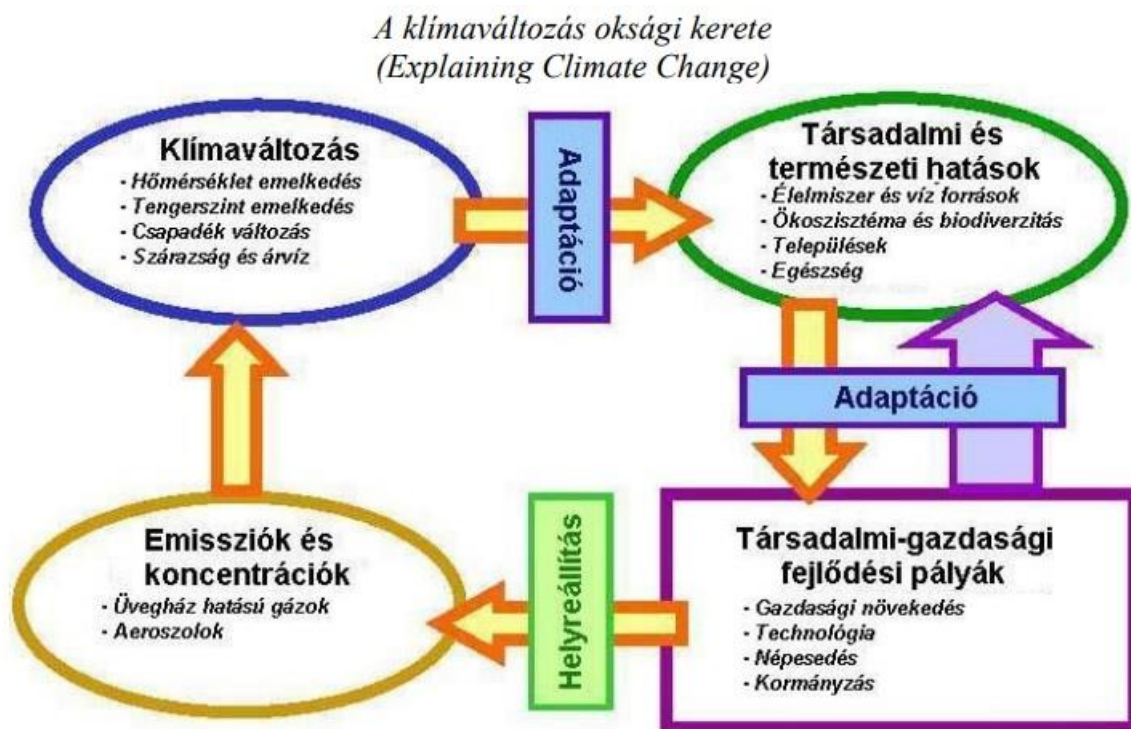
⁷⁷ Friedreich Lilla, Magyar Gyöngyi, Tóth András József: A COVID-19 járvány hatása környezetünk állapotára: esettanulmányok a levegő- és vízminőség, illetve az állatvilág területein. In: Körforgásos Gazdaság és Környezetvédelem, 2021. 5. évfolyam, 4. szám.

⁷⁸ <https://www.consilium.europa.eu/hu/infographics/climate-costs/> (letöltés dátuma: 2022.11.13.)

A 2022-es évben bekövetkezett természeti katasztrófák gyakorisága és súlyossága is azt támasztja alá, hogy az emberiség messze van nemcsak a probléma megoldásától, de még annak enyhítésétől is.

2022-ben példátlan méretű árvíz öntötte el Pakisztán területét, mely 33 millió embert érintett. Az árvízen túl, az idei évben Pakisztánt már hóhullám is sújtotta, mely során 50 Celsius-fokot meghaladó volt a hőmérséklet, amely pusztító erdőtüzeket okozott, a gleccserek gyors olvadása következtében szintén árvizek keletkeztek. Az árvizek mintegy 33 millió embert érintenek, akik elvesztették otthonukat és nem tudják kielégíteni az alapvető szükségleteiket. Mintegy 500 híd omlott le.

A természeti katasztrófák gyakran tartós elvándorlást eredményeznek. A természeti katasztrófák után a helyreállítás akár hosszú évekig is elhúzódhatnak. Vannak olyan katasztrófa sújtotta helyek, amelyek egy természeti csapás vagy közvetlen emberi okokra visszavezethető ipari katasztrófa után végleg elnéptelenednek. Az eredeti lakosság, vagy annak egy része, gyakran csak hosszú idő után tud visszatérni.

5.ábra: Forrás: Vág András: A környezeti migráció okai⁷⁹

⁷⁹ Vág András: A környezeti migráció okai. In: Tér és Társadalom XXIV. évfolyam 2010. 3. 68. oldal

Sok esetben a menekültek új helyen telepednek le és ezt követően már nem is térnek vissza régi lakóhelyükre.

További eleme a környezetromlásnak és a migráció kapcsolatának az úgynevezett lassú környezetromlás. A lassú környezetromlás esetében a gazdasági és a környezeti migrációközötti különbségtétel szinte ellehetetlenül.

Az összefonódás mögött az a mechanizmus áll, mely során egy rossz, önmagát gerjesztő körforgás alakul ki, mely során a környezetromlás szegénységet eredményez, ami viszont a legtöbb esetben tovább rontja a környezet minőségét. Ezzel párhuzamosan növeli a feszültségeket és konfliktusokat is. A legtöbb országban természetesen nincs erőszakkal együttjáró környezeti konfliktus, de a kockázat egyre nagyobb. Ahol mégis fellép (például Afrikában) ott sem mindig tekintik az érintettek a környezeti faktort döntőnek.⁸⁰

Álláspontom szerint az első és legfontosabb lépés a környezeti migráció definíciójának pontosítása, ez jelentené a kulcsot a valódi védelemhez.

A meghatározás megalkotása során számos tényezőt kell szem előtt tartani. Az első és legfontosabb a Genfi Egyezmény menekült definíciója, amely megkerülhetetlen referenciaként szolgál ebben az esetben. De támpontot adhat a non-refoulement elve, a hontalanság kategóriája, az uniós átmeneti védelem intézménye vagy akár a vízhez való jog.

A védelemre jogosultak körének meghatározása során bizonyos elvek, és megfontolások szűkítik: ilyen az államok szuverenitásának tiszteletben tartása, nemzetbiztonsági szempontok, illetve annak a kérdésnek az eldöntése, hogy csak a klímamenekültek szűkebb, vagy a környezeti menekültek tágabb csoportját akarjuk védelemben részesíteni.

„A végső cél eléréséhez, a katasztrófa-sújtotta területekről elvándoroltak megfelelő nemzetközi jogi védelmének létrehozásához számos út vezet, amely sok kompromisszumon, lemondáson, választáson visz keresztül. A feladat rendkívül nehéz és összetett, hiszen a menekülésre késztető okok, az események intenzitása, az érintett területek annyira változatosak, hogy óriási kihívást jelent egy olyan nemzetközi eszköz megalkotása, amely mindezt a sokféleséget ötvözve mégis képes megfelelő választ adni és egységes védelmet nyújtani a környezeti menekültek minden csoportja számára - ra. Lehetséges, hogy egy új egyezmény létrehozása nem az egyedüli módja a válasznak, hiszen megalkotásának nehézsége miatt rövid és középtá - von biztosan nem alkalmazható az addig felmerülő események kapcsán, de idővel olyan egységes és kiszámítható

---

⁸⁰ Vág András: Az Európa számára releváns környezeti migráció foratókönyvei című disszertáció. 2011.

eszköz lehet a környezeti menekültek védelmére, amelyet nem valószínű, hogy más, alternatív, egy-egy esetre vagy régióra szorítkozó megoldások jelentenének.”⁸¹

Az éghajlat változás és a környezeti migráció közötti összefüggés egyértelmű és folyamatosan erősödő tendenciát mutat. Az éghajlat változás komoly fenyegetést jelent világunkra.

Az Európai Környezetvédelmi Ügynökség 2015-ös adatai szerint az EU a harmadik legnagyobb szén-dioxid-kibocsátó a világon Kína és az Egyesült Államok után.

---

⁸¹ Erdő Marianna: A környezeti menekült jelensége. https://dfk-online.sze.hu/images/egyedi/doktori/%C3%A1ll%C3%A9s_jog_alap_%C3%A9rt%C3%A9kei_2010/2.%20k%C3%B6t/erd%C5%91.pdf (2022.11.13.)

III. A MENEKÜLTÜGY ÉS AZ EMBERI JOGOK KAPCSOLATA

3.1 EMBERI JOGI AGGÁLYOK A MENEKÜLTÜGY KAPCSÁN

A migrációs eljárások számos emberi kockázattal járnak és azáltal, hogy a származási országokról a tranzit országokra koncentrálnak a figyelem, a nyomás csak fokozódik. Tendenciának tekinthető, hogy a tranzitországok a visszafogadott migránsok számának minimálisra csökkentése érdekében általában korlátozzák a befelé és a kifelé irányuló migrációt. Ennek eszközei lehetnek például a megerősített határellenőrzés, a vízumpolitika szigorítása és visszafogadási megállapodások szomszédos országokkal való megkötése.

A visszaküldés és az irreguláris migráció elleni küzdelem területén alkalmazott eszközök veszélyeztetik az emberi méltóság elvét, amelyet a nemzetközi jog és az EU Alapjogi Chartája rögzít, különösen abban az esetben, ha a migráns nem térhet vissza a szülőhazájába.

A menekültek többségénél fennáll annak a veszélye, hogy nem tud elmenekülni saját országából, vagy, hogy egy elégtelen védelmi rendszerrel rendelkező tranzitországban ragad. Ez kihatással bír az ország elhagyásának jogára, a menedékkérel jogát és a visszaküldés tilalmára, valamint az embertelen vagy megalázó bánásmód tilalmára. Azáltal, hogy a migránsok és menekültek sok esetben akadályokba ütköznek jogaik érvényesítése során, a tényleges jogorvoslathoz való jog is kockán forog.

A korábban említett megerősített határellenőrzés példának okáért kockázatot jelent a stabilitás és a megélhetés szempontjából, korlátozza a védelmi lehetőségeket és a menedékkérés jogát, elősegíti a migránsokkal szembeni elnyomást és a velük szembeni visszaéléseket, ebből fakadóan a migránsok veszélyes útvonalakat kénytelenek választani, vagy embercsempészek "segítségét" kénytelenek igénybe venni.

3.2 DOKUMENTUMOK

Az emberi jogok alapvető jogok, amelyeket nemzetközi egyezmények, szerződések, egyezségokmányok, deklarációk rögzítenek. A Föld valamennyi lakóját megilletik, csupán azért, mert emberként erre a bolygóra születtek. Az említett egyezményekhez történő csatlakozás által az Föld államai, elismerik polgáraik alapvető (emberi) jogait. Sajnálatos módon ma is vannak olyan országok, melyekben az alapvető emberi jogokat az államhatalom

nem ismeri el vagy rendszeresen megsérti, ezekre az országokra a nemzetközi közösségek nyomást gyakorolnak – például gazdasági embargókat alkalmaznak velük szemben.⁸²

Erdős Csaba a következő csoportosítással élt a legfontosabb emberi jogi tárgyú nemzetközi források kapcsán:⁸³

	Egyetemes/ univerzális (ENSZ égisze alatt születettek)	Regionális (szűkebb földrajzi területre vonatkozók)
Generális (több alapjogra terjed ki)	<ul style="list-style-type: none"> - EJENY (1948) - PPJNE (1966/1976) - GSzKJNE (1966/1976) 	<ul style="list-style-type: none"> - EJEE (1950/1992) - EU Alapjogi Charta (2009/2009) - Helsinki záróokmány (1975/1975) - Emberek és népek Jogainak Afrikai Charta (1981) - Emberi Jogok Arab Chartája (1994) - Európai Szociális Charta (1961/1999)
Szektorális (egy alapjogra/ személyi körre terjed ki)	<ul style="list-style-type: none"> - Genocídium egyezmény (1948/1955) - Faji diszkrimináció elleni egyezmény (1965/1969) - Nőkkel szembeni diszkrimináció elleni egyezmény (1979/1982) - Kínzás elleni egyezmény (1984/1988) - Gyermekek jogairól szóló egyezmény (1989/1991) 	<ul style="list-style-type: none"> - Kisebbségi és Regionális Nyelvek Európai Chartája (1993/1999) - Nemzeti kisebbségek védelméről szóló Európai Keretegyezmény (1995/1999)

4. táblázat: Forrás: Erdős Csaba írása alapján

⁸² Sebenyi Marianna, Hoffman Krisztina: Emberi jogok- Gyermeki jogok, Kecskemét, 2012.

⁸³ Erdős Csaba: Az alapjogok forrásai és a védelmüket biztosító intézményrendszer áttekintése, In: Alapjogok, szerk. Bódi-Schweitzer, 2021. Ludovika kiadó, Bp.

3.2.1 EMBERI JOGOK EGYETEMES NYILATKOZATA⁸⁴

Az első dokumentum mely érintette a menedékjogot az 1948-as **Emberi Jogok Egyetemes Nyilatkozata**. Azonban meg kell jegyezni, hogy az emberi jogok egyetemes nyilatkozata úgynevezett „soft law”, azaz puha jog joganyagok közé tartozik, tehát kötelező erővel nem bír. Az EJENY 13. cikke kimondja: „az államon belül minden személynek joga van szabadon mozogni és lakóhelyét szabadon megválasztani”, továbbá „minden személynek joga van minden országot ideértve saját hazáját is elhagyni, valamint saját hazájába visszatérni.”⁸⁵

Míg 14. cikke alapján minden személynek joga van az üldözés elől más országban menedéket keresni és más ország nyújtotta menedéket élvezni.

Az emberi jogi egyezmények rendelkezései minden személyre érvényesek, így a migránsokra is vonatkoznak. Azonban a migránsok különösen sérülékeny helyzetűek, tekintettel arra, hogy sokszor származási országukba már kívülállónak számítanak, azonban ugyanez elmondható a fogadó országbeli helyzetükről is. Sokszor ez a kívülállósági tényező teremt meg azt a helyzetet melyben diszkrimináció éri, vagy érheti, adott esetben szembesülhetnek idegengyűlölettel sőt gyűlöletbűncselekmény áldozatává is válhatnak.

3.2.2. 1951. ÉVI GENFI EGYEZMÉNY⁸⁶, ILLETVE AZ EZT MÓDOSÍTÓ 1967. ÉVI JEGYZŐKÖNYV

Egyesült Nemzetek Szervezete (ENSZ) menekültek helyzetére vonatkozó 1951. évi genfi egyezmény⁸⁷, illetve az, ezt módosító 1967. évi jegyzőkönyv tekinthető a menekültekre vonatkozó nemzetközi szabályozás alapkövének.

Azon túl, hogy a genfi egyezmény⁸⁸ meghatározza a menekült fogalmát az egyezmény összefoglalja és rendszerezi a menekült védelemmel összefüggő általános érvényű alapelveket. Az Egyezmény alapvető célja a védelem biztosítása minden emberek részére, akinek származási országában nem biztosítja számára elemi jogainak védelmét, vagy egyenesen üldözi.⁸⁹

---

⁸⁴ Karoliny Eszter – Mohay Ágoston: *A nemzetközi migráció jogi keretei*, Pécs, Publikon, 2009.

⁸⁵ Emberi Jogok Egyetemes Nyilatkozata 13. cikk (1) bekezdés, (2) bekezdés

⁸⁶ A menekültek helyzetére vonatkozó 1951. évi július hó 28. napján elfogadott egyezmény valamint a menekültek helyzetére vonatkozóan az 1967. évi január hó 31. napján létrejött jegyzőkönyv kihirdetéséről szóló 1989. évi 15. törvényerejű rendelet

⁸⁷ A menekültek helyzetére vonatkozó 1951. évi július hó 28. napján elfogadott egyezmény valamint a menekültek helyzetére vonatkozóan az 1967. évi január hó 31. napján létrejött jegyzőkönyv kihirdetéséről szóló 1989. évi 15. törvényerejű rendelet

⁸⁸ A genfi egyezményt 196 ország ratifikálta, azonban az 1977-es kiegészítésekhez már több ország nem csatlakozott.

⁸⁹ Klenner 21. oldal

Az Egyezmény értelmében a menekülteket közel azonos jogok illetik meg, mint más az ország területén élő egyéb külföldi állampolgárt kivételként kell megemlíteni az egyezmény 27. és 28. cikkében foglaltakat, mely szerint „a Szerződő Államok személyi okmányt állítanak ki minden olyan menekültnek, aki nem rendelkezik érvényes úti okmánnyal.”

A menekülteket megillető egyéb jogokat az Egyezmény 12-24. cikkében rögzíti, ilyen például a mozgásszabadság, a tulajdonhoz, illetve az ehhez kapcsolódó más jogok megszerzéséhez, az igazságszolgáltatási jogokhoz, az alapfokú oktatáshoz való hozzáférés, valamint a munkaügyi kérdések és a társadalombiztosításhoz való jog.

Az Egyezmény szövege, azonban nem csak jogokat, hanem a menekültek kötelezettségét is rögzíti. Az Egyezmény 2. cikke értelmében köteles alávetni magát a befogadó ország törvényeinek és szabályainak, valamint a közrend fenntartása érdekében hozott intézkedéseknek.

Az Egyezmény tartalmazza a kiutasítás vagy visszaküldés tilalmát, mely azt jelenti, hogy az egyezményt aláíró állam vállalja, hogy nem utasítja ki vagy küldi vissza a menekültet azon ország területének határára, ahol élete vagy szabadsága faji, vallási okokból, vagy nemzeti csoportba tartozása miatt vagy abból az okból, hogy bizonyos társadalmi csoporthoz tartozik vagy bizonyos politikai véleményt vall, veszélyeztetve van.⁹⁰

Az Egyezmény 1. cikkének F) pontja határozza meg azon személyi kört, amelyre nem alkalmazható az egyezmény szövege, eszerint: „Az Egyezmény rendelkezései nem alkalmazhatók az olyan személyre, akiről alapos okkal feltételezhető, hogy

- a) Béke elleni, háborús-, vagy emberiség elleni, az ilyen bűncselekményekről rendelkező nemzetközi okmányokban meghatározott bűncselekményt követett el;
- b) A menedéket nyújtó országon kívül, az országba menekülteként történő befogadását megelőzően súlyos, nem politikai bűncselekményt követett el;
- c) Az Egyesült Nemzetek céljaiba és elveibe ütköző cselekményekben bűnös.”

Az Egyezmény 1. cikkének C) pontjában rögzíti a menekültügyi státusz megszűnését is:

„Megszűnik az Egyezmény alkalmazhatósága az A. rész rendelkezéseinek hatálya alá tartozó olyan személy esetén, aki:

- (1) Önkéntesen ismét igénybe vette állampolgársága szerinti ország védelmét; vagy
- (2) Elvesztett állampolgárságát önkéntesen visszaszerezte, vagy
- (3) Új állampolgárságot szerzett és élvezzi az új állampolgársága szerinti ország védelmét, vagy

---

⁹⁰ 1989. évi 15. törvényerejű rendelet 33. cikk

(4) Önkéntesen visszatelepül abba az országba, amelyet elhagyott, vagy amelyen kívül tartózkodott az üldözéstől való félelmében; vagy

(5) Már nem utasíthatja el állampolgársága szerinti országa védelmének igénybevételét, mivel megszűntek azok a körülmények, amelyek alapján őt menekültként elismerték; E bekezdés nem alkalmazható az e Cikk A. (1) részének hatálya alá tartozó olyan menekültre, aki korábbi üldözéséből fakadó alapos okokat tud az állampolgársága szerinti országa védelmének visszautasítására felhozni;

(6) Bár nem rendelkezik állampolgársággal, visszatérhet abba az országba, ahol korábbi szokásos tartózkodási helye volt, mivel megszűntek azok a körülmények, amelyekkel kapcsolatban őt menekültként elismerték. E bekezdés nem alkalmazható az e Cikk A. (1) részének hatálya alá tartozó olyan személyre, aki korábbi üldözéséből fakadó alapos okokat tud korábbi szokásos tartózkodási helyére való visszatérés megtagadására felhozni.”

Az Egyezmény 33. cikkének (1) bekezdése rendelkezik a visszaküldés tilalmáról, e szerint: „Egyetlen Szerződő Állam sem utasítja ki vagy küldi vissza a menekültet azon ország területének határára, ahol élete vagy szabadsága faji, vallási okokból, nemzeti hovatartozása, vagy abból az okból van veszélyeztetve, hogy bizonyos társadalmi csoporthoz tartozik vagy bizonyos politikai véleményt vall.” A visszaküldés tilalmának elve nemcsak a származási országba való visszaküldésre érvényes, hanem bármely más olyan országba való visszaküldésre, ahol a menekült üldöztetésnek lenne kitéve.

A genfi egyezmény alapvető célja az volt, hogy a II. világháború következményeként (az 1951. 01. 01. napja előtt) elmenekült személyek helyzetét rendezze. Az 1967. évi New York-i kiegészítő jegyzőkönyv *megszüntette ezt az időbeli korlátot*, továbbá kiiktatta a földrajzi korlátot is, tekintettel arra, hogy új menekültügyi problémák jelentek meg az Egyezmény elfogadása óta.⁹¹

Az Egyezmény és a kiegészítő jegyzőkönyv közül legalább az egyiket a világ államainak nagy többsége ratifikálta.⁹²

Az 1967. évi jegyzőkönyv és az 1951. évi egyezmény alapidokumentumának tekinthető, melyek nyomán számos fontos regionális menekültvédelmi joganyag született, köztük az Afrikai Egységszervezet 1969. évi Menekültügyi Egyezménye és az 1984. évi Cartagena-i Nyilatkozat Latin-Amerikában.

---

⁹¹ Csatlós Fruzsina: A menekültek helyzetének kezelése válság övezetekben civil és katonai eszközökkel PHD disszertáció 41. oldal

⁹² Klenner Zoltán (szerk.): Menekültügyi ismeretek, Dialóg Campus Kiadó, Budapest, 2019. pp. 21- 24.;

3.2.3 AZ AFRIKAI EGYSÉGSZERVEZET 1969. ÉVI MENEKÜLTÜGYI EGYEZMÉNYE⁹³

Az Addisz-Abbeba-i Egyezmény a genfi menekültdefiníció által meghatározott személyek csoportját kibővítette az agresszió, elnyomás, valamint a belső közrend hiánya miatt menekülni kényszerülők körével.

Az Egyezmény szövege szerint a menekült: az a személy, aki faji okokból történő üldöztetéstől való megalapozott félelme miatt, vallása, nemzetisége, meghatározott társadalmi csoporthoz való tartozása vagy politikai meggyőződése miatt az állampolgársága szerinti országon kívül tartózkodik, és nem képes, vagy ilyen félelme miatt nem képes menekültként kezelni, nem hajlandó élni az adott ország védelmével, vagy aki, mivel nem rendelkezik állampolgársággal nem rendelkezik, és korábbi szokásos tartózkodási helyének országán kívül tartózkodik, mivel az ilyen események következtében nem tud, vagy ilyen félelem miatt nem akar visszatérni.

2. A "menekült" kifejezés vonatkozik továbbá minden olyan személyre, aki külső agresszió, megszállás, idegen uralom vagy a származási vagy állampolgársága szerinti országának egy részében vagy egészében a közrendet súlyosan megzavaró események miatt kénytelen elhagyni szokásos tartózkodási helyét, menedéket kapjon a származási vagy állampolgársága szerinti országon kívül.

A menekült fogalmának bővítésén túl, az Egyezmény kitér a többes állampolgárságú személyek helyzetére, nagy hangsúlyt fektet a menekültek jogainak és kötelezettségeinek taglalására. Az Egyezmény V. cikke szót ejtett továbbá az önkéntes hazatelepülésről.

Az Egyezmény szövege továbbá rendelkezik a határról való visszafordítás tilalmáról, valamint hangsúlyozza a menedék nyújtásának békés, humanitárius jellegét, továbbá a jogszerűen tartózkodó menekültek részére történő úti okmányok kiállításáról.

3.2.4 1984. ÉVI CARTAGENA-I NYILATKOZAT LATIN-AMERIKÁBAN⁹⁴

A menekültekről szóló Cartagenai nyilatkozat alapelvei a Contadora béke- és együttműködési törvényben meghatározott "menekültekkel kapcsolatos kötelezettségvállalásokra" épülnek (amelyek az ENSZ 1951-es menekültügyi egyezményén és az 1967-es jegyzőkönyvön alapulnak).

---

⁹³ Az Egyezmény teljes szövege: <https://www.unhcr.org/45dc1a682.html> (letöltés dátuma: 2022.05.27.)

⁹⁴ A nyilatkozat teljes szövege: https://www.unhcr.org/hu/wpcontent/uploads/sites/21/2016/12/Cartagena_Declaration_1984_EN.pdf (letöltés 2022.05.27.)

1984 szeptemberében került megfogalmazásra a nyilatkozat szövege, amely részletes kötelezettségvállalást tartalmaz a békére, a demokratizálódásra, a regionális biztonságra és a gazdasági együttműködésre, valamint az Egyezmény és Jegyzőkönyv rendelkezéseinek a csatlakozáskor történő végrehajtásához szükséges belső mechanizmusok létrehozására vonatkozóan.

A nyilatkozat szövege értelmében a menekültek hazatelepítésének minden esetben önkéntesnek kell lennie és azt egyénileg szükséges nyilvántartani.

A menekültek hazatelepítésének megkönnyítése céljából szükséges a származási állam, a befogadó állam és az UNHCR képviselőiből álló háromoldalú bizottságok felállításának biztosítása.

Továbbá a menekültek védelmét és támogatását szolgáló programok megerősítése szükséges, különösen az egészségügy, az oktatás, a munka és a biztonság területén.

Az Egyezmény kiegészítette a genfi menekültdefiníció alanyait az agresszió, elnyomás, valamint a belső közrend hiánya miatt menekülni kényszerülők körével.

Emellett a dokumentum külön kitér a megfelelő intézkedések bevezetésének szükségességére a fogadó országokban annak megakadályozására, hogy a menekültek részt vegyenek a származási ország ellen irányuló tevékenységekben, mindenkor tiszteletben tartva a menekültek emberi jogait.

A kolumbiai Cartagenában 1984-ben elfogadott nyilatkozat hasonlóképpen az Addisz-Abbeba-i Egyezményhez, megállapítja, hogy a menekültek közé tartoznak azok is, akik azért menekültek el országukból, „mert életüket, biztonságukat vagy szabadságukat az általánossá váló erőszak, idegen agresszió, belső viszály, az emberi jogok tömeges megsértése vagy a közrendet súlyosan megzavaró egyéb körülmények fenyegették.”

3.2.5 AZ EURÓPAI UNIÓ ALAPJOGI CHARTÁJA

Az Európai Közösségek eredeti szerződésai nem érintették az emberi jogok területét vagy azok védelmét. Azonban az EB elé kerülő ügyekben elkezdtek felbukkanni az emberi jogok állítólagos megsértései az uniós jog hatálya alá tartozó területeken. A felmerült probléma megoldására az EB új megközelítést alakított ki a személyek védelme érdekében, amihez az alapvető jogokat is felvette az európai jog úgynevezett „általános elvei” közé. Az EB álláspontja szerint ezek az általános elvek hivatottak tükrözni a nemzeti alkotmányokban és az emberi jogi szerződésekben, különösen az EJEE-ben foglalt emberi jogvédelmi tartalmat. Az EB a

44/79. sz.⁹⁵ ügy ítéletében kijelentette, hogy gondoskodik az uniós jog ezen elveknek való megfeleltetéséről.⁹⁶

A fent említett problémára tekintettel 1999-2000 között került megfogalmazásra az Európai Unió Alapjogi Chartája (a továbbiakban: Charta), eredetileg azzal a szándékkal, hogy az uniós szinten alkalmazandó alapjogokat egy különálló dokumentumba foglalják. A 2000-ben kihirdetett Charta jogilag nem volt kötelező erejű, a Lisszaboni Szerződés 2009 decemberi hatálybalépésével ugyanakkor a Charta jogilag kötelezővé vált az egész Európai Unióra nézve. A dokumentum rögzíti az Unió által védett alapvető jogokat és a magyarázatokon keresztül iránymutatást ad a hatályukra nézve.

A Charta olyan újszerű, innovatív jogokat nevesít, amelyek nem találhatók meg az Emberi Jogok Európai Egyezményében. Ezek a rendelkezések hozzájárulnak a közösségi vívmányok értelmezéséhez. A rendelkezések között szerepel például az emberi méltóság joga,⁹⁷ a menedékjog,⁹⁸ a védelem a kitoloncolással, a kiutasítással és a kiadatással szemben (non-refoulement elve),⁹⁹ valamint a megfelelő ügyintézéshez való jog.¹⁰⁰

A Charta révén az elsődleges jog részévé váltak a gyermekek jogai, illetve a Chartában a hatékony jogorvoslathoz és a tisztességes eljáráshoz való jog¹⁰¹ is kiterjedtebb formában szerepel, mint az EJEE által lefektetett rendelkezések között. Ezen jogok magasabb szintű védelmet kínálnak a rászorulóknak számára.

A Charta 54 cikket tartalmaz, amelyek 7 fejezet alatt csoportosulnak. Az első hat fejezet az anyagi jogokat sorolja fel az egyes címszavak alatt: méltóság, szabadságok, egyenlőség, szolidaritás, polgárok jogai és igazságszolgáltatás, míg az utolsó fejezet négy horizontális záradékot tartalmaz a Charta értelmezésére és alkalmazására vonatkozóan. A lefektetett jogok tartalma az Emberi Jogok Európai Egyezményén, az Európai Szociális Chartán, az Európai Unió Bíróságának (a továbbiakban: luxemburgi bíróság) joggyakorlatán, a tagállamok alkotmányos hagyományain és az uniós jogszabályok létező rendelkezésein alapszik.

---

⁹⁵Hauer kontra Land Rheinland-Pfalz 44/79. számú ügyében hozott ítélet teljes szövege: <https://curia.europa.eu/arrets/TRA-DOC-HU-ARRET-C-0044-1979-200406994-05N00.html> (letöltés dátuma 2022.05.29.)

⁹⁶Kézikönyv a menekültügyre, határookra és bevándorlásra vonatkozó európai jogról: https://emberijogok.kormany.hu/download/b/cf/b0000/Kezikonyv_a_menekultugyre_hatarokra_es_bevandorlasra_vonatkozó_európai_jogrol.pdf

⁹⁷ A Charta 1. cikke

⁹⁸ A Charta 18. cikke

⁹⁹ A Charta 19. cikke

¹⁰⁰ A Charta 41. cikke

¹⁰¹ A Charta 47. cikke

Az EU Alapjogi Chartája keretében a 18. cikk garantálja a menedékjogot, amelybe a visszaküldés tilalma elvének betartása is beletartozik. A Charta 19. cikke úgy rendelkezik, hogy senki nem toloncolható ki vagy utasítható ki olyan államba, vagy adható ki olyan államnak, ahol halálra ítélnék, kínoznák, vagy más embertelen bánásmódnak vagy büntetésnek vetnék alá. A Chartához fűzött magyarázatokban az áll, hogy a 19. cikk (2) bekezdése magában foglalja az EJEB-nek az EJEE 3. cikkére vonatkozó ítélezési gyakorlatát.

3.2.6 A GYERMEK MINDENK FELETT ÁLLÓ ÉRDEKÉNEK MEGHATÁROZÁSÁRA VONATKOZÓ IRÁNYMUTATÁSOK

A menekültek csoportján belül különleges védelmet igényelnek a kiskorú gyermekek, ezen belül a kísérő nélküli kiskorúak csoportja, tekintettel kiszolgáltatott helyzetükre.

A speciális helyzetükre tekintettel az UNCHR 2008 májusában iránymutatást¹⁰² adott ki az állami bevándorlási hatóságok számára és ebben lefektetett egy hivatalos mechanizmust, amelynek célja, a gyermek mindenek felett álló érdekének meghatározása.

A gyermek legjobb érdekének meghatározása során szigorúbb eljárási biztosítékokra van szükség. Az eljárásnak biztosítania kell a gyermek megfelelő, megkülönböztetés nélküli részvételét. Lehetővé kell tennie azt is, hogy a gyermek véleményét kellő súllyal vegyék figyelembe az eljárás során, életkorának és érettségének megfelelően.

Az Európa Tanács Emberi Jogi Biztosa felszólította a kormányokat, hogy biztosítsák a menekült gyermekek szempontjainak és érdekeinek figyelembe vételét a hivatalos eljárások során.

3.2.7 EGYEZMÉNY A KÍNZÁS ÉS AZ EMBERTELEN VAGY MEGALÁZÓ BÜNTETÉSEK VAGY BÁNÁSMÓD MEGELŐZÉSÉRŐL¹⁰³

Az Egyezmény értelmében egyetlen szerződő állam sem köteles kiutasítani, hazatoloncolni vagy kiadni valakit egy másik olyan államnak, ahol nyomós okoknál fogva tartani lehet attól a veszélytől, hogy az illető személyt megkínózzák. Ennek elbírálása során szükséges megvizsgálni, hogy fennállnak-e ilyen okok, az illetékes hatóságoknak figyelembe kell venniük az ügyre vonatkozó minden szempontot, ideértve az adott esetben azt is, hogy az érintett

---

¹⁰² UNHCR Guidelines on Determining the Best Interests of the Child: <https://www.unhcr.org/4566b16b2.html> (letöltés dátuma 2022. május 22.)

¹⁰³ A kínzás és más kegyetlen, embertelen vagy megalázó büntetések vagy bánásmódok elleni nemzetközi egyezmény kihirdetéséről szóló 1988. évi 3. tvr.

államban rendszeresen, súlyosan, nyilvánvalóan vagy tömeges méretekben megsértik az emberi jogokat. Az Egyezmény meghatározza a kínzás fogalmát¹⁰⁴.

A menekültek szemszögéből különösen fontos a kínzás és más kegyetlen, embertelen vagy megalázó büntetések vagy bánásmódok elleni 1987. évi nemzetközi egyezmény 3. cikke, mely tulajdonképpen az Emberi jogi egyezmény egy cikkének végrehajtására jött létre.

Végrehajtására a 10 tagú, genfi székhelyű Kínzás Elleni Bizottság jogosult, mely foglalkozhat egyéni és államközi panaszokkal is.

3.2.8 YORK-I NYILATKOZAT

2016. szeptember 19-i ENSZ Közgyűlésének ülésének keretében tartott csúcstalálkozón az ENSZ tagállamai egyhangúlag elfogadták a menekültekről és migránsokról szóló New York-i nyilatkozatot.

A nyilatkozat ismételten megerősíti a külföldiek alapvető jogait és a velük való bánásmód alapelveit, valamint megfogalmaz a nagylétszámú menekülthullámok kezeléséhez, egy, a menekültekkel kapcsolatos átfogó reagálási keretrendszer (CRRF).

Ez a keretrendszer az alapja a nemzetközi szerepvállalásnak, amely a menekültügyi helyzetben érintett szereplők széles körére kiterjed, konkrét intézkedéseket mutat be melynek célja a fogadó országra nehezedő nyomás enyhítése, a végrehajtás gyakorlati tapasztalatai pedig hozzájárulnak a globális menekültügyi paktum kidolgozásához.¹⁰⁵

A Nyilatkozatban az EU tagállamai arra tettek ígéretet, hogy hozzájárulnak „a világ menekültjeinek befogadásával és támogatásával kapcsolatos terhek és felelősség igazságosabb megosztásához, figyelembe véve ugyanakkor a fennálló hozzájárulásokat, valamint az államok eltérő kapacitásait és erőforrásait”. Ezt a nyilatkozatot két globális megállapodás követte: a 2018. december 19-én az ENSZ Közgyűlése által elfogadott biztonságos, rendezett és szabályos migrációra vonatkozó globális megállapodás, valamint a két nappal korábban elfogadásra kerülő, a menekültekről szóló globális megállapodás. Sürgősen kötelezettséget kell vállalni a

---

¹⁰⁴ Az Egyezmény 1. cikke értelmében: “Az Egyezmény szempontjából a „kínzás” kifejezés minden olyan cselekményt jelent, amelyet szándékosan, éles testi vagy lelki fájdalom vagy szenvedés kiváltása céljából alkalmaznak valakivel szemben, hogy tőle, illetőleg harmadik személytől értesüléseket vagy vallomást csikarjanak ki, vagy hogy olyan cselekmény miatt büntessék, amelyet ő, vagy harmadik személy követett el, illetőleg amelynek elkövetésével őt vagy harmadik személyt gyanúsítanak, hogy megfélemlítsék, vagy nyomást gyakoroljanak rá, illetőleg hogy harmadik személyt félemlítsenek meg, vagy hogy harmadik személyre gyakoroljanak nyomást, valamint bármilyen megkülönböztetési formára alapított más okból alkalmaznak, ha az ilyen fájdalmat vagy szenvedést közzefeladatot ellátó személy vagy hivatalos minőségben eljáró bármely más személy vagy ilyen személy kifejezett vagy hallgatólagos ösztönzésére vagy ennek hozzájárulásával bárki más okozza.”

¹⁰⁵ UNHCR: A menekültek hatékonyabb védelme az EU-ban és világszerte: <https://www.refworld.org/cgi-bin/texis/vtx/rwmain/opendocpdf.pdf?reldoc=y&docid=589b510d4> 4. oldal

felelősség megosztását illetően, mivel a menekültek több mint 80 százalékát a szomszédos országok fogadják be, és gyakran semmilyen jövőképük sincs, sőt még védelemben sem részesülnek.

3.2.9 DUBLIN III RENDELET

Az 1951-es Genfi menekültügyi egyezmény és az azt kiegészítő 1967-es New York-i jegyzőkönyv három alapelvet rögzít a részes államok részére.

Ezek a következők:

- a non-refoulement elve, e szerint a menekültet tilos visszaküldeni olyan országba, ahol élete vagy szabadsága veszélyben forogna.
- a család egységének elve, azaz, ha a család egyik tagja menekült, akkor a menekültstátuszt ki kell terjeszteni a család közvetlen körére – így a házastársa és a kiskorú gyermekre – is.
- nem szabad a menekülők között indokolatlan különbségeket tenni – ezt nevezzük a diszkrimináció tilalmának.¹⁰⁶

1990-ben a Dublini Egyezmény fektette le a közös menedékjogi politika alapjait. Ezt követő évben, 1991-ben a Tanács döntött az EURODAC¹⁰⁷ rendszer felállításáról.¹⁰⁸ A megállapodás egészen 1997-ig nem volt kötelező jellegű. Az 1997-ben aláírt és 1999 májusában hatályba lépett Amszterdami Szerződés elfogadásával a menekültügy „közös ügygyé” avanszált. Az Európai Tanács 1999-es tamperei következtetésével¹⁰⁹ (A szabadság, a biztonság és az igazságosság Európája felé: A tamperei sarokkövek) első helyre emelkedett a közös menekültügyi és migrációs politika kérdése. A tamperei következtetés teremtette meg a dublini rendszer alapját is azáltal, hogy rögzítették: a közös európai menekültügyi rendszer része kell, hogy legyen egy olyan megállapodás, amely lehetővé teszi, hogy megállapítható legyen, melyik az a tagállam, amely megvizsgálja egy adott személy menedékjog iránti kérelmét.

---

¹⁰⁶ Cseporán Zsolt – Daka Marija – Kovács Mihály – Lukonits Ádám – Pál Emese – Rinfel János – Szabó Anett: a menekültügy aktuális kérdései, jogalkalmazási problémák és javaslatok- a dublini rendelet és a menekültügyi őrizet tükrében

¹⁰⁷ A Nemzeti Adatvédelmi és Információszabadság honalapja: <https://naih.hu/eurodac> (letöltés: 2022.06.07)

Az EURODAC rendszerében kezelt adatok:

Az Eurodac rendszerben az adatalányok három fajtája határozza meg a kezelt adatok körét. A lehetséges adatalányok:

1. kategória: a tagállamokban menedékkérelmet benyújtott személyek;

2. kategória: a tagállamok külső határának illegális átlépése miatt elfogott személyek, akiket nem toloncoltak vissza;

3. kategória: valamely tagállam területén illegálisan tartózkodó személyek

¹⁰⁸ 2725/2000/EK rendelet

¹⁰⁹ <https://www.refworld.org/docid/3ef2d2264.html> (letöltés dátuma: 2022.06.07.)

A Dublini Egyezmény részleges sikertelensége miatt az Európai Unió tagállamai 2003. február 25. napján. elfogadták a Dublini Végrehajtási Rendeletet (343/2003/EK rendelet) közismertebb nevén a Dublin II. rendeletet, melynek szövege pontosította a menedékjogi kérelmek megvizsgálásáért felelős tagállam meghatározására vonatkozó európai szintű együttműködés szabályait. Azonban a Dublin II. rendelet is eleve sikertelenségre volt ítélve, tekintettel arra, hogy ugyanazokra az elhibázott alapelvekre épült – azaz arra, hogy a kérelem elbírálása iránti felelősség továbbra is szoros kapcsolatban áll az unió területére való beléptetési mechanizmus iránti felelősséggel – mint az egyezmény, amelyet fel kívántak váltani.

2013. június 26. napján az addig létező Dublin II Rendeletet módosították. Az új rendelet a Dublin III, azaz a 604/2013. számú EU parlamenti és tanácsi rendelet 2014. január 1-én lépett hatályba. A Dublin III Rendelet célja, hogy meghatározza, hogy mely ország felelős egy adott menedékjogi kérelem megvizsgálásáért. A rendelet fókuszába a családjogi megfontolások, továbbá a gyermekek mindenek felett álló érdeke és a család egysége került.

A rendelet további célja több garancia biztosítása, ennek keretében több védelmi garanciát biztosít a kérelmezők számára, például a következőket:

- tájékoztatáshoz való jog;
- személyes meghallgatások;
- több garancia a kiskorúak számára, amelyek a gyermekek mindenek felett álló érdekeit kiemelt fontossággal kezelik az eljárások során;
- a kérelmezők gyermekeinek, családtagjainak, az általuk eltartott személyeknek és rokonaiknak a fokozottabb védelme;
- kérelem alapján lehetőség az ingyenes jogsegély igénybevételére;
- a másik uniós országba való átadásra vonatkozó határozat elleni fellebbezés joga, ideértve a halasztó hatály jogának biztosítását is.

Sánta Orsolya a következő képen foglalta össze: A dublini rendelet a 7. cikkben megfogalmazza azt a hierarchiát, aminek figyelembe vétele mellett meg kell határozni a menekültügyi eljárás lefolytatásáért felelős tagállamot. E szerint elsőként kell figyelembe venni a kísérelő nélküli kiskorúak helyzetét (8. cikk). A gyermek mindenek felett álló érdeke azt kívánja, hogy ha a gyermeknek családtagja él valamely tagállamban, akkor e tagállam vizsgálja meg a kérelmét. A család egysége (9., 10. és 11. cikk) szintén elsőbbséget élvez, vagyis a tagállamoknak gondoskodniuk kell arról, hogy a családtagokat egyesítsék, és a családtagokat ne szakítsák szét egymástól. A legális belépés (12. cikk) valamilyen tartózkodási engedély vagy vízum

birtokában szintén egyértelműen kifejezi, hogy az a tagállam felelős a menekültügyi eljárás lefolytatásáért, amelyik a külföldi számára vízumot vagy tartózkodási engedélyt bocsátott ki, ezzel lehetővé téve, hogy az adott személy be tudjon lépni a tagállamok területére. Ha az előbb felsoroltak egyike sem áll fent, de bizonyítható, hogy a külföldi illegálisan lépett tagállamok területére, akkor az a tagállam felelős a menekültügyi eljárás lefolytatásáért, amely tagállamon keresztül a külföldi először a tagállamok területére lépett (13. cikk). A felelősség meghatározásában fontos kérdés, hogy vízummentesen utazik-e be a külföldi az adott tagállamba (14. cikk) vagy, hogy repülőtéri tranzitban nyújtotta-e be a kérelmét (15. cikk). Fontos felelősségi kritérium lehet az eltartotti viszony, ha például a kérelmező vagy más tagállamban tartózkodó családtagja ápolásra szorul, ez alapján is meghatározható a felelősség (16. cikk). A rendelet lehetőséget ad arra is, hogy az a tagállam, amelyikben a kérelmező benyújtotta a kérelmét, és amelyik más tagállamot tart felelősnek a menekültügyi eljárás lefolytatásáért (mert például a külföldi már más tagállamban is nyújtott be menedékkérelmet), dönthet úgy, hogy lefolytatja a menekültügyi eljárást, vagyis nem adja át a külföldit az eredetileg felelős tagállamnak. (17. cikk (1) bekezdés), de ez a tagállam kérhet egy másik, egyébként nem felelős tagállamot arra, hogy vegye át a kérelmezőt, és vizsgálja meg a menedékjogi kérelmét valamilyen alapos humanitárius okra tekintettel. Ha a fentiek közül egyik sem alkalmazandó vagy egyik eset sem áll fenn, de a külföldi esetében van egy Eurodac-találat, amely azt mutatja, hogy más tagállamban már kérelmezett korábban, akkor erre hivatkozással keresheti meg az adott tagállam azt, amelyikben előzetesen már benyújtott menedékkérelmet a külföldi.¹¹⁰

3.3 NEMZETKÖZI SZERVEZETEK ÉS A MENEKÜLTÜGY

A migránsok legkiszolgáltatottabb csoportjait, mint a menekültek, kényszermigránsokat az államokon túl egyéb szervezetek is segítik. Ezen fejezetben azon szervezetek kerülnek bemutatásra, melyek széles körben ismertek. Magyarország területén a menekültek megsegítésében részt vállalnak egyéb szervezetek, egyesületek is, melyek működésére és részletes bemutatására nem kerül sor.¹¹¹

---

¹¹⁰ Sánta Orsolya Európa és egy tál „forró krumpli”1 – a dublini rendszer, In: Hadtudomány 2018/2.

¹¹¹Magyar Helsinki Bizottság - www.helsinki.hu (letöltés dátuma: 2022.05.31.)
Nemzeti és Etnikai Kisebbségi Jogvédő Iroda - www.neki.hu (letöltés dátuma: 2022.05.31.)
Menedék - Migránsokat Segítő Egyesület - www.menedek.hu (letöltés dátuma: 2022.05.31.)
Migráns Szolidaritás Egyesület - www.migszol.hu (letöltés dátuma: 2022.05.31.)
Cordelia Alapítvány - www.cordelia.hu (letöltés dátuma: 2022.05.31.)

3.3.1 A MENEKÜLTÜGYI FŐBIZTOS HIVATALA (UNHCR)¹¹²

A legnevesebb és legnagyobb ilyen szervezet a Menekültügyi Főbiztos hivatala. 1957-ben az ENSZ Közgyűlése életre hívta életre az UNHCR-t, melynek fő küldetése azt biztosítani, hogy minden arra rászoruló személy gyakorolhassa azt a jogát, hogy más országban menedéket keressen, valamint irányítja és koordinálja a menekülteket védő nemzetközi tevékenységeket, továbbá felügyeli az Egyezmény gyakorlatba ültetését és reagál az emberi jogokkal való visszaélésekre.

Az ENSZ Menekültügyi Főbiztossága a II. világháború után jött létre annak érdekében, hogy az otthonaikat a háború során elhagyni kényszerült európaiak számára segítséget nyújtson. Azt eredeti elképzelés szerint 3 évre hívták életre a hivatalt, azonban a felmerült menekültügyi problémát ez idő alatt nem sikerült megoldani.

A létrehozását követően az első pár évben túlnyomó többségben az ázsiai, majd afrikai országok területén tapasztalható hatalmas méretet öltő kényszermigrációval érintett személyeknek nyújtott segítséget a szervezet.

A szervezet 1956-ban került szembe az első komolyabb menekülthelyzettel, amikor a szovjet csapatok által vérbe fojtott magyar forradalom után tömegesen menekültek külföldre a magyarok. Majd az 1990-es években Jugoszlávia felbomlását követően kitört háborúk folyamán ismét tömegek kényszerültek elhagyni származási országuk területét. A most tömören kiemelt események jól ábrázolják a szervezet létjogosultságát. Tekintettel arra, hogy a kényszer vándorlás egy inkább globális jelenséggé vált, nem merült fel annak gondolata, hogy nincs szükség az UNHCR munkájára.

Az UNHCR tevékenysége a menedékkérőkre, menekültekre, az önkéntes haza- vagy áttelepülésre várókra, belső menekültekre, valamint a hontalanokra terjed ki. Feladata elsősorban lehetőség biztosítása a menedékkérők beutazásának biztosítása, továbbá a menekültek jogainak védelme és az ellátásukban való szerepvállalás.

A szervezet tevékenysége részeként az alábbiakat végzi:

1. **Védelemnyújtás:** A kormányok általában garantálják polgáraik alapvető emberi jogait és fizikai biztonságát. Amikor azonban az emberek menekültekké válnak, ez a biztonsági háló eltűnik.

A háború vagy üldöztetés elől menekülő menekültek nagyon kiszolgáltatottak lehetnek. Nem élveznek védelmet saját államukkal szemben, és gyakran saját kormányuk üldözi

---

¹¹² A Szervezet honlapja: <https://www.unhcr.org/> (letöltés dátuma: 2022.05.28.)

őket. Ha más országok nem engedik be őket, vagy nem védik meg őket, elviselhetetlen helyzetbe kerülhetnek, ahol alapvető jogaik, biztonságuk, sőt életük is veszélyben van. Az UNHCR tevékenysége során arra törekszik, hogy a menedékjogot vagy szokásos tartózkodási helyet biztosító országokban fenntartsák az elüldözött vagy hontalan emberek alapvető emberi jogait, biztosítva, hogy a menekülteket ne küldjék vissza akaratukon kívül olyan országba, ahol üldöztetésnek nézhetnek elébe.

Támogatja a menekülteket az önkéntesen hazatelepülésben, az integrációban a menedékjogot nyújtó országokban vagy a letelepedésben, a harmadik országokban.

Igyekeznek előmozdítani vagy biztosítani a jogi és fizikai védelmet, és minimalizálni az erőszak - beleértve a szexuális erőszakot is - veszélyét, amelynek sok menekült még a menedékjogot nyújtó országokban is ki van téve. Arra is törekednek, hogy legalább minimális menedéket, élelmet, vizet és orvosi ellátást biztosítsanak közvetlenül a menekültek elvándorlása után.

A menekültek védelmének előmozdítására irányuló tevékenységeink közé tartoznak:

- a. A menekültek jogállásáról szóló 1951. évi egyezményhez és annak 1967. évi jegyzőkönyvéhez, a hontalan személyek jogállásáról szóló 1954. évi egyezményhez és a hontalanság csökkentéséről szóló 1961. évi egyezményhez való csatlakozás elősegítése. 1999-ben az UNHCR kampányt indított az 1951-es egyezményhez való csatlakozás előmozdítására, amely az 1951-es egyezmény 50. évfordulóján, 2001 júliusában és az 1951-es egyezmény részes államainak 2001. december 12-13-i miniszteri találkozásán tetőzött.
- b. Az államok segítése a nemzeti menekültügyi jogszabályok - beleértve az igazgatási utasításokat és a működési iránymutatásokat - elfogadásában vagy felülvizsgálatában, valamint a nemzeti menekültstátusz-megállapítási eljárások végrehajtásában.
- c. Az érintett közigazgatási és igazságügyi intézmények megerősítése, a kormányzati és nem kormányzati szervek személyzetének képzése, valamint kapcsolattartás az illetékes emberi jogi szervekkel.

Az UNHCR részt vesz továbbá a következőkben:

- a. **Kutatás és tanácsadás** az érintetteket érintő új törvényekkel és rendeletekkel kapcsolatban.
- b. **Technikai és pénzügyi támogatás** jogi iskoláknak, kormányzati ügynökségeknek (beleértve a rendőrséget és a hadsereget) és más intézményeknek a menekültjogi tanfolyamok kidolgozásához.

- c. Az emberi jogok és a menekültek jogait védő csoportok, **jogsegélyközpontok** és a menekültek védelmében érdekelt nem kormányzati szervezetek támogatása.
2. **Menedéknyújtás:** A menedék létfontosságú túlélési mechanizmus válsághelyzetben vagy kitelepítéskor. A személyes biztonság, az önellátás és a méltóság helyreállításának kulcsa is. Az UNHCR humanitárius vészhelyzetek esetén biztosítják a megfelelő menedékhez való hozzáférést.
- Az UNHCR és a szélesebb humanitárius közösség nem támogatja a táborok létrehozását, mert úgy gondoljuk, hogy más megoldások normálisabb életet biztosítanak a menekülni kényszerülő emberek számára. Ha nincs más alternatíva, táborokat állítanak fel.
3. **Érdekérvényesítés:** Az érdekérvényesítés hozzájárul a lakóhelyüket elhagyni kényszerült és hontalan embereket érintő politikák és szolgáltatások átalakításához nemzeti, regionális és globális szinten. Mind a menedékkérő, mind a származási országokban a nemzeti politikai, gazdasági és társadalmi struktúrákon belül törekednek arra, hogy a politikákat, gyakorlatokat és törvényeket összhangba hozzuk a nemzetközi normákkal.
4. **Egészségügy:** Az UNHCR közegészségügyi programjai támogatják a menekülteket, hogy a lehető legegészségesebbek legyenek. Az UNHCR a kormányokkal és partnerekkel együttműködve sürgősségi egészségügyi szolgáltatásokat nyújt, javítja a helyi egészségügyi szolgáltatásokat, és bevonja a menekülteket a nemzeti egészségügyi rendszerekbe és tervekbe.

3.3.2 EMBERI JOGI TANÁCS

A Közgyűlés 2006. március 15-én hozta létre az Emberi Jogi Tanácsot, amelyet, átvette a 60 éves ENSZ Emberi Jogi Bizottság munkáját és kulcsfontosságú kormányközi emberi jogi testületté vált. A Tanácsban 47 állam képviselője foglal helyet. Feladatuk az emberi jogok védelme és alkalmazásuk elősegítése, az emberi jogi sértések elleni fellépés, és ajánlások tétele, beleértve az emberi jogi vészhelyzetek kezelését is. A Tanács az Egyetemes Időszakos Felülvizsgálat (UPR) során négyévente vizsgálja az emberi jogok helyzetét az ENSZ 193 tagállamában.¹¹³

1999-ben az ENSZ Emberi Jogi Bizottsága kinevezett egy, a migránsok emberi jogaival foglalkozó különmegbízottat, azzal a céllal, hogy „megvizsgálja, milyen módon lehet áthidalni

---

¹¹³ <https://emberijogok.kormany.hu/emberi-jogok-es-az-ensz> (letöltés dátuma 2022. május 22.)

azokat a nehézségeket, amelyek ezen sérülékeny csoport emberi jogainak teljeskörű és hatékony védelmét akadályozzák.” A vizsgálat eredményeként megállapodásra került, hogy a gyakorlatilag globális menekültvédelmi rendszer lehetővé teszi, hogy az érintettek polgári és politikai jogait érintő jogsértéseket elismerjék és orvosolják. Azonban nincs hasonló biztosíték a gazdasági, társadalmi és kulturális jogaikat érintő jogsérelmek elismerésére, holott ezek a jogsértések is lehetnek annyira súlyosak, hogy valakit a származási helye elhagyására kényszerítsenek.”

3.3.3 A NEMZETKÖZI MIGRÁCIÓS SZERVEZET (IOM)¹¹⁴

1951-ben hívták életre az Európából Érkező Migránsok Mozdulásával Foglalkozó Ideiglenes Kormányközi Bizottságát” (PICMME) a második világháborút követő nyugat-európai káosz és kitelepítés következtében kialakult migrációs válság megoldására.

Feladata az volt, hogy segítse az európai kormányokat abban, hogy a háború miatt elűdözött, becslések szerint 11 millió ember számára befogadó országokat találjanak.

A PICMME 1952-ben az Európai Migrációs Kormányközi Bizottság (ICEM), 1980-ban a Migrációs Kormányközi Bizottság (ICM) és 1989-ben a Nemzetközi Migrációs Szervezet (IOM) nevet váltotta, ami tükrözi a szervezet fél évszázad alatt a logisztikai ügynökségből migrációs ügynökséggé történő átalakulását.

Miközben az IOM története végig kíséri az elmúlt fél évszázad ember okozta és természeti katasztrófáit - 1956 Magyarország, 1968 Csehszlovákia, 1973 Chile, 1975 a vietnami hajósok, 1990 Kuvait, 1999 Koszovó és Timor, valamint 2004/2005 az ázsiai szökőár és a pakisztáni földrengés -, az IOM hitvallása, miszerint az emberséges és szabályos migráció a migránsok és a társadalom javát szolgálja, folyamatosan nemzetközi elfogadottságot nyert.

Az operatív logisztikai ügynökséggént indult, de mára vezető nemzetközi ügynökséggé nőtte ki magát, amely a kormányokkal és a civil társadalommal együtt dolgozik a migrációs kérdések jobb megértésén, a migráción keresztül történő társadalmi és gazdasági fejlődés ösztönzésén, valamint a migránsok emberi méltóságának és jólétének fenntartásán.

A tevékenységi kör kiszélesedésével párhuzamosan a viszonylag kis létszámú ügynökség gyorsan bővült, és a becslések szerint évi 1,5 milliárd dolláros működési költségvetéssel és több mint 10 000 alkalmazottal rendelkezik, akik a világ több mint 150

---

¹¹⁴ A nemzetközi migrációs szervezet alapokmányának és módosításainak kihirdetéséről szóló 2013. évi CXLVI. törvény

országában dolgoznak. Az IOM-nak jelenleg 173 tagállama van, és további 8 állam megfigyelői státusszal rendelkezik.

A "Migrációs Ügynökségként" az IOM a 21. századi migráció társadalmi, gazdasági és politikai következményeiről szóló heves globális vitában hivatkozási ponttá vált.¹¹⁵ Hazánkban is aktív szerepet vállal elsősorban az önkéntes hazatelepülések lebonyolításában. Az 1990-es években során hazánkban erőfeszítéseket tett az emberkereskedelem, a migráció, valamint az integráció területén.¹¹⁶

Az IOM decentralizált struktúrája lehetővé tette, hogy a tagállamok kérése alapján számos, szerteágazó projektet hajtson végre.

2016-ban az ENSZ úgynevezett kvázi szakosított intézményévé vált.¹¹⁷

Az IOM világszerte támogatja a migránsokat, hatékony válaszokat dolgoz ki a migráció változó dinamikájára, és mint ilyen, a migrációs politikával és gyakorlattal kapcsolatos tanácsadás kulcsfontosságú forrása. A szervezet vészhelyzetekben dolgozik, fejleszti valamennyi mozgásban lévő ember ellenálló képességét, különösen a kiszolgáltatott helyzetben lévőkét, valamint kapacitást épít a kormányokon belül a mobilitás valamennyi formájának és hatásának kezelésére.

A szervezetet az Egyesült Nemzetek Alapokmányában rögzített elvek vezérik, beleértve az emberi jogok mindenki számára történő fenntartását. A migránsok jogainak, méltóságának és jólétének tiszteletben tartása továbbra is elsődleges fontosságú.

A szervezet munkáját több alapvető keretrendszer vezérli. Az IOM Tanácsa által 2007-ben elfogadott 12 pontos stratégia felvázolja a szervezet alapvető célkitűzéseit, és hatékonyan leírja az IOM munkájának hatókörét. 2015-ben az IOM tagállamai jóváhagyták a migráció irányításának keretrendszerét (MiGOF), amely olyan átfogó célkitűzéseket és elveket határoz meg, amelyek teljesülése és életbe léptetése esetén a migráció irányításának hatékony megközelítésének alapját képezik.

2019-ben a főigazgató kérésére egy ötéves stratégiai jövőképet dolgoztak ki, hogy támogassák az IOM általános stratégiai tervezését és irányvonalát. Ez a dokumentum a szervezet szükségleteiről és prioritásairól szóló reflexiót képviseli, amely annak tájékoztatásán alapul, hogy mit hoz a mobilitás következő évtizede, és hogyan kell az IOM-nak mint szervezetnek

---

¹¹⁵ A szervezett angol nyelvű honlapja: <https://www.iom.int/iom-history> (letöltés dátuma: 2022.05.28, a szerző által fordítva)

¹¹⁶ Klenner i.m. 44. oldal

¹¹⁷ <https://www.iom.int/iom-history> (letöltés 2022.05.31.)

fejlődnie az ötéves időszak alatt - 2019 és 2023 között - annak érdekében, hogy megfeleljen az új és újonnan felmerülő feladatoknak.

3.3.4 EURÓPAI UNIÓ ALAPJOGI ÜGYNÖKSÉG (FRA)

Az Európai Unió Alapjogi Ügynöksége 2007-ben jött létre, a Tanács 168/2007/EK rendelete alapján. A rendelet 2. cikke szerint „az Ügynökség célja, hogy „a Közösség és tagállamai érintett intézményeinek, szerveinek, hivatalainak és ügynökségeinek a közösségi jog végrehajtása során az alapvető jogokkal kapcsolatosan támogatást és szakértelmet biztosítson annak érdekében, hogy amikor saját hatáskörükön belül intézkedéseket hoznak, vagy fellépéseiket meghatározzák, segítségükre legyen az alapvető jogok teljes mértékű tiszteletben tartásában”.¹¹⁸

Az Ügynökség fő feladata, hogy releváns, tárgyilagos, megbízható és összehasonlítható információkat és adatokat gyűjtsön és tegyen közzé az alapvető jogok helyzetéről az EU tagországaiban. Az Ügynökség emellett előmozdítja a párbeszédet a civil társadalommal annak érdekében, hogy felhívja a közvélemény figyelmét az alapvető jogokra, és minél szélesebb alapokra helyezze az ezzel kapcsolatos társadalmi vitát.

Az Ügynökségnek évente jelentést kell benyújtania a tevékenységi körébe tartozó alapjogi kérdésekről, bemutatva a bevált gyakorlatok példáit is.

Az Európai Unió Alapjogi Ügynöksége öt évente megrendeli a működése alatt elért eredmények független külső értékelését. Az Ügynökség első külső értékelésére 2012-ben került sor, a második külső értékelés pedig 2017-ben történt. A külső értékelés és a Bizottság szolgálatai által végzett elemzés megállapításainak fényében szükségessé vált az Ügynökséget alapító rendeletbe néhány célzott technikai módosítás bevezetése.

Az Ügynökség irányításának, hatékonyságának és teljesítményének javítása érdekében, először is egyértelművé kell tenni, hogy a Lisszaboni Szerződés 2009 decemberi hatálybalépése óta az Ügynökség az Unió hatáskörén belül jár el, másodsor, az Ügynökséget alapító rendeletet a hatékonyság növelése és a jobb irányítás érdekében össze kell hangolni a decentralizált ügynökségekre vonatkozó közös megközelítéssel.

Az alapjogok kapcsán a javaslat értelmében: „Az Ügynökség adatokat bocsát rendelkezésre és szakértelmet biztosít az alapvető jogok helyzetével kapcsolatban az egyes tagállamokban.

---

¹¹⁸ A rendelet teljes szövege:

<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/PDF/?uri=CELEX:52020PC0225&from=HU> (letöltés dátuma 2022. május 28.)

Tájékoztatást nyújt az uniós intézmények és a tagállamok által az alapvető jogok terén végzett munkáról. A javaslat az Ügynökség irányításának, hatékonyságának és teljesítményének javítása révén lehetővé teszi, hogy az Ügynökség jobban teljesítse alapokmánya szerinti küldetését.”¹¹⁹

3.3.5 EURÓPAI UNIÓ MENEKÜLTÜGYI ÜGYNÖKSÉGE (EUAA)¹²⁰

A Bizottság azt követően, hogy 2016. április 6-án közleményt adott ki a közös európai menekültügyi rendszer reformjáról, ezt követően hét jogalkotási javaslatot nyújtott be – melyek között szerepelt az Európai Unió Menekültügyi Ügynökség létrehozásáról szóló rendeletjavaslatot. Az Ügynökség létrehozásának célja:

- javítsa a közös európai menekültügyi rendszer működését, mégpedig annak révén, hogy megszünteti a tagállamok között a tekintetben tapasztalható különbségeket, hogy miként bánnak a menedékkérőkkel, és milyen arányban adnak helyt kérelmeiknek;
- csökkentse a továbbutazások számát és hozzájáruljon ahhoz, hogy a tagállamok egyenlőbben osztozzanak a rászorulóknak nyújtandó védelem felelősségében.¹²¹

Az Ügynökség a 439/2010/EU rendelet által létrehozott Európai Menekültügyi Támogatási Hivatal (EASO) helyébe lép, és annak jogutódja¹²². Az Ügynökség létrehozására 2022-ben került sor, melynek székhelye Vallettában, Máltán található. Az Ügynökség decentralizált uniós ügynökség, amely operatív és technikai támogatást, valamint képzést nyújt a tagországok hatóságainak, annak érdekében, hogy segítse őket az uniós menekültügyi jogszabályok végrehajtásában, valamint a nemzeti menekültügyi eljárások és befogadási feltételek fokozott összehangolásában.

Az Európai Unió Menekültügyi Ügynöksége sokrétű operatív és technikai támogatást nyújt az uniós országoknak abból a célból, hogy a menekültügyi és befogadási eljárások EU-szerte egységesebbek legyenek, és megfeleljenek a közös európai menekültügyi rendszer szigorú normáinak. Feladatai ellátása keretében az *Ügynökség hatásköre a következőkre terjed ki:*

- gyors operatív segítségnyújtás a migrációs nyomással szembesülő uniós országoknak;

---

¹¹⁹ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/PDF/?uri=CELEX:52020PC0225&from=HU> (letöltés dátuma 2022. május 28.)

¹²⁰ A Szervezet honlapja: <https://euaa.europa.eu/> (letöltés dátuma 2022. május 28.)

¹²¹ <https://www.consilium.europa.eu/hu/press/press-releases/2017/06/29/eu-agency-for-asylum/> (letöltés dátuma 2022. május 28.)

¹²² Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2021/2303 rendeletének 1. fejezetének 2. cikke

- a tagállamok által az ügynökség rendelkezésére bocsátott, ötszáz nemzeti tisztviselőből álló, gyorsan bevethető állandó menekültügyi szakértői készenléti állomány igénybevétele;
- átfogó menekültügyi képzési tanterv kidolgozása a nemzeti tisztviselők számára, összhangban azzal a célkitűzéssel, hogy az ügynökség az EU akkreditációs testületévé váljon a nemzetközi védelemmel kapcsolatos ügyekben;
- a menedékkérők alapvető jogainak védelme a következők révén:
  - o alapjogi tisztviselő kinevezése;
  - o panaszkezelési mechanizmus létrehozása;
  - o a civil szervezetek és a nem kormányzati szervezetek szerepének megerősítése;
- a származási és tranzitországokkal való koordináció javítása a következők révén:
  - o tisztviselők kinevezése a nem uniós országokban;
  - o új, a nemzetközi joggal összhangban lévő menekültügyi és befogadási létesítmények építésének elősegítése, együttműködésben az érintett nem uniós országok hatóságaival.

2023. december 31. napjától az Ügynökség figyelemmel fogja kísérni, hogy az EU-tagországok milyen módon hajtják végre a menekültügyi és befogadási eljárásokra vonatkozó uniós jogszabályokat. A feltárt hiányosságok megszüntetését célzó ajánlások kidolgozása azon a napon fog megkezdődni, amikor a dublini rendelet helyébe új jogszabály lép, vagy amikor a rendelet módosul.

IV. AZ ALAPJOGOK KORLÁTOZÁSA

Az alapjogok korlátozásának kérdése egyidős maguknak az alapjogoknak az állam által történő elismerésével és védelmével. Azonban felmerült a kérdés, hogy az egyes alapjogoknak hol húzódik a határa, meddig érvényesülhetnek, illetve mikortól szükséges és kívánatos a korlátozásuk. Az alapjogok korlátozásának speciális esetét jelentik a nemzetbiztonsági érdekek. Az alapjogok és szabadságok korlátozása – összhangban az Európai Bíróság gyakorlatával – több feltétel teljesítése esetén lehetséges. Az Európai Unió Alapjogi Charta 52. cikke értelmében:

(1) Az e Chartában elismert jogok és szabadságok gyakorlása csak a törvény által, és e jogok lényeges tartalmának tiszteletben tartásával korlátozható. Az arányosság elvére figyelemmel, korlátozásokra csak akkor és annyiban kerülhet sor, ha és amennyiben az elengedhetetlen és ténylegesen az Unió által elismert általános érdekű célkitűzéseket vagy mások jogainak és szabadságainak védelmét szolgálja.

(2) A Charta által elismert, a Szerződések egyes rendelkezéseiben szabályozott jogok csak az ott meghatározott feltételek és korlátozások mellett gyakorolhatók.

A fent idézett jogszabály értelmében az alapjog korlátozása során figyelembe kell venni az arányosság elvét is, korlátozásokra csak abban az esetben kerülhet sor, ha az elengedhetetlen és ténylegesen az Unió által elismert általános érdekű célkitűzéseket vagy mások jogainak és szabadságainak védelmét szolgálja.

Az 52. cikk (1) bekezdés a jogok korlátozására vonatkozó szabályokat tartalmazza. A szövegezés a Bíróság ítélkezési gyakorlatán alapul, mely szerint az alapjogok gyakorlása korlátozható, különösen a piac közös szervezésének összefüggésében, feltéve, hogy ezen korlátozások megfelelnek a Közösség által kitűzött általános érdekű céloknak, és a kitűzött célra nézve nem jelentenek olyan aránytalan és indokolatlan beavatkozást, amely a jogok lényegi tartalmát veszélyeztetné.¹²³

Kiss Barnabás Az alapjogok korlátozása és a közérdek című tanulmányában a következő kérdésre keresi a választ: „milyen szabadságjogainkat és milyen mértékig kell (lehet) feláldozni a terrorizmus elleni harc jegyében, a közbiztonság, élet és vagyonbiztonság egy magasabb (vagy csak vélhetően magasabb) szintjéért.”¹²⁴

---

¹²³ A C-292/97. sz. ügyben 2000. április 13-án hozott ítélet, indokolás: 45. pont

¹²⁴ KISS BARNABÁS Az alapjogok korlátozása és a közérdek, In: Acta Universitatis Szegediensis : acta juridica et politica, (69) 1-48. pp.403. oldal

Az alapjog korlátozás kérdésének újabb aktualitást adott a Nyugat-Európában tapasztalható terrorizmus és az, az elleni védekezéssel kapcsolatban ismételten előtérbe kerülő nemzetbiztonsági érdekek és ezek alkotmányjogi vonatkozásai.

Az állam abban az esetben alkalmazhatja az alapjogok korlátozásának eszközeit, ha másik alapvető jog, vagy szabadság védelme más módon nem érhető el, tehát fennáll a szükségesség feltétele.

Ezt követően vizsgálni kell, hogy a korlátozás arányban áll-e az érvényesíteni kívánt értékkel vagy célokkal. Ez röviden azt jelenti, hogy az elérendő, biztosítandó cél társadalmi súlya meghaladja vagy legalábbis eléri a korlátozással okozott jogsérelmet. A különféle célok társadalmi súlyát, a célok legitimitását meghatározó értékrend azonban hely, idő és szituáció függvénye, és nem utolsósorban a politikai térben uralkodó ideológiai áramlatok által meghatározott változó jelenség. Korábban sem volt vitatott, hogy az alapjogok korlátozása nemzetbiztonsági célok vagy a még tágabban értelmezett közbiztonság érdekében legitim célnak minősül, ezt a szemléletet a közelmúltban, különösen a Nyugat-Európában bekövetkezett terrorcselekmények tovább erősítették. Ez a folyamat értelmezhető a szélsőségesen individualista felfogás vereségeként, mivel az össztársadalmi érdekek érvényesítése szempontjából jelentős, korábban lényegében érinthetetlennek tekintett, személyhez tapadó alapjogok korlátozásáról lehet szó.

A nemzetközi jog tudománya a Polgári és Politikai Jogok Nemzetközi Egyezségokmánya (ENSZ; 1966) és az Emberi Jogok Európai Egyezménye (Európa Tanács; 1950) rendszerének alapján a bennük megfogalmazott jogokat a korlátozás lehetősége és feltételei alapján három csoportba osztja: Abszolút jogok; vagyis azok a jogok, amelyek mindenkor és korlátozás nélküli biztosítására vállalnak az államok kötelezettséget (pl. élethez való jog; kínzás, kegyetlen, embertelen, megalázó bánásmód tilalma; büntetőtörvények visszaható hatályának tilalma stb.). Azok a jogok, amelyektől időlegesen, szigorú feltételek szerint elrendelt „szükségállapot” idején el lehet térni (pl. kényszer vagy kötelező munka tilalma, a bírósági eljárás egyes garanciális rendelkezései stb.). Korlátozható jogok; a polgári és politikai jogok olyan csoportja, amelyek állandó jelleggel, meghatározott szigorú feltételek mellett törvényi korlátozás alá vehetők. E feltételek között szerepel az a követelmény, hogy a korlátozásra csak az egyezményekben megfogalmazott általános indokra való hivatkozással kerülhet sor.¹²⁵

---

¹²⁵ Kis Barnabás: Az alapjogok korlátozása és a közérdek, In: Acta Universitatis Szegediensis : acta juridica et politica, (69) 1-48. pp.403. oldal

Erdős Csaba álláspontja szerint az alapjogok összeütközése elkerülhetetlen, ennek háttérében az áll, hogy az alapjogok több egymással ellentétes érdeket és értéket hivatottak védeni. Ezek alapján megállapítható, hogy több érdek egyidejű teljes érvényesítése egyszerre nem valósulhat meg. Ebből fakad a korlátozás szükségessége, mely így lehetőséget biztosít az érdekek optimális szintű érvényesüléséhez. Azonban az érdekek ütközése nem csak az egyének szintjén jelenhet meg, hanem egyén és a közösségi érdek is biztosíthatja az alapjog korlátozás alapját. A fent említettek alapján megállapítható, hogy az alapjogkorlátozás szükségszerű. Formáját tekintve azonban többféle lehet.

Az alapjog korlátozás típusai:

- az alkotmányozó általi jogkorlátozás: az alaptörvény több esetben határozza meg azt hogy bizonyos jogok milyen keretek között érvényesülhetnek.
- a törvényhozás és más jogalkotók általi jog korlátozás,
- a jogalkalmazói jog korlátozás¹²⁶

Az emberi jogokat tartalmazó nemzetközi egyezmények megfogalmazzák az alapvető jogok korlátozásának módját és mértékét. A korlátozás formai követelményként a törvényi szabályozás, míg tartalmi követelményként valamilyen arányossági mérce mindig megjelenik. Ennek a komplex mércenek kiemelkedően fontos eleme a nyilvánosság formai követelménye, azaz az, hogy a világos és egyértelmű korlátozási lehetőség előre megismerhető legyen. Tartalmi követelményként említhetjük meg például, hogy korlátozás csak az egyezményben foglalt közérdekű célok érdekében lehetséges, és csak akkor, ha az szükséges, és arányos az elérni kívánt céllal, továbbá tartalmi követelmény, hogy a törvény az alapvető jog lényeges tartalmát nem korlátozhatja.

A nemzetközi jogban az emberi jogok korlátozásának három szintje van jelen:

- Vannak jogok, amelyek nem korlátozhatóak. Ezek a jogok kis hányadát teszik ki.
- A különleges jogrend idején időlegesen korlátozható vagy akár felfüggeszthető jogok, ezen jogok már nagyobb halmazzt alkotnak.
- A megadott, általában szigorú feltételek mellett bármikor korlátozhatók jogok törvényi felhatalmazás alapján, tehát a legfőbb népképviselési szerv egyetértésével.

Magyarországon az Alaptörvény „Szabadság és felelősség” címet viselő 1. cikke szól az alapjogok korlátozhatóságáról:

---

¹²⁶ Erdős Csaba: i.m. Az alapjogok korlátozása, In: Alapjogok, szerk.: Bódi Stefánia, Schweitzer Gábor

(1) AZ EMBER sérthetetlen és elidegeníthetetlen alapvető jogait tiszteletben kell tartani. Védelmük az állam elsőrendű kötelezettsége.

(2) Magyarország elismeri az ember alapvető egyéni és közösségi jogait.

(3) Az alapvető jogokra és kötelezettségekre vonatkozó szabályokat törvény állapítja meg. Alapvető jog más alapvető jog érvényesülése vagy valamely alkotmányos érték védelme érdekében, a feltétlenül szükséges mértékben, az elérni kívánt céllal arányosan, az alapvető jog lényeges tartalmának tiszteletben tartásával korlátozható.

(4) A törvény alapján létrehozott jogalanyok számára is biztosítottak azok az alapvető jogok, valamint őket is terhelik azok a kötelezettségek, amelyek természetüknél fogva nem csak az emberre vonatkoznak.

Az ember sérthetetlen és elidegeníthetetlen alapvető jogainak „tiszteletben tartása” az emberi jogok államtól és alkotmányoktól független létezésére utal. A szövegezésben szereplő „védelem” az állam általános alapjogvédelmi kötelezettségét rögzíti alaptörvényi szinten. Az 1. cikk rögzíti továbbá az alapjog korlátozás formai és tartalmi feltételeit. Ennek értelmében az alapvető jogokra és kötelezettségekre vonatkozó szabályokat törvény állapítja meg.

4.1 ABSZOLÚT JOGOK ÉS TILALMAK

Azok a jogok tartoznak ebbe a kategóriába, amelyekkel szemben más alapjog, vagy alkotmányos cél, egyéb alkotmányos előírás nem mérlegelhető. Az abszolút jogokból nem lehet visszavenni más szempontok érvényesülése érdekében, nincs olyan jog vagy érdek, amely miatt korlátozhatók. Ezen jogok köre igen szűk, tekintettel arra, hogy az alapjogok korlátozhatatlan jogok lennének, ez a másik oldalon épp az alapjog-érvényesülés akadályává válna. Ezen jogok nem tűrnek korlátozást, tehát jelentős mértékben korlátozzák az államot.

Ezen jogok esetleges korlátozása, egyben a lényeges tartalmuk elvonását is jelentené. Ilyenek egyes eljárási alapjogok, mint például a tisztességes eljáráshoz, mint minőséghez való jog, illetve az élethez és emberi méltósághoz való jog együttesen értve.

Az élethez való jog az emberi méltóság és a jogalanyisághoz való jog abszolút határt szab bármelyik jog korlátozásának. Tehát semmilyen beavatkozás nem mehet el az élet, a méltóság és a jogalanyiség sérelméig. Abszolút jogok közé sorolhatjuk továbbá a lelkiismereti és vallásszabadság azon részét, amely a vallásos meggyőződés megválasztására és esetleges megváltoztatására vonatkozik. Amennyiben a meggyőződés megnyilvánulása elhagyja e tartományt, belép az elvileg korlátozható dimenzióba.

Az abszolút jogokhoz, mintegy a jogérvényesülés garanciájaként, tilalmak is kapcsolódnak, melyek a következők: kínzás, kegyetlen, megalázó bánásmód, hozzájárulás nélkül végzett orvosi kísérlet, emberi test, testrész hasznoszerzés célú felhasználása, a klónozás tilalmai¹²⁷, az emberi fajnemesítést célzó gyakorlat tilalma, a szolgaság, rabszolgaság, emberkereskedelem tilalma.

Az abszolút tilalmakkal – az abszolút jogokhoz hasonlóan – szemben más jog, vagy más érdek nem mérlegelhető, teljes terjedelmükben érvényesülniük kell minden körülmények között.

Gárdos-Orosz Fruzsina szerint: „Az abszolút jogok egy másik csoportja a büntetőjogi garanciákhoz, illetve különböző eljárási elvekhez kapcsolódik. „[A]z alkotmányos büntetőjog alapintézményei legtöbb esetben fogalmilag sem relativizálhatók, s nem képzelhető el velük szemben mérlegelhető más alkotmányos jog vagy feladat. A büntetőjogi garanciák ugyanis már egy mérlegelés eredményét tartalmazzák...”Így az ártatlanság véelmét nem lehet más alkotmányos jog miatt korlátozni, de fogalmilag sem lehetséges nem teljesen érvényesíteni. Ugyanígy – a nullum crimen sine lege és a nulla poena sine lege elvekből következő – terheőbb visszaható hatályú büntető jogalkotás tilalma is abszolút tilalomként van jelen. Valamennyi eljárásra – tehát nemcsak a büntetőeljárásra – irányadó korlátozhatatlan jog a tisztességes eljáráshoz való jog. „A tisztességes eljáráshoz való jog abszolút jog, amellyel szemben nem létezik mérlegelhető más alapvető jog vagy alkotmányos cél, mert már maga is mérlegelés eredménye.” „[A] tisztességes eljárás követelménye olyan minőség, amelyet az eljárás egészének és körülményeinek figyelembevételével lehet megítélni.” Tehát nem képzelhető el olyan ok, amely igazolhatja az eljárás kicsit tisztességtelen voltát. Ez fakad az abszolút jogi jellegből.”¹²⁸

4.2 AZ ÁLTALÁNOS ALAPJOGVÉDELMI TESZT (SZÜKSÉGESSÉG – ARÁNYOSSÁG)

Az Alaptörvény az alapjog-korlátozásnál az ún. szükségességi/arányossági tesztet rögzíti. Az Alaptörvény átemelte a magyar Alkotmánybíróság erre vonatkozó gyakorlatát.

Az állam kizárólag akkor alkalmazhatja az alapjog korlátozásának eszközét, amennyiben másik alapvető jog és szabadság védelme vagy érvényesülése, illetve egyéb alkotmányos érték védelme más módon nem érhető el.

---

¹²⁷ A technikai és tudományos fejlődés következtében megfogalmazott újabb tilalmak egyike.

¹²⁸ Gárdos-Orosz Fruzsina: Az alapjogok korlátozása, In: Internetes Jogtudományi Enciklopédia. HVG-ORAC Lap- és Könyvkiadó Kft., Budapest, pp. 1-15. 10. oldal

Az alapjog korlátozás során nem csak a szükségesség kritériumának kell eleget tenni, hanem szükséges, hogy megfeleljen az arányosság követelményének. Az arányosság ebben az esetben azt takarja, hogy az elérni kívánt cél fontossága és az ennek érdekében okozott alapjogsérelem súlya megfelelő arányban legyen egymással.

Az Alkotmánybíróság 30/1992. (V. 26.) AB határozata értelmében: „Az állam akkor nyúlhat az alapjog korlátozásának eszközéhez, ha másik alapvető jog és szabadság védelme vagy érvényesülése, illetve egyéb alkotmányos érték védelme más módon nem érhető el. Az alapjog korlátozásának alkotmányosságához tehát önmagában nem elegendő, hogy az másik alapjog vagy szabadság védelme vagy egyéb alkotmányos cél érdekében történik, hanem szükséges, hogy megfeleljen az arányosság követelményeinek: az elérni kívánt cél fontossága és az ennek érdekében okozott alapjogsérelem súlya megfelelő arányban legyen egymással. A törvényhozó a korlátozás során köteles az adott cél elérésére alkalmas legenyhébb eszközt alkalmazni. Alkotmányellenes a jog tartalmának korlátozása, ha az kényszerítő ok nélkül, önkényesen történik, vagy ha a korlátozás súlya az elérni kívánt célhoz képest aránytalan.”¹²⁹

Az Alkotmánybíróság az alapvető jogok közül az alapjognak minősülő jogok korlátozásának alkotmányossági vizsgálatát a szükségességi-arányossági vizsgálat módszerével valósítja meg. A tesztnek tartalmilag három fő eleme van, melyet Balogh Zsolt, Gárdos-Orosz Fruzsina a következő képen foglalt össze:

1. Az első elem a legitim jogalkotói cél, az alkotmányosan elfogadható korlátozási indok, illetve a cél és az eszköz (jogszabályi rendelkezés) logikai kapcsolatának vizsgálata.
2. A második elem, a szükségesség alatt az Alkotmánybíróság a korlátozás elkerülhetetlenségét, a kényszerítő ok fennállását érti.
3. A vizsgálat harmadik lépcsője pedig az arányosság, ahol azt ellenőrzi az Alkotmánybíróság, hogy a korlátozás arányban áll-e a korlátozással elérni kívánt cél fontosságával.

Elméletileg a lépcsők egyenértékűek, ami azt jelenti, hogy a vizsgálat bármelyik fokán megállapítható az alkotmányellenesség. Ha a jogszabály valamelyik kritériumnak nem felel meg, alkotmányellenes. A jogszabály csak akkor lehet alkotmányos, ha alkotmányossági vizsgálat esetén az Alkotmánybíróság megbizonyosodik arról, hogy a szabályozás legitim jogalkotói cél érdekében történt, ezt a célt képes volt szolgálni a szabályozás, feltétlenül

---

¹²⁹30/1992. (V. 26.) AB határozat teljes szövege: [https://net.jogtar.hu/getpdf?docid=992H0030.AB&targetdate=&printTitle=30/1992.+\(V.+26.\)+AB+hat%C3%A1rozat&getdoc=1](https://net.jogtar.hu/getpdf?docid=992H0030.AB&targetdate=&printTitle=30/1992.+(V.+26.)+AB+hat%C3%A1rozat&getdoc=1) (letöltés dátuma: 2022.06.25.)

szükséges volt ez a szabály a cél eléréséhez és arányos volt az elégni kívánt céllal. Az Alkotmánybíróság általában sorban vizsgálja ezeket az elemeket. Ha az Alkotmánybíróság megállapítja, hogy az első vagy a második lépcső valamelyikén a jogszabály elbukott, a vizsgálat általában nem folyik tovább, az alkotmányellenesség megállapításra kerül.¹³⁰

4.3 ALAPJOG-KORLÁTOZÁS NEMZETBIZTONSÁG ÉRDEKÉBEN

A tömeges népvándorlás világhírességgé vált, a fejlődő országokban gyökértelessé váltak közül sokan indultak útra a fejlett országok felé azonban a fogadó országok területén társadalmi és gazdasági válsággal szembesültek. A recesszió, valamint a növekvő munkanélküliségi ráta a fogadó állam állampolgáraiban az idegengyűlölet felélénkülését okozza. Ezt a hozzáállást negatívan befolyásolta az Európai Unió területén elkövetett terrorcselekmények. A terrorizmus nemcsak a fogadó ország állampolgárainak biztonságát, hanem a demokratikus társadalmak alapértékeit, valamint az európai polgárok jogait és szabadságait is fenyegeti. A terrorizmus elleni küzdelem elsődleges prioritást jelent az EU és tagállamai számára.

A terrorfenyegetettség ellen az Európai Unió Válaszintézkedéseket tett melynek a főbb elemei:

- a radikalizálódás megelőzése
- a terroristák uniós jegyzéke
- információcsere
- az EU terrorizmusellenes koordinátora
- a terrorizmusfinanszírozás megakadályozása
- a tűzfegyverek ellenőrzése
- digitális igazságszolgáltatás
- a külföldi harcosok megállítása
- együttműködés nem uniós országokkal¹³¹

---

¹³⁰ Balogh Zsolt, Gárdos-Orosz Fruzsina: Az alapvető jogok korlátozása, In Halász Iván (szerk.): Alkotmányjog. Dialógus Campus Kiadó, Budapest, 2018. 232. oldal

¹³¹ Az Európai Tanács hivatalos weboldala: <https://www.consilium.europa.eu/hu/policies/fight-against-terrorism/> (letöltés dátuma: 2022.07.02.)

A 2015. november 13. napján, Párizsban történt terrorcselekményt követően a bel- és igazságügy-miniszterek megvitatták, miként lehetne megerősíteni a terrorizmusra adott uniós választ. Ennek főbb elemei:

- az utas-nyilvántartási adatállományról (PNR) szóló EU-irányelvet véglegesíteni kell még az év vége előtt
- küzdeni kell a tiltott tűzfegyver-kereskedelem ellen
- meg kell erősíteni az ellenőrzéseket az EU külső határain
- fel kell lépni a terrorizmus finanszírozása ellen
- javítani kell az információmegosztást és az igazságügyi együttműködést

A miniszterek továbbá következtetéseket fogadtak el a terrorizmushoz és erőszakos szélsőségeséghez vezető radikalizálódással szembeni büntető igazságszolgáltatási intézkedések megerősítéséről.

Gesztei László az alapjogok nemzetbiztonsági szempontok alapján történő korlátozásának eseteit a következő képen foglalta össze: „A nemzetbiztonsági érdekek vagy alkotmányos rend védelme önmagukban homályos meghatározások, amelyek lehetőséget biztosíthatnak a szükséges mértékű korlátozáson túlterjeszkedő intézkedések elfogadására és alkalmazására, ahogy azt az Amerikai Egyesült Államok terrorizmus elleni háborújának belpolitikai intézkedései során láttuk. Ezért fontos annak az elvnek a kimondása, hogy „[...] alkotmányellenes a jog tartalmának korlátozása, ha az kényszerítő ok, nyomós közérdek nélkül történik, vagy ha a korlátozás súlya az elérni kívánt célhoz képest aránytalan”. Az alapjogok korlátozásának esetében a szükségesség és az arányosság mellett, különösen a büntetőjogi tárgyú normák esetében kívánatos, hogy a törvényhozói akaratnak ne csak a célja derüljön világosan ki, hanem az alapjog korlátozására irányadó körülmények és feltételek is. Éppen ezért a jogalkotónak kifejezetten tartózkodnia kell az olyan normák elfogadásától, amelyek túlságosan rugalmas feltételeket határoznak meg, mert ez a jogi megoldás az önkényes jogalkalmazás lehetőségét rejti magában. Ez a veszély a legélesebben a nemzetbiztonsági érdekek védelmében alkalmazandó alapjogkorlátozó intézkedések és eszközök esetében jelenik meg. Az Amerikai Egyesült Államokból újtára indult, alkotmányosságra potenciálisan veszélyt jelentő jogalkotási tendencia lényege a nemzetbiztonsági érdekek érvényesülését hátráltató jogi akadályok lebontása és az egyes szolgálatok hatékonyságának növelése érdekében rugalmas felhatalmazáson alapuló jogi környezet kialakítása. Az Alkotmánybíróság 31/2015. (XI. 18.) AB határozat indokolásában a jogbiztonság elvének érvényesülésével kötötte össze a jogi

normák világos és részletes megfogalmazásának kötelezettségét: „[62] Az Alkotmánybíróság szerint nemcsak a túlzottan általánosan (elvontan) megfogalmazott szabályok sértik a jogbiztonság elvét, de az is, ha a jogalkalmazói döntés jogszabályi kereteit a jogalkotó egyáltalán nem, vagy olyan túlzottan tágan határozza meg, hogy a jogalkalmazó szinte teljes egészében saját belátása szerint hozhat döntést. Ez ugyanúgy megnyitja az utat a szubjektív, önkényes jogalkalmazás előtt, mint mikor a jogalkotó a normavilágosságot sértő módon alkotja meg az alkalmazandó norma szövegét.”¹³²

4.4 ALAPJOGKORLÁTOZÁS ÉS A MIGRÁCIÓ

Továbbra is az egyik legfontosabb emberi jogi kihívás volt az Európai Unióban az alapvető jogok határokon történő tiszteletben tartása. Az erőfeszítések ellenére sajnálatos módon az továbbra is következtek be halálesetek a tengeren, előfordult, hogy a tengerről kimentett migránsok biztonságos területre történő irányítása az indokoltnál hosszabb időt vett igénybe. Az esetleges visszafordításokkal és erőszakkal kapcsolatban és ugyanez volt a tapasztalat.

Az Európai Bizottság 2020 szeptemberében tette közzé az új európai migrációs és menekültügyi paktumot. Elismerve, hogy „a migráció az emberiség történelmének állandó jellemzője”. A paktum kemény jogi javaslatokból és puha jogi dokumentumokból áll, erősebb hangsúlyt helyezve a határon folytatott eljárásokra, és a szolidaritás új formáira tesz javaslatot. Ezzel párhuzamosan a Covid19-hez kapcsolódó korlátozásokhoz idomulva módosították a menekültügyi eljárásokat.

2020-ban emberi jogi szervezetek beszámolóí alapján, több ízben is előfordult valószínűsíthetően jogtalanul fordítottak vissza embereket a szárazföldi és tengeri határokon, ami néhány esetben rendőri erőszakkal is párosult. Abban az esetben, ha a visszatérés az üldözés vagy súlyos testi sértés kockázatát jelentené az adott személy számára, akkor az EUMSZ 78. cikkének (1) bekezdése, valamint az Európai Unió Alapjogi Chartájának 18. és 19. cikke kizárja a visszaküldést és a kollektív kiutasítást.

Az Európai Határ- és Parti Őrségről szóló (EU) 2019/1896 rendelet 7. cikke és a Schengeni határellenőrzési kódex 4. cikke értelmében a határigazgatás során tiszteletben kell tartani az alapvető jogokat.

---

¹³² Gesztei László: Az alapjogok nemzetbiztonsági szempontból történő korlátozása és az alapjogok korlátozásának alkotmánybírósági értelmezési gyakorlata II., In: Nemzetbiztonsági Szemle 7. évfolyam (2019) 3. szám 28–39.

A migrációs és menekültügyi paktum részét képezi az alapjogok határokon történő tiszteletben tartásának ellenőrzésére.

A gyakorlat azt mutatja, hogy az Európai Unió belső határának szabálytalan átlépésével összefüggésben feltartóztatott migránsok esetében nem tartanak meghallgatásokat, mielőtt visszaküldenék őket valamelyik szomszédos uniós tagállamba. A visszaküldés elrendeléséről sem kapnak határozatot, amely elrendeli visszaküldésüket egy másik uniós tagállamba.

A fent említett esetek az uniós jog általános következő alapelveit sértik:

1. egy személy ügyében egyedi alapon kell határozatot hozni, és
2. minden személynek joga van a meghallgatáshoz.

mindkét fent említett alapelv fontos biztosítéka annak, hogy az érintettek felvethessenek a visszaküldést esetlegesen megakadályozó érveket, és élhessenek a Charta 47. cikkében megállapított, hatékony jogorvoslathoz való jogukkal.

A paktum szövege nyomatékos hangsúlyt fektet a határon folytatott eljárásokra, egyben új szolidaritási mechanizmusokat vezet be.

A határon folytatott eljárások során sok esetben a menedékkérőket a határon vagy a határhoz közel, gyakran távoli helyen található létesítményekben helyezik el, ahol adott esetben nehezen, vagy egyáltalán nem tarthatók be a befogadás minimumszabályai vagy alkalmazhatók biztosítékok a szabadságtól való önkényes megfosztás megelőzésére, ahogy azt a befogadási feltételekről szóló 2013/33/EU¹³³ irányelv és a visszatérési irányelv 2008/115/EK¹³⁴ megköveteli.

A fent leírtak alapján megállapíthatjuk, hogy az Európai Unió területére érkező migránsok egy – meg nem határozható érintetti kör – olyan bánásmóddal találták szemben magukat, amely nem áll összhangban a Charta 1. cikkében garantált emberi méltósággal.

A Paktum célja az egyértelmű felelősségi körök meghatározása a jobb és korszerűbb eljárások révén, jogi biztosítékok kerültek megfogalmazásra, ennek keretében független nyomonkövetési mechanizmus került bevezetésre az alapvető jogok tiszteletben tartásának biztosítására, az Alapjogi Ügynökség, a Frontex és az Európai Unió Menekültügyi Ügynöksége támogatásával.

---

¹³³ Az irányelv teljes szövege:

<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/PDF/?uri=CELEX:32013L0033&from=HU> (letöltés dátuma: 2022.08.28.)

¹³⁴ Az irányelv teljes szövege:

<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/PDF/?uri=CELEX:32008L0115&from=HU> (letöltés dátuma: 2022.08.28.)

Továbbá új, gyorsabb, határon lefolytatott menekültügyi eljárás lehetőségét vezeti be, melyet adott esetben gyors kiutasítási eljárás követ, így lerövidül a döntéshozatal és hatékonyabbak lesznek a menekültügyi eljárások.

4.4.1 GYERMEKEK ALAPJOGAI

Az Európa területére érkező gyermekek az Európai Unió Alapjogi Chartájának 24. cikke értelmében jogosultak a védelemre. A gyermekekre vonatkozó megfelelő befogadási feltételeket a befogadási feltételekről szóló irányelv határozza meg.

A tagállamoknak fel kell mérni a gyermekük befogadási igényeit és biztosítani kell számukra többek között az oktatásban való részvételt és a megfelelő életszínvonalat, a tagállamok ezen kötelezettségét az irányelv rögzíti.

Néhány tagországban azonban tapasztalatok alapján befogadási feltételek Alapján nem teljesülnek az irányelvben rögzítettek gyakran tapasztalható túlsúlyfolttsága központokban, sok esetben nem megfelelő higiénia, továbbá gyermekük számára nincsenek kialakítva megfelelő befogadó állomások.

Bár az uniós jog nem zárja ki annak lehetőségét, hogy gyermeket őrizetben tartsanak, az okmányokkal nem rendelkező gyermekek és a menedékjogot kérő, vagy kiutasítási eljárás alatt álló gyermekek nem foszthatók meg szabadságuktól. Egy gyermek őrizetben tartása csakis utolsó megoldásként merülhet fel.

Az új migrációs és menekültügyi paktum szövegezése több szolidaritási mechanizmust is rögzít kényszerhelyzetek többek között áthelyezés esetére vonatkozóan.

Az Európai Unió alapjogi ügynöksége által kiadott, a 2020-as évre vonatkozó jelentésében¹³⁵ előrelépések történtek azonban visszaeséseket is hozott az év. A jelentés szerint az Európai Bizottság, a görög hatóságok és 10 tagállam közös erőfeszítései eredményeként 573 kísérő nélküli és 771 családos gyermeket helyeztek át görögországi fogadóállomásokról. Mindeközben még mindig megközelítőleg 1000 gyermek van elhelyezve bizonytalan körülmények között Görögországban. Mintegy 100 gyermek közülük fogadóállomáson él.

---

¹³⁵ Az EFR jelentése: https://fra.europa.eu/sites/default/files/fra_uploads/fra-2021-fundamental-rights-report-2021-opinions_hu.pdf (letöltés dátuma: 2022.08.28.)

V. MAGYARORSZÁG MIGRÁCIÓS HELYZETE

Az országra ható migrációs tendenciák és folyamatok azt mutatják, hogy Magyarország jelenleg elsősorban tranzit ország, amely a keleti és délkeleti migrációs útvonalak metszéspontjában fekszik.

Azonban nem volt ez mindig így. Hazánk a XIX. századig jellemzően többnyire kibocsátó ország volt, ez a jellemzője, csak az 1980-as években változott meg.

A magyar történelem során rendszeresen felmerült az idegen népek befogadásának kérdésköre.

Az 1800-as évek második felétől egészen az I. világháború kitöréséig Magyarországot önkéntes alapon történő kivándorlási hullám jellemezte. Hozzávetőlegesen két millió ember hagyta el az ország területét, azonban ezen személyek egy része hazatért. Az I. világháború lezárását követően a tömeges migráció lezárult. A trianoni békeszerződést követően az új határokon kívül rekedt magyarok tízezrei érkeztek az ország területére. A menekültek ellátásának koordinálására létrehozták az Országos Menekültügyi Hivatalt. Fő feladata a magyar nemzetiségű személyek regisztrációja, valamint ellátása. Ezen személyek integrációja a társadalomba nem okozott különösebb kihívást.

A II. világháború során több, mint százezer lengyel menekültet fogadott be Magyarország. A katonai menekülteket internálták, kényszerlakhelyként kijelölt táborok kerültek kialakításra.

A szocializmus ideje alatt a kifelé irányuló migráció volt jellemző hazánkra. Bár itt azt is szükséges megjegyezni, hogy az országok közötti vándorlást alapvetően tiltották, ez tükröződik az országot elhagyók számában is.

A rendszerváltást követően megszületett az első modern idegenjogi természetű norma, illetve a menedéjog területén a nemzetközi sztenderdekhez való igazodás. A menekültek száma folyamatosan emelkedett. A migrációs nyomásra tekintettel Magyarország 1989. március 1. napján csatlakozott az 1951-es genfi egyezményhez.

A 90-es évek közepéig három migrációs hullám érte Magyarországot, ennek során hozzávetőleg 300 000 személy tartózkodott az ország területén hosszabb rövidebb ideig. Jellemzően magyar nemzetiségű román állampolgárok érkeztek az ország területére¹³⁶. A migrációs hullám a magyar politikai irányítást felkészületlenül érte, a helyzetre megfelelő stratégiával és megoldási

---

¹³⁶ Hozzávetőlegesen 13 000 fő

elképzelésekkel, humán erőforrással, eszközrendszerrel nem rendelkezett.¹³⁷ A helyzet során könnyebbséget jelentett, hogy az érkezettek meghatározó többsége Magyarországon személyi kapcsolatokkal rendelkező, magyar nemzetiségű volt, így könnyen kaptak egyéni segítséget. A menekülők jellemzően Nyugat-Európa felé hagyták el országunkat.

Ezt követően kelet-németek érkeztek, majd a délszláv háború elől menekülők jelentek meg.¹³⁸ Ezen kényszer migráció okozta hullámokat követően az önkéntes migrációs mozgások váltak jellemzővé, melyek általában szomszédos országból érkező állampolgárokat jelent. A felelős hatóság a feladatait fegyveres szervként és annak módszertanával, eszközrendszerével hajtotta végre. Sik Endre tanulmányában¹³⁹ leírja, hogy Magyarország menekültügyi rendszerének kialakulását erre az időre tehetjük, ekkor valósultak meg az első szakfeladatok, amelynek a normatív környezet, a szakmai protokoll, a működés komplex feltételrendszerének hiányosságai nem tették lehetővé még a nemzetközi szinten már ismert védelmet.

A rezsim megdöntését célzó politikai viták és az akkori jugoszláv államot alkotó nemzetiségek közti konfliktusokból kifolyólag tényleges polgárháborús, emberiség elleni cselekmények történtek, emberiség elleni, illetve háborús bűncselekményeket, etnikai tisztogatásokat vagy vallási alapon történő tömeges kivégzéseket követtek el. A NATO fegyveres beavatkozását követően tömegek hagyták el a széthulló Jugoszláviát, többek között Magyarország felé.¹⁴⁰

Gyurok János is leírja, hogy a magyar politika, valamint az ellátó- és a menekültügyi rendszer nem volt felkészülve ilyen létszám kezelésére. Ennek negatív társadalmi hatása azonban nem fejlődött ki, mivel a menekülők többsége szintén rövid időn belül továbbment valamely másik európai országban élő személyi kapcsolatához, vagy országunkban önállóan építette újra egzisztenciáját.¹⁴¹

Magyarország az uniós csatlakozást megelőzően harmadik országnak számított, a csatlakozást követően azonban a magyar állampolgárok is uniós polgárokká váltak. Ez a változás új helyzetet teremtett az országnak azonban kihívás elé is állította. Bár Magyarország 2004. május 01. napján lett tagja az Európai Uniónak, a schengeni térséghez csak 2007.

---

¹³⁷ Haraszi Margit Katalin: A menekültekkel és a migránsokkal összefüggő igazgatás In. szerk.: Verebélyi Imre: Rendszerváltozás és modernizáció a belügyi közigazgatásban (1989–1994), Budapest, Dialóg Campus, 2020. 87-109. oldal

¹³⁸ Tóth Pál Péter: népesség mozgások Magyarországon a XXI. században. In: LUKÁCS Éva- Király Miklós (szerk.) Migráció és Európai Unió, Budapest, Szociális és Családügyi Minisztérium 2001.

¹³⁹ Sik Endre: Erdélyi menekültek Magyarországon. In: Andorka Rudolf, Kolosi Tamás, Vukovich György (szerk.): Társadalmi riport. Budapest: TARKI, 1990. 516–533. oldal

¹⁴⁰ Hozzávetőlegesen a 100 ezer főt is meghaladta Magyarországon azoknak a regisztrált és menekültügyi eljárást nem kérelmező személyeknek a száma, akik itt találtak átmeneti biztonságot.

¹⁴¹ Gyurok János: Jugoszláviai menekültek Magyarországon. Regio – Kisebbség, politika, társadalom, 1994. (4) 50–65. o.

december 21. napján, így az ország a közösségi vízum és bevándorlási politika szerves részévé, és annak következetes alkalmazójává vált. A belépés következtében Magyarországnak az övezet keleti felén kiterjedt határszakaszt kell ellenőrzése alatt tartania, mely a külső szomszédok irányában kiterjed a Horvátországgal, Szerbiával, Romániával és Ukrajnával határos szakaszra.

A teljes körű a schengeni taggá válására 2008. március 29. napján került sor ekkor vált lehetővé a magyar állampolgárok részére az ellenőrzés nélküli schengeni belső határátlépés.

Magyarország migrációs helyzetében kardinális változást jelentett az Európai Unió 2007. január 01. napjára eső újabb bővülése. Az új tagok: Románia és Bulgária. A csatlakozásból kifolyólag ezen két ország állampolgárainak harmadik országbeli státusza megváltozott. A magyarországi legnagyobb migráns népességet képező román állampolgárok tartózkodásához korábban a nehezebben megszerezhető tartózkodási engedélyre volt szükség a csatlakozást követően azonban elegendő a könnyen megszerezhető regisztrációs engedély (90 napot meghaladó tartózkodás esetén).¹⁴²

Napjainkra a Magyarországon benyújtott kérelmek többségében a kérelmezők az eljárás végét meg sem várva elhagyták az országot, és másik tagállamban is adtak be kérelmet. Ezt jól illusztrálja a meghozott döntések és a benyújtott kérelmek aránya. Magyarországon a legalacsonyabb azoknak az ügyeknek az aránya, amikben meg lehetett hozni a döntést, vagyis a menedékkérő elérhető volt az eljárás későbbi szakaszában is. A jelenség is azt igazolja, hogy a menedékkérők tranzitországgként tekintenek hazánkra.¹⁴³ 2014. év IV. negyedétől kezdődően és a 2015. év I. negyedében megélénkült a nyugat-balkáni útvonalon Magyarország felé irányuló irreguláris migráció.

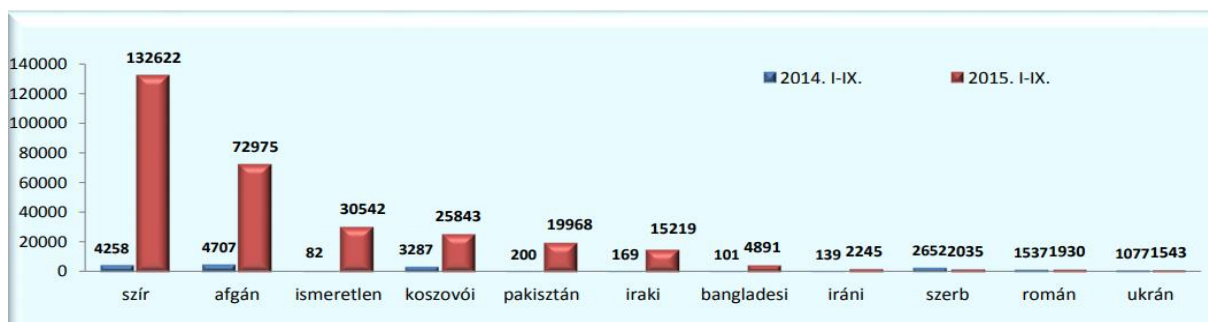
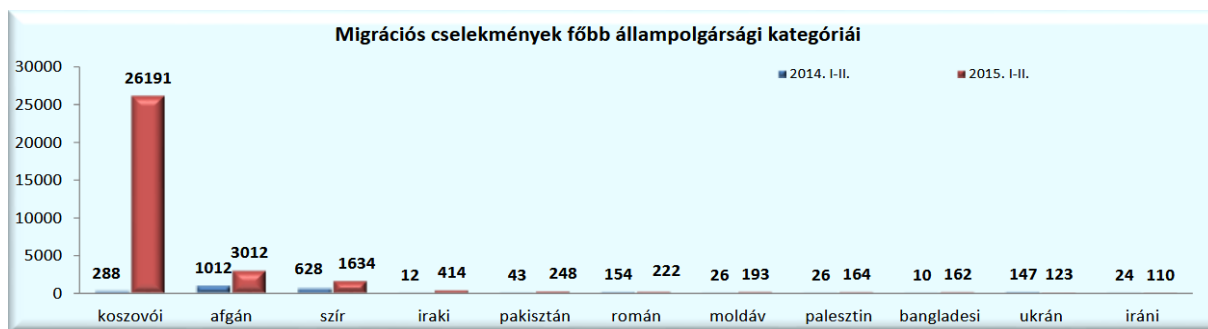
Azonban ezt megelőzőleg, már a 2013-as évben is ugrásszerűen megemelkedett az ország területén benyújtott menedékkérők száma. 2015 elején a koszovói állampolgárok jelentek meg ezen az útvonalon, akik hazánkon keresztül haladva kívántak eljutni elsősorban németországi úti céljuk felé. A Magyarországon regisztrált menedékkérelmek száma az év II. negyedében enyhén csökkent, ám a III. negyedében addig soha nem látott mértékben megugrott. Ebben az időszakban a koszovói kérelmezők száma mérséklődött, és jelentősen megnőtt a Szíriából és Afganisztánból érkezőké.¹⁴⁴

---

¹⁴² 2013. július 01. napján Horvátország csatlakozott az Európai Unióhoz, ez azonban érdemi változást nem hozott a migráció tekintetében.

¹⁴³ <https://www.ksh.hu/docs/hun/xftp/stattukor/menekult15.pdf> (2019.01.07-ei állapot)

¹⁴⁴ <https://www.ksh.hu/docs/hun/xftp/stattukor/menekult15.pdf> (2019.01.06-ai állapot)

6. ábra: Forrás: www.police.hu¹⁴⁵

Az Európai Unió Tagállamai Külső Határain Való Operatív Együttműködési Igazgatásért Felelős Európai Ügynökség, a Frontex szerint, több mint 1,2 millió illegális határátlépést észleltek 2015 október végéig, szemben az előző év hasonló időszakában tapasztalt 235 ezerrel. A 2016-os évet megelőzően a statisztikákat elemezve a szakemberek feltételezték, hogy a Magyarország területére érkező migránsok száma folyamatosan emelkedni fog, ami többlet terhet ró a kérelmek bevételeivel és elbírálásával foglalkozó hivatalnak.

A probléma láttán felmerült a kérdés a tagállamokban, hogy tudnák korlátok közé szorítani az unió területére érkező migrációs áradatot. Bizonyos tagállamok a menekültek az Unió területén kívül tartásában látták a megoldást, míg mások az EU területére bejutott harmadik országbeli állampolgárok tagállami szolidaritáson alapuló kezelését tekintik megoldásnak.

A bevándorlók regisztrációját végző hot spotokra szánt külön forrásoktól a sürgős áttelepítési rendszerig ez az EU-s akciók egyik legfontosabb területe.

A 2015-s migrációs válságot követően jelentős mértékben csökkent az Európai Unió területére irregulárisan érkező migránsok száma.

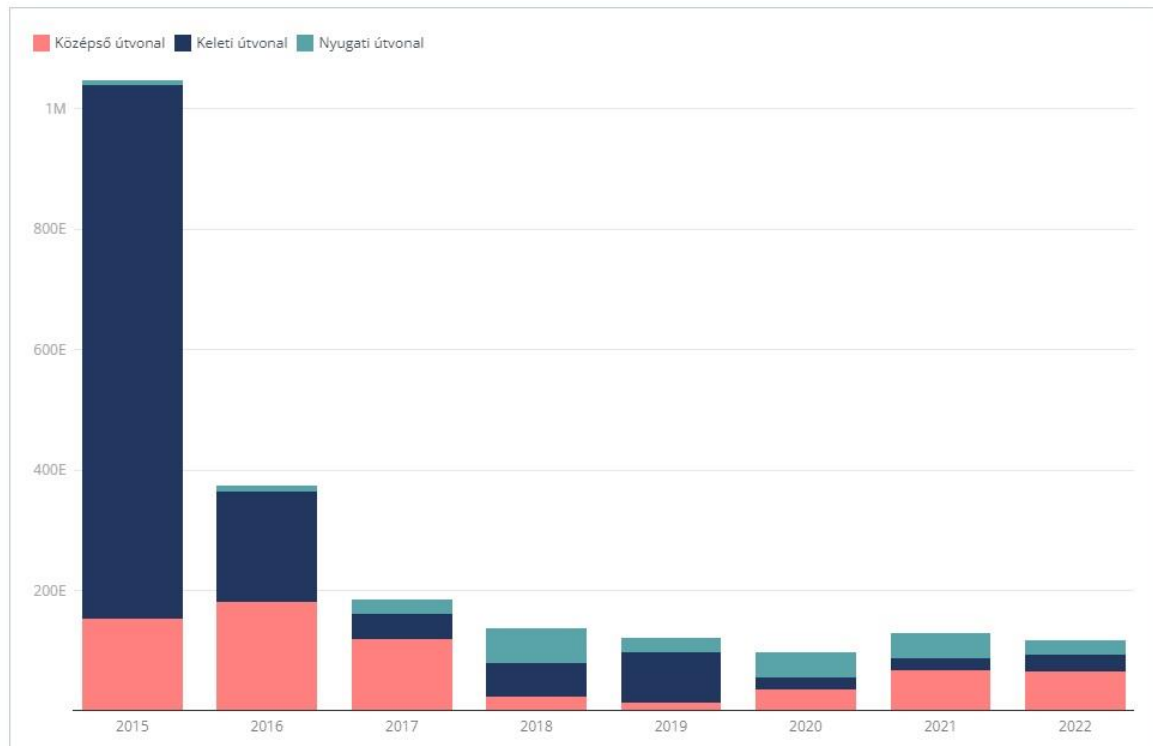
Ennek hátterében áll a Covid19 pandémia megfékezése miatt bevezetett határlezárások.

¹⁴⁵ A Rendőrség által közzétett statisztikai adatok:
<http://www.police.hu/hu/a-rendorsegrol/statisztikak/hatarrendeszet> (2019.01.07-ei állapot)

Az Európai Tanács által közzétett adatok alapján 2022-ben 117. 642 fő irregulárisan érkező személyt regisztráltak.

Irreguláris érkezők éves bontásban (2015–2022)

Legfrissebb adatok: 2022. szeptember. A nyugati útvonal a nyugat-mediterrán, illetve a nyugat-afrikai útvonalat jelenti.

7.ábra: Forrás: Európai Tanács¹⁴⁶

Az Európai Unió Menekültügyi Ügynöksége által közzétett adatok azt mutatják, hogy 2022 második fele változást hozott, ugyanis szokatlanul magas a nemzetközi védelem iránti kérelmek száma az EU+-ban.¹⁴⁷

2022 júliusában mintegy 72 800 menedéjog iránti kérelmet nyújtottak be az EU+-ban, ami júniushoz képest állandóságot mutat. 2022 három egymást követő hónapjában az EU+ országaiba 70 000-nél több kérelmet nyújtottak be, amire a 2015/2016-os menekültválság óta nem volt példa. Úgy tűnik, hogy a 2021 közepe óta tartó általános emelkedő tendencia továbbra is töretlen, néhány nagyobb ingadozástól eltekintve, amelyek például az ukrajnai orosz invázióhoz és az afganisztáni tálib hatalomátvételhez kapcsolódtak. A július utáni időszakra vonatkozó újabb előzetes adatok azt jelzik, hogy ez a tendencia folytatódik.

¹⁴⁶ <https://www.consilium.europa.eu/hu/infographics/migration-flows/> (letöltés dátuma: 2022.10.20.)

¹⁴⁷ 27 tagállam, valamint Norvégia és Svájc

Az Ukrajnából menekülő személyek jogosultak ideiglenes védelmi jogállásra, és nem kell menedékjogi eljárásnak alávetniük magukat. Júliusban mintegy 236 000 személy regisztrált ideiglenes védelemért az EU+-ban, ami háromszorosa a menedékkérők számának, annak ellenére, hogy az ideiglenes védelemre irányuló regisztrációk száma csökkent. Október 2-ig összesen több mint 4,4 millió személyt regisztráltak az Ukrajna elleni orosz invázió kezdete óta. A háború alakulásától függően és az előttünk álló telet figyelembe véve az Ukrajnából menekülő személyek száma magas maradhat, vagy akár növekedhet is a következő hónapokban. Emellett a behívás elől menekülő oroszok egy része menedékjogot kérhet az EU+ országokban. Az orosz kérelmek száma valóban megduplázódott Ukrajna lerohanását követően, majd viszonylag magas, havonta 1200 körüli maradt, de ilyen szintek jellemzőek voltak a COVID-19 előtti időszakban is.

A kísérő nélküli kiskorúak által benyújtott kérelmek száma júliusban új csúcsot ért el, megközelítette a 3700-at. Ez 14%-kal több volt júniushoz képest, és 2015 decembere óta a legtöbb, ami egyértelműen meghaladja az UAM-kérelmek 2021 végi, már akkor is magas szintjét. Az afgán UAM-ok (1 600 júliusban, + 11 % júniushoz képest) adták be a legtöbb kérelmet 2022-ben eddig, és az előző hónapokhoz hasonlóan az összes UAM-nak közel a felét tették ki.¹⁴⁸

Közös bevándorlási politika

Az EU 1999 óta dolgozik egy közös európai menekültügyi rendszer (KEMR) kialakításán. Az Európai Tanács 1999. október 15-én és 16-án Tampereben rendkívüli ülést tartott, mely során lefektették a közös bevándorlási politika jogi alapjait.

A Tanács az ülésen kimondta, hogy: A menekültügy és a migráció elkülönült, de egymással szorosan összefüggő területei olyan közös uniós politika kialakítását teszik szükségessé, mely a következő elemeket tartalmazza:

- Partnerség a származási országokkal: Az Európai Uniónak átfogó megközelítésre van szüksége a migrációval kapcsolatban, amely a származási és tranzitországokban és - régiókban foglalkozik a politikai, emberi jogi és fejlesztési kérdésekkel. Az igények közé tartozik a szegénység elleni küzdelem, az életkörülmények és a foglalkoztatási lehetőségek javítása, a konfliktusok megelőzése és a demokratikus államok

---

¹⁴⁸ <https://euaa.europa.eu/latest-asylum-trends-asylum> (letöltés dátuma: 2022.11.01.)

megszilárdítása, valamint az emberi jogok, különösen a kisebbségek, a nők és a gyermekek jogainak tiszteletben tartása.

- Közös európai menekültügyi rendszer:

- Az Európai Tanács újlag megerősíti, hogy az Unió és a tagállamok nagy jelentőséget tulajdonítanak a menedékjog teljes körű tiszteletben tartásának. Megállapodott, hogy a Genfi Menekültügyi Egyezmény teljes körű és átfogó alkalmazásán alapuló közös európai menekültügyi rendszer kialakításán dolgozik, biztosítva, hogy senkit ne küldjenek vissza olyan helyre, ahol üldöztetésnek van kitéve, azaz tiszteletben tartva a menekültekről szóló genfi egyezmény elvét, a visszaküldés tilalmát.
- Ennek a rendszernek rövid távon a következőket kell tartalmaznia: egy világos és működőképes képlet a menedékkérelmek elbírálásáért felelős állam meghatározásához, a tisztességes és hatékony menedékjogi eljárás közös normái, a menedékkérők befogadásának közös minimumfeltételei és a közelítés. a menekültstátusz megállapítására és jellemzőire vonatkozó rendelkezéseket. Olyan intézkedéseket kell hozni a kiegészítő védelem formáira vonatkozóan is, amelyek megfelelő státuszt biztosítanak az ilyen védelemre szoruló személynek. A Tanácsot sürgetik, hogy a Bizottság javaslata alapján, az Amszterdami Szerződésben és a Bécsi Cselekvési Tervben meghatározott határidőn belül hozza meg az e célból szükséges határozatokat. Az Európai Tanács hangsúlyozza annak fontosságát
- Hosszabb távon a közösségi szabályoknak közös menekültügyi eljáráshoz és egységes státuszhoz kell vezetniük az egész Unióban a menedékjogot kapók számára. A Bizottságot felkérjük, hogy egy éven belül készítsen erről közleményt.
- Az Európai Tanács sürgeti a Tanácsot, hogy duplázza meg erőfeszítéseit a lakóhelyüket elhagyni kényszerült személyek ideiglenes védelmének kérdésében a tagállamok közötti szolidaritáson alapuló megállapodás elérése érdekében. Az Európai Tanács úgy véli, hogy fontolóra kell venni valamilyen pénzügyi tartalék biztosítását átmeneti védelemre a menekültek tömeges beáramlása esetén. A Bizottság felkérést kap, hogy vizsgálja meg a vonatkozó lehetőségeket.
- Az Európai Tanács sürgeti a Tanácsot, hogy haladéktalanul fejezze be a menedékkérők azonosítási rendszerével (Eurodac) kapcsolatos munkáját.

- A harmadik országok állampolgáraival szembeni méltányos bánásmód: az Európai Uniónak méltányos bánásmódot kell biztosítania a tagállamai területén jogszerűen tartózkodó harmadik országok állampolgáraival szemben. Továbbá kiemelték a rasszizmus elleni küzdelem fokozásának szükségességét. Valamint rögzítették, hogy a harmadik országok állampolgárainak jogállását meg kell közelíteni a tagállamok állampolgárainak jogállásához.
- A migrációs áramlások kezelése:
  - o Az Európai Tanács emlékeztet arra, hogy a migrációs áramlásokat minden szakaszban hatékonyabban kell kezelni. A kiindulási és tranzitországokkal szorosán együttműködve tájékoztató kampányok végrehajtását szorgalmazza a legális bevándorlás tényleges lehetőségeiről és az emberkereskedelem minden fajtájának megakadályozásáról. Ezenkívül tovább kell fejleszteni a vízumokkal és a hamisított okmányokkal kapcsolatos aktív közös politikát, ideértve a harmadik országokban található uniós konzulátusok közötti szorosabb együttműködést és szükség esetén közös uniós vízumhivatalok létrehozását. Az Európai Tanács eltkélt szándéka, hogy az illegális bevándorlást annak gyökereinél kezelje, különösen azáltal, hogy fellép a migránsokat csempésző vagy gazdaságilag kizsákmányoló személyek ellen. Sürget olyan jogszabályok elfogadását, amelyek szigorú szankciókat írnak elő e súlyos bűncselekmény büntetésére. A Tanácsot felkérlik, hogy a Bizottság javaslata alapján 2000 végéig alkotson jogszabályt. A tagállamoknak az Europollal együtt erőfeszítéseiket az érintett bűnözői hálózatok felderítésére és felszámolására kell összpontosítaniuk. Az ilyen tevékenységek áldozatainak jogait védeni kell, különös figyelmet fordítva a nők és gyermekek problémáira.
  - o Az Európai Tanács szorosabb együttműködésre és kölcsönös technikai segítségnyújtásra szólít fel a tagállamok határellenőrző hatóságai között – például a csereprogramok és a technológiaátadások keretében, különösen a tengeri határokkal kapcsolatban –, valamint a tagjelölt országok mielőbbi részt vesz ebben az együttműködésben. Ezzel összefüggésben a Tanács üdvözli az Olaszország és Görögország között létrejött megállapodás megkötését, amelynek célja a két Adriai- és Jón-tengeri ország közötti együttműködés fokozása a szervezett bűnözés, a csempészet és az emberkereskedelem elleni küzdelem terén.

- A schengeni vívmányoknak az Unióba történő integrálása következtében a tagjelölt országoknak teljes mértékben át kell venniük ezt a vívmányt és az azon alapuló egyéb intézkedéseket. Az Európai Tanács hangsúlyozza az Unió jövőbeli külső határainak hatékony, képzett szakemberek általi ellenőrzésének fontosságát.¹⁴⁹

---

¹⁴⁹A rendkívüli ülés összefoglalója:

https://www.consilium.europa.eu/ueDocs/cms_Data/docs/pressData/de/ec/00200-r1.d9.htm (letöltés: 2022.06.05.)

VI. MAGYAR MEGOLDÁSOK?

A probléma láttán felmerült a kérdés a tagállamokban, hogy tudnák korlátok közé szorítani az unió területére érkező migrációs áradatot. Bizonyos tagállamok a menekültek az Unió területén kívül tartásában látták a megoldást, míg mások az EU területére bejutott harmadik országbeli állampolgárok tagállami szolidaritáson alapuló kezelését tekintik megoldásnak.

A bevándorlók regisztrációját végző hot spotokra szánt külön forrásoktól a sürgős áttelepítési rendszerig ez az EU-s akciók egyik legfontosabb területe.

Cseresnyés Ferenc a következőképpen foglalta össze a tömeges migráció kezelésének stratégiáját: „Korunk menekült és migrációs mozgásainak vizsgálatánál a felületi jelenségek mögött mint látható mély történeti folyamatok húzódnak meg amelyek nem állíthatók le máról holnapra legfeljebb csak közép és hosszútávon lassítható a kés befolyásolhatók gyors megoldások ezért semmi esetre sem várhatók ha szükséges el intézkedéseket két szinten kell megtenni a menekült és migrációs mozgásokat előidéző okok szintjén és a következmények szintjén, vagyis maguknál a migránsoknál. Nyilvánvalóan aránytalanul nagyobb a jelentősége a kiváltó okok csökkentésének, mint a gazdag országok migrációs politikája megváltoztatásának. Ez ugyanis csak töredékét érinti a migránsoknak és gyakran nem a leginkább rászorultakat és legszegényebbeket. A tömeges nép mozgást előidéző okok megszüntetése három nagy feladatot jelent:

1. Meg kell találni a regionális és a globális környezet rombolás megszüntetésének módját
2. Stratégiát kell kidolgozni a „Dél” és a „Kelet” szegényebb régióiban egy elviselhetőbb és fejlődőképesebb gazdasági és társadalmi rendszer felépítéséhez. Ezekben az országokban különösen nagy és sürgető feladat a népességnövekedés ütemének hatékony korlátozása, a nemzetközi kereskedelmi kapcsolatok javítása és a beruházások növelése.
3. Eszközöket kell találni a hatékony regionális és nemzetközi intézmények és rendszerek létesítéséhez az emberi és kisebbségi jogok védelmére és az államok közötti konfliktusok békés feloldására”¹⁵⁰

---

¹⁵⁰ Cseresnyés Ferenc: Migrációs potenciálok és trendek Európában, Regio – Kisebbség, politika, társadalom, 1996. 7. évf. 4.sz.

A jelenleg tapasztalható migrációs nyomás egyre nyilvánvalóbb feszültség gerjesztő folyamat, melynek megoldása során elengedhetetlen, hogy az Európai Unió és a tagállamok összhangja.

6.1 HATÁRZÁR

Magyarország a migrációs áradat gyors megoldását a határzárban látta. A fizikai határzárrol (továbbiakban: határzár) szóló döntést megelőzően, hatalmas viták kezdődtek. De mi is állhatott a határzár ellenzése mögött? Egyfelől egyértelmű, hogy a határzár célja, hogy az illegálisan érkező személyeket az országhatáron kívül tartsa, azonban az emberi természetből adódóan nem szereti, ha ketrecbe zárják. Továbbá meg kell említeni, hogy a határ lezárása miatt – főleg a szerb határrész esetében – a korábbi elképzelésekkel kicsit szakítania kellett Magyarországnak. A Migrációs Stratégia és az azon alapuló, az Európai Unió által a 2014-2020. ciklusban létrehozásra kerülő Menekültügyi és Migrációs Alaphoz kapcsolódó hétéves stratégiai tervdokumentumban a legnagyobb hangsúlyt a szomszédos államokból érkezett határon túli magyarok integrációja kapta. Összhangban a nemzetpolitikai stratégiai elvekkel a stratégia alapvetése, hogy Magyarország – az Alaptörvényben is rögzítetten – felelősséget visel a határain kívüli magyarok sorsáért.

Ez a terv megoldni látszott fizikai határzár megépítését követően. Azonban a hazánk területére illegálisan érkező migránsok¹⁵¹ számában történt visszaesés meggyőzően látszik a kételkedőket, valamint azt is kijelenthetjük, hogy hatalmas lépések történtek, mind a szerb, mind az ukrán állampolgárok magyarországi tartózkodásával kapcsolatban.¹⁵²

Orbán Balázs „*A kerítések jelentőségéről*” szóló értekezésében a következőt írta: „a Financial Times még idén márciusban az alábbi grafikonon gyűjtötte össze, hogy hogyan alakult a fizikai határvédelmi berendezésekre vonatkozó építési kedv az elmúlt években. A 2000-es évek közepétől drasztikus mértékben nőtt a határvédelmi berendezések száma, s ez a szám mára eléri a hetvenet, világszinten.”¹⁵³ A számokat nézve megállapíthatjuk, hogy nem is annyira formabontó eszköz, egy, az országhatárt védő építmény felépítése.

---

¹⁵¹ Lásd a témakört illetően az alábbi cikket Bódi Stefánia: Jogsabályváltozások a tömeges bevándorlás okozta válsághelyzetben, különös tekintettel a Magyar Honvédség és a rendőrség többletfeladataira, Jogelméleti Szemle: 4 pp. 88-102., 15 p. (2015)

¹⁵² Ilyen például a szomszédos országokból érkező nem uniós polgárok magyarországi munkavállalását megkönnyítő intézkedések, továbbá a 2017. 06. 11. napján bevezetett vízummentesség, mind az ukrán, mind a szerb állampolgároknak.

¹⁵³ A kerítések jelentőségéről, Orbán Balázs elemzése, <https://www.migraciokutato.hu/hu/2017/11/13/a-keritesek-jelentosegerol/> (2017. 12. 18-ai állapot)

2015 júniusában a határzár megépítését bejelentő sajtótájékoztatón a következők hangzottak el: „a kivitelezés tíz-tizenkét helyszínen kezdődhet el. A munkában a honvédség kilencszáz tagja vesz részt, a határidő november 30. napja.

A mintaszakaszt négy különböző technikával építik meg, ezek közül választják ki azt az egyet vagy többet, amely alkalmazni fognak a teljes 175 kilométeres magyar-szerb határszakaszon.”¹⁵⁴ A határzárak ellenére a déli határszakaszon működő ún. tranzitónákban továbbra is lehetséges a menedékjogi kérelmek benyújtása.

A bejelentéskor „a belügyminiszter kifejtette, ideiglenes határzár épül, melyet akkor számolhatnak fel, ha csökken az országra nehezedő migrációs nyomás. Az intézkedések célja, hogy a menedékkérelmet benyújtók, ne a zöldhatáron keresztül, hanem a törvényes utat betartva a határátkelőkön érkezzenek Magyarországra. A kerítésépítés nem megoldás, de olyan szükséges és elkerülhetetlen lépés, amely megpróbálja törvényes és ellenőrzött keretek közé terelni az illegális migránsok áradatát”¹⁵⁵

Mit is jelent a határzár? A határzár nem kizárólag a szemmel jól látható és fizikailag megtapasztalható kerítésből áll. A határzár három pillérből épül fel. Az első, a jogszabályi háttér.¹⁵⁶ A Büntető törvénykönyvről szóló 2012. évi C törvény rendelkezései alapján a határ tiltott átlépése, illetve a határzár megrongálása, vagy az építésének akadályozása már bűncselekménynek számít. Továbbá bevezetésre került a tömeges bevándorlás okozta válsághelyzet fogalma.

Fontos változás volt továbbá, hogy szigorodott az embercsempészet büntetése is, amiért akár húsz év is kiszabható lett.¹⁵⁷ Tíz-től húsz évig terjedő szabadságvesztéssel az embercsempészt szervezőit, irányítóit lehet büntetni. Az embercsempésztől a bűncselekmény elkövetésének ideje alatt szerzett vagyont el kell kobozni.

---

¹⁵⁴<http://www.kormany.hu/hu/hirek/a-honvedseg-felkeszult-az-ideiglenes-hatarzar-epitesere> (2017.12.18-ai állapot)

¹⁵⁵<http://www.kormany.hu/hu/hirek/a-honvedseg-felkeszult-az-ideiglenes-hatarzar-epitesere> (2017.12.18-ai állapot)

¹⁵⁶ A jogellenes bevándorlás elleni intézkedésekkel kapcsolatos jogszabályok: A Rendőrségről szóló 1994. évi XXXIV. törvény módosítása, A külföldre utazásról szóló 1998. évi XII. törvény módosítása, A szabad mozgás és tartózkodás jogával rendelkező személyek beutazásáról és tartózkodásáról szóló 2007. évi I. törvény módosítása, A harmadik országbeli állampolgárok beutazásáról és tartózkodásáról szóló 2007. évi II. törvény módosítása, A menedékjogról szóló 2007. évi LXXX. törvény módosítása, Az államhatárról szóló 2007. évi LXXXIX. törvény módosítása, A bünyügyi nyilvántartási rendszerről, az Európai Unió tagállamainak bíróságai által magyar állampolgárokkal szemben hozott ítéletek nyilvántartásáról, valamint a bünyügyi és rendészeti biometrikus adatok nyilvántartásáról szóló 2009. évi XLVII. törvény módosítása, A szabálysértésekről, a szabálysértési eljárásról és a szabálysértési nyilvántartási rendszerről szóló 2012. évi II. törvény módosítása, A Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvény módosítása.

¹⁵⁷ A Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvény 353.§ (5) bekezdése szerint: „A (3) vagy (4) bekezdésben meghatározott bűncselekmény szervezője vagy irányítója tíz évtől húsz évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.”

A válsághelyzetben menedékjogi kérelmet a menekültügyi hatóság előtt személyesen, kizárólag a határon lévő tranzitónában lehet benyújtani, a menedékkérőnek pedig a kérelme jogerős elbírálásáig ott kell várakoznia. Ezt a helyet ez alatt az idő alatt csak kifelé – vagyis a most meglévő tranzitónák esetében Szerbia felé – hagyhatja el. Tömeges bevándorlás okozta válsághelyzetben a rendőrök Magyarország területén – vagyis nem csak a határtól számított 8 kilométeres sávon belül – feltartóztatják az itt jogellenesen tartózkodó külföldieket, és a határkerítés kapuján átkísérik őket, kivéve, ha bűncselekmény elkövetésének gyanúja merül fel. A tranzitónában tartózkodó menedékkérőket akkor lehet beléptetni Magyarországra, ha a menekültügyi hatóság nemzetközi védelmet biztosító döntést hoz, vagy ha fennállnak a menekültügyi eljárás általános szabályok szerinti lefolytatásának feltételei.¹⁵⁸

2007. évi LXXXIX. törvény 5. § (1a) pontja értelmében pedig a határtól számított nyolc kilométeres távolságon belül feltartóztatott határsértőket „visszakísérik” a tranzitónához.

A második pillér a határ fizikai átlépését akadályozó ideiglenes biztonsági határzár. 2017. áprilisra került kiépítésre a kerítés második, belső vonala, amely szintén acéloszlopokra rögzített dróthálóból áll, helyenként gyorstelepítésű drótakadállyal megerősítve, illetve a kerítésre 8 mm-es átmérőjű hegesztett acél síkháló került rögzítésre, amely egyszerű kézi drótvágó eszközökkel már nem átvágható, valamint a háló sűrűsége olyan kicsi, hogy abba nem lehet a lábat bedugni és a kerítésre felmászni.¹⁵⁹

A harmadik pedig a „humán erő”, azaz a rendőrség, illetve a honvédség állománya.

6.1.1 A KERÍTÉS

2017. 03. 07. napján a Kormány honlapján közzétett információk alapján a kerítés építésében hétszáz fogvatartott vesz részt és a mostani beruházás 38 milliárd forintos költségével 284 milliárd forintra nő a déli határszakaszon a kerítés költsége. Elmondta, az Országos Bírósági Hivatal a többletfeladatok ellátására 295 millió forintot kap, az Emberi Erőforrások Minisztériumának is biztosítanak 76 millió forintot. Hozzátette, a Honvédelmi Minisztériumnak a határvédelmi bázisok kialakítására, az őrzés-védelmi feladatokra, informatikai eszközökre, illetve személyi juttatásokra kell még forrás, ez akár a 10 milliárd forintot is elérheti.¹⁶⁰

---

¹⁵⁸ Az államhatárról szóló 2007. évi LXXXIX. törvény.

¹⁵⁹ Kui László: A határőrizeti célú ideiglenes biztonsági határzár továbbfejlődése, avagy a második kerítés mindent megold? In: Hadmérnök XII. évfolyam 4. szám 67-75. oldal

¹⁶⁰ <http://www.kormany.hu/hu/miniszterelnokseg/hirek/a-kormany-fenntartja-a-tomeges-bevandorlas-okozta-valsaghelyzetet> (2018.01.01ei állapot)

A határszakasz nagy részének ellenőrzése alatt tartására stabil és mobil hőképfelderítő rendszerek rendelkezésre állnak az éjszakai időszakban is. A technikai háttérrel erősíti meg a nagy létszámú élőerő folyamatos jelenléte a rendszer mellett.¹⁶¹

A határzár megtervezésekor több minisztérium együttműködésére volt szükség.¹⁶² Mégis az egyik legfontosabb kérdés az élőerő biztosítása volt.

A határzár élőerejét a Magyar Rendőrség, azon belül a szervezetbe tartozó határrendészeti kirendeltségek látják el.¹⁶³ A határon a rend fenntartásában a Magyar Honvédség is aktívan részt vesz. Együttműködés keretében a polgárőrök segítik a hivatásosok munkáját, ami a figyelőszolgálatra – így a migráns személyek hozzávetőleges létszáma, személyleírásuk, mozgásuk iránya, gépjárművek azonosítása – majd észlelés után haladéktalan jelzés adására fókuszál a Rendőrség felé. A Kormány 2016. augusztus 10-én döntött a Készenléti Rendőrség határvadász bevetési osztályainak 3.000 fővel történő bővítéséről. A megvalósítás érdekében a korábbi határrendészeti igazgatóság mellé egy újabb határrendészeti igazgatóságot állítottak fel, a határvadász bevetési osztályok száma hétről tizenötre bővül. Az emberi erőforrás bővítése érdekében Az Országos Rendőr-főkapitányság pályázatot hirdetett a Készenléti Rendőrség Határvadász Bevetési Osztályainak állományába Járőrtárs beosztás betöltésére.

„A 2017. augusztus 31-ei országos adatok alapján 2016. augusztus 25. óta összesen 3561 fő nyújtott be a határvadász-képzésre pályázatot. A nyolcadik képzési ütem 2017. szeptember 1-jén indult összesen 70 fő részvételével.”¹⁶⁴

Dr. Simicskó István 2017 szeptemberében a határzár felépítése óta eltelt két évvel kapcsolatban elmondta, hogy „az elmúlt két évben mindkét szervezet tagjai komoly odafigyeléssel, felelősségérzettel, sok áldozatot hozva tették a dolgukat annak érdekében, hogy a civil állampolgárok biztonságban élhessék mindennapjaikat. Mint mondta, a szóban forgó határvédelmi feladat azért is nagyon nehéz, mert korábban ilyen típusú megmérettetéssel nem nagyon találkozhattunk. Ám a migrációs válsághelyzetben a haderő és a rendőrség gyorsan kialakította az együttműködés hatékony és szoros formáit, és megállták a helyüket.”¹⁶⁵

---

¹⁶¹Csobolyó Eszter: A határőrizeti célú ideiglenes határzár, mint kritikus infrastruktúra, The temporary technical barriers as a critical infrastructure, http://epa.oszk.hu/02400/02463/00036/pdf/EPA02463_hadtudomanyi_szemle_2017_3_482-494.pdf (2018.01.07-ei állapot)

¹⁶² Az 1665/2015 (IX. 21.) Korm. r.

¹⁶³ A Rendőrségről szóló 1994. évi XXXIV. törvény 1. §-ban foglaltak alapján.

¹⁶⁴ https://www.orientpress.hu/cikk/2017-09-05_elindult-a-nyolcadik-hatarvadasz-kepzesi-utem-is (2018.01.07-ei állapot)

¹⁶⁵ <http://www.kormany.hu/hu/honvedelmi-miniszterium/hirek/elismeresek-a-hatarvedelmi-szolgalatert> (2018.01.08-ai állapot)

Továbbá a miniszter azt is elmondta, hogy 2017 szeptemberéig több mint 12.000 katona vett részt valamilyen módon a határvédelemben, miközben a honvédség természetesen továbbra is ellátja mindennapi feladatait, a rendőrségnek pedig még mintegy háromezer határvadászt is toboroznia kellett rendkívül rövid idő alatt. „Ugyanakkor a nehéz helyzetben is meg tudták állni a helyüket, egyre magasabb színvonalon látják el feladataikat, és az elmúlt két év során igen nagy tudást halmoztak fel mind az együttműködésben, mind a konkrét feladatokat illetően. Mi sem bizonyítja ezt jobban, mint az a tény, hogy ezt már másoknak is képesek vagyunk bemutatni, illetve átadni, mint például a szeptember 11–15. közötti ausztriai COOPSEC 2017 gyakorlaton is.”¹⁶⁶

Mint Simicskó István kiemelte, minden elismerést megérdemel, hogy sikerült megfelelni a gyors és váratlan feladatoknak.” A miniszter által elmondottak alapján megállapíthatjuk, hogy több mint 15.000 ember működött közre a határvédelemben.

Miután áttekintettük, hogy mennyien vettek részt a határvédelemben, tekintsük át, hogy mivel is kellett szembenézni 2015. január hónaptól 2015. szeptember hónapig 175.963 menedékkérőt regisztráltak Magyarországon, ami 1143,9 %-os növekedést jelentett a 2014-es azonos időszakhoz képest.¹⁶⁷ 2016 januárjától szeptemberéig 28. 803, míg 2017 azonos időszakában 3.187 fő. Megállapíthatjuk, hogy a határzár felépítését követően drasztikusan visszaesett a regisztrált menedékkérők száma.

A határzár felépítése, valamint az ehhez kapcsolódó új intézkedések lehetővé teszik, hogy Magyarország területére kontrolláltabb formában léphetnek be a migránsok.

6.1.2 HATÁRZÁR A GYAKORLATBAN

A számadatok áttekintését követően nézzük meg, hogy a gyakorlatban mi is történik a határzárnál. „A rendőrök vezetik a honvédekkel közös őr- és járőrszolgálatokat a tömeges bevándorlás okozta válsághelyzet kihirdetése esetén, és ők lesznek a felelősek a meghatározott feladatok teljesítéséért, valamint a kényszerítő eszközök alkalmazásának jogszerűségéért is.

A Magyar Honvédségnek a rendőrségi feladatok ellátásában történő közreműködése rendjéről szóló utasítás kimondja, az országos rendőrfőkapitány és a honvéd vezérkar főnöke külön együttműködési megállapodást köt a tömeges bevándorlás okozta válsághelyzet esetén szükséges feladatok koordinált végrehajtásáról, valamint az arra való felkészülésről.

---

¹⁶⁶<http://www.kormany.hu/hu/honvedelmi-miniszterium/hirek/elismeresek-a-hatarvedelmi-szolgalatert>
(2018.01.08-ai állapot)

¹⁶⁷ http://www.bmbah.hu/index.php?option=com_k2&view=item&layout=item&id=177&Itemid=1232&lang=hu
(2018. 01. 09-ei állapot)

A miniszteri utasítás szerint a rendőrök a közös szolgálati feladatok ellátásával összefüggésben intézkedések fogantatására kérhetik fel a honvédeket. Ez a felkérés csak akkor tagadható meg, ha fogantatása jogszabályba ütközne, vagy az a végrehajtására kijelölt honvédtől nem várható el, illetve a körülmények azt nem teszik lehetővé. A honvédek a felkért intézkedés fogantatása közben a jogszabályokban meghatározott kényszerítő eszközöket alkalmazhatják.

Az intézkedéseket alapvetően a járőrvezető rendőrnek kell fogantatania, míg a honvédek közvetlen biztosítást adnak. A Hivatalos Értesítőben megjelent utasítás kimondja, hogy közös szolgálat esetén a honvédek csak akkor kezdeményezhetnek önálló intézkedést, ha a járőrvezetővel nem állnak közvetlenül kapcsolatban vagy azonnali intézkedésre van szükség. A honvédség emellett a rendőrség igénye esetén élelmezést biztosít a tömeges bevándorlással összefüggő feladatok végrehajtásában résztvevő belügyi szervezeteknek és közfoglalkoztatottaknak. Tekintettel arra, hogy korábban nem volt szabályozva az együttműködés ilyen jellegű szabályozása, így a két tárcavezető utasítása külön rendelkezéseket tartalmaz a tranzitóna őrzés-védelmére, amit a rendőrség, illetve honvédség önállóan, teljes körű intézkedésre jogosultan lát el.”¹⁶⁸

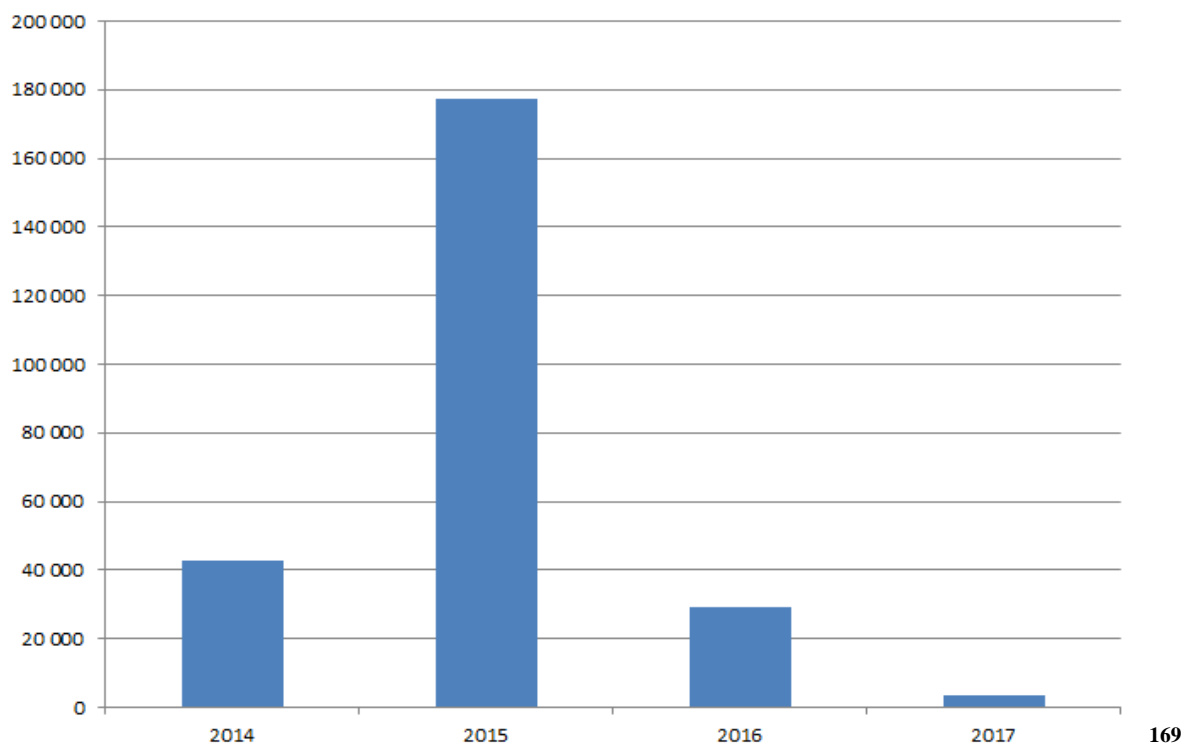
Miután áttekintettük, hogy mit is jelent a határzár, nézzük meg, hogy milyen hatással volt a Magyarország területére érkező irreguláris migrációra.

---

¹⁶⁸ http://magyarhirlap.hu/cikk/35370/Eletbe_lepett_a_hatarzar (2018. 01. 08-ai állapot)

Regisztrált menedékkérők száma összesen

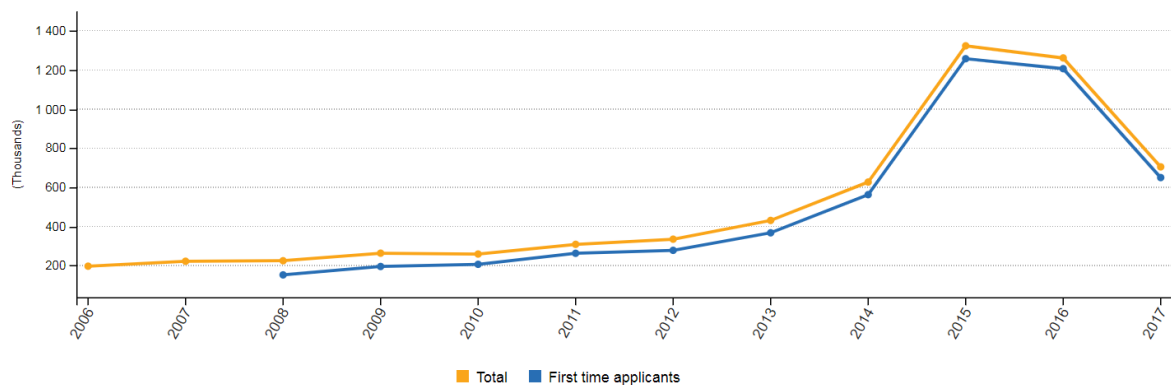
8. ábra: Forrás: BMH

Az adatokat megvizsgálva kiderül, hogy 2015-ös évben regisztrált menedékkérők száma majdnem meghaladta a 180.000 főt, majd a határozat felállítását követő évben drasztikusan csökkent a szám (29.432 fő). Mindeközben az EUROSTAT által közzétett adatok alapján az Európai Unió egész területén nem volt tapasztalható ilyen mértékű csökkenés a menedékkérők számában. A Magyarországon benyújtott kérelmek számában 83,4%-os visszaesés volt tapasztalható, míg az Európai Unió területén benyújtott kérelmek esetében 4,68%-os csökkenés történt.¹⁷⁰

¹⁶⁹ Forrás: Bevándorlási és Menekültügyi Hivatal által közzétett adatokból készített összesítő tábla alapján.

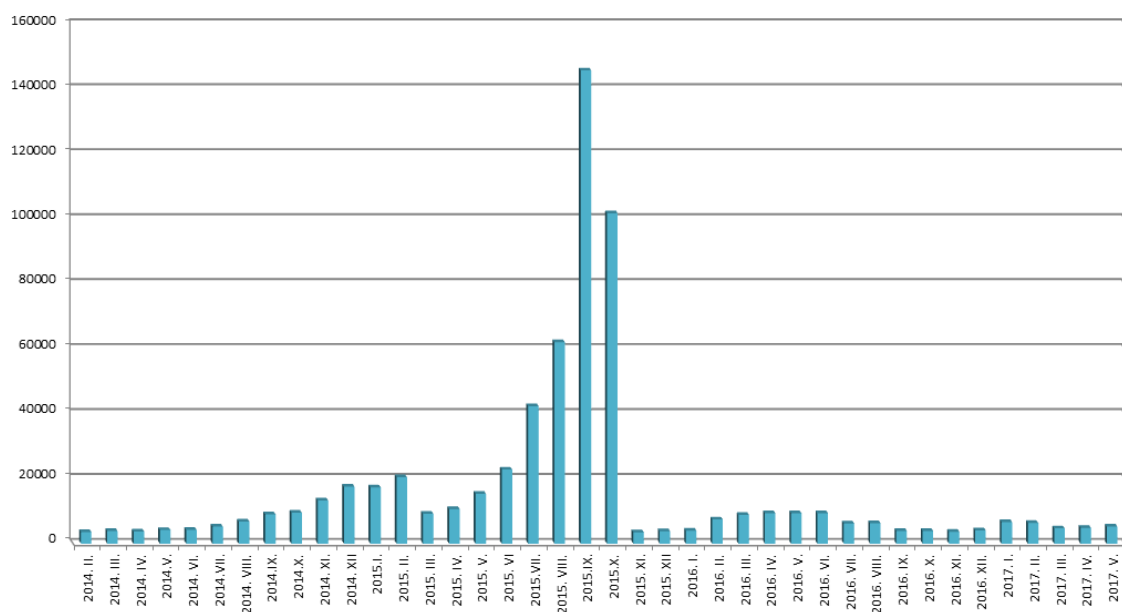
¹⁷⁰ Lásd a témakörben Bódi, Stefánia-Szuhai, Ilona: A civilizációk összecsapása? : A tömeges bevándorlás által életre hívott migrációs válsághelyzet elemzése és a különleges jogrend, Hadtudomány: A Magyar Hadtudományi Társaság Folyóirata 26. 1-2 pp. 41-51. , 11 p. (2016)

Asylum applications (non-EU) in the EU-28 Member States, 2006–2017

9. ábra: Forrás: EUROSTAT¹⁷¹

Határrendészeti szakterület intézkedései

10. ábra: Forrás: Rendőrség¹⁷²

6.1.3 A JOGINTÉZMÉNY FOGADTATÁSA

¹⁷¹ https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Asylum_statistics (2019.01.08-ai állapot)

¹⁷² A Rendőrség által közzétett adatok alapján a szerző saját számítása.

A statisztikai adatok ellenére is „Magyarországot sok kritika érte az elmúlt időszakban a határozatok felállításával, illetőleg a határozatokkal kapcsolatban elkövetett cselekmények büntetendővé nyilvánításával kapcsolatban.”¹⁷³

A legnagyobb visszhangot a Sargentini-jelentés kapta, melyben a határozat kapcsán a következő került leírásra: „Az ENSZ menekültügyi főbiztosa 2016. június 6-án aggodalmának adott hangot amiatt, hogy egyre több vádat fogalmaznak meg a magyarországi határőrizeti hatóságok által a menedékkérők és migránsok ellen elkövetett visszaélésekkel kapcsolatban, valamint aggasztónak tartotta az általánosabb értelemben véve korlátozó jellegű határőrizeti és jogalkotási intézkedéseket, ideértve a menekültügyi eljárásához való hozzáféréssel kapcsolatos intézkedéseket is”¹⁷⁴

A Magyar Helsinki Bizottság álláspontja szerint: „A Kormány három önálló büntető tényállást kodifikált, szigorította az embercsempészés büntetőjogi szabályait, könnyítette a kiutasítás feltételeit, továbbá speciális, gyorsító szabályokat vezetett be a büntetőeljárásban. A rendelkezések egy része ellentétes nemzetközi egyezményekkel, s összességében teljességükben végrehajthatatlanok, a várható ügyteher pedig hatalmas nyomást helyez a teljes igazságszolgáltatási rendszerre. Hazánk számos büntetőeljárás elhúzódása miatt fizetett jóvátételt már a strasbourgi Emberi Jogok Európai Bíróságán, de ugyanitt a közelmúltban stratégiai ügyet vesztett a túlzásfolttság miatt is. Könnyen belátható, hogy az új rendelkezések „minden más ügyet megelőző” tárgyalása a többi büntetőper tárgyalását tovább lassítja, valamint fokozza a börtönök telítettségét.”¹⁷⁵

Azonban hiába kezdjük el számbavenni az ország területére érkező migráció előnyeit, mint például azt, hogy a nyugat-európai politikusok, közgazdászok „csodafegyverként”, az Európai Unió demográfiai és gazdasági problémáinak jövőbeli megoldásaként beszélnek a migrációról, mindaddig, amíg a vizsgálatok során arra jutunk, hogy „a migráció a múltban hasznos eszköze lehetett az országok közötti munkaerő-piaci súrlódások kezelésének, és összességében emelte a jólét szintjét (erre épül az EU egyik fontos vívmánya, a munkaerő szabad áramlása is), ugyanakkor világosan látszik, hogy a migráció előnyei és hátrányai már nincsenek arányban egymással.

A pozitív összhatás elérésének elsőszámú feltétele, hogy az érkezők sikeresen integrálódjanak a fogadó ország munkaerőpiacába. Azonban e fontos előfeltétel a múltban sem teljesült minden

---

¹⁷³ Bérces Viktor: A határozattal kapcsolatos bűncselekményekre vonatkozó eljárási szabályokról- de lege ferenda, In.: Eljárásjogi Szemle, 2017. évfolyam, 2017/2. 45-52. oldal

¹⁷⁴ https://szabadmagyarorszo.com/wp-content/uploads/2018/09/20180704_EP_SargentiniJelent%C3%A9s_HU.pdf (2019.01.04-ei állapot)

¹⁷⁵ <http://helsinki.hu/wp-content/uploads/fizikai-hatarzar-btk-modositasrol.pdf> (2019.01.04-ei állapot)

esetben maradéktalanul, még akkor sem, ha a mostaninál lényegesen nagyobb arányban érkeztek magasan kvalifikált munkavállalók a fogadó országba. A jelenlegi migrációs hullám több tekintetben különbözik a korábban tapasztalt mozgásoknál. A tömegesen érkező, más kultúrájú, vélhetően zömmel alacsonyán képzett migránsok integrációja aránytalanul magas állami kiadásokat és több évtizedes, súlyos társadalmi feszültségekkel terhelt erőfeszítéseket vetít előre az EU és a tagállamok részéről. A jelenlegi folyamatban jelentős veszteséget szenvednek el a kibocsátó országok, kiszolgáltatott helyzetbe kerülnek maguk a migránsok, Európa pedig aránytalanul nagy terhekkel szembesül az elvárt hasznok kétségessége mellett.”¹⁷⁶ Nem beszélve az ugrásszerűen megemelkedett terrorcselekmények számáról.

Szép Árpád a következőképpen foglalta össze a határozat lényegét: A jogintézmény alkalmazhatóságával szembeni korábbi aggályok azonban nem csupán feléledtek, hanem a Szerbiára is nehezedő migrációs nyomás növekedésével párhuzamosan fel is erősödtek. A hatóság 2015 októbere és 2016 februárja között több száz ügyben hozott elutasító döntést arra alapozva, hogy a kérelmező számára Szerbia biztonságos harmadik ország, ugyanakkor az ilyen döntéseket felülvizsgáló bíróságok kevés kivételtől eltekintve valamennyi ügyben hatályon kívül helyezték a döntést és a hatóságot új eljárás lefolytatására kötelezték. Az érintett bíróságok részben megismételték a 2012-es kúriai állásfoglalásban foglaltakat, valamint felhívták a figyelmet arra, hogy az ENSZ Menekültügyi Főbiztosság nem módosított a Szerbiával kapcsolatos korábbi állásfoglalásán. Az érintett bíróságok egyes esetekben alapvető szinten megkérdőjelezték a jogintézmény alkalmazhatóságát. Így például azon ügyfelek esetében, akik az ún. dublini eljárás keretében kerültek vissza Magyarországra, eleve kizártnak tekintették azt, hogy Magyarország az eljárás lefolytatásáért való felelőssége elismerését követően úgy döntsön, hogy mégsem ő, hanem egy másik ország – jelen esetben Szerbia – köteles a nemzetközi védelem iránti kérelmet érdemben elbírálni. Ez a felfogás az ún. Dublin III rendelet 3. cikk (3) bekezdésének értelmezését tette szükségessé, így a Debreceni Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság 2015 decemberében előzetes döntéshozatali eljárást kezdeményezett az Európai Unió Bíróságánál. A bíróság 2016. március 17-én hozta meg döntését, amely megerősítette a magyar menekültügyi hatóság jogértelmezését, így lehetőség nyílt a korábban az előzetes döntéshozatali eljárásra tekintettel felfüggesztett eljárások folytatására.¹⁷⁷

---

¹⁷⁶<https://www.migraciokutato.hu/hu/2016/11/07/az-aktualis-migracios-hullam-gazdasagi-hatasai-europaban/> (2019.01.09-ei állapot)

¹⁷⁷ Szép Árpád: A 2015-ös migrációs válságra adott menedéjogi válaszok. Jogszabály-módosítással a tömeges beáramlás ellen?, In.: Magyarország és a 2015-ös európai migrációs válság Tanulmányok Szerkesztette: Tóth Péter, 54. oldal

6.1.4 A HATÁRZÁR EMBERI JOGI VETÜLETE

Mindhárom határozással kapcsolatos bűncselekményt a Btk. szabadságvesztés¹⁷⁸ elrendelését írja elő. A Magyar Helsinki Bizottság által kiadott állásfoglalásban¹⁷⁹ kiemelték, hogy a határozással kapcsolatos rendelkezések egy része ellentétes a nemzetközi egyezményekkel, továbbá megjegyezték, hogy teljességben végrehajthatatlanok.

Tekintettel arra, hogy mindhárom határozással kapcsolatos bűncselekmény esetén szabadságvesztés elrendelése került előírásra feltételezhető volt, hogy a jogszabály módosítást követően prognosztizálható volt, hogy az ügyteher nyomást fog helyezni a teljes igazságszolgáltatási rendszerre, mely már akkor is túlterhelt volt.¹⁸⁰

Ez a túlterheltség különösen nagy terhet jelent figyelembe véve, hogy az új rendelkezések „minden más ügyet megelőző”¹⁸¹ tárgyalása a többi büntetőper tárgyalását tovább lassítja, valamint fokozza a börtönök telítettségét.¹⁸²

A Genfi Egyezmény 31. cikkének (1) bekezdése szerint a Szerződő Államok az országba való jogellenes belépésük, vagy tartózkodásuk miatt nem sújtják büntetéssel azokat a

---

¹⁷⁸ Határozár tiltott átlépése (Btk. 352/A. §) esetén öttől tíz évig terjedő szabadságvesztés
Határozár megrongálása (Btk. 352/B. §) esetén tíztől húsz évig terjedő szabadságvesztés
Határozással kapcsolatos építési munka akadályozása (Btk. 352/C. §) esetén egy évig terjedő szabadságvesztés (amennyiben más bűncselekmény nem valósul meg)

¹⁷⁹ A Helsinki Bizottság állásfoglalásának teljes szövege: <https://helsinki.hu/wp-content/uploads/fizikai-hatarzar-btk-modositasrol.pdf> (letöltés: 2022.06.03.)

¹⁸⁰ Az Emberi Jogok Európai Bíróságának 2015. március 10. napján nyilvánosságra hozott pilot ítéletében arra kötelezte Magyarországot, hogy 6 hónapon belül dolgozzon ki egy akciótervet a büntetés- végrehajtási intézetek túl zsúfoltságának csökkentésére. A Varga és mások kontra Magyarország ügyben az Emberi Jogok Európai Bírósága (EJEB) megállapította: a hat kérelmező fogvatartási körülményei sértették az embertelen, megalázó bánásmód az Emberi Jogok Európai Egyezménye 3. cikkében foglalt tilalmát. Továbbá az EJEB kimondta, hogy a büntetés-végrehajtási intézetek túlzásfoltossága Magyarországon rendszerszintű probléma, és Magyarországnak 6 hónapon belül akciótervet kell kidolgoznia a túlzásfoltosság csökkentésére. Az EJEB ítélete szerint ennek módja a fogvatartottak számának csökkentése pl. a szabadságelvonással nem járó büntetések és kényszerintézkedések (házi őrizet, stb.) szélesebb körű alkalmazásával – a megoldás tehát nem egyszerűen új férőhelyek létesítése.

Az EJEB emellett úgy határozott, hogy a további, túlzásfoltosságot sérelmező kérelmek elbírálását a pilot ítélet ellenére nem függeszti fel, vagyis a kb. 450 hasonló ügyben folytatja az eljárást – ezzel is emlékeztetve Magyarországot fenti kötelezettségére.

2015. december 10-én 43 magyar fogvatartottnak ítélt meg összesen 731 500 eurós kártérítést, majd 2016. január 07. napján újabb ítélet született. Eszerint további 49 fogvatartottnak okozott sérelmet azzal a magyar állam, hogy nem biztosított nekik elegendő (legalább 4 négyzetméternyi) mozgásteret. A kártérítés mértékét befolyásolta a fogvatartás időtartama, a zárkán belüli elkülönített WC hiánya, a bogarak (tetű, poloska) elterjedtsége, a korlátozott fürdési lehetőségek (heti 1–2), a zárkában elérhető meleg víz hiánya (amivel a fürdés részlegesen kompenzálható lenne), valamint a megfelelő fűtés, szellőzés és természetes fény hiánya is. A Bíróság 5 000-26 000 euró kártérítést ítélt meg.

¹⁸¹ A Be. 79. § (1) bekezdés értelmében: A büntetőeljárást soron kívül kell lefolytatni

- a) ha a terhelt személyi szabadságot érintő bírói engedélyes kényszerintézkedés hatálya alatt áll,
- b) ha abban tizennyolcadik életévét be nem töltött sértett vagy terhelt vesz részt,
- c) a Tizennyolcadik Rész szerinti megismételt eljárásban és
- d) a tömeges bevándorlás okozta válsághelyzet idején, az annak területén elkövetett, a 827. §-ban meghatározott bűncselekmény miatt indult büntetőeljárásban.

¹⁸² Magyarország bíróságai weboldalán közzétett tájékoztatók értelmében a határozással kapcsolatos bűncselekmények esetében az elkövetést követően 3 napon belül minden esetben döntés született.

menekülteket, akik közvetlenül olyan területről érkeztek, ahol életük, vagy szabadságuk az 1. cikkben foglalt meghatározás értelmében veszélyeztetve volt, és akik engedély nélkül lépnek be területükre, illetőleg tartózkodnak ott, feltéve, hogy haladéktalanul jelentkeznek a hatóságoknál és kellőképpen megindokolják jogellenes belépésüket, illetőleg jelenlétüket.

A menekültek büntethetőségének előfeltétele a nemzetközi védelmi igényről való döntés.

Az erre vonatkozó szabályt a büntetőeljárásról szóló 2017. évi XC. törvény rögzíti (továbbiakban Be.).

832. § (1) A bíróság a 488. § (1) bekezdés d) pontja alapján felfüggesztheti a büntetőeljárást, ha megállapítja, hogy a terhelt vagy a bűncselekmény elkövetésével megalapozottan gyanúsítható személy menedékjog iránti kérelme alapján menekültügyi eljárás van folyamatban.

(2) Az eljárást meg kell szüntetni, ha a Magyarországon lakcímmel nem rendelkező nem magyar állampolgár terhelt vagy bűncselekmény elkövetésével megalapozottan gyanúsítható személy ismeretlen helyen tartózkodik. Erről a bíróság nem ügydöntő végzéssel határoz.

(3) A (2) bekezdés nem alkalmazható,

a) ha a bűncselekmény nyolc évig terjedő vagy ennél súlyosabb szabadságvesztéssel büntetendő,

b) ha a terhelttel szemben az eljárás a határozással kapcsolatos bűncselekmény mellett más bűncselekmény miatt is folyik, vagy

c) a másodfokú, a harmadfokú bírósági eljárás vagy a hatályon kívül helyezés folytán megismételt eljárás során.

A Be. fent említett szakasza értelmében amennyiben a határozat megsértésével összefüggésben a menekülő ellen indult büntetőeljárás során a terhelt nemzetközi védelmet kér, akkor a büntetőeljárást fel kell függeszteni.

A Helsinki bizottság állásfoglalásában kiemelte továbbá, hogy a büntető igazságszolgáltatási garanciákat az eljárás minden szakaszában be kell tartani. Az eljárások során az Emberi Jogok Európai Egyezményével és az EU irányelveivel összhangban a külföldi állampolgárok részére szükséges biztosítani az anyanyelv használatához a megfelelő tájékoztatáshoz és védelemhez való jogot. Ezen jogok biztosítása azonban gyakran nehézségekbe ütközik abból a tényből kifolyólag, hogy napi több ezer eljárás van folyamatban.

A 2010/64/EU irányelv¹⁸³ rögzíti a tagállamok számára megállapított minimum szabályokat a büntetőeljárás során igénybe vehető tolmácsolás és fordítás kapcsán, annak érdekében, hogy a tagállamokban a büntető igazságszolgáltatási rendszerbe vetett bizalomnak nőnie kell, ami egyben a kölcsönös bizalom jegyében hatékonyabb igazságügyi együttműködést eredményez.¹⁸⁴

Az irányelv elősegíti Az EJEE-nek az Emberi Jogok Európai Bíróságának ítélkezési gyakorlatában értelmezett 6. cikkében rögzített jogok gyakorlati alkalmazását.

Az irányelv szövege értelmében biztosítani kell a költségmentes és kielégítő nyelvi segítségnyújtást, lehetővé téve a büntetőeljárás nyelvét nem beszélő vagy nem értő gyanúsítottak vagy vádlottak számára a védelemhez való joguk teljes körű gyakorlását, továbbá védenie kell a tisztességes eljárást.¹⁸⁵

Az anyanyelv használatához való jogot és annak legelemibb szabályait a Be. 8. §-a tartalmazza,¹⁸⁶ mely értelmében a büntetőeljárás nyelve a magyar. A magyar nyelv nem ismerete miatt azonban senkit sem érhet hátrány, így a büntetőeljárásban mindenki mind szóban, mind írásban használhatja az anyanyelvét (vagy nemzetiségi anyanyelvét). Amennyiben a büntetőeljárásban résztvevő személyek élni kívánnak e törvény adta lehetőséggel, részükre tolmácsot kell biztosítani.

Az Európai Unió bíróságának gyakorlata alapján szükséges megállapítani, hogy aggályosnak tekinthető a jogellenes belépéssel kapcsolatos súlyos jogkövetkezmények alkalmazása. A büntetőjogi eszközöket, különösen a szabadságvesztést kizárólag akkor lehet alkalmazni, ha egy személyt már kiutasítottak, azonban az új szabályozás szerint a menekülők már a határzár megsértésével bűncselekményt követnek el.

A Kiutasítás szabályának szigorítása is alkotmányos aggályra ad okot, valamint kérdéseket vet fel a speciálisan határzárral kapcsolatos cselekmények esetén a felfüggesztett szabadságvesztésre vonatkozó szabályok megfogalmazása. Az elkövető abban az esetben is kiutasítható Magyarországról, ha kisebb súlyú büntetést kap, hiába rendelkezik itteni családi

---

¹⁸³ A büntetőeljárás során igénybe vehető tolmácsoláshoz és fordításhoz való jogról 2010/64/EU irányelv teljes szövege: <https://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2010:280:0001:0007:hu:PDF> (letöltés: 2022.06.04.)

¹⁸⁴ 2010/64/EU irányelv (9) bekezdés

¹⁸⁵ 2010/64/EU irányelv (17) bekezdés

¹⁸⁶ 8. § (1) A büntetőeljárás nyelve a magyar. A Magyarországon élő, törvényben elismert nemzetiségek tagjai a büntetőeljárásban a nemzetiségi anyanyelvüket használhatják.

(2) Senkit nem érhet hátrány amiatt, hogy a magyar nyelvet nem ismeri.

(3) A büntetőeljárásban mindenki jogosult az anyanyelvét használni.

(4) A büntetőeljárásban a hallássérült, illetve a siketvak személy jogosult jelnyelvet használni.

kapcsolattal. Ha a határozással kapcsolatos cselekmény miatt felfüggesztett szabadságvesztést szabnak ki, akkor a szabadságvesztést végre kell hajtani, ha felfüggesztés hatálya alatt a terhelt gyakorlatilag bármilyen okból, bármely formában és jogi státuszban „visszatér” az ország területére. Ez abban az esetre is igaz, ha később az illető menekültstátuszt kap az Európai Unió valamelyik tag államában.

6.1.4.1 Biztonságos harmadik ország fogalma és gyakorlati problematikája

A határozár mellett szükséges megemlítenünk a biztonságos harmadik ország fogalmát.

Az uniós jog lehetőséget biztosít a tagállamok számára ahhoz, hogy a kérelmezőt, kérelme megvizsgálása érdekében egy olyan országba küldjék vissza, amelyet biztonságos országnak tekintenek. A tagállamok azonban kötelesek gondoskodni arról, hogy a kérelmezőket ne küldjék vissza olyan uniós tagállamokba, ahol a menekültügyi rendszereknek strukturális hiányosságai vannak.

Az irányelv¹⁸⁷ 38. cikke rendelkezik a biztonságos harmadik ország elvéről, amelyet a tagállamok kizárólag abban az esetben alkalmazhatnak, amennyiben bizonyos elvek érvényesülését garantálja a másik tagállam: visszaküldés tilalmának, valamint az EJEE 3. cikke szerinti tiltott bánásmódok tiszteletben tartása, élete nincs veszélyeztetve faji, vallási, egyéb okok miatt, továbbá biztosított a menedékkérel igénylése, stb. Az irányelvben is megtalálható az egyéni, egyedi elbírálás jelentőségének hangsúlyozása.

A magyarországi szabályozás alapját a 2010. december 24. napján hatályba lépett menedékkérel szabályozás módosítása teremtette meg. A módosítás során az előzetes eljárás vizsgálati szempontjai közé beemelődött a „biztonságos harmadik ország” fogalma¹⁸⁸. A gyakorlatban a jogszabálymódosításból eredően azok a menedékkérelkérők, akik egy biztonságos harmadik országon keresztül érkeznek Magyarországra kérelmük érdemi vizsgálata nélkül visszaküldhetők ebbe az országba. Az alkalmazott gyakorlat szerint Szerbiát is ilyen biztonságos harmadik országnak számít.

A biztonságos harmadik ország fogalmának bevezetését követően általánossá vált az a gyakorlat, hogy érdemi vizsgálat nélkül elutasításra kerültek a Szerbián keresztül érkezett külföldiek menedékkérelmei.

---

¹⁸⁷ Az Európai Parlament és a Tanács 2013/32/EU IRÁNYELVE (2013. június 26.) a nemzetközi védelem megadására és visszavonására vonatkozó közös eljárásokról (átdolgozás) OJ L 180, 29.6.2013

¹⁸⁸ A menedékkérelről szóló 2007. évi LXXX. törvény 51. § e) pont

Az ENSZ Menekültügyi Főbiztossága által 2012. április 24. napján nyilvánosságra hozott helyzetjelentés értelmében 2010-ben jelentősen módosult mind a menekültügyi szakpolitika, mind a releváns jogszabályok. A módosítás következtében a menedékkérők emberi jogait és menekültvédelmi szükségleteit háttérbe szorítják az illegális migráció elleni küzdelem biztonsági és rendészeti szempontjai.

Az egyik fő probléma a vízum nélkül érkező menedékkérők egyre gyakoribb, szigorú börtönkörülmények között történő fogva tartása. A fogva tartás során nem különböztetnek menedékkérőket és illegális migránsokat. Kijelenthető nővé vált, hogy a menedékkérők fogva tartása kivétellé vált szabállyá. A menedékkérők akadályokba ütköznek a menedékjogi eljáráshoz való hozzáférés kapcsán is. A hatóságok rutinszerűen visszatoloncolják őket Szerbiába, tekintettel arra, hogy Magyarország – az UNHCR szerint tévesen – “biztonságos harmadik országnak” tekinti. Szerbiában azonban a menedékkérők ki vannak téve annak a veszélynek, hogy láncreakció-szerűen tovább toloncolják őket olyan országokba, ahol nincs működőképes menekültügyi rendszer, például Macedóniába vagy Görögországba. Magyarország 2011-ben több mint 450 menedékkérőtől tagadta meg az érdemi eljárást, többségüket visszatoloncolva Szerbiába. Mindez azzal a kockázattal járhat, hogy a lánctoloncolások végén a menedékkérők visszakerülnek egy olyan országba, ahol korábban veszélyek és üldözés fenyegette őket, és így Magyarország megszegheti az ENSZ menekültügyi egyezménye alapján vállalt kötelezettségeit. A szabályozás nem teszi kötelezővé azon személyek meghallgatását, akiknek jogellenes belépését Magyarországra megtagadják. Ebből fakadóan a határőrizeti szerveknek nincs lehetőségük arra, hogy megállapítsák, hogy az adott személy kíván-e menedékért folyamodni, vagy van-e bármely más ok, ami miatt nem küldhető vissza egy adott országba.

A teljeskörű és igazságos menekültügyi eljáráshoz való hozzáférés egyre nagyobb problémát jelent azok számára is, akiket a Dublin II rendelet alapján más európai uniós országok küldtek vissza Magyarországra, mivel itt nyújtottak be először menedékjogi kérelmet. Ezeket a személyeket Magyarország nem tekinti automatikusan menedékkérőknek, ezért új kérelmet kell benyújtaniuk, amit a hatóságok ismételt kérelemként kezelnek. Az ismételt kérelmeknek nincs minden esetben halasztó hatálya a harmadik országba történő kitoloncolás tekintetében, még abban az esetben sem, ha a menedékkérelm megalapozottságát egyetlen hatóság sem vizsgálta meg. Így megtörténhet, hogy a menedékkérők nem férnek hozzá a menedékjogi védelemhez, jóllehet az EU irányelvei szerint az illetékes tagállamoknak le kell folytatniuk a Dublini rendelet értelmében hozzájuk visszaküldött kérelmezők menekültügyi eljárását.

A jelentés szövege kiemeli, hogy a menekültek gyakran együtt érkeznek az illegális migránsokkal, és az nem képezi vita tárgyát, hogy az illegális migráció elleni küzdelem az egyes államok jogos törekvése. Mindazonáltal az, hogy Magyarország menekültügyi rendszerén belül fő szempont lett az illegális migráció elleni küzdelem, a menekültvédelem rendszerét egyre korlátozóbb jellegűvé teszi.

Mindez komoly nehézségeket és további szenvedést okoz a menedékkérőknek, akik pedig éppen biztonságos menedéket keresnek. Egyúttal megnehezíti, hogy Magyarország teljesítse a nemzetközi és a hazai jogból fakadó kötelezettségeit, miszerint köteles védelmezni azoknak a férfiaknak, nőknek és gyermekeknek az emberi jogait, akik az őket fenyegető veszély elől menekültek el és megoldást keresnek a helyzetükre.¹⁸⁹

Magyarország Szerbia biztonságos harmadik orszákként történő kezelésével mi is a probléma? A Magyar Helsinki Bizottság 2011 júniusában háromnapos tényfeltáró látogatást tett a Szerb Köztársaságban. A látogatás során megállapítást nyert, hogy a szerb menekültügyi rendszer nem biztosított hatékony védelmet a rászorulóknak részére.

Többek között sérült a hatékony és tisztességes eljáráshoz való jog, tekintettel arra, hogy több mint a fele nem tudta benyújtani menedékkérelmét, azon személyek közül, akik jelezték, hogy kérelmet szeretnének benyújtani.

A menedékkérők számában tapasztalt ugrás ellenére a Menekültügyi Hivatal kapacitása nem nőtt. A kétfokú döntéshozatali eljárás lebonyolításához nem áll rendelkezésre megfelelő munkaerő-kapacitás. A menedékkérők nem részesülnek államilag finanszírozott, ingyenes jogi segítségnyújtásban és nem jogosultak költségmentes tolmácsolásra sem, annak ellenére, hogy ezek a hatékony és tisztességes menedékjogi eljárás alapfeltételei. Az egész rendszer nagymértékben függ az ENSZ Menekültügyi Főbiztosság anyagi támogatásától, ingyenes jogi segítségnyújtást és tolmácsolást is csak az UNHCR biztosít.

A szerb menekültügyi rendszerben a védelemhez való hozzáférés is akadályokba ütközik. Nagyon alacsony számban fogadnak el kérelmeket.

A védelmet élvező személyeknek nincs lehetőségük a társadalomba való sikeres beilleszkedésre. Szerbia nem biztosít sem az integrációt elősegítő elhelyezést (például „integrációs házakban”), sem pénzügyi forrást az integrációt elősegítő tevékenységekre.

A látogatás során megállapítást nyert továbbá, hogy a Szerbiába visszaküldött menedékkérők ki vannak téve a veszélynek, hogy egy másik, nem biztonságos országba küldik tovább őket.

---

¹⁸⁹<https://www.unhcr.org/hu/485-huhirek2012aggalyos-a-menedekkerok-fogva-tartasa-es-kitoloncolasa-magyarorszagon-html.html> (letöltés dátuma: 2022.10.02.)

Szerbia biztonságos harmadik országnak tekinti valamennyi szomszédját (például Bosznia-Hercegovina) és Görögországot, valamint Törökországot is, így az ezekből az országokból Szerbiába érkező menedékkérőket automatikusan visszaküldik kérelmük érdemi vizsgálata nélkül.

Ha egy menedékkérő már egy másik olyan országban is nyújtott be menedékkérelmet, amely részese az 1951-es Genfi Egyezménynek, akkor kérelmét a szerb menedékjogi törvény vonatkozó rendelkezése alapján automatikusan elutasítják Szerbiában. Szerbia biztonságos származási országokat tartalmazó listája olyan országokat is tartalmaz, amelyek emberi jogi teljesítménye súlyos kívánnivalókat hagy maga után, és amelyek állampolgárait más európai országok gyakran menekültként ismerik el (például Fehéroroszország, Oroszország, Törökország vagy Tunézia).

A befogadási körülmények tekintetében sem jobb a helyzet a támogatások nem felelnek meg a menedékkérők szükségleteinek. A rendelkezésre álló befogadó állomások mindössze 200 menedékkérőnek tudnak szállást biztosítani. A többiek saját maguk kénytelen lakhatásukról gondoskodni és csak saját erőforrásaikra számíthatnak. Jogi segítség és egészségügyi szolgáltatások csak a befogadó állomáson tartózkodó keveseknek járnak, és ezt is kizárólag az ENSZ Menekültügyi Főbiztosság anyagi támogatása biztosítja.

Tekintettel arra, hogy a Bizottság 2011-ben megállapította, hogy déli szomszédunk nem képes biztosítani a rászorulókat megfelelő védelmét, továbbá 2012-ben tartott felülvizsgálat¹⁹⁰ és az ENSZ Menekültügyi Főbiztosa 2012-ben közzétett jelentésében is megerősítette.

A Kúria Közigazgatási-Munkaügyi Kollégiuma a menekültügyi joggyakorlat-elemző csoport összefoglaló véleménye alapján az egységes ítélkezési gyakorlat előmozdítása érdekében a következő kollégiumi véleményt alkotta¹⁹¹:

„I. A menedékjogról szóló 2007. évi LXXX. törvény (a továbbiakban: Met.) 51.§ (2) bekezdése e) pontján alapuló végzések felülvizsgálata során hivatalból kell figyelembe venni a bíróság döntésének időpontjában rendelkezésre álló, a bíró bármely eljárása során megismert pontos és hiteles, az ügyben érintett harmadik országra vonatkozó azon országinformációt. E körben az ENSZ Menekültügyi Főbiztosságának országinformációit minden esetben értékelni kell. Kétség esetén a Met. végrehajtásáról szóló 301/2007.(XI.9.) Korm.rendelet (továbbiakban: Met.vhr.) 70.§ (3) bekezdése szerint - megkereshető a Bevándorlási és Állampolgársági

---

¹⁹⁰ <https://helsinki.hu/wp-content/uploads/Serbia-report-final.pdf> (letöltés dátuma: 2022.10.03.)

¹⁹¹ 2/2012 (XII.10) KMK. vélemény a biztonságos harmadik ország megítélésének egyes kérdéseiről

Hivatal, mint országinformációs központ, továbbá más, ellenőrizhető források is igénybe vehetők a tájékozódásra. Az országinformációs központ megkeresése esetében a 8 napos eljárási határidőbe a megkeresés időtartama nem számít bele.

II. Valamely harmadik ország menekültügyi rendszere túlterheltségének lehet az a következménye, hogy ebben az országban lehetetlenné válik a menedékkérőket megillető jogok biztosítása. Az ilyen a harmadik országot menekültügyi szempontból nem lehet biztonságosnak tekinteni.

III. Önmagában az a tény, hogy a kérelmező nem kísérelte meg az adott harmadik országban a menedékkérelem előterjesztését, nem alapozza meg annak megállapítását, hogy ezt a harmadik országot a kérelmező vonatkozásában biztonságos harmadik országnak kell tekinteni.

I.

A menekültügyi hatóság a menekültkénti elismerés iránti kérelmet a benyújtását követően előzetes vizsgálatnak veti alá [Met. 47.§ (1) bek.] és ha a dublini rendeletek alkalmazásának feltételei nem állnak fenn, a menekültügyi hatóság dönt a kérelem elfogadhatósága kérdésében, valamint dönt arról, hogy fennállnak-e a kérelem nyilvánvaló megalapozatlansága megállapításának feltételei [Met. 51.§ (1) bek.].

Elfogadhatatlan a kérelem - többek mellett -, ha a kérelmező vonatkozásában van olyan ország, amely rá nézve biztonságos harmadik országnak minősül [Met. 51.§ (2) bek. e) pont]. A Met. idézett rendelkezései, a 2.§ i) pontja szerinti fogalom meghatározás alapján, és a Genfi Egyezmény, az ENSZ Kínzás Elleni Egyezménye, a Polgári és Politikai Jogok Nemzetközi Egyezségokmánya, az Emberi Jogok Európai Egyezménye, valamint az Alaptörvény XIV. cikkének (2) bekezdése értelmében is a menekültügyi hatóság feladata annak megállapítása, hogy egy adott ország biztonságos vagy sem, menekültügyi szempontból. Amennyiben a hatóság erre a kérdésre igenlő választ ad, akkor a kérelmező a Met. 51.§ (4) bekezdése alapján és az egyedi körülményeire figyelemmel igazolhatja, hogy az adott országban nem volt lehetősége a hatékony védelem igénylésére.

A kínzás, embertelen, megalázó bánásmód abszolút jellegéből adódóan, az e tilalmához kapcsolódó kiutasítás és visszaküldés tilalma (non-refoulement tilalma) vizsgálatakor, annak megítélésekor, hogy biztonságos harmadik országról van-e szó, mind a hatóságnak, mind a bíróságnak saját döntésének pillanatában irányadó tényállást kell figyelembe vennie. A Met.vhr. 72.§ (1) bekezdéséből és a (2) bekezdés a) pontjából az következik, hogy az országinformáció beszerzését alapesetben a hatóság sem mellőzheti.

A menekültügyi hatóság megállapításának (egy harmadik ország biztonságos) kontrolljaként a bíróság is kérhet országinformációt [Met.vhr.70.§ (3) bek. b) pont]. A BÁH országinformációs

központja a bíróság megkeresésének a Met.vhr. 70.§ (7) bekezdése értelmében 15 napon belül tesz eleget, mely eljárási időtartam nincs összhangban a bíróság 8 napos eljárási határidejével. A több forrásból való információszerzés kötelezettsége miatt azonban indokolt annak a következtetésnek a levonása, hogy 15 napos - a bíróság működési körén kívül eső – eljárási határidő a nemperes eljárás határidejébe nem számítható bele.

A bíróság a 2005/85/EK irányelv 8. cikk (2) bekezdés a) és b) pontja alapján köteles arra, hogy a kérelmek elbírálása során a kérelmek tárgyában történő határozathozatalra egyénileg, tárgyilagosan és pártatlanul kerítsen sort; pontos és naprakész információt szerezzen be különböző forrásokból, mint például az ENSZ Menekültügyi Főbiztosságától a menedékkérők származási országában, és ahol szükséges, az azon országokban uralkodó általános helyzetről szóló információkat, melyeken át a kérelem benyújtásának államáig eljutottak. Kiemelkedő jelentősége van annak, hogy a hatósági eljárás törvényességi felülvizsgálata során a bíróság felhasználhassa és bizonyítékként értékelhesse – a Pp. 206.§ (1) bekezdésének alapján – az ENSZ Menekültügyi Főbiztosságának jelentését. Ha ez a jelentés más ügyben jutott a tudomására, az abban foglalt általános információkat úgy kell kezelni, mint amiről a bíróságnak hivatalos tudomása van. A fenti irányelvből következik, hogy az ENSZ Menekültügyi Főbiztosságának jelentését, mint külön nevesített információ forrást minden esetben értékelni kell. Ez azt is jelenti, hogy mind a kérelmezetti határozat indokolásában, mind a bírói végzés indokolásában ki kell arra is térni, ha az adott ország vonatkozásában nincs ilyen jelentés, vagy olyan régi, hogy az abban lévő információk már nem naprakészek. Ez utóbbi körülményt részletesen indokolni kell.

A Met. 51.§ (3) bekezdése értelmében a kérelem érdemi vizsgálat nélküli elutasítását és a visszaküldés tilalma fennállásának hiányát – többek között - akkor lehet erre az indokra alapozva megállapítani, ha menekültügyi hatóság meggyőződött arról, hogy az adott országban a Genfi Egyezményrel összhangban tiszteletben tartják a visszaküldés tilalmának elvét; továbbá a menekültkénti elismerés kérelmezésének lehetősége biztosított, és a menekültkénti elismerés esetén biztosított a Genfi Egyezményrel összhangban álló védelem (biztonságos harmadik ország); és a kérelmezőnek lehetősége lett volna a megfelelő hatékony védelem igénylésére [Met. 2.§ ib) és id) pont, Met. 51.§ (3) bekezdés a) vagy b) pont]. A Met. 51.§ (4) szerint a (3) bekezdés a)-b) pontjában foglaltak esetén az elismerését kérőnek kell bizonyítania, hogy az adott országban nem volt lehetősége hatékony védelemre, noha az adott ország biztonságos harmadik ország.

Összefoglalóan a fenti rendelkezések alapján a bizonyítási teher akként alakul a menekültügyi eljárásban, hogy a menekültügyi hatóságnak kell vizsgálnia [és a bírósági nemperes eljárásban

szükség esetén bizonyítania – Pp. 336/A.§ (2) bekezdés}, hogy az adott ország biztonságos harmadik országnak minősül, míg a Met. 51.§ (4) bekezdés alapján a kérelmező kötelessége annak alátámasztása (a valószínűsítés szintjén), hogy rá nézve az adott ország mégsem biztonságos harmadik ország. Értelemszerűen a nemperes eljárásban az is vitatható, hogy a hatóság által biztonságos harmadik országnak minősített harmadik ország valójában nem az, illetve csak a kérelmező tekintetében nem az. A kérelmezőre háruló bizonyítást megelőzi azonban a hatóság azon kötelezettsége, hogy maga tisztázza az érintett harmadik ország vonatkozásában, hogy megfelel-e a „biztonságosság” követelményének. A bíróság pedig a különböző forrásokból származó információk beszerzésére vonatkozó nemzetközi jogi kötelezettsége folytán köteles a hivatalosan tudomására jutott egyéb, és nem csak a kérelmezetti – esetenként kérelmezői- oldalról megismert információk egyenkénti és összességében való értékelésére.

II.

A beszerzett országinformációk birtokában a bíróság a saját meggyőződése alapján és a bizonyítékok egyenkénti és összességében való értékelése alapján állapítja meg, hogy egy adott ország menekültügyi szempontból biztonságos vagy sem.

Az a tény, hogy egy adott ország ratifikálta a releváns nemzetközi egyezményeket önmagában irreleváns a „biztonságosság” kérdésének megválaszolásakor, ugyanis ezen egyezmények gyakorlati alkalmazását is vizsgálni kell.

A Met. 51.§ (3) bekezdés a) pontja szerint is kiemelkedő jelentősége van annak, hogy az adott államban van-e hatékony védelem. Ennek körében számtalan körülmény vizsgálandó, és azok súlyuk szerint értékelendők (pl. feltételhez kötött-e a kérelem előterjesztése, s ha igen, akkor mennyire lehetetlen e feltétel racionális időn belül való teljesítése, biztosított-e a kérelem alapos kivizsgálása, megfelelőek a jogorvoslati és eljárási garanciák, stb.). Ha egy adott állam bármely okból nincs abban a helyzetben, hogy a menedékkérőkkel való bánásmód, illetve a menedékjog iránti kérelmek vizsgálata során betartsa az uniós irányelvekben foglaltakat, vagy a vállalt más nemzetközi kötelezettségeit teljesítse, fennáll a veszélye annak, hogy a menedékkérőknek ezen államban nem biztosítják az alapvető jogait. A menekültügyi rendszer túlterheltsége elvezethet oda, hogy reális a veszélye a menedékkérőket megillető alapvető jogok sérelmének, mely okból az ilyen állam nem tekinthető menekültügyi szempontból biztonságosnak.

III.

Az értékelés során nem mellőzhető a kérelmező egyedi helyzetének vizsgálata sem, mely nyilvánvalóan nem választható el egy rendszerszintű elemzéstől és vizsgálattól. Amennyiben egy adott állam a rendelkezésre álló információk alapján biztonságos, a Met. 51.§ (4) bekezdésében foglaltak szerint a kérelmezőt terheli a bizonyítás a tekintetben, hogy ott a hatékony védelem igénybevételére nem volt módja (az egyedi körülmények ebben az esetben kapnak kiemelt szerepet). A bizonyítás a kellő valószínűsítés fokát kell, hogy elérje (pl. kiskorúság igazolása, élethű történet, következetes nyilatkozatok, stb.).

Az országinformáció használat és az egyéniesítés olyan általános eljárási követelmények mind a Kvalifikációs Irányelvben (2004/83/EK tanácsi irányelv), mind az Eljárási Irányelvben (2005/85/EK tanácsi irányelv), amelyeket minden menedékjogi eljárás minden elemére, eljárási szakaszára alkalmazni kell, ez alól az előzetes vizsgálat, gyorsított, reptéri, stb. eljárások sem kivételek.

A lánc-refoulement kapcsán ésszerűen nem elvárható egyéni kockázat bizonyítása, mivel tipikusan olyan következményről van szó, ami az érintett akaratától független, és sokszor egyéni tulajdonságai sem befolyásolják. Amennyiben az adott országban általánosságban fennáll a lánc-refoulement veszélye, azt e tény (országinformációk alapján történő) megállapításán túl az egyéni kérelmezőnek szinte lehetetlen bizonyítani. Annak megítélésénél, hogy igénybe vette-e az kérelmező a harmadik ország védelmi rendszerét figyelembe kell venni, hogy az országok menekültügyi rendszere rendkívül eltérően működik, vannak olyan országok, ahol a menekültügyi rendszer alultervezett működésű, vagy kifejezetten túlterhelt (a felállítása óta bekövetkezett változások eredményeként), forráshiányos, stb., így egyéb körülmények vizsgálata nélkül önmagában az a tény, hogy a menedékkérő nem kísérelte meg a menedékkérelm előterjesztését, nem eredményezheti annak megállapítását, hogy az az ország az ő szempontjából biztonságos. Ahogy az 1. pontban bemutatásra került egy adott ország biztonságos volta széles körű és több szempontú vizsgálat alapján ítélni meg.”¹⁹²

6.2 MENEKÜLTÜGYI ÓRIZET

6.2.1 AZ ÓRIZETBE VÉTEL TÍPUSAI

---

¹⁹² 2/2012 (XII.10) KMK. vélemény a biztonságos harmadik ország megítélésének egyes kérdéseiről

A jelenleg hatályos jogszabályok alapján harmadik országbeli állampolgárral¹⁹³ szemben három típusú őrizet rendelhető el. A tipizálás alapját az őrizet elrendelésének célja adja.

1. Idegenrendészeti őrizet
2. Kiutasítást előkészítő őrizet
3. Menekültügyi őrizet

Az idegenrendészeti és a kiutasítást előkészítő őrizetet a Harmtv. alapján, míg a menekültügyi őrizetet a menedékjogról szóló 2007. évi LXXX. törvény (továbbiakban: Metv.) 31/A. § rendelhet el az idegenrendészeti hatóság.

1. Idegenrendészeti őrizet:

Az idegenrendészeti hatóság a kitoloncolás végrehajtásának biztosítása érdekében idegenrendészeti őrizetbe veheti azt a harmadik országbeli állampolgárt aki:

- „a) a hatóság elől elrejtőzött, vagy a kitoloncolás végrehajtását más módon akadályozza,
- b) a távozást megtagadja, vagy más alapos ok miatt feltehető, hogy a kiutasítás végrehajtását késlelteti vagy megghiúsítja, illetve szökésének veszélye áll fenn,
- c) a kötelező tartózkodásra kijelölt helyen előírt magatartási szabályokat súlyosan vagy ismételten megsértette,
- d) a számára előírt hatóság előtti megjelenési kötelezettséget felszólításra sem teljesítette, és ezzel akadályozza az idegenrendészeti eljárás lefolytatását, vagy
- e) szándékos bűncselekmény elkövetése miatt kiszabott szabadságvesztés-büntetésből szabadult.”¹⁹⁴

2. Kiutasítást előkészítő őrizet

Az idegenrendészeti hatóság az idegenrendészeti eljárás lefolytatása érdekében kiutasítást előkészítő őrizetbe veheti azt a harmadik országbeli állampolgárt:

- (a) akinek személyazonossága vagy tartózkodásának jogszerűsége nem tisztázott, vagy
- (b) kétoldalú visszafogadási egyezmény alapján az Európai Unió más tagállama részére visszaadása folyamatban van¹⁹⁵

3. Menekültügyi őrizet

---

¹⁹³ A harmadik országbeli állampolgárok beutazásáról és tartózkodásáról szóló 2007. évi II. törvény (Továbbiakban Harmtv.) 2. § a) pontja értelmében: „harmadik országbeli állampolgár: az 1. § (3) bekezdésének hatálya alá tartozó személyek kivételével a nem magyar állampolgár és a hontalan;”

¹⁹⁴ Harmtv. 54. § (1) bekezdés

¹⁹⁵ Harmtv. 55. § (1) bekezdés

A menekültügyi hatóság a menekültügyi eljárás lefolytatása, illetve a dublini átadás biztosítása céljából az elismerését kérőt a következők alapján veheti őrizetbe:

- a) az elismerését kérő személyazonossága, illetve állampolgársága nem tisztázott, ennek megállapítása érdekében,
- b) az elismerését kérő kiutasítása iránt eljárás folyik és objektív kritériumok alapján bizonyítható – ide értve, hogy a kérelmezőnek ezt megelőzően lett volna lehetősége nemzetközi védelem iránti kérelmet előterjeszteni –, vagy alapos okkal feltételezhető, hogy a kérelmező kizárólag azért folyamodik nemzetközi védelemért, hogy késleltesse vagy megghiúsítsa a kiutasító határozat végrehajtását,
- c) a menedékjog iránti kérelem alapjául szolgáló tények és körülmények megállapítása érdekében, ha e tények és körülmények az őrizet mellőzése esetén – különösen amennyiben az elismerést kérő szökésének veszélye fennáll – nem megállapíthatók,
- d) az elismerését kérő őrizetbe vétele a nemzetbiztonság vagy a közrend védelme érdekében szükséges,
- e) a kérelem előterjesztésére repülőtéri eljárásban került sor, vagy
- f) a dublini átadási eljárások biztosítása érdekében szükséges, és komoly veszély áll fenn a szökésre.
- g) arra annak megállapítása érdekében van szükség, hogy a kérelmező beléphet-e az ország területére.

6.2.2 AZ ŐRIZET IDŐ KORLÁTAI:

- idegenrendészeti őrizet: legfeljebb 72 órára rendelhető el, mely maximum 6 hónappal hosszabbítható meg.
- kiutasítást előkészítő őrizet: legfeljebb 72 órára rendelhető el, mely maximum 30 nappal hosszabbítható meg.
- menekültügyi őrizet: legfeljebb 72 órára rendelhető el, mely meghosszabbítását az elrendeléstől számított huszonnégy órán belül indítványozhatja az őrizet helye szerint illetékes járásbírósnál az ügyfél által beszélt nyelv feltüntetésével az illetékes járásbírósnál általi tolmácskirendelés érdekében. A bíróság legfeljebb hatvan nappal hosszabbíthatja meg az őrizet időtartamát, amely időtartam a menekültügyi hatóság kezdeményezésére újabb legfeljebb hatvan nappal hosszabbítható meg. A menekültügyi hatóság őrizet meghosszabbítására irányuló indítványt többször is előterjeszthet úgy, hogy az őrizet teljes időtartama nem haladhatja meg a nyolc hónapot.

Az időintervallumtól eltekintve a három különböző típusú őrizetre azonos szabályok vonatkoznak. Legfontosabb közös szabály, hogy mindegyik őrizet esetében egyedi mérlegelés alapja a döntés. Ezen körülmények mérlegelését az idegenrendészeti hatóság végzi.

Az őrizetek elrendelése határozott formájában történik, melyet a közléssel egyidejűleg végre kell hajtani. Az őrizetet elrendelő határozat ellen jogorvoslatnak helye nincs, az őrizetbe vett harmadik országbeli állampolgár kifogással élhet a döntés ellen.

Bár a Harmtv. és az Metv. alapján elrendelt őrizetek meghosszabbításának ideje eltérő az őrizet meghosszabbítására vonatkozó szabályok is megegyeznek, eszerint az őrizetet elrendelő hatóság a menekültügyi őrizet hetvenkét órán túli meghosszabbítását az elrendelésétől számított huszonnégy órán belül indítványozhatja az őrizet helye szerinti illetékes járásbíróságnál.

A különböző típusú őrizetek végrehajtására vonatkozó szabályokban is azonosság mutatkozik. A különböző őrizet-típusok végrehajtása során a férfiakat a nőktől (kivéve a házastársakat) valamint a kiskorú gyermekekkel rendelkező családokat – a magánélet megfelelő védelmének biztosításával – a többi őrizettestől el kell különíteni. Az őrizetbe vett külföldi állampolgárnak joga van az elhelyezésre élelmezésre és saját ruházat viselésére továbbá egészségügyi ellátásra. Lehetősége van csomagátvételre és küldésre levelezés folytatására és látogató fogadására is.

Az őrizetek végrehajtása során a harmadik országbeli állampolgárnak lehetősége van vallásának gyakorlására ideértve a vallási előírásoknak megfelelő étkezést is.

Mindkét jogszabály külön részletszabályokat tartalmaz a kiskorú gyermekek őrizetben tartására vonatkozóan, ilyen például a szabadidős tevékenységek lehetősége, mely magában foglal játék és rekreációs tevékenységet is továbbá oktatást.

Továbbá a Harmtv és a Metv. szövege is rögzíti, hogy kiskorú gyermekes családok maximum 30 napra vehetők őrizetbe.¹⁹⁶

Az idegenrendészeti őrizet és a menekültügyi őrizet között az érdemi különbség, míg a Met. a menekültügyi őrizet célját jelöli meg, azaz annak felderítésében, hogy "fennállnak-e az elismerését kérő külföldi menekültként, oltalmazottként vagy menedékesként történő elismerésének feltételei"¹⁹⁷, ez azonban nem szerepel az EJEE 5. cikkében. Addig az idegenrendészeti őrizet - amelynek célja a jogellenes tartózkodó eltávolításának a garantálása vagy az illegális belépés megakadályozása – megfeleltethető az EJEE 5 cikk. (1) bekezdés f)

---

¹⁹⁶ Harmtv. 56. §, Met. 31./A.

¹⁹⁷ Met. a 33. §-ban, illetve a 49. § (5) bekezdés

pontjának – addig a menekültügyi őrizetnek az alapja a nemzetközi emberi jogi egyezményekből nem levezethető.

6.2.3 A MENEKÜLTÜGYI ŐRIZET HÁTTERE

A menekültügyi őrizet a migrációs, illetve menekültügyi tárgyú jogszabályok 2013-as évben történt módosításával került bevezetésre. A jogintézmény bevezetése óta eltelt közel egy évtized lehetőséget biztosít arra, hogy az azóta már rendelkezésre álló statisztikai adatok alapján megállapítható, hogy az intézmény bevezetésekor meghatározott célokat teljesítette-e a menekültügyi őrizet.

Ez az időbeli távolság arra is lehetőséget ad, hogy a témát objektíven szemléljük a hatalmasra nőtt média érdeklődés nélkül. Továbbá a 2022-es év során újabb migrációs nyomással találták szembe magukat a magyar hatóságok, tekintettel az Ukrajnában történetekre. Érdekesnek vélem összevetni a 2015-ben, valamint a 2022-es menekültügyi őrizetbe vett személyek számának alakulását. Ugyanolyan arányban került alkalmazásra az őrizet egy menekültkérővel szemben 2015-ben és 2022-ben. Felmerülhet a kérdés, hogy ha nem azonos mértékben került alkalmazásra a menekültügyi őrizet jogintézménye annak, mi állhat a háttérben? Milyen mértékben járul hozzá az, hogy míg 2015-ben potenciális bűnözőnek tekintették a menedékkérőket, addig ennek a hozzáállásnak 2022-ben nyoma sincs?

A jogintézmény bevezetését megelőzően a harmadik országbeli állampolgárok beutazásáról és tartózkodásáról szóló 2007. évi II. törvényben (a továbbiakban: Harmtv.) foglaltak alapján a rendőrség által előállított külföldiekkel szemben indított idegenrendészeti eljárásra függesztő hatállyal bírt, az esetlegesen benyújtott menedékkérelmek iránti kérelem. Az eljárás felfüggesztését követően semmilyen idegenrendészeti intézkedés nem volt fogantozható, a személyt a további eljárás lefolytatására a rendőrségről szóló törvény alapján a Bevándorlási és Állampolgársági Hivatal illetékes meghallgatási pontjára kellett előállítani.¹⁹⁸

Tekintettel arra, hogy a külföldi állampolgárnak lehetősége volt az első idegenrendészeti meghallgatásának lezárását követően, a kiutasítás és az őrizet elrendelése után menedékkérelmet benyújtani, mely felfüggesztette a kiutasításának végrehajtását, az további

---

¹⁹⁸ Balázs László: Az idegenrendészeti hatóság tevékenysége rendkívüli migrációs helyzetben, In: Belügyi Szemle 2017/2.

lehetőséget adott a menekültügyi rendszerrel való visszaélésre, valamint a menedékkérőknek lehetőséget biztosított Nyugat-Európába történő jogellenes továbbutazásra.

Ezenfelül a Magyarországon tapasztalható migrációs nyomás már 2013-ban érzékelhető mértékben fokozódni kezdett, mely 2015-ben csúcsosodott ki. A folyamatosan fokozódó migrációs nyomás során a legnagyobb kihívást az illegális úton érkező migránsok jelentették. Ennek érdekében a határrendészeti szervek és az idegenrendészeti hatóságok folyamatos erőfeszítéseket tettek és tesznek a jogellenesen érkező vagy a jogellenesen itt maradó külföldiek felderítésére, elfogására, őrizetbe vételére és a lehető legrövidebb időn belüli kitoloncolására Magyarország és az Európai Unió területéről.

Ezen tevékenység elősegítése érdekében került bevezetésre a menekültügyi őrizet 2013-ban a jogintézmény jogi háttérének kialakításával, valamint olyan objektumok kijelölésével, ahol az, az idegenrendészeti őrizettől elkülönülten végrehajtható.

Az Európai Bizottság 2012 tavaszán ún. EU Pilot eljárást (3322-12-HOME EU Pilot) indított, ennek során több ponton hiányosságokat fogalmazott meg a magyar menekültügyi szabályozással kapcsolatban. Ennek megfelelően vált indokolttá a hazai szabályozás korrekciója.

A Bizottság kifogásaira, és az Európai Unió Bírósága C-357/09. számú (Kadzoev) ügyben hozott ítéletének (különösen az ítélet 45. pontjának) megállapításaira tekintettel a menekültügyi őrizet önálló jogintézményként való bevezetése vált szükségessé, mely megfelelő jogalapot teremt a menedékkérők őrizetbe vételére vonatkozóan. Az őrizet sajátos jellegére és nagyrészt eltérő céljára tekintettel, az idegenrendészeti szabályozástól világosan el kell különíteni.

Tekintettel arra, hogy a korábbi szabályozásnál jóval részletesebben került rögzítésre az őrizet szabályai, a menekültügyi őrizetre vonatkozó szabályokat az átdolgozott Befogadási irányelv rendelkezéseire figyelemmel szükséges meghatározni. Ennek részeként az őrizet időtartamának lényegesen rövidebbnek kell lennie, mint az idegenrendészeti eljárásban elrendelt őrizetnek, továbbá a menekültügyi őrizetet a jelenlegi őrzött szállásoktól eltérő és speciális elhelyezési körülményeket (épületen belül szabad mozgás, művelődési és sportolási lehetőségek) biztosító intézményben kell végrehajtani.

A menekültügyi őrizet bevezetésével indokolttá vált, hogy a dublini eljárásban történő átadást biztosító őrizet szabályai a menekültügyi őrizettel egységesen, a menekültügyi joganyagban legyenek meghatározva.

Az Európai Unió Bizottsága kifogásolta, hogy rendkívül széles körben kerül sor a dublini eljárás szerint Magyarország által átvett vagy visszavett személyek őrizetbe vételére. A migrációs és menekültügyi jogszabályok 2012. évi módosítását követően azt az ismételt

kérelmezőt, akinek előző kérelme tárgyában a kérelem írásbeli visszavonása esetét kivéve jogerős megszüntető döntés született, és az ismételt kérelem elfogadhatatlanságát vagy nyilvánvaló megalapozatlanságát nem állapította meg a menekültügyi hatóság, megilleti a területen maradás joga, őrizetbe vételére nem kerül sor, az esetek többségében befogadó állomáson kerül elhelyezésre. A szabályozás nem tesz különbséget ún. „dublini eljárás” során Magyarországnak átadott, valamint menedékjogi kérelmet egyéb módon benyújtó menedékkérők között.¹⁹⁹

A menekültügyi őrizet részletes szabályozása a menedékjogról szóló 2007. évi LXXX. törvény (továbbiakban Met.) 31/A §, valamint a menekültügyi őrizet végrehajtásának szabályairól és a menekültügyi óvadékról szóló 29/2013 (VI.28.) BM rendelet rögzíti.

Az őrizet elrendelése minden esetben egyedi mérlegelés alapján történik, ha az eljárás alatti rendelkezésre állás más eszközökkel nem látszik biztosíthatónak. Az őrizet időtartama maximálisa 6 hónap lehet, de kiskorú gyermekkel rendelkező család esetében harminc napnál nem tarthat tovább.

6.2.4 A MENEKÜLTÜGYI ÓRIZET JOGALAPJA

Az emberi jogok európai egyezménye²⁰⁰ a szabadságtól megfosztás jogszerű eseteit az 5. cikkben részletezi:

„1. Mindenkinek joga van a szabadságra és a személyi biztonságra. Szabadságától senkit sem lehet megfosztani, kivéve az alábbi esetekben és a törvényben meghatározott eljárás útján:

- a) törvényes őrizetben tartás az illetékes bíróság által történt elítélést követően;
- b) olyan személy törvényes letartóztatása vagy őrizetbe vétele, aki nem tesz eleget a bíróság törvényes rendelkezésének, illetőleg a törvény által megállapított kötelezettség teljesítésének biztosítása céljából történő letartóztatás vagy őrizetbe vétel;
- c) törvényes letartóztatás vagy őrizetbe vétel abból a célból, hogy e bűncselekmény elkövetése alapos gyanúja miatt az illetékes hatóság elé állítsák vagy amikor ésszerű oknál fogva szükséges, hogy megakadályozzák bűncselekmény elkövetésében vagy annak elkövetése után a szökésben;
- d) a kiskorú őrizetbe vétele törvényes rendelkezés alapján nevelési felügyelet céljából vagy törvényes őrizetben tartása az illetékes hatóság elé állítás céljából;

---

¹⁹⁹ T/11207 törvényjavaslat

²⁰⁰ Az emberi jogok és az alapvető szabadságok védelméről szóló, Rómában, 1950. november 4-én kelt Egyezmény és az ahhoz tartozó nyolc kiegészítő jegyzőkönyv kihirdetéséről szóló 1993. évi XXXI. törvénnyel került beiktatásra a magyar jogrendbe

- e) törvényes őrizetbe vétel fertőző betegségek terjedésének megakadályozása céljából, valamint elmebetegek, alkoholisták, kábítószer-élvezők vagy csavargók őrizetbe vétele;
- f) törvényes letartóztatás vagy őrizetbe vétel az országba való jogtalan belépés megakadályozása céljából vagy olyan személy törvényes letartóztatása vagy őrizetbe vétele, aki ellen intézkedés van folyamatban kiutasítása vagy kiadatása céljából.”²⁰¹

A fent felsorolt okokon kívül egy személyt szabadságától megfosztani nem lehet, ez alóli kivételt az egyezmény 15. cikke rögzít, mely értelmében: „Háború vagy a nemzet létét fenyegető más rendkívüli állapot esetén bármely Magas Szerződő Fél a jelen Egyezményben meghatározott kötelezettségeitől eltérő intézkedéseket tehet a helyzet szükségessége által feltétlenül megkívánt mértékben, feltéve, hogy az ilyen intézkedések nem ellentétesek egyéb nemzetközi jogi kötelezettségeivel.”²⁰²

A Kúria, Menekültügyi joggyakorlat-elemző csoport összefoglaló vélemény értelmében a „menekültügyi őrizetnek az alapja a nemzetközi emberi jogi egyezményekből nem levezethető. Erre valószínűleg az EJEB is fel fog figyelni, különösen annak fényében, hogy a Met. szerint – és a nemzetközi szakirodalom szerint is – az elismerését kérő a legalábbis a kérelem beadásától kezdve jogszerűen tartózkodik Magyarországon.”²⁰³

6.2.5 A MENEKÜLTÜGYI ŐRIZET AZ EURÓPAI UNIÓBAN

Ahogy Nagy Boldizsár fogalmaz: A magyar menekültügynek fájó, sarkalatos és sokat vitatott eleme a fogvatartás.²⁰⁴

A menekültügyi őrizet 2013-as bevezetésekor már az átdolgozott Befogadási irányelv szövegén alapult, amely megszabja a fogvatartás uniós jogi kereteit, feltételeit. Az irányelv fokozott hangsúlyt fektet arra, hogy az őrizet során – különösen a tagállamok nemzetközi jogi kötelezettségeivel és a genfi egyezmény 31. cikkével összhangban – senki sem tartható őrizetben kizárólag azon az alapon, hogy nemzetközi védelmet kér. Továbbá kiemelésre kerül, hogy a kérelmezőket őrizetbe venni csak nagyon egyértelműen meghatározott kivételes körülmények között lehetséges és mind az ilyen őrizet módja, mind célja tekintetében a szükségesség és az arányosság elvét kell alkalmazni. Amennyiben egy kérelmezőt őrizetben tartanak, hatékony hozzáférést kell biztosítani számára a szükséges eljárási garanciákhoz, például a nemzeti igazságügyi hatóság előtti jogorvoslathoz. Az irányelv beemeli a „kellő

---

²⁰¹ EJEE 5. cikke

²⁰² EJEE 15. cikke

²⁰³ Kúria, a menekültügyi joggyakorlatot elemző csoport jelentése, forrás: https://kuria-birosag.hu/sites/default/files/joggyak/menekultugyi_jecs_osszefoglalo_velemen_y_2014okt20.pdf, (letöltés dátuma 2022.május 18.)

²⁰⁴ <http://fundamentum.hu/sites/default/files/13-2-03.pdf> (letöltés dátuma 2022.május 18.)

gondosság” fogalmát mely keretében elvárás, hogy a tagállamok konkrét és érdemi intézkedéseket tegyenek annak érdekében, hogy a lehető legrövidebb időt vegye igénybe az őrizet, mely nem lépheti túl az eljárás lefolytatásához észszerűen szükséges időintervallumot.

6.2.6 ELLENVÉLEMÉNY

Szükséges megjegyezni, hogy a menekültekkel foglalkozó-, és jogvédő szervezetek egy része (ENSZ Menekültügyi Főbiztossága, valamint a Magyar Helsinki Bizottság) nem üdvözölte a menekültügyi őrizet bevezetését, a migrációs szakterületen általuk észlelt anomáliák kezelésére.²⁰⁵

Az Európai Bizottság a magyar menekültügyi eljárás miatt kötelezettségszegési eljárást kezdeményezett hazánkkal szemben a menedékkérők Magyarország területén maradási jogának nem megfelelő biztosítása miatt. Ennek következtében 2014. január 1-jétől a menedékkérelmet elutasító határozat jogerőre emelkedése után benyújtott ismételt kérelem megvizsgálásának időtartama alatt is Magyarország területén maradhat a külföldi, még a bűncselekményt elkövető, valamint a nemzetbiztonsági kockázatot jelentő személyeket sem lehet kitoloncolni. Ez jogi lehetőséget teremt arra, hogy a külföldi akár a végtelenségig Magyarországon maradjon.²⁰⁶

6.2.6.1 Magyar Helsinki Bizottság

A Magyar Helsinki Bizottság 2014. május 05. napján a „Menekültügyi őrizet: új intézmény régi gondokkal”²⁰⁷ címmel foglalta össze álláspontját az új jogintézményről. Számos aggály került megfogalmazásra, a legnagyobb probléma, „az őrizet túlságosan kiterjesztően megfogalmazott jogalapja, az önálló jogorvoslat lehetőségének, valamint az őrizet hatékony alternatíváinak hiánya” kapcsán. A Magyar Helsinki Bizottság látogatást tett fél évvel az intézmény bevezetését követően az állandó menekültügyi őrzött befogadó központokon (Békéscsaba (látogatás dátuma: 2014.02.12.), Debrecen (látogatás dátuma: 2014.02.20.) és Nyírbátor (látogatás dátuma: 2014.02.26.), mely során tapasztaltakat 2014.03.28. napján jelentés²⁰⁸ formájában tették közzé. A jelentés alapján a látogatás fő célja a menekültügyi őrizet

---

²⁰⁵ Klenner Zoltán: A menekültügyi őrizet és bevezetésének szükségessége. In: Gaál Gyula – Hautzinger Zoltán (szerk.): Tanulmányok „A változó rendszet aktuális kihívásai” című tudományos konferenciáról. Pécs, 2013, 298. o. [Pécsi Határőr Tudományos Közlemények XIV.]

²⁰⁶ Balázs László: Az idegenrendészeti hatóság tevékenysége rendkívüli migrációs helyzetben, In: Belügyi Szemle 2017/2.

²⁰⁷ Magyar Helsinki Bizottság: <https://helsinki.hu/menekultugyi-orizet-uj-intezmeny-regi-gondokkal/> (2022.04.10-ei állapot)

²⁰⁸ <https://helsinki.hu/wp-content/uploads/anonim-MHB-jelentes-menekultugyi-orizet-gyakorlatarol.pdf> (2022.04.10-ei állapot)

elrendelésével kapcsolatos hatósági gyakorlat vizsgálata volt. A látogatás során megtekintett menekültügyi őrizetet elrendelő határozat, illetve azt meghosszabbító bírósági végzés.

A meghozott határozatokkal kapcsolatban a Magyar Helsinki Bizottság megállapította, hogy azok gyakran sablonosak, nem tartalmazzák a kérelmező egyéni helyzetére mérlegelő elemeket. A határozatok és jegyzőkönyvek szerint a kirendelt ügygondnokok szinte teljesen passzívak az eljárás során. Arra semmiféle utalást vagy adatot nem találni a határozatokban, hogy a kirendelt ügyvéd indítványozta volna a külföldi szabadítását és érdemben alátámasztotta volna ezt. Több esetben találtak ellenmondásokat a tényállások és az abból levont jogi következtetések között. „A menekülteket befogadó nyitott állomás kellős közepe alkalmatlan helyszíne menekültügyi fogdának. Tapasztalataink igazolták balsejtelmeinket. A látogatás során számos, a hibás helyszínválasztásból fakadó problémára derült fény. A telephely biztonsági kerítésének kialakítása kifejezetten nyomasztó, megfélemlítő hatású, nem csak a fogvatartottakra, hanem a nyílt befogadó állomáson elhelyezett menedékkérőkre is. A kerítés megerősítésére telepített őrtornyok tovább erősítik ezt a hatást, egy fogolytábor vagy magas biztonsági fokozatú börtön benyomását keltve.”

A Magyar Helsinki Bizottság jelentésére a Bevándorlási és Állampolgársági Hivatal 2014. 04. 29. napján kelt levelében²⁰⁹ reagált. A válaszban elutasításra kerültek a fent említett megállapítások.

Az azóta eltelt időben is történt látogatás alapján újabb és újabb aggály merül fel. A Magyar Helsinki Bizottság 2019 júniusában a korábbinál is sokkal komorabb képet festett a menekültügyi őrizet jogintézményéről. „2017. március 28. óta a 14 éven aluli kísérő nélküli kiskorúak kivételével minden menedékkérőnek a tranzitónákban kell megvárnia eljárásának befejezését. A tranzitónákban több tekintélyes nemzetközi szervezet (az ENSZ Menekültügyi Főbiztossága, az UNICEF, az Európa Tanács emberi jogi biztosa, a kínzás és embertelen vagy megalázó büntetések vagy bánásmód megelőzésének európai bizottsága, az Európa Tanács keretében működő Lanzarote Bizottság és GRETA Bizottság) szerint fogva tartják a menedékkérőket, sokszor embertelen körülmények között. A bizonytalan ideig tartó, szigorú, börtönszerű viszonyok közötti kényszerű tartózkodás súlyosan károsítja az eddig is sokat szenvedett menedékkérők lelki egészségét. 2018 augusztusa óta 14 esetben éheztetett a Bevándorlási és Menekültügyi Hivatal (a továbbiakban: Hivatal) a tranzitónában fogvatartott embereket, menedékkérőket és idegenrendészeti eljárás alatt állókat egyaránt. Eddig 23 ember

---

²⁰⁹<https://helsinki.hu/wp-content/uploads/BAH-valasz-menekultugyi-orizet-gyakorlatarol-20140429.pdf>
(2022.04.10-ei állapot)

szenvedett, akár több napon keresztül is, a Hivatal példátlanul súlyos jogsértése miatt. A Belügyminisztérium és a Hivatal minden esetben kivétel nélkül a hatályos magyar szabályozás végrehajtásának tekintették a történeteket. Ezek a jogsértések rendszerszintű hiányosságokból fakadnak, amelyekre csak a jogszabályok átfogó, a nemzetközi emberi jogi normáknak és az uniós jognak megfelelő módosítása lehet a megoldás. A legsúlyosabb jogsértések orvoslása azonban nem várthat magára. Az alapvető emberi jogokat súlyosan sértő helyzet orvoslása érdekében ezért a Magyar Helsinki Bizottság az alábbi szövegszerű törvénymódosító javaslatokat teszi.”²¹⁰

6.2.6.2 ENSZ Menekültügyi Főbiztossága

A menekültügyi őrizetet nem csak a Magyar Helsinki Bizottság ellenezte. Az ENSZ Menekültügyi Főbiztossága azon túl, hogy üdvözli a menekültügyi óvadék, mint alternatív rendelkezésre állást biztosító jogintézmény bevezetését, valamit a család egységének elve hangsúlyozását az elhelyezésnél – szintén kritikusan szól a menekültügyi irizetról.⁴³⁵ Sérélmek, hogy nem előzték meg hatásvizsgálatok és költségelemzések a jogszabályváltozást, illetve nem volt konzultáció a társadalmi szervezetekkel. Véleményük szerint az őrizetre okot adó körülmények listája túlzottan tág teret ad a jogalkalmazónak, a megfogalmazások homályosak, mely a jogbiztonságot veszélyezteti. Hangsúlyozzák, hogy az egyén helyzetének alapos vizsgálata kell, hogy legyen a szabadságelvonással járó intézkedések sarokkövének. Aggályosnak tartják azt is, hogy az intézkedés indoka a menedékkérők számának csökkentése.²¹¹

„Az általános európai felfogás még mindig ellenzi a menedékkérők mozgásszabadságának, indokolt esetben a személyes szabadságának korlátozását. A migráció kezelésének még jelenleg is megoldatlan kulcskérdése a menedéjjoggal visszaélés lehetőségének a megszüntetése. A kérdés megoldását a valódi menekülők és a gazdasági migránsok gyors különválasztása jelentheti. Az elmúlt időszakban – 2010-től végigkövetve – több olyan végrehajtási akadály is felvetődött, amely jelentősen befolyásolta a hatékony idegenrendészeti hatósági tevékenységet. Ezek egyebek mellett a következők: – az Európai Unió és a harmadik ország között létrejött visszafogadási megállapodás részleges vagy teljes be nem tartása; – a tagállamok eltérő gyakorlata a visszafogadási egyezmények alkalmazása során; – az Európai Bizottság a migráció elleni fellépést nem segítő állásfoglalása; – a menedéjjoggal visszaélés lehetősége; – a

---

²¹⁰ https://helsinki.hu/wp-content/uploads/torvenymodositas_eheztes_ellen.pdf (2022.04.10-ei állapot)

²¹¹ Klenner Zoltán: A menekültügyi őrizet és bevezetésének szükségessége. In: Gaál Gyula – Hautzinger Zoltán (szerk.): Tanulmányok „A változó rendszet aktuális kihívásai” című tudományos konferenciáról. Pécs, 2013, 298. o. [Pécsi Határőr Tudományos Közlemények XIV.]

menekültügyi ellátás eltérő rendszere az Európai Unió tagállamai között; – a visszaküldési tilalmi ok, a biztonságos harmadik és származási országok körének bizonytalan alkalmazása; – az Európába vezető migrációs útvonalon elhelyezkedő államok nem kellően széles látóköre, saját érdekeik előnyben részesítése a migrációs problémák nemzetközi szinten összehangolt együttműködés megvalósításával szemben.”²¹²

Ennek háttérében az áll, hogy „a nemzetközi védelemre szorulókról (is) szóló ENSZ egyezmények nagyon kevés eljárási szabályokat tartalmaznak, így a menedékjogi eljárást az univerzális jogelvekre való hivatkozással, különböző ajánlásokkal, mint például az ENSZ Menekültügyi Főbiztossága (UN Refugee Agency, UNHCR) dokumentumai – és nemzeti jogszabályokkal, bírósági ítéletekkel került kialakításra.”²¹³

6.2.7 A MENEKÜLTÜGYI ŐRIZET BEVEZETÉSÉNEK HATÁSA SZÁMOKBAN

A jogintézmény bevezetésekor prognosztizálható volt, hogy a menekültügyi őrizet visszatartó erőt fog jelenteni. De ez a valóságban is így történt? Mely területeken okozhatott változást?

A jogintézmény bevezetésekor részletesen meghatározásra került a bevezetés indoka, azonban az elérendő cél nem.

Tekintettel arra, hogy a jogintézmény bevezetését megelőzően nem került pontosan meghatározásra az elérendő cél így, vizsgáljuk meg a migrációval kapcsolatos azon adatok alakulását, melyeknél feltételezhető volt, hogy a jogintézmény bevezetése pozitív hatással fog bírni.

- I. Az első és egyben legfontosabb, a menedékkérők száma. A jogintézmény bevezetésekor várható volt, hogy egyfajta visszatartó erővel fog bírni, így csökkenés várható a benyújtott kérelmek számában.

A KSH által közzétett adatok alapján azonban, ennek ellenkezője rajzolódik ki. Míg 2012-ben 2.157 fő, addig 2013-ban 18.900 Fő, 2014-ben 42.777 fő, 2015-ben 177.135 fő nyújtott be menedék kérelmet. A jogintézmény bevezetését követő két évben kiemelkedően magas volt a menedékkérők száma.

Megállapítható, hogy e tekintetben a jogintézmény nem fejtett ki visszatartó erőt.

---

²¹² Balázs László: Az idegenrendészeti hatóság tevékenysége rendkívüli migrációs helyzetben, In: Belügyi Szemle 65. évf. 2. szám

²¹³ Tóth Judit: *A menedékjogi eljárás buktatói*. ÁLLAM- ÉS JOGTUDOMÁNY, 60 (4). pp. 105-119.

Év	Menedékkérő	Menekült státuszt kapott	Oltalmazott státuszt kapott	Befogadott státuszt kapott
2000	7 801	197	–	680
2001	9 554	174	–	290
2002	6 412	104	–	1 304
2003	2 401	178	–	772
2004	1 600	149	–	177
2005	1 609	97	–	95
2006	2 117	99	–	99
2007	3 419	169	–	83
2008	3 118	160	88	42
2009	4 672	177	64	156
2010	2 104	83	132	58
2011	1 693	52	139	14
2012	2 157	87	328	47
2013	18 900	198	217	4
2014	42 777	240	236	7
2015	177 135	146	356	6
2016	29 432	154	271	7
2017	3 397	106	1 110	75
2018	671	68	281	18
2019	500	22	31	7
2020	117 ^a	83	43	4
2000– 2020 összesen	321 586^a	2 743	3 296	3 945

11. ábra: Forrás: KSH²¹⁴

II. A 2015-s migrációs nyomás növekvő nemzetbiztonsági kockázatot hordozott magában²¹⁵, ami megteremtette a nagyobb állami kontroll igényét. A jogintézmény lehetőséget biztosított erre.

Kellő óvatossággal szükséges megközelíteni a témát, tekintettel arra, hogy könnyű abba a hibába esni, hogy nagyobb volumenűnek feltételezzük a Magyarországon, külföldi állampolgárok által elkövetett bűncselekmények számát. A téves következtetések elkerülése érdekében érdemes a rendelkezésre álló adatokra koncentrálni.

Vajon a menekültügyi őrizet bevezetését követően külföldiek által elkövetett bűncselekmények száma miként alakult?

²¹⁴ KSH weboldal: https://www.ksh.hu/stadat_files/nep/hu/nep0026.html (2022.04.15-ei állapot)

²¹⁵ Stepper Péter: A kényszermigráció mint biztonsági fenyegetés a visegrádi országokban, In: Nemzet és biztonság 2018/1. szám pp. 115-141.

A Belügyminisztérium²¹⁶ által megküldött statisztika alapján 2012-ben 5.230, 2013-ban 4.233, míg 2014-ben 5.441 külföldi követett el bűncselekményt Magyarország területén.²¹⁷

	Ismertté vált külföldi elkövetők száma										Ismertté vált külföldi elkövetők által elkövetett bűncselekmények száma				
	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018. I. félév	2018. II. félév	2019	2020	2021	
Összesen	4 600	4 782	5 453	5 230	4 233	5 441	5 236	7 097	4 177	2 247	3 102	4 529	8 155	5 369	

12. ábra

A rendelkezésre álló adatok alapján megállapíthatjuk, hogy a 2012-es évhez viszonyítva a 2013-as évben csökkent a külföldi állampolgárok által elkövetett bűncselekmények volumene, azonban a 2014-es évre oly mértékben megszaporodott, hogy az meghaladta a menekültügyi őrizet bevezetését megelőző értéket.

Tekintettel arra, hogy a Büntetőeljárásról szóló 2017. évi C. törvény 2018. július 1-jei hatályba lépésével egyidejűleg a bűnügyi statisztika adatgyűjtési rendszere átalakításra került. Korábban egy ügyszámon belül, több bűncselekmény elkövetése esetén az elkövetői oldal vonatkozásban kizárólag a legsúlyosabb bűncselekményre vonatkozóan volt lehetőségünk az elkövetők leválogatására.

A fent említettekre tekintettel a 2018-as adatokat nem lehetséges összevetni az azt megelőző számokkal, hiszen, a jogszabály módosítást követően a regisztrált bűncselekmény elkövetőjeként rögzített, a rögzítése időpontjára, az adott ügyben regisztrált bűncselekmények számával egyezően (akár többször) elszámolt személy. A fenti módszertani különbség miatt a regisztrált elkövetők, valamint az abból származtatott regisztrált bűnelkövetők és a bűncselekmény elkövetője kategória adatai nem összeadhatók.

²¹⁶ Kérelemre a Belügyminisztérium, Jogszabály-előkészítő és Koordinációs Főosztály által 2022.02.17. napján megküldve.

²¹⁷ Az Egységes Nyomozóhatósági és Ügyészségi Bűnügyi Statisztika (ENyÜBS) egy ún. követő jellegű statisztika, melybe az adatok akkor kerülnek regisztrálásra, ha a büntetőeljárást a nyomozóhatóságok (rendőrség vagy NAV), illetve az ügyészség befejezte.

2013. július 1-jén hatályba lépett a Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvény (a továbbiakban: Btk.). A korábban hatályos 1978. évi IV. törvény (a továbbiakban: régi Btk.) egyes tényállásai nem megfeleltethetők a Btk. tényállásainak. A régi Btk. több olyan tényállást is tartalmaz, amelyek a Btk.-ban már nem jelennek meg. Ugyanakkor több olyan tényállás is van, melyeket a Btk. vezetett be, így ezek elkövetése esetén csak 2013. július 1-jét követően volt lehetséges büntetőeljárást indítani.

A 2013. július 1-jét megelőzően indult büntetőeljárásokat – amennyiben a régi Btk. alapján az elkövetett cselekmény enyhébben büntetendő, mint a Btk. alapján – a régi Btk.-nak megfelelően kell megítélni. Mivel esetenként a nyomozás éveik is eltarthat, előfordul, hogy a statisztikában régi Btk.-s bűncselekmény kerül regisztrálásra 2013. július 1-ét követően.

A fent említettek párhuzamba állíthatók a **Legfőbb Ügyészség** által megküldött adatokkal.²¹⁸ Azok ugyanolyan képet mutatnak és a jogszabályváltozás miatt itt sem lehetséges, a 2018 utáni adatösszehasonlítás.

Forrás: Legfőbb Ügyészség

Év	Regisztrált külföldi bűnelkövetők						Bűncselekmény elkövetője		
	2013	2014	2015	2016	2017	2018 I. félév	2018 II. félév	2019	2020
Összesen	3 901	4 570	5 101	6 905	4 025	2 162	3 099	4 507	8 081

13. ábra

Azt azonban megállapíthatjuk, hogy a menekültügyi őrizet nem eredményezett érdemi csökkenést a külföldiek által Magyarországon elkövetett bűncselekmények számában.

III. A menekültügyi őrizet célja, hogy biztosítsa a kérelmező rendelkezésre állását a menedékjogi kérelem elbírálásának idejére, illetve a dublini átadás biztosítása.²¹⁹

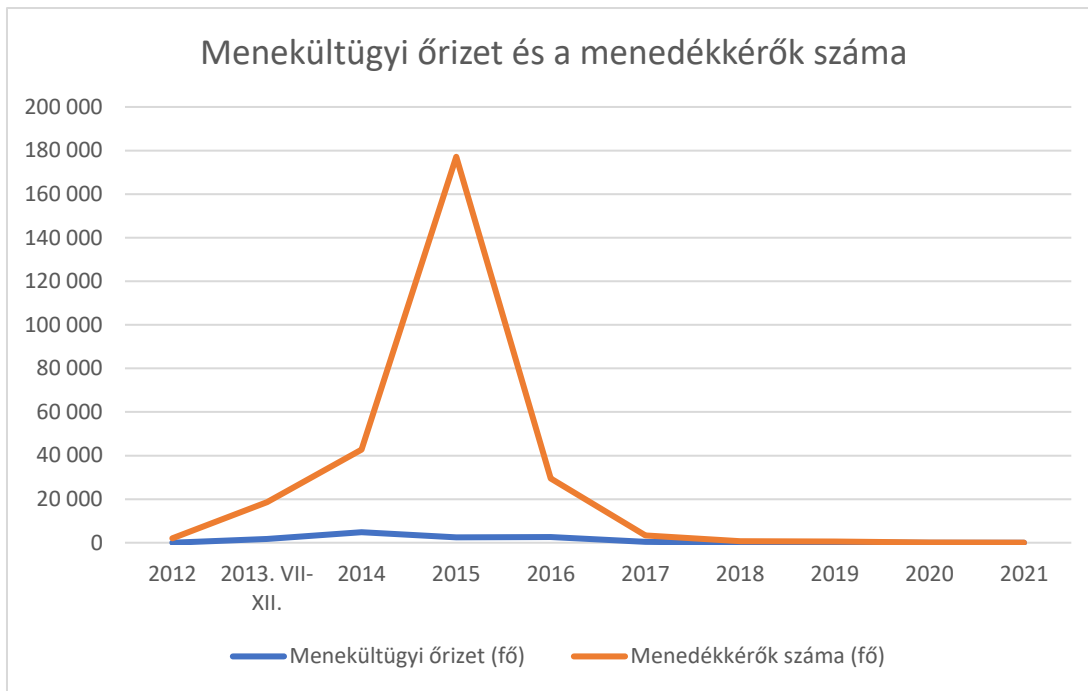
Erre vonatkozóan az Országos Idegenrendészeti Főigazgatóság által közzétett statisztikák között nem található adat.

Az Országos Idegenrendészeti Főigazgatóság által közzétett statisztikák²²⁰ alapján elvégzett számítás értelmében a menedékkérők száma és a menekültügyi őrizet aránya 2020-ban kiemelkedően magas volt (18,8%). A jogintézmény bevezetésétől kezdődő időszakról 2021-ig átlagosan 8,49%-ban került menekültügyi őrizetbe a menedékkérő.

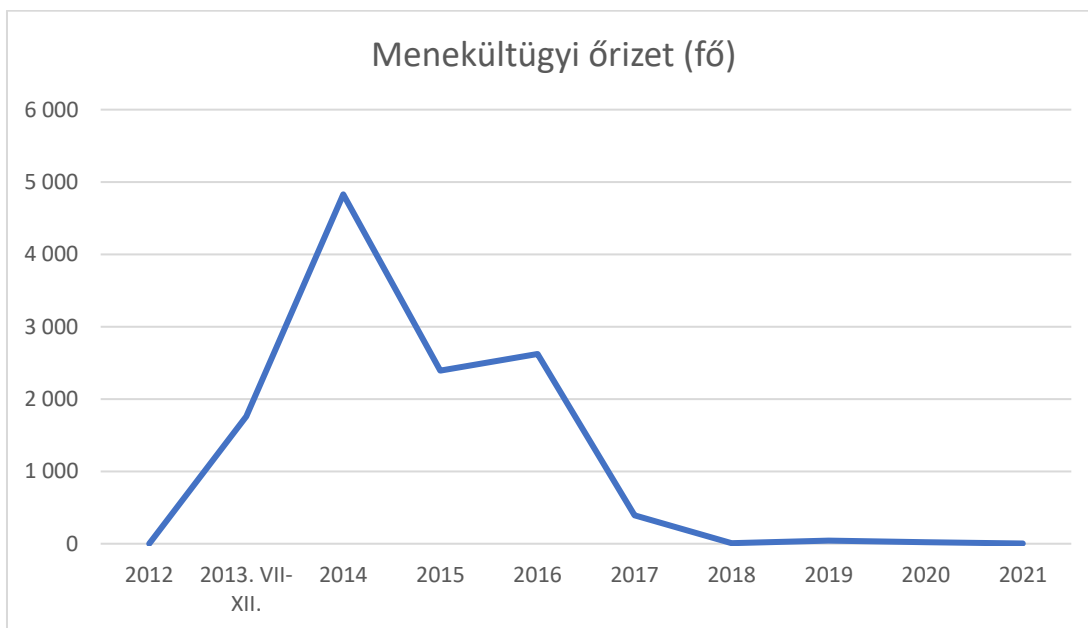
²¹⁸ Kérelemre a Legfőbb Ügyészség által 2022.02.28. napján megküldve.

²¹⁹ Tóth Judit, Nagy Boldizsár, Kovács András György: „A Kúrián nincsenek menekültügyek” – a menekültügyi joggyakorlatot elemző csoport jelentésének margójára, In: Acta Humana 2014/3. 39-56.o

²²⁰ http://www.bmbah.hu/index.php?option=com_k2&view=item&layout=item&id=177&Itemid=1232&lang=hu (2022.05.09.)

14. ábra

15. ábra

Annak érdekében, hogy könnyebben szemléltethető legyen, vizsgáljuk meg a menedékkérők számának és a menekültügyi őrizet számának arányát. Forrás: OIF

16. ábra

A diagrammok alapján megállapíthatjuk, hogy a menekültügyi őrizet alkalmazása nem általános jellegű, és nem is igazodik a menedékkérők számának alakulásához. A menekültügyi őrizet alá vont személyek számának, valamint a migrációs tendenciák alakulásának vizsgálata során megállapíthatjuk, hogy a számok nem támasztják alá a menekültügyi őrizet bevezetésének hasznosságát. Forrás: OIF

VII. MIGRÁCIÓS KIHÍVÁSOK KONTRA MAGYARORSZÁG - A BÍRÓSÁGI ÍTÉLETEK TÜKRÉBEN

7.1 AZ EURÓPAI UNIÓ BÍRÓSÁGA

7.1.1 FMS ÉS TÁRSAI KONTRA ORSZÁGOS IDEGENRENDESZETI FŐIGAZGATÓSÁG DÉL-ALFÖLDI REGIONÁLIS IGAZGATÓSÁG ÉS ORSZÁGOS IDEGENRENDESZETI FŐIGAZGATÓSÁG

A jelen ügyben a Magyarországra Szerbián keresztül érkező afgán²²¹ és iráni²²² állampolgárok nyújtottak be menedékjog iránti kérelmeket a szerb – magyar határon található röszkei tranzitónában. Jelen kérelmek elutasításra kerültek, a döntés keretében rendelkeztek a Szerbia irányába való kiutasításról is. Szerbia azonban megtagadta az érintettek visszafogadását tekintettel arra, hogy az unióval megkötött visszafogadási megállapodásban előírt feltételek nem teljesültek. Szerbia döntését követően azonban a magyar hatóságok érdemben nem vizsgálták a kérelmeket csupán a célország ott módosították a döntésben a célország az érintettek saját származási országa. Az érintettek kifogást terjesztettek elő a döntéssel szemben. A kifogások elutasításra kerültek.

Az érintettek kifogást nyújtottak be az elutasító határozatok megsemmisítése és a menekültügyi hatóság új menekültügyi eljárás lefolytatására kötelezése érdekében továbbá a röszkei tranzitónában való elhelyezésük el és ott-tartásukkal kapcsolatos mulasztási keresetet is benyújtottak.

A Bíróság vizsgálta mind a nemzetközi védelmet kérelmezők (az „eljárási” és a „befogadási” irányelv), mind pedig a jogellenesen tartózkodó harmadik országbeli állampolgárok (a „visszatérési” irányelv) őrizetére vonatkozó szabályokra tekintettel az érintettek röszkei tranzitónában fennálló helyzetét.

A bíróság döntésében először is kiemelte, hogy az érintettek tranzitónában való elhelyezését őrizetbe vételi intézkedésnek kell tekinteni.

Tekintettel arra, hogy a döntésben hivatkozott irányelvek különféle kontextusban kezelik az őrizet fogalmát, így a bíróság pontosította azt, ennek alapján: az őrizet „olyan kényszerítő intézkedésre vonatkozik, amely az érintett mozgásszabadságtól való megfosztását, nem csupán

---

²²¹ C-924/19. PPU. sz. ügy

²²² C-925/19. PPU. sz. ügy

annak korlátozását feltételezi, és amely elkülöníti őt a népesség többi részétől, továbbá arra kötelezi, hogy folyamatosan egy korlátozott és zárt területen tartózkodjon.”

A fogalom pontosítás alapján a bíróság megállapította, hogy a tranzitónában érvényesülő feltételek hasonlóak a szabadságelvonáshoz. Ennek legfontosabb eleme, hogy az érdekeltek jogszerűen semmilyen irányban nem hagyhatják el önkéntesen ezt a zónát.

Ezen megállapítást követően a Bíróság azt vette górcső alá, hogy ez az őrizet megfelel-e az uniós jogban előírt követelményeknek.

A Bíróság az őrizetbe vétellel kapcsolatban megállapította, hogy a „befogadási” irányelv 8. cikke, illetve a „visszatérési” irányelv 15. cikke értelmében sem a nemzetközi védelmet kérelmező, sem a kiutasítási határozat hatálya alatt álló harmadik országbeli állampolgár nem vehető őrizetbe kizárólag azon az alapon, hogy nem tud saját magáról gondoskodni. A bíróság hozzáfűzte, hogy a „befogadási” irányelv 8. és 9. cikkével, illetve a „visszatérési” irányelv 15. cikkével ellentétes, ha az őrizetbe vételére az őrizetbe vételt elrendelő, indokolással ellátott határozat előzetes elfogadása nélkül, továbbá ezen intézkedés szükségességének és arányosságának vizsgálata nélkül kerül sor.

A Bíróság megállapította, hogy a befogadási irányelv 9. cikke nem írja elő, hogy a tagállamok meghatározzák az őrizet fenntartásának maximális időtartamát. Azonban a nemzeti jogoknak garantálnia kell, hogy az őrizet csak addig tart, ameddig az azt igazoló ok fennáll, egyúttal pedig azt, hogy az ezen okot érintő közigazgatási eljárásokat gondossággal hajtják végre.

A C-924/19. és 925/19. PPU. számú ügyekben hozott ítéletekben az Európai Unió Bírósága döntése értelmében megállapítást nyert, hogy az államhatárhoz közel eső, szögesdróttal körülvett területen való „elhelyezés” olyan mozgásszabadság-korlátozás, ami fogvatartásnak minősül. A Bíróság nyomatékosította, hogy a jogellenesen fogva tartott személyeket – a döntés idejében ez több száz embert jelentett, köztük több mint száz kiskorú gyermeket – azonnal szabadon kell bocsátani.

A Bíróság megállapította továbbá, hogy a magyar menekültügyi szabályozás számos ponton súlyosan sérti az uniós jogot, és megerősítette, hogy a nemzeti bíróságok hatáskörrel rendelkeznek arra, hogy az uniós jog alkalmazásának elsőbbségéből következően eltekintsenek a jogsértő magyar jogszabályok alkalmazásától, tovább biztosítva ezzel a tagállami bíróságok jogvédő funkcióját. Az ítélet következtében a magyar kormány lépéskényszerbe került, mert a jelenlegi menekültügyi szabályozás nem tartható fenn, miután az EUB kimondta, hogy több ponton is ellentétes az uniós joggal.

Az ítéletben foglaltakra tekintettel az Országos Idegenrendészeti Főigazgatóság már be is zárta két tranzitónáját.

7.1.2 Európai Bizottság kontra Magyarország

Az Európai Unió Bírósága 2020. december 17-i ítéletében²²³ megállapította, hogy a szerb-magyar határon található tranzitónákra vonatkozó szabályokról és gyakorlatokról szóló magyar jogszabályok ellentétesek az uniós joggal.

A Bíróság különösen a menekültügyi eljárásokról szóló irányelv²²⁴, a befogadási feltételekről szóló irányelv²²⁵ és a visszatérési irányelv²²⁶ rendelkezéseinek megsértését állapította meg, valamint megállapította, hogy a menedékjoghoz való hozzáférés korlátozása és a kérelmezők jogellenes fogva tartása a tranzitónákban sérti az EU menekültügyi vívmányait.

Magyarország nem hozta meg a menekültügyi eljáráshoz való tényleges hozzáférés biztosításához szükséges intézkedéseket. Magyarország nem pontosította azokat a feltételeket sem, amelyek a menekültügyi eljárás keretében benyújtott fellebbezés esetén a területen maradás jogára vonatkoznak abban az esetben, ha nem áll fenn „tömeges bevándorlás okozta válsághelyzet”.²²⁷

7.2 AZ EMBERI JOGOK EURÓPAI BÍRÓSÁGA

7.2.1 O.M. KONTRA MAGYARORSZÁG²²⁸

Az ügy alapja egy, a Magyarország ellen benyújtott kérelem melyet az emberi jogok és alapvető szabadságok védelméről szóló egyezmény (az „Egyezmény”) 34. cikke alapján egy iráni állampolgár, O.M. (a „kérelmező”) 2015. február 13-án terjesztett a Bíróság elé. A kérelmező azt állította, hogy az őrizetbe vétele indokolatlan volt, és a helyzet nem került orvoslásra megfelelő bírósági felügyelettel. Az Egyezmény 5. cikk 1. bekezdés (b) és (f) pontjaira és 4. bekezdésére támaszkodott. A kérelmező illegálisan lépte át a magyar határt, elfogásakor nem tudott a személyazonossága vagy az országban való tartózkodási joga bizonyítékául szolgáló okmányokat bemutatni. A kérelmező ezután menedékjogért folyamodott. A meghallgatáson a kérelmező azt állította, hogy a homoszexualitása miatt menekült el származási országából, Iránból. A Bevándorlási és Állampolgársági Hivatal (BÁH) 2014. június 25-én 19 órától kezdődő hatállyal elrendelte 72 órás menekültügyi őrizetét, amelyet a magyar bíróság 60 nappal meg is hosszabbított. 2014. június 26-án a menekültügyi hatóság kérelmet intézett a Debreceni Járásbírósághoz a menekültügyi őrizet maximum 60 napos meghosszabbítása érdekében.

---

²²³ C-808/18. sz. Bizottság kontra Magyarország ügy

²²⁴ 2013/32/EU irányelv

²²⁵ 2013/33/EU irányelv

²²⁶ 2008/115/EK irányelv

²²⁷ <https://curia.europa.eu/jcms/upload/docs/application/pdf/2020-12/cp200161hu.pdf>

²²⁸ <https://hudoc.echr.coe.int/fre#%7B%22itemid%22:%5B%22001-164466%22%5D%7D> (2022.04.24-ei állapot)

2014. október 31-én a kérelmezőt menekültként ismerték el. Menekültügyi őrizete 2014. június 25-től 2014. augusztus 22-ig tartott.

A kérelmező vitatta a fogvatartás jogalapját, melynek helyt adott a Bíróság.

A Bíróság az EJEE 5. cikk 1) bekezdés b) pontjával vetette össze a menekültügyi őrizet alkalmazását. A kormány érvelése alapján minden, a Metv. 31/A. §-ban szereplő fogva tartási jogalap olyan kötelezettség, amely indokolhatja az őrizetben tartást. A Bíróság felhívta a figyelmet, hogy az EJEE 5. cikk (1) bekezdése b) pontja értelmezésének nyolc alapelvét. Mivel a menedékjogi őrizet jogalapja ezen elveknek nem felel meg, a Bíróságnak el kellett azt utasítania.

A kötelezettség teljesítése érdekében foganatosított őrizet kifejezett elutasítása során a Bíróság megjegyezte, hogy „a kérelmező ésszerű erőfeszítéseket tett a személyazonossága és az állampolgársága tisztázására: nincs jele annak, hogy ne működött volna együtt teljes mértékben a hatóságokkal”. Mivel a Met. nem írja elő a személyazonosság okmányokkal való igazolását, nem volt olyan kifejezett kötelezettség, amit a kérelmező nem teljesített.

Emellett a Bíróság a fogva tartás jogtalanságára vezető tényként értékelte azt is, hogy a bíróságok nem mérlegelték kellően egyéniesített módon a fogva tartás alternatíváit.

A Bíróság nem ismerte el, hogy akár Magyarország, akár az EU jogosult lenne az EJEE 5 cikk (1) bekezdésében foglalt feltételek kiegészítésére a fogva tartást jogszerűvé tévő további feltételekkel. Az ítélet rámutatott a magyar joggyakorlat egyáltalán nem mérlegeli a kérelmező egyedi körülményeit.

7.2.2 ILIAS ÉS AHMED KONTRA MAGYARORSZÁG²²⁹

A fogva tartást előtérbe helyező eljárás az Ilias és Ahmed-ügy, amely hosszú évekig húzódott. Ennek fő kérdése volt, hogy *hogy őrizetnek minősül-e a menedékkérők várakoztatása a tranzitónában mindaddig, amíg kérelmük elbírálásra kerül.* A Bíróság először is elutasította kormány érvét, miszerint a tranzitónába kényszerítés nem szabadságtól megfosztás, tekintettel arra, hogy Szerbia felé távozhatnak. Azonban Szerbia felé csak akkor távozhat a kérelmező, ha visszavonja menedékjogi kérelmét, és mivel ezekben az esetekben Szerbia nem hivatalosan fogadja vissza a kérelmezőt, a kilépő személy irregulárisan lép be Szerbiába, „[a] tranzitónára korlátozás de facto szabadságtól való megfosztásnak minősül”.

A bíróság döntése alapján a hatóságok jogsértő módon jártak el egyes részkérdésekben, de jogellenes fogva tartás nem történt. A Nagytanács ezzel a döntéssel, ellentmondott a 2017-es

---

²²⁹ Az ítélet teljes szövege: <https://hudoc.echr.coe.int/fre?i=001-172091> (2022.04.26.)

elsőfokú döntésnek, amely akkor még a felpereseknek adott igazat, és kimondta, hogy szabadságvesztéssel ért fel az elzárásuk. Ilias és Ahmed ügyében a Bíróság túlmént a korábbi ítéleteken, hiszen megállapította az EJEE 5. cikk (4) bekezdésének a megsértését is, mivel nem állt rendelkezésre olyan eljárás, amelyben bíróság gyorsan döntött volna a fogva tartásuk törvényességéről. A Bíróság azonban nem látta megalapozottnak, hogy a tranzitónabeli bánásmód sértene az egyezmény 3. cikkét, s embertelen vagy megalázó bánásmódnak minősülne. A „kényelmetlenség”, amit a 13 négyzetméteres, ötágas, légkondicionálás nélküli, csak egy kicsi ablakkal ellátott vaskonténerekbe szorított, ártatlan ember elszenved a szögesdróttal körbevett, murvás, állandó videómegfigyelés alatt álló, 110 négyzetméter összterületű térségben, a kormány – és a Bíróság – szerint nem éri el az embertelenség szintjét, még akkor sem, ha Ilias és Ahmed a pszichiátriai szakvélemény szerint poszttraumás stressz szindrómában (PTSD) szenvedett. De sérült a 3. cikk azzal, hogy a kormány az olvasni nem tudó kérelmezőkre hárította a bizonyítási terhet: Szerbia nem biztonságos harmadik ország és a lánc-refoulement veszélyét illetően, különösen annak fényében, hogy Magyarország 2013 januárja és 2015 júliusa között nem tekintette biztonságos harmadik államnak Szerbiát, majd ezt követően rendeletileg biztonságosnak minősítette. [§ 124 és 130]

7.2.3 R. R. ÉS MÁSOK KONTRA MAGYARORSZÁG

Az öttagú iráni-pakisztáni család 2017. április 19-én érkezett Magyarországra és ott menedékjogot kértek. A Bevándorlási és Menekültügyi Hivatal elrendelte, hogy a kérelmezőket a röszkei tranzitónában helyezték el. A családot egy 13 négyzetméteres konténerben szállásolták el. A kérelmezők előadták, hogy nyáron nagyon meleg volt és a konténer rosszul szellőzött. Egy közös részleget biztosítottak a családi szektorban és a tevékenységüket is korlátozták. A családi részleg közepén egy közös udvar volt egy kis játszótérrel a gyerekeknek, ping-pong asztallal, tollaslabda hálóval, kosárlabdapályával és focikapukkal. A kérelmezők szerint a kültéren nem volt árnyék vagy zöld terület. A részlegben volt továbbá játszószoza, tanulószoba, vallási imaterem és televízióval felszerelt közös helyiség. A zónában működő civil szervezetek hetente egyszer vagy kétszer egy-két órán keresztül gyermekfoglalkozásokat, például rajzolás és kézműves foglalkozásokat szerveztek. 2017 szeptemberétől a tranzitónában élő gyermekek számára oktatási programot biztosítottak.

2017. június 29-én a kérelmezőket a tranzitónán belül egy elkülönített részlegbe szállították, mivel a kérelmező anyja és gyermekei hepatitis B-ben szenvedtek.

A kormány szerint a kérelmező gyermekei háromszori étkezést, gyümölcsöt és tejterméket is kaptak, a kérelmezők azonban azt állították, hogy az élelmiszer nem volt megfelelő a gyermekek számára, és hogy az anyának nem biztosítottak kismama ruhákat. A kérelmezők csak orvosi alapellátásban részesültek, beleértve néhány kórházi vizitet, de pszichiátriai kezelést nem vehettek igénybe. A kérelmezők szerint a férfi örök még a nőgyógyászati vizsgálatok során is jelen voltak. R. R. menedékkérelmét már harmadszorra nyújtotta be, ezért nem járt neki élelmiszer-ellátmány, bár a hatóságok szerint nem éhezett, mert kapott ételt civil szervezetektől, illetve vásárolt is élelmiszert. Kérelmük megvizsgálását követően a kérelmezők belépési engedélyt kaptak és ideiglenes tartózkodási engedélyt kaptak Magyarországon.

Az őrizet során az anya orvosi vizsgálatai során nem tolmács, azonban fegyveres rendőrök (férfiak) – akár a nőgyógyászati vizsgálatán – jelen volt.

2017. augusztus 15-én a kérelmezők engedélyt kaptak Magyarország területére való belépésre és ideiglenes tartózkodásra (befogadott külföldi státusz, befogadott). Még aznap elhelyezték őket a Vámosszabadi Befogadó Központban. Az IAO azonban megtagadta, hogy menekültként vagy kiegészítő védelemre szoruló személyként ismerje el őket. A kérelmezők a kérelmüket elutasító határozat azon részének bírósági felülvizsgálatát kérték. Ezt követően 2017. augusztus 23-án az IAO határozatot hozott, amelyben visszavonta az érdemi határozatot. 2017. szeptember 8-án új érdemi határozatot hozott, amelyben a kérelmezőket kiegészítő védelemre szoruló személyként ismerte el.

2017. augusztus 25-én a kérelmezők Németországba indultak, ahol később nemzetközi védelmet kaptak.

A kérelmezők az EJEB-hez fordultak, mert álláspontjuk szerint Magyarország megsértette az EJEE 3. cikkét (az embertelen vagy megalázó bánásmód tilalma), az EJEE 13 cikkét (hatékony jogorvoslathoz való jog), Az EJEE 5. cikkét (szabadsághoz és biztonsághoz való jog) és az EJEE 34. cikkét (egyéni petícióhoz való jog), a kérelmezők elpanaszolták az ellátásuk körülményeikre – őrizetbe vétel a tranzitónában, a jogorvoslati lehetőség hiánya, a panasz miatt fogva tartásuk bírósági felülvizsgálatának hiánya és a hatóságok ideiglenes intézkedésének elmulasztása.

Kínzás és embertelen bánásmód tilalma

A Bíróság állandó ítélkezési gyakorlata szerint a bántalmazásnak el kell érnie a súlyosság egy minimális szintjét ahhoz, hogy a 3. cikk hatálya alá tartozzon. Ennek a szintnek az értékelése relatív, és az eset összes körülményétől függ, elsősorban a bánásmód időtartamától, annak fizikai vagy mentális hatásaitól, valamint bizonyos esetekben az áldozat nemétől, korától és egészségi állapotától.

Az EJEB megállapította, hogy az államok kötelesek figyelembe venni a kiskorúak és a terhes nők védelmére vonatkozó kötelezettséget. A kérelmezők körülményeinek egyedi vizsgálata azonban nem történt meg. Az EJEB azt is értékelte, hogy a kérelmezők hőségnek és a szellőzés hiányának is ki voltak téve a tranzitónában tartózkodásuk nagy részében. Az ágyak alkalmatlanok voltak a gyermekek altatására, és a tranzitónában tartózkodásuk egy részében nem tudták lefoglalni magukat, mert elszigetelték őket. Az EJEB kitért a megfelelő orvosi és pszichiátriai ellátás hiányára, a férfi tisztek jelenlétére a nőgyógyászati vizsgálatok során, valamint az állandó biztonsági ellenőrzésekre. A fentiekre tekintettel az EJEB megállapította, az egyezményt sértő bánásmódot.

Szabadsághoz és biztonsághoz való jog

Az Ilias és Ahmed ügygel ellentétben az EJEB arra a következtetésre jutott, hogy azon nemzeti jogszabályok, amelyek meghatározzák a kérelmezők tranzitónában való tartózkodásának maximális időtartamát, – a tartózkodás túlzott időtartama és a kérelmezők menedékjog iránti kérelmei, valamint azok a feltételek, amelyek között a kérelmezőket a releváns időszakban a tranzitónában való tartózkodásra kötelezték, a szabadság tényleges megfosztását jelentették számukra. Az EJEB ezért megállapította az EJEE 5. cikk (1) bekezdésének sérelmét.

Az EJEB szerint csak tényleges döntés született arról, hogy a kérelmezőket a tranzitónában kell tartani, de nem biztosították számukra a döntéssel szembeni bírósági felülvizsgálat lehetőségét, amely sérti az EJEE 5. cikkének (4) bekezdését.

Az EJEB a kérelmező gyermekeknek fejenként 6500 eurót, a felnőtteknek 4500 eurót ítélt meg nem vagyoni kártérítésként, illetve összesen 5000 euró költségtérítést.

7.2.4 M.B.K. ÉS MÁSOK KONTRA MAGYARORSZÁG²³⁰

A hat fős afgán családot 2017-ben tartották fogva 209 napon át a hazai hatóságok. A családfő M. B. K. egy amerikai cégnek dolgozott hazájában. Miután a tálibok megölték munkatársát, őt is összeverték, és maradandó sérülései keletkeztek. A hazara nemzetiségű és síita családnak menekülni kényszerült. Szerbiában kilenc hónapon át kellett várakozniuk arra, hogy beléphessenek a röszkei tranzitónába.

A legnagyobb forráságban laktak szűkös konténerbörtönükben, a zónában semmi árnyék nem volt. A sérült és beteg apa megfelelő orvosi kezelést nem kapott. Az iskoláskorú gyerekekkel öt hónapon át nem foglalkoztak a hatóságok. Az egyik gyereket viszont tolmácsolásra használták: más, sokszor megbilincselte menekülőket egészségügyi ellátásánál kellett fordítania.

---

²³⁰ <https://hudoc.echr.coe.int/fre#%7B%22itemid%22:%5B%22001-215711%22%7D> (2022.05.01)

Őt súlyosan traumatizálta, amikor rendszeresen szemtanúja volt annak, ahogy menedékkérőket, köztük akár állapotos nőket megbilincselve szállítottak rendőrök a tranzitónán kívüli kórházi ellátásra.

Az afganisztáni család szabadulására a strasbourgi bíróság ideiglenes intézkedését követően is csak akkor került sor, amikor végül menekültként elismerő döntést kaptak.

A Bíróság megállapította, hogy a kérelmező gyermekek tekintetében megsértették az Egyezmény 3. cikkét, továbbá, hogy valamennyi kérelmező tekintetében megsértették az Egyezmény 5. cikkének 1. és 4. §-át.

A családnak 17.000 euró kártérítést ítélet meg a Bíróság.

A menekültügyi őrizettel kapcsolatban felmerült problémák orvoslására azonban nem elegendők a bírósági ítéletek. A kötelezettségszegési eljárás is azt sugallja, hogy a probléma nem az egyedi ügyekben keresendő.

Az ismertetett bírósági ítéletek alapján megállapíthatjuk, hogy nem csak a fogadtatása nem volt pozitív, a gyakorlat is alátámasztja a kezdeti félelmeket az intézmény kapcsán.

A bírósági ítéletek során kiemelésre került, hogy a menekültügyi őrizet milyen emberi jogi vetülettel rendelkezik mely jogok kerülnek korlátozásra a jogintézmény alkalmazása során.

7.2.5 H. M. ÉS MÁSONKONTRA MAGYARORSZÁG²³¹

Az eljárásban egy négygyermekes iraki család érintett, a család tagjait, a gyermekekkel egyetemben 2017. április 3. és augusztus 24. között a magyar-szerb határon lévő tompai tranzitónában tartották fogva. A kérelmezők az eljárás során az Egyezmény 3. és 8. cikkre (a tranzitónában uralkodó körülmények), a 13. cikkre, az 5. cikkre (jogellenes szabadságelvonás) és a 34. cikkre (ideiglenes intézkedés be nem tartása) hivatkoztak. A 3. cikk szerinti panaszával összefüggésben az első kérelmező azt is állította, hogy megbilincseltek és vezető száron vezették el, amikor a második kérelmezőt rendőrök kíséretében a kórházba kísérték.

Az első és a második felperes az apa, illetve az anya, a harmadiktól a hatodikig az ügy felperesei pedig a négy gyermekük, akik a szóban forgó események idején mind kiskorúak voltak. A kérelmező család elhagyta származási országát - Irakot -, miután a kérelmező apát állítólag a

---

231

[https://hudoc.echr.coe.int/eng#{%22languageisocode%22:\[%22ENG%22\],%22documentcollectionid%22:\[%22JUDGMENTS%22\],%22itemid%22:\[%22001-217439%22\]}](https://hudoc.echr.coe.int/eng#{%22languageisocode%22:[%22ENG%22],%22documentcollectionid%22:[%22JUDGMENTS%22],%22itemid%22:[%22001-217439%22]}) (letöltés: 2022.06.14)

nemzetbiztonsági szolgálatok megkínózták. Több országon való átkelés után 2017. április 3-án érkeztek meg a Magyarország és Szerbia határán lévő tompai tranzitónába.

A kérelmezők a tranzitónába való megérkezésük után menedékjog iránti kérelmet nyújtottak be. A menedékjogi eljárást felfüggesztették, mivel a dublini rendelet alapján Bulgáriába tervezték átadni őket. Az átadást elrendelő határozatot a Szegedi Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság 2017. július 3-án hatályon kívül helyezte. A Bevándorlási és Menekültügyi Hivatalt kötelezték a kérelmezők menedékjogi kérelmének megvizsgálására. A kérelmezők ezt követően ismételten kérték a Bevándorlási és Menekültügyi Hivatalt az eljárás felgyorsítására, hivatkozva az anya terhességére és gyermekeik szükségleteire. 2017. augusztus 24-én a kérelmezők kiegészítő védelmet kaptak, és a tompai tranzitónából egy nyitott befogadó létesítménybe szállították őket.

A tompai tranzitónában a kérelmezők a családi részlegen tartózkodtak, ahol egy konténerben voltak elhelyezve. Nem hagyhatták el a részlegüket, kivéve, amikor orvosi vagy egyéb találkozóra vitték őket, őrök vagy rendőrök kíséretében. A tompai tranzitónában uralkodó általános körülmények leírásán túlmenően a felperesek azt állították, hogy az első felperes kínzást túlélő személy volt, aki pszichiátriai vagy pszichológiai kezelést igényelt, de nem kapott a tranzitónában. A második kérelmező a tranzitónába való megérkezésekor terhes volt, és komplikációkat tapasztalt. Több alkalommal kórházba került, és terhességét magas kockázatúnak ítélték. Ötödik gyermekének 2017. augusztus 24-én adott életet.

2017. április 13-án, amikor a második felperest a rendőrök a kórházba szállították, az első felperes kíséretében volt, akit megbilincseltek és vezető száron vezették el, aminek a felperes gyermekei is tanúi voltak. Ő is megbilincselve maradt a kórházban, miközben segített a feleségének a tolmácsolásban. 2017. június 23-án az első kérelmező ismét elkísérte a második kérelmezőt, amikor a rendőrök a kórházba vitték, de ezúttal nem volt megbilincselve. Ez utóbbi alkalommal a második kérelmező a kórházban maradt éjszakára, rendőrök által őrizve.

A tranzitónában való tartózkodásuk alatt a második felperes többször panaszkodott az Bevándorlási és Menekültügyi Hivatalnak, hivatkozva többek között a terhességére, valamint az első felperes és a tranzitónában bezárt gyermekeik nehézségeire. Tiltakozása jeléül néhány napig megtagadta az étkezést.

A kérelmezők és a kormány az R.R. és társai kontra Magyarország ügyben felhozottakhoz hasonló érveket hoztak fel. A 3. cikk szerinti panaszai alátámasztására a kérelmezők hivatkoztak a kérelmező anya terhességi komplikációira, a kérelmező gyermekek életkorukkal kapcsolatos szükségleteire, valamint a kérelmező apa állítólagos pszichológiai problémáira,

amelyek az Irakban szerzett tapasztalataihoz kapcsolódnak. Hivatkoztak továbbá a tranzitória állítólagos börtönjellegű korlátozásaira; az örök és rendőrök jelenlétére a tranzitóriában, a szállítás során és az orvosi rendeléseken; valamint az első kérelmezővel szemben alkalmazott korlátozó intézkedésekre.

Tekintettel egyrészt az első kérelmező, másrészt a többi kérelmező megkülönböztetett helyzetére, az Elsőfokú Bíróság külön-külön vizsgálta meg panaszait.

A másodiktól a hatodik felperesek (a kiskorú gyermekek)

A menedékkérők fogva tartására és életkörülményeire vonatkozó általános elveket a Khlaifia és társai kontra Olaszország ([GC], 16483/12. sz. ügy, 158-69. §§, 2016. december 15.), valamint a kiskorúak fogva tartására vonatkozó elveket az R.R. és társai ítéletben foglalták össze. A kérelmező gyermekek tekintetében a jelen ügy hasonló az R.R. és társai (idézett) ügghöz, ahol a Bíróság, hangsúlyozva az idő múlásának elsődleges jelentőségét a 3. cikk alkalmazása szempontjából a jelenlegihez hasonló helyzetekben, e rendelkezés megsértését állapította meg azon körülmények miatt, amelyeknek a kérelmező gyermekek a röszkei tranzitóriában való csaknem négy hónapos tartózkodásuk során voltak kitéve (lásd R. R. és társai, idézett ítélet, 58-60. és 63-65. §, és vö. M.B.K. és társai kontra Magyarország [bizottság], 73860/17. sz. ügy, 6. §, 2022. február 24.). Tekintettel az előtte lévő bizonyítékokra, és megjegyezve, hogy a tompai tranzitória általános körülményei nagyon hasonlóknak tűnnek a röszkeihez, a két zóna lényegében azonos kialakítású és az ott tartózkodóknak nyújtott szolgáltatások azonosak, a Bíróság nem lát okot arra, hogy a jelen ügyben, amelyben a kérelmező gyermekek több, mint négy hónapig tartózkodtak a tompai tranzitóriában, mást állapítson meg.

A második felperes esetében a Bíróság megállapíthatónak tartja, hogy magas kockázatú terhességben volt része, és többször is komplikációkat tapasztalt. Bár úgy tűnik, hogy megkapta a szükséges orvosi ellátást, a Bíróság úgy véli, hogy a fogva tartás során velejáráó kényszerek, amelyeknek a terhesség előrehaladott szakaszában végig ki volt téve, szorongást és lelki szenvedést okozhattak neki, amely - kiszolgáltatottságára tekintettel - elérte az Egyezmény 3. cikkének alkalmazásához szükséges súlyossági küszöböt (lásd a fent hivatkozott R.R. és társai ügy 65. pontját).

A fent említettekre tekintettel a bíróság megállapította, hogy az Egyezmény 3. cikkének megsértése történt a második kérelmező és a kérelmező gyermekek tekintetében.

Az első kérelmező

Az Elsőfokú Bíróság megállapította, hogy a második felperessel ellentétben az első felperes nem volt kiszolgáltatottabb, mint bármely más, a tranzitónába zárt felnőtt menedékkérő. Ami az állítólagos mentális egészségügyi problémáit illeti, amelyek az iraki bánásmódjával kapcsolatosak, nem bizonyított, hogy az első felperes ezzel kapcsolatban bármilyen segítséget kért volna a tranzitóna személyzetétől. A Bíróság ezért nem találja megalapozottnak, hogy a tranzitóna egyébként elfogadható általános körülményei az első felperes körülményeihez különösen nem feleltek volna meg (lásd Ilias és Ahmed kontra Magyarország [GC], no. 47287/15, 186-94. §§, 2019. november 21., és a hasonló körülmények tekintetében: M.B.K. és társai kontra Magyarország [bizottság], 73860/17. sz. ügy, 8. §, 2022. február 24.). Mindezek után a Bíróság megjegyzi, hogy az első kérelmező konkrétan felvetette azt is, hogy egy alkalommal megbilincselték és vezetőszáron vezették. Ez a kérdés, még ha a körülmények egyébként megfelelőek is voltak az első kérelmező számára, a 3. cikk megsértésére adhat okot.

A Bíróság ezzel kapcsolatban megjegyzi, hogy a kormány nem tett észrevételt az első felperes állítólagos megbilincselésével és a vezetőszar használatával kapcsolatban a 2017. április 13-i kórházi vizsgálatok során (lásd a fenti 8. bekezdést). Tekintettel arra, hogy a rendőrök vagy őrök általi kísérés a jelek szerint általános gyakorlat volt a magyar tranzitónákban tartózkodó menedékkérőkkel szemben (lásd a fent idézett R.R. és társai ügy 19., 31. és 63. pontját), és figyelembe véve, hogy az első kérelmezőtől nem várható el, hogy tárgyi bizonyítékot szolgáltatson arra vonatkozóan, hogy vele szemben bilincset és vezetőszarat használtak, a Bíróság elfogadja, hogy állítása kellően megalapozott. Valójában a kormánynak kellett volna olyan információkat vagy bizonyítékokat szolgáltatnia, amelyek kétségbe vonják az első felperes állítását, ha azt megalapozatlannak ítélték.

A Bíróság korábbi alkalmakkor már megállapította, hogy az olyan korlátozó intézkedések, mint a bilincselés, általában nem vetnek fel az Egyezmény 3. cikke szerinti kérdést, amennyiben azokat jogszerű letartóztatás, vagy fogva tartás keretében alkalmazták, és nem járnak a körülményekhez képest észszerűen szükségesnek tartott mértékű meghaladó erő alkalmazásával. E tekintetben például fontos, hogy van-e okunk feltételezni, hogy az érintett személy ellenállna a letartóztatásnak, vagy megpróbálna megszökni, vagy sérülést vagy kárt okozna, vagy bizonyítékokat hallgatna el (lásd Svinarenko és Slyadnev kontra Oroszország [GC], 32541/08 és 43441/08, 117. §, EJEB 2014 (kivonatok), és az ott hivatkozott ügyek). A Bíróság minden esetben különös jelentőséget tulajdonít az egyes esetek körülményeinek, és megvizsgálja, hogy a korlátozó intézkedések alkalmazása szükséges volt-e (lásd Gorodnichev

kontra Oroszország, no. 52058/99, 102. §, 2007. május 24., és Stoleriu kontra Románia, no. 5002/05, 74. §, 2013. július 16.).

Ezenfelül, amint arra a Bíróság korábban rámutatott, amennyiben egy személyt megfosztanak a szabadságától, vagy általánosabban fogalmazva szembekerül a rendfenntartó erővel, minden olyan fizikai erőszak alkalmazása, amelyet nem a személy magatartása tett feltétlenül szükségessé, csorbítja az emberi méltóságot, és elvben sérti az Egyezmény 3. cikkében foglalt jogot (lásd Bouyid kontra Belgium ([GC], 23380/09. sz., 100. §, EJEB 2015). A Bíróság hangsúlyozta, hogy az "elvileg" szavak nem értelmezhetők úgy, hogy lehetnek olyan helyzetek, amelyekben nem szükséges a jogsértés ilyen jellegű megállapítása, mivel a súlyossági küszöböt nem érték el. Az emberi méltóságba való bármilyen beavatkozás az Egyezmény lényegét sérti. Ezért a bűnüldöző tisztviselőknek az egyénnel szemben tanúsított bármely olyan magatartása, amely az emberi méltóságot csorbítja, az Egyezmény 3. cikkének megsértését jelenti. Ez különösen vonatkozik arra, hogy fizikai erőszakot alkalmaznak egy személlyel szemben, ha azt nem a magatartása teszi feltétlenül szükségessé, függetlenül az érintett személyre gyakorolt hatásától (ibid., 101. §, és lásd Pranjic-M-Lukić kontra Bosznia és Hercegovina, no. 4938/16, 73. §, 2020. június 2.).

Ami a jelen ügyet illeti, meg kell jegyezni, hogy amint azt a Bíróság az alábbi 32. pontban megállapítja, a kérelmezőknek a tranzitónában való fogva tartása nem volt jogszerű. Ez egy olyan de facto intézkedés volt, amelyet nem támasztott alá semmilyen, kifejezetten a szabadságelvonás kérdésével foglalkozó határozat (lásd a fent idézett R.R. és társai ügy 90. és 97. §-át). Az ügy iratai között sincs semmi olyan, ami az első kérelmező kórházba szállítására vonatkozó szabadságelvonásra utaló hivatalos jelzésre utalna. Ezért, és tekintettel arra, hogy a Kormány ebben az esetben nem indokolta a bilincs és a póráz használatát, a Bíróság nem tud nem arra a következtetésre jutni, hogy ezeket a korlátozó intézkedéseket nem "jogszerű letartóztatással vagy fogva tartással összefüggésben alkalmazták" (lásd a fenti 22. pontot).

Az Elsőfokú Bíróság megjegyzi továbbá, hogy az első felperes menedékkérő volt, és terhes feleségének megsegítésére vitték kórházba. Nincs bizonyíték arra, hogy veszélyt jelentett volna magára vagy a környezetére, vagy hogy korábbi magatartásával kapcsolatban bármilyen más biztonsági kockázat állt volna fenn. Igaz, hogy a bilincset és a vezetőszárat csak egy alkalommal használták, azaz a kórházba és vissza vezető út során. A Bíróság azonban megismétli, hogy a bilincseléssel összefüggésben a bánásmód viszonylagos rövidegsége - valamint a kérelmező egészségét ért károsodás és a különös súlyosság hiánya - nem döntő (lásd a fent hivatkozott Pranjic-M-Lukić ítélet 77. pontját). A Bíróságnak inkább azt is meg kell vizsgálnia, hogy a

kifogásolt intézkedés ésszerűen szükségesnek tekinthető-e (uo., és lásd még Radkov és Sabev kontra Bulgária, 18938/07 és 36069/09, 32-34. §, 2014. május 27.). A jelen ügyben nincs alapja ennek a következtetésnek.

Végül a Bíróság nem hagyhatja figyelmen kívül azt a tényt, hogy az első kérelmezőt a kórházban, tehát az egészségügyi személyzet és esetleg más személyek jelenlétében, valamint a tranzitónában, a gyermekei szeme láttára bilincselték meg. E bánásmód nyilvános jellege, amely valószínűleg megalázással járt, még ha csak a saját szemében is (lásd, *mutatis mutandis*, Öcalan kontra Törökország [GC], no. 46221/99, 182. §, EJEB 2005-IV, és Pranjic-M-Lukić, idézett ítélet, 82. §), valamint szülői imázsának a gyermekek szemében történő lealacsonyítása (lásd R.R. és társai, idézett ítélet, 63. §) tovább súlyosbította a helyzetét.

Tekintettel a fentiekre, különösen arra a tényre, hogy a bilincselés és a vezetősár használata nem jogszerű letartóztatással vagy fogva tartással összefüggésben történt, valamint arra, hogy nem volt észlelhető biztonsági kockázat vagy más, az intézkedést indokoló jogos ok, a Bíróság úgy véli, hogy a bilincs és a pórás használata nem volt indokolt. Az első felperessel szemben alkalmazott intézkedések tehát csorbították az emberi méltóságát, és önmagukban megalázóak voltak.

Következésképpen a Bíróság megállapította, hogy az Egyezmény 3. cikkének megsértésére került sor.

AZ EGYEZMÉNY 5. CIKKE 1. ÉS 4. §-ÁNAK ÁLLÍTÓLAGOS MEGSÉRTÉSE

A kérelmezők azt kifogásolták, hogy a tranzitónában való fogva tartásuk sérti az Egyezmény 5. cikkének 1. és 4. §-át, amelynek vonatkozó részei a következőképpen szólnak:

"1. Mindenkinek joga van a szabadsághoz és a személyi biztonsághoz. Senkit sem lehet szabadságától megfosztani, kivéve a következő esetekben és törvényben előírt eljárásnak megfelelően: ...

(f) olyan személy jogszerű letartóztatása vagy fogva tartása, hogy megakadályozzák az országba való jogosulatlan beutazását, vagy olyan személyé, akivel szemben kitoloncolás vagy kiadatás céljából eljárás folyik.

4. Mindenki, akit letartóztatás vagy őrizetbe vétel útján fosztanak meg szabadságától, jogosult eljárást indítani, amelynek során a fogva tartás jogszerűségét a bíróság gyorsan eldönti, és elrendeli a szabadon bocsátását, ha a fogva tartás nem jogszerű".

A Bíróság megjegyzi, hogy az Egyezmény 5. cikkének 1. és 4. §-a szerinti panaszok hasonlóak az R.R. és társai ügyben (idézett, 74-83. §) vizsgált panaszokhoz, ahol a Bíróság megállapította,

hogy a kérelmezők közel négyhónapos tartózkodása a tranzitónában tényleges szabadságelvonásnak minősült. A Bíróság, tekintettel az összes releváns körülményre, nem gondolja, hogy a jelen ügy más következtetést indokolna. Az 5. cikk tehát alkalmazandó.

A kérelem ezen részét, amely nem nyilvánvalóan megalapozatlan az Egyezmény 35. cikke 3. §-ának a) pontja értelmében, és más okból sem elfogadhatatlan, ezért elfogadhatónak kell nyilvánítani.

Ami az érdemi részét illeti, a Bíróság az előtte lévő összes anyagot megvizsgálva és az R.R. és társai ügyben (idézett, 87-92. és 97-99. §) tett megállapításainak fényében arra a következtetésre jut, hogy a kérelmezők fogva tartása nem tekinthető "jogszerűnek" az Egyezmény 5. cikkének 1. §-a értelmében, és hogy nem állt rendelkezésükre olyan eljárás, amellyel a bíróság gyorsan dönthetett volna fogva tartásuk jogszerűségéről.

Ezért megsértették az Egyezmény 5. cikkének 1. és 4. §-át.

EGYÉB PANASZOK

A kérelmezők azt is kifogásolták, hogy a tompai tranzitónában való tartózkodásuk körülményei az Egyezmény 8. cikkének megsértését eredményezték. Ezen túlmenően a 3. cikkel összefüggésben a 13. cikk alapján, valamint a 34. cikk alapján is panaszt emeltek. Tekintettel az ügy tényállására, a felek beadványaira és a fenti megállapításaira, a Bíróság úgy véli, hogy megvizsgálta a jelen keresetben felvetett főbb jogi kérdéseket. Ezért úgy ítéli meg, hogy a felperesek fennmaradó panaszai elfogadhatóak, de azokról nem szükséges külön határozni (lásd Centre for Legal Resources on behalf of Valentin Câmpeanu kontra Románia [GC], no. 47848/08, 156. §, EJEB 2014, valamint a fent hivatkozott R.R. és társai, 69. és 107. §).

A Törvényszék a keresetet elfogadhatónak nyilvánította;

Megállapította, hogy az első felperes tekintetében megsértették az Egyezmény 3. cikkét;

megállapította, hogy a másodiktól a hatodik felperesek tekintetében megsértették az Egyezmény 3. cikkét;

Megállapította, hogy az Egyezmény 13. cikke szerinti panaszt nem szükséges a 3. cikkel és a 8. cikk szerinti panasszal együtt vizsgálni;

Megállapította, hogy megsértették az Egyezmény 5. cikkének 1. és 4. §-át;

Megállapította, hogy az Egyezmény 34. cikke szerinti panaszt nem szükséges megvizsgálni;

Megállapította, hogy

(a) hogy az alperes államnak az ítéletnek az Egyezmény 44. cikkének 2. §-ával összhangban történő jogerőre emelkedésétől számított három hónapon belül az alábbi összegeket kell megfizetnie, amelyeket az elszámolás napján érvényes árfolyamon kell átszámítani az alperes állam pénznemére:

(i) az első felperesnek 3.000 (háromezer euró) euró, a másodiktól a hatodik felperesnek együttesen 12.500 (tizenkétezer-ötszáz euró) euró, plusz az esetlegesen felszámítható adó, a nem vagyoni kár tekintetében;

(ii) a felperesek részére együttesen 1 500 (egyezeröttszáz) euró, plusz a felpereseket terhelő esetleges adó, a költségek és kiadások tekintetében;

(b) hogy a fent említett három hónap elteltétől a teljesítésig a fenti összegek után egyszerű kamatot kell fizetni, amelynek mértéke az Európai Központi Banknak a késedelmi időszak alatt érvényes marginális hitelkamatlábának három százalékponttal növelt mértékével egyenlő;

A Törvényszék a felperesek méltányos elégtétel iránti kérelmét ezt meghaladó részében elutasította."

Ítéletek összegzése

A megvizsgált ítéletek alapján kijelenthetjük, hogy az Európai Unió Bírósága az ítéletek során megállapította, hogy a menedékkérők elhúzódó elkülönítése a határ tranzitónáiban valóban fogva tartásnak minősül, ebből kifolyólag számos olyan tisztességes eljárást és hatékony jogorvoslatot követelne meg, amelyet a magyarországi menekültügyi rendszer nem minden esetben biztosít.

Azon túl menően, hogy az Európai Unió Bírósága tulajdonképpen alapjaiban törvényellenesnek ítélte azt a bánásmódot, amelyet a magyarországi menekültügyi rendszer keretein belül az elmúlt években a menedékkérők tapasztaltak, több, kifejezetten problematikus magyar gyakorlattal kapcsolatban is a rosszallását fejezte ki, példaként említhetjük meg a kitoloncolási határozatokban feltüntetett célország önkényes módosítása (Szerbiától kezdve Afganisztánig), illetve az, hogy elfogadhatatlansági okra hivatkozva szinte minden menedékkérelmet automatikusan visszautasítanak.

Az ítéletek következményében a Bevándorlási és Menekültügyi Hivatal a tranzitónákban őrizetben tartott személyeket kiengedte és félig nyitott táborokba szállítottak át.

A 2015-s migrációs hullám és a magyarországi menekültügyi és idegenrendészeti rendszer sajátosságai folytán a két nemzetközi bíróságon, az Emberi Jogok Európai Bíróságán és az Európai Unió Bíróságán indult egyre több eljárás Magyarország ellen, aminek

következményeképpen folyamatosan dagad a magyar menekültügyi és idegenrendészeti hatóságok általi jogsértésekkel foglalkozó joganyag, melynek részét képezik a dolgozat során fel nem dolgozott magyar menekültügyi rendszert érintő előzetes döntéshozatali kérelemben született ítéletek.²³²

Továbbá 2015 decemberében kötelezettségszegési eljárást indított az Európai Bizottság az uniós jogot sértő magyar menekültügyi szabályozás miatt, tekintettel arra, hogy automatikusan minden menedékkérő őrizetbe került.

A magyar menekültügy problematikáját Nagy Boldizsár hét fő bűnként foglalta össze.²³³ A tanulmány értelmében ezek a következők:

- a menekült mivolt tagadása,
- az elrettentés,
- az akadályozás, obstrukció,
- a büntetés,
- a potyautasság – a szolidaritás hiánya,
- a jogsértés és
- a gyűlöletkeltés.

2019 januárjában ismételten kötelezettségszegési eljárás indult Magyarország ellen a menedékhez való jog további olyan korlátozása miatt, amely az Alaptörvény módosításán keresztül elérte, hogy kizárólag azok kaphatnak nemzetközi védelmet Magyarországon, akik

---

²³² Alekszij Torubarov (C-556/17): Ítélet teljes szövege:

<https://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=&docid=216550&pageIndex=0&doclang=HU&mode=lst&dir=&occ=first&part=1&cid=45130>

Shajin Ahmed (C-369/17): Ítélet teljes szövege:

<https://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=&docid=205671&pageIndex=0&doclang=HU&mode=lst&dir=&occ=first&part=1&cid=45133>

L.H. (C-564/18): Ítélet teljes szövege:

<https://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=&docid=224585&pageIndex=0&doclang=HU&mode=lst&dir=&occ=first&part=1&cid=45144>

P.G. (C-406/18): Ítélet teljes szövege:

<https://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=&docid=224583&pageIndex=0&doclang=HU&mode=lst&dir=&occ=first&part=1&cid=13021631>

T.B. (C-519/18): Ítélet teljes szövege:

<https://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=&docid=221527&pageIndex=0&doclang=HU&mode=lst&dir=&occ=first&part=1&cid=12345714>

F.M.S. és mások (C-924/19 és C-925/19): Ítélet teljes szövege:

<https://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=&docid=226495&pageIndex=0&doclang=HU&mode=lst&dir=&occ=first&part=1&cid=12341876>

G.M. (C-159/21): Ítélet teljes szövege:

<https://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=&docid=266106&pageIndex=0&doclang=HU&mode=req&dir=&occ=first&part=1&cid=2363066>

²³³ Nagy Boldizsár: A magyar menekültügy hét főbűne, Élet és Irodalom, 2017. december 20.

„közvetlenül olyan területről érkeztek Magyarországra, ahol életük vagy szabadságuk veszélyben forog. A menedékjog iránti kérelem további elfogadhatatlansági indokai értelmében nem kaphatnak menedékjogot azok a személyek, akik olyan országból léptek be Magyarország területére, ahol nem üldözték őket, de amely nem felel meg a biztonságos harmadik ország kritériumainak.”²³⁴ Az Alaptörvény 2018. június 29-től hatályos hetedik módosításának 5. cikk (2) bekezdése – a világon valószínűleg egyedülálló módon – a biztonságos tranzitország fogalmát beemelte az alkotmányos szintű rendelkezések közé.

Nagy Boldizsár a következőképpen foglalta össze: „Magyarországon megszűnt a menekültvédelem, 2019 júliusától nincs, önálló, nevesített menekültügyi hatóság, a biztonságot uralkodóvá tevő (szekuritizáló) diskurzus és gondolkodás maga alá temette a civilek vezette, a menekültet nemcsak emberi jogai, hanem különösen sérülékeny, menekült állapota miatt megkülönböztetett figyelemben és a Genfi Egyezménynek, valamint az EU vívmányainak megfelelő bánásmódban részesítő közigazgatási ágat.”²³⁵

A született ítéletek alapján megállapíthatjuk, hogy a magyarországi menekültügyi eljárás során nem érvényesül a nemzetközi védelem megadására és visszavonására vonatkozó közös eljárásokról szóló 2013/32/EU irányelv által meghatározott kötelezettségek, mint például, hogy a benyújtott kérelmeket záros határidőn belül regisztrálni szükséges.

Az irányelv kitér arra a kötelezettségre is, hogy ha más olyan hatóságokhoz nyújtanak be menedékkérelmet, amelyek rendeltetésüknél fogva kapcsolatba kerülnek emberekkel, akik üldözéstől vagy súlyos sérelemtől félnek hazatérésük esetén, akkor ezek a hatóságok is kötelesek továbbítani a kérelmet a menekültügyi hatóságnak.

A magyarországi migrációs szabályozás alapján külföldi állampolgárokat ki lehet utasítani sőt ki is lehet toloncolni az országból, azonban azon harmadik országbeli állampolgár, aki illegálisan tartózkodik az ország területén, visszatérésével kapcsolatban a tagállamokban használt közös normákról és eljárásokról szóló 2008/115/EK irányelv szerint azonban a kiutasító határozattal szemben azonban biztosítani kell a hatékony jogorvoslatot, továbbá gondoskodni kell arról, hogy a hatóságok soha, semmilyen körülmények között ne küldjenek vissza valakit egy olyan országba, ahol halál, kínzás, embertelen vagy megalázó bánásmód, büntetés érné.

---

²³⁴ https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/HU/IP_19_4260 (letöltés dátuma: 2022.10.12.)

²³⁵ Nagy Boldizsár: Magyarország bírái előtt. Menekültügyek az Emberi Jogok Európai Bíróságán, az Európai Unió Bíróságán és más fórumokon, Állam- és Jogtudomány, 2019/4, 120–134

Az ítéletek alapján kijelenthetjük, hogy a magyarországi gyakorlat rendszerszinten sérti az alapvető garanciákat.

A fent leírtakat összefoglalva megállapíthatjuk, hogy a magyarországi gyakorlat azáltal, hogy sok esetben megtagadja a menedékkérelem benyújtásának lehetőségét is, megfosztja a hazánk védelmét kérőket attól, hogy tisztességes, jogállami keretek között elmondhassák, mi elől menekülnek, és miért nem tudnak hazatérni.

Védelemnyújtás helyett, a „biztonságos harmadik országba”, Szerbiába kényszeríti őket vissza. Magyarország válogatás nélkül, általános jelleggel bánik így a menekülőkkel.

Az uniós jog hatékony érvényesülése érdekében mindenekelőtt vissza kell állítani annak lehetőségét, hogy Magyarország területén is lehessen menedéket kérni, és haladéktalanul hatályon kívül kell helyezni a visszakényszerítést megalapozó jogszabályhelyeket.

VIII. 2015 ÉS 2022 MIGRÁCIÓS TENDENCIÁINAK ÖSSZEHASONLÍTÁSA

Mint azt már korábban is említettem – álláspontom szerint – érdemes párhuzamot állítani a Magyarország területére érkező 2015-ös, majd a 2022-es migrációs hullám között. A párhuzam állítás eleve azt feltételezi, hogy eltérés tapasztalható a két migrációs hullám között. A következőkben a különbségeket és a hasonlóságokat szeretném összevetni továbbá megvizsgálni azt, hogy a különbség tétel okoz-e a hazánk területére érkező migránsok esetében alap jogba ütközést.

8.1 AZ UKRAJNAI ESEMÉNYEK

Oroszország 2021-ben katonai jelenlétének fokozódása kezdődött meg a kelet-ukrajnai határ orosz oldalán, amivel súlyos aggodalmat keltett Ukrajnában, Európában és az egész világon.

Ezt követően heteken át tartó, rendkívüli feszültségekkel teli időszakot követően Vlagyimir Putyin elnök 2022. február 21-én független entitásként elismerte Ukrajna Donyeck és Luhanszk régiójának (oblaszty) nem kormányzati ellenőrzés alatt álló területeit, és orosz csapatokat küldött ezekre a területekre.

A 2022. február 24-én kezdődő orosz invázió Ukrajna ellen, ekkor Oroszország hadműveletet indított Ukrajna ellen. Oroszország eredeti terve szerint villámháborúnak indult azonban ez már most megállapíthatjuk, hogy nem így alakult.

Az Európai Unió határozottan elítéli az Oroszország által Ukrajnával szemben alkalmazott katonai agressziót és Vlagyimir Putyin azon döntését, hogy elismeri Donyeck és Luhanszk régió nem kormányzati ellenőrzés alatt álló területeit. Továbbá elítéli a Belorusz részvételét az Oroszország által végrehajtott katonai agresszióban.

Az Európai Tanács és az Európai Unió Tanácsa 2022. február óta rendszeres időközönként ülést tartanak, melyek során megvitatásra kerül az ukrajnai helyzet különböző vetületei.

Az uniós vezetők több ízben felszólították Oroszországot a katonai fellépés azonnali megszüntetésére, valamint arra, hogy feltétel nélkül vonjon vissza minden fegyveres erőt és katonai felszerelést Ukrajnából, és teljes mértékben tartsa tiszteletben Ukrajna területi integritását, szuverenitását és függetlenségét.

Külön kiemelték, hogy Ukrajnának joga van ahhoz, hogy maga dönthessen a saját sorsáról, és elismerésüket fejezték ki az ukrán népnek azért a bátorságért, amellyel országukat védelmezik.

Az Unió sohasem tanúsított ilyen gyors és határozott fellépést, még a saját gazdasági érdekeit is felülírta.

Az oroszok által tanúsított katonai agresszióra válaszul az EU jelentős mértékben kiterjesztette az Oroszországgal szembeni szankciókat, tekintélyes számú személyt és szervezetet vett fel a szankciós jegyzékbe, továbbá példa nélküli intézkedéseket fogadott el. Kifejezetten súlyos szankciókról határoztak.

Az Európai Unió Oroszországgal szemben 2014 márciusa óta alkalmaz szankciókat. Ezen szankciók célja többek között, hogy gyengítse a Kreml azon képességét, hogy biztosítani tudja a háború anyagi feltételeit, továbbá egyértelmű gazdasági és politikai veszteséget okozni az invázióért felelős orosz politikai elit számára.

Az alkalmazott szankciók a következő területeket érintik:

1. Egyéni korlátozó intézkedések:

- a. Vagyoni eszközök befagyasztása és utazási korlátozások²³⁶: az Ukrajna területi integritását, szuverenitását és függetlenségét aláásó tevékenységeik miatt az Európai Unió befagyasztotta 1214 személyt, valamint 108 szervezet vagyoni eszközeit, továbbá utazási tilalmat vezetett be a személyek tekintetében. A Tanács folyamatosan rendszeres időközönként megújítja a szankciókkal sújtott személyek és szervezetek jegyzékét.

A szankcionált személyek közé tartozik például: Vlagyimir Putyin, Szergej Lavrov, Viktor és Alekszandr Janukovics, az orosz Állami Duma tagjai, a Nemzetbiztonsági Tanács tagjai, a katonai személyzet tagjai és magas rangú tisztviselők, üzletemberek és oligarchák, köztük Roman Abramovics, a Bucsában és Mariupolban elkövetett atrocitásokért felelős személyek, helyi politikusok, például Moszkva polgármestere, Kreml-párti és ukránellenes propagandisták, olyan személyek, akik közreműködtek szíriai zsoldosok toborzásában abból a célból, hogy azok Ukrajnában harcoljanak.²³⁷

- b. az ukrán állami vagyon hűtlen kezelése: 2014 márciusában a tanács döntésének értelmében az ukrán állami vagyon hűtlen kezeléséért felelős

---

²³⁶ A TANÁCS 269/2014/EU RENDELETE (2014. március 17.) Az Ukrajna területi integritását, szuverenitását és függetlenségét aláásó vagy fenyegető intézkedések miatti korlátozó intézkedésekről szóló

²³⁷ A jelenleg hatályos lista 2022. szeptember 15-ig került meghosszabbításra.

vagyoni eszközei befagyasztásra kerültek. Ezen intézkedések legutóbb 2020 márciusában kerültek meghosszabbításra 2023. március 6. napjáig.

2. Gazdasági szankciók: a gazdasági szankciókról az Oroszországgal folytatott kereskedelemre vonatkozóan már 2014 júliusában és szeptemberében rendelkezett az Európai Unió. Az uniós vezetők döntése értelmében a hatályos szankciós rendszer időtartamát a minszki megállapodások 2015. év végéig előirányzott teljes körű végrehajtásához kötötték. Tekintettel arra, hogy a megállapodások teljes körű végrehajtására nem került sor, a Tanács 2016. július 31-ig meghosszabbította a gazdasági szankciók érvényességét, továbbá ekkortól kezdve hat havi időközönként felülvizsgálta és meghosszabbította ezen szankciókat. A felülvizsgálat során elvégezték a minszki megállapodások végrehajtásának értékelése. A gazdasági szankciók a legutóbbi meghosszabbításról szóló döntés szerint 2023. január 31-ig maradnak hatályban. A gazdasági szankciók a pénzügyi, a kereskedelmi, az energia-, a közlekedési, a technológiai és a védelmi ágazatot érintik.

a. Pénzügyi ágazat:

- i. az elsődleges és másodlagos uniós tőkepiacokra valóbejutás korlátozása egyes orosz bankok és vállalkozások tekintetében.
- ii. az Orosz Központi Bankkal és a Belorusz Központi Bankkal folytatott tranzakciók kerültek tiltásra.
- iii. bizonyos orosz és belarusz bankok kizárásra kerültek a SWIFT-rendszerből.
- iv. az euróban dominált bankjegyek Oroszország és Belorusz részére valórendelkezésre bocsátásának tilalma.
- v. az Oroszországba irányuló közfinanszírozás vagy befektetések tilalma
- vi. az Orosz Közvetlen Befektetési Alap által társfinanszírozott projektekbe történő beruházás, illetve az ilyen projektekhez való hozzájárulás tilalma

b. Energia:

- i. a szén Oroszországból történő importjának tilalma
- ii. az Oroszországból származó olaj behozatalának tilalma, néhány kivétel mellett
- iii. a kőolaj finomítási ágazatban használt áruk és technológiák Oroszországba irányuló exportjának tilalma
- iv. az orosz energiaágazatba irányuló új beruházások tilalma

c. Közlekedés:

- i. az uniós légtér lezárása minden orosz tulajdonban lévő és Oroszországban nyilvántartásba vett légi jármű előtt
  - ii. az uniós kikötők lezárása az orosz hajók előtt
  - iii. az orosz és belarusz közötti fuvarozók EU-ba való belépésének tilalma
  - iv. a légitölekedési, a tengerhasznosítási és az úragazattal kapcsolatos áruk és technológia Oroszországba irányuló exportjának tilalma
- d. Védelem:
- i. az Oroszország védelmi és biztonsági képességeinek fejlesztéséhez hozzájárulni képes kettős felhasználású termékek és technológiai eszközök Oroszországba irányuló exportjának tilalma
  - ii. a fegyverkereskedelem tilalma
- e. Nyersanyag és egyéb áruk:
- i. a vas, az acél, a fa, a cement, a tengeri eredetű élelmiszerek és a likőrök Oroszországból történő importjának tilalma
  - ii. a luxuscikkek Oroszországba irányuló exportjának tilalma
  - iii. az arany Oroszországból történő importjának tilalma
3. Médiára vonatkozó korlátozások: a korlátozás keretében 2022-ben az Európai Unió felfüggesztette az orosz állami tulajdonú műsorszolgáltatói tevékenységét.
4. Diplomáciai lépések: 1997. december 01. napján hatályba lépett az Európai Közösségek és azok tagállamai, valamint Orosz Föderáció között létrejött partnerségi és együttműködési megállapodás keretében meghatározásra került a partnerség célja (megfelelő keret biztosítása a felek közötti politikai párbeszédhez, Oroszország erőfeszítéseinek támogatása demokráciájának konszolidálására továbbá közös érdekeken alapuló tevékenységek támogatása). 2014-ben elmaradt – az addig rendszeresen megtartott – az Európai Unió–Oroszország csúcstalálkozó, és az uniós tagállamok úgy határoztak, hogy a szokásos kétoldalú csúcstalálkozóikat sem rendezik meg Oroszországgal. A vízumkérdésekről Oroszországgal folytatott kétoldalú egyeztetések is szünetelnek.

A Szocsiba tervezett G8-csúcstalálkozó helyett 2014. június 4–5-én – nélkül – G7-csúcstalálkozóra került sor Brüsszelben. A találkozókat azóta is G7-formátumban tartják.

Az uniós országok döntése értelmében azon tárgyalások is felfüggesztésre kerültek, amelyek Oroszországnak a Gazdasági Együttműködési és Fejlesztési Szervezethez

(OECD), illetve a Nemzetközi Energiaügynökséghez (IEA) való csatlakozásáról folytak.

Az EU 2022 februárjában úgy határozott, hogy orosz diplomaták, más orosz tisztviselők és üzletemberek a továbbiakban nem élvezhetik az EU területére egyszerűbb belépést biztosító vízumkönnyítési rendelkezések előnyeit. Ez a döntés nem érinti az orosz átlagpolgárokat.

5. Gazdasági kapcsolatokat érintő korlátozások:

- a. Krím és Szevasztopol: Azt követően, hogy az Oroszországi Föderáció jogellenesen annektálta a Krímet és Szevasztopolt, a Tanács korlátozó intézkedéseket fogadott el. Ezek az intézkedések uniós polgárokra és uniós székhelyű vállalkozásokra vonatkoznak, területi hatályuk pedig a Krímre és Szevasztopolra korlátozódik.

Az intézkedések keretén belül:

- az e területekről származó áruk importjának tilalma;
- egyes gazdasági ágazatokat és infrastrukturális projekteket érintő kereskedelmi és beruházási korlátozások;
- turisztikai szolgáltatások nyújtásának tilalma;
- egyes termékekre és technológiákra vonatkozó exporttilalom.²³⁸

- b. Doneck és Luhanszk régió nem kormányzati ellenőrzés alatt álló területei:

A Tanács korlátozó intézkedéseket fogadott el válaszul egyrészt az Oroszországi Föderáció azon döntésére, hogy független entitásokként ismeri el Ukrajna Doneck és Luhanszk régiójának (oblaszty) nem kormányzati ellenőrzés alatt álló területeit, másrészt azon ezt követő döntésre, hogy orosz csapatokat küld ezekre a területekre.

Az intézkedések hatálya a Doneck és Luhanszk régiók (oblaszty) nem kormányzati ellenőrzés alatt álló területeire korlátozódik. Az intézkedések közé tartoznak az alábbiak:

- az e területekről származó áruk behozatalának tilalma
- egyes gazdasági ágazatokat érintő kereskedelmi és beruházási korlátozások

---

²³⁸ 2022. június 20-án a Tanács 2023. június 23-ig meghosszabbította a felsorolt intézkedések hatályát.

- turisztikai szolgáltatások nyújtásának tilalma
- egyes termékekre és technológiákra vonatkozó exporttilalom²³⁹

6. Gazdasági együttműködést érintő intézkedések: Az uniós vezetők 2014 júliusában a gazdasági együttműködés korlátozásáról határoztak:

- felkérték az Európai Beruházási Bankot (EBB) arra, hogy függessze fel az oroszországi föderációbeli új finanszírozási műveletekre vonatkozó szerződések aláírását
- megállapodtak arról, hogy az uniós tagállamok koordinálják álláspontjaikat az Európai Újjáépítési és Fejlesztési Bank (EBRD) igazgatótanácsában azzal a céllal, hogy az EBRD is felfüggesse új műveletek finanszírozását
- felülvizsgálták az EU Oroszországgal folytatott kétoldalú és regionális együttműködési programjait, és egyes programokat felfüggesztettek²⁴⁰

Az Európai Unió által alkalmazott szankciók következtében bezárták az oroszországi gyárakat, ebből kifolyólag százezer számra szűntek meg a munkahelyek. Bezárt a moszkvai tőzsde. Az Unió és Németország ipari növekedése az energiaválság miatt leállt, megszorítások várhatók, az energiaátállást, a zöld-forradalmat nem lehet hetek alatt sikerre vinni, az euró tovább gyengül a dollárhoz képest. Tehát kijelenthetjük, hogy a szankciók által teremtett helyzet negatív befolyással van az Európai Unióra ezáltal hazánkra is.

Az Európai Unió egységes és erősen fellépést tanúsít, ennek keretében nemcsak pénzügyi, hanem humanitárius, politikai és katonai támogatást nyújt Ukrajnának.

A humanitárius segítségnyújtás keretében az Európai Unió elkötelezett az iránt, hogy továbbra is a szolidaritás jegyében cselekedjen, és támogatást nyújtson az ukrajnai háború elől menekülők és az őket befogadó országok részére. Ennek érdekében szoros koordinációt folytat, valamint partnereivel és szövetségeseivel.²⁴¹

Az Európai Tanács több alkalommal elítélte Oroszországnak a polgári lakosság és a polgári infrastruktúra elleni, megkülönböztetés nélküli támadásait, valamint ismételten hangsúlyozta,

---

²³⁹ Ezek az intézkedések 2023. február 24-ig vannak hatályban.

²⁴⁰ <https://www.consilium.europa.eu/hu/policies/sanctions/restrictive-measures-against-russia-over-ukraine/>
(letöltés dátuma 2022.09.13.)

²⁴¹ Az ENSZ, az EBESZ-, a NATO és a G7

hogy a nemzetközi humanitárius jogot tiszteletben kell tartani. Az uniós vezetők hangsúlyozták, hogy Oroszországot, Belaruszt és mindazokat, akik a háborús bűncselekményekért és az egyéb nagyon súlyos bűncselekményekért felelősek, a nemzetközi joggal összhangban felelősségre vonják majd tetteikért.

8.1.1 AZ UKRAJNAI ESEMÉNYEK HATÁSA A MIGRÁCIÓ ALAKULÁSÁRA

Az Ukrajna elleni orosz invázióból kifolyólag több millió ukrán állampolgár kényszerült hátrahagyni otthonát és az Európai Unió, illetve a szomszédos országok területén menedéket keresni.

Az ENSZ Menekültügyi Főbiztosa által közzétett adatok értelmében²⁴² közzétett adatok alapján 2022 szeptemberéig 7. 405. 590 ukrán menekült van jelen Európa szerte, ebből 4. 130. 891 főt regisztráltak átmeneti védelem, vagy hasonló európai nemzeti védelmi rendszerek keretében. Több mint 13 millió mozgást regisztráltak február 24. óta Ukrajnából, és több mint 6 millióan visszatértek az országba.

Az UNHCR és partnerei a segítségnyújtás keretében tájékoztatást nyújtottak, tanácsadást, pszichoszociális támogatást és védelmet nyújtottak a menekülők részére. Magyarországon 26. 579 ukrán menekültnek nyújtottak segítséget a határon, határátkelőhelyeken, segély/információs pontokon és ideiglenes menedékhelyeken országszerte. Eddig mintegy 7. 009 ember kapott segítséget a jelenleg működő három Kék Pont valamelyikén Magyarországon.

Tekintettel arra, hogy Oroszország Ukrajna ellen indított háborújából kifolyólag emberek milliói voltak kénytelenek hátrahagyni otthonukat, és az ebből kifolyólag kialakult menekültválságra tekintettel szolidaritási és mozgósítási hullámokat gerjesztett egész Európában, az Unió és tagállamai sürgősségi segítyt nyújtanak, továbbá az Európai Unió 2022. március 04. napján aktiválta az átmeneti védelemről szóló irányelvet.²⁴³

8.1.2 IDEIGLENES VÉDELEM AZ UKRAJNÁBÓL MENEKÜLŐK SZÁMÁRA

---

²⁴² <https://data.unhcr.org/en/situations/ukraine> (letöltés dátuma: 2022.09.26.). Az oldalon közzétett adatok 2022. 09. 22. napján kerültek frissítésre.

²⁴³ A TANÁCS (EU) 2022/382 VÉGREHAJTÁSI HATÁROZATA (2022. március 4.) a lakóhelyüket elhagyni kényszerült személyek Ukrajnából való tömeges beáramlása tényének a 2001/55/EK irányelv 5. cikke értelmében történő megállapításáról és átmeneti védelem bevezetéséről: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/HTML/?uri=CELEX:32022D0382#d1e461-1-1> (letöltés dátuma: 2022.09.24.)

A Tanács 2001/55/EK irányelv 5. cikke értelmében: „A lakóhelyüket elhagyni kényszerült személyek tömeges beáramlásának tényét a Bizottság javaslatát követően minősített többséggel elfogadott tanácsi határozattal állapítják meg, a Bizottság pedig a Tanácsnak szóló javaslat benyújtására irányuló valamennyi tagállami kérelmet megvizsgálja.”

A Tanács (EU) 2022/382 végrehajtási határozata értelmében az invázió célja az, hogy aláássa az európai és a globális biztonságot és stabilitást. Az Európai Tanács egy a leghatározottabban elítélte Oroszország katonai agresszióját külön kiemelve a nemzetközi jog és az Egyesült Nemzetek Szervezetének Alapokmányában foglalt elvek súlyos megsértését.

A határozat szövegének értelmében az Európai Unió támogatásáról biztosította az oroszországi föderáció agressziójának kitett Ukrajnát és polgárait. A szöveg becsléseket is tartalmaz az Európai Unió területét érintő migráció jó mértékére vonatkozóan ezek szerint nagyszámú, hozzávetőlegesen 2,5 millió és 6,5 millió közötti, a fegyveres konfliktus következtében lakóhelyét elhagyni kényszerült személlyel számolhat. Ezen személyek közül előreláthatóan 1,2 és 3,2 millió közötti volna azon személyek száma, akik nemzetközi védelmet kérnek. Az Egyesült Nemzetek Szervezete (ENSZ) menekültügyi főbiztosa úgy becsüli, hogy a legrosszabb forgatókönyv esetén Ukrajnából akár 4 millió ember menekülhet el.

Az ilyen mértékű migrációs hullám esetén fennáll annak egyértelmű kockázata is, hogy a tagállamok menekültügyi rendszerei nem lesznek képesek az érkezéseket anélkül kezelni, hogy az hátrányosan ne hatna e rendszerek hatékony működésére, valamint az érintett személyek és a védelemért folyamodó más személyek érdekeire.

A rendkívüli körülmények esetén alkalmazható uniós szükséghelyzeti mechanizmus, amely tömeges beáramlás esetén:

- azonnali és kollektív védelmet nyújt a lakóhelyüket elhagyni kényszerült személyeknek
- enyhíti az uniós országok nemzeti menekültügyi rendszereire nehezedő nyomást.

A helyzet sürgösségére tekintettel minimálisra csökkentik az alaki követelményeket. Továbbá az ukrán állampolgároknak, mint vízummentességet élvező utazóknak joguk van az Unión belül szabadon mozogni, miután 90 napos időszakra beengedték őket a területre. Ennek alapján megválaszthatják azon tagállamot, amelyben élni kívánnak az átmeneti védelemhez fűződő jogokkal, valamint csatlakozhatnak családjukhoz és barátaikhoz az Unió-szerte jelenleg létező jelentős diaszpórahálózatokon belül. Ezzel elősegítve azon erőfeszítéseket a tagállamok közötti egyensúlyt, ezáltal csökkentve a nemzeti befogadási rendszerekre nehezedő nyomást. Azzal egyidőben, hogy egy tagállam a 2001/55/EK irányelvvel összhangban kiadta a tartózkodási engedélyt, az átmeneti védelemben részesülő személy – miközben bármely 180 napos időszakon belül 90 napig jogosult az Unión belüli utazásra – csak azon tagállamban élvezheti

az átmeneti védelemből eredő jogokat, amely a tartózkodási engedélyt kiadta. Ez nem érinti a tagállamok arra vonatkozó döntési lehetőségét, hogy az e határozat alapján átmeneti védelmet élvező személyek számára bármikor tartózkodási engedélyt adjanak ki.

A határozat 2. cikke rögzíti az átmeneti védelem hatálya alá tartozó személyek körét, azonban azt is lehetővé teszi a tagállamok számára, hogy kizárjanak egy, a lakóhelyét elhagyni kényszerült személyt az átmeneti védelemből, amennyiben alapos okkal feltételezhető, hogy az említett személy: béke elleni bűncselekményt, háborús bűncselekményt vagy emberiség elleni bűncselekményt követett el, az ilyen bűncselekményekről rendelkező nemzetközi jogi eszközökben meghatározottak szerint; az említett tagállamba átmeneti védelmet élvező személyként történő befogadását megelőzően súlyos, nem politikai bűncselekményt követett el a befogadó tagállam területén kívül; vagy őt az ENSZ céljaiba és elveibe ütköző cselekmények elkövetése miatt bűnösnek találták. Az irányelv azt is lehetővé teszi a tagállamok számára, hogy kizárjanak egy, a lakóhelyét elhagyni kényszerült személyt az átmeneti védelemből, amennyiben alapos okkal tekinthető az említett személy veszélyesnek a fogadó tagállam biztonságára vagy a fogadó tagállam közösségére nézve.

Átmeneti védelemi rendszer hatálya azon személyekre terjed ki, akiknek tartózkodási helye 2022. február 24. napján vagy azt megelőzően Ukrajna volt, továbbá az alábbi csoportok egyikébe tartozik:

- ukrán állampolgárok és családtagjaik
- Ukrajnában nemzetközi védelemben részesülő nem ukrán állampolgárok és hontalan személyek, valamint családtagjaik
- állandó tartózkodási engedéllyel rendelkező nem ukrán állampolgárok, akik nem tudnak biztonságos és tartós feltételek mellett visszatérni származási országukba.

Az átmeneti rendszer a következő személyek körére is kiterjedhet:

- Ukrán állampolgárok, akik nem sokkal 2022. február 24. napja előtt menekültek el Ukrajnából
- Ukrán állampolgárok, akik közvetlenül 2022. február 24. napja előtt az unió területén tartózkodtak
- ideiglenes tartózkodási engedéllyel rendelkező nem ukrán állampolgárok, akik nem tudnak biztonságos és tartós feltételek mellett visszatérni származási országukba.

Azon személyek, akik nem tartoznak a fent említett csoportok egyikébe sem és Ukrajnából menekülnek, minden esetben beléphetnek az európai unió területére a származási országukba való visszatérést megelőzően.

Az átmeneti védelem kezdeti időtartama egy év, ez az időtartam 6 hónapos időszakonként legfeljebb további egy évre automatikusan meghosszabbítható, kivéve, ha az átmeneti védelmet az említett irányelv 6. cikk (1) bekezdésének b) pontjában foglaltak alapján megszüntetik.

Az átmeneti védelemről szóló irányelvben rögzített jogok közé tartozik a tartózkodási jogok, a munkavállalási jogok, a lakhatáshoz való hozzáférés, a szociális ellátás igénybevétele, az orvosi ellátáshoz való hozzáférés. továbbá kísérő nélküli gyermekek és a tizenévesek esetében a törvényes gyámsághoz való jog, valamint oktatásban való részvétel.

Az átmeneti védelmet automatikusan megítélik, azonban a jogosultaknak tartózkodási engedély iránti kérelmet kell benyújtaniuk abban az uniós országban, ahol tartózkodni szeretnének. Az átmeneti védelem keretében az ukrán állampolgárok vízummentesen utazhatnak be ebből fakadóan az unió területére lépve 90 napos időszakon belül szabadon mozoghatnak, megválaszthatják, hogy melyik uniós országban kívánnak élni az átmeneti védelemhez fűződő jogukkal. Az átmeneti védelem nem zárja ki annak lehetőségét, hogy az adott személy menekült jogállás vagy az uniós tagállamban elérhető egyéb védelmi formák iránti kérelmet nyújtson be.²⁴⁴

8.1.3 EU-S FORRÁSOK BIZTOSÍTÁSA A FRONTORSZÁGOK SZÁMÁRA

Március 24-én a képviselők sürgősségi eljárás keretében jóváhagyták a Bizottság javaslatát az európai menekültekre irányuló kohéziós fellépés (Cohesion's Action for Refugees in Europe – CARE) nevű intézkedéscsomagot, amely a rendelkezésre álló forrásokat az orosz agresszió elől menekülőket befogadó uniós országokba irányítja. Ez magában foglalhat további 10 milliárd eurót a REACT-EU-tól, amely a Covid sürgősségi intézkedései és a kohéziós alapok közötti hidat képező alap.

A Parlament egy évvel, azaz 2024 közepéig meghosszabbította a menekültügyi, migrációs és integrációs alap és a belső biztonsági alap működési idejét is. Így lehetőséget biztosítva a tagállamok számára, hogy átcsoportosítsák a fel nem használt pénzeszközöket az Ukrajnából érkező menekültáradat kezelésére, és várhatóan mintegy 420 millió eurót szabadítanak fel további támogatásra, például szállásra, étellezésre, egészségügyi ellátásra vagy többletszemélyzetre.

Az EU polgári védelmi mechanizmusán és a RescEU egészségügyi készletei további segítséget

---

²⁴⁴ <https://www.consilium.europa.eu/hu/infographics/temporary-protection-displaced-persons/> (letöltés dátuma: 2022.09.24.)

jelentenek, például egészségügyi felszerelést, sátrat és áramfejlesztőket juttattak el a szomszédos országoknak és Ukrajnának.

A március 23-24-i plenáris ülésen a képviselők abban is megállapodtak, hogy a külső finanszírozási szükségleteinek egy részét fedező makroszintű pénzügyi támogatáson kívül pénzügyi támogatásban részesítik Moldovát a menekültek befogadása érdekében.

Június 23-án a Parlament jóváhagyott egy 400 millió eurós támogatási csomagot, amely segíti a frontvonalban lévő tagállamokat a sürgős menekültügyi és határigazgatási feladatok kezelésében. Az uniós források a menekültügyi, migrációs és integrációs alapon, valamint a határigazgatási eszközön keresztül járulnak hozzá az Ukrajnából elmenekült személyek első befogadási és regisztrációs költségeinek finanszírozásához.²⁴⁵

8.1.4 AZ EURÓPAI UNIÓ KÜLSŐ HATÁRAINAK IGAZGATÁSA

Az ukrán állampolgárok az uniós vízummentesség kedvezményezettjeként vízum nélkül utazhatnak be az Európai Unió területére és tartózkodhatnak ott 90 napig.

A Bizottság március 2-án operatív iránymutatásokat terjesztett elő az EU és Ukrajna közötti külső határok igazgatására vonatkozóan, hogy segítse a tagállamok határőrségeit az érkező migrációs hullám hatékony kezelésében és a személyek segítésében.

A rászorulókat megsegítése közben azonban, fenntartják a biztonsági ellenőrzések magas szintjét. Az iránymutatások tisztázzák a határőrök számára a Schengeni határ-ellenőrzési kódex alapján biztosított könnyítéseket:

- a határellenőrzések egyszerűsítése a személyek bizonyos kategóriái (pl. kiszolgáltatott személyek) esetében;
- a határellenőrzések határátkelőhelyeken kívüli megszervezésének lehetősége;
- humanitárius okokra alapozott különleges eltérés a beutazási feltételek teljesítése alól;
- a mentőszolgálatokra, a rendőrségre, a tűzoltóságra, a határőrségre és a tengerészekre vonatkozó különleges rendelkezések a határátlépéshez, állampolgárságtól függetlenül;
- a szervezetek bejutását és visszatérését biztosító vészhelyzeti segélyszávok kialakítása humanitárius segítségnyújtás az Ukrajnában élő embereknek.

---

²⁴⁵<https://www.europarl.europa.eu/news/hu/press-room/20220321IPR25919/haboru-ukrajnaban-surgos-forrasokrol-dontott-az-ep-a-menekultek-szamarara> (letöltés dátuma: 2022.09.24.)

A Bizottság hangsúlyozta, hogy ez a külső határokon történő könnyítés nem mehet a következők rovására:

- a tagállamok belső biztonságának és közrendjének rovására. Például, míg a tagállamok felfüggeszthetik
- a migrációs okokra alapozott beutazási tilalmak (a Schengeni Információs Rendszerben szereplő figyelmeztető jelzések) alkalmazását, a tagállamok
- nem hagyhatják figyelmen kívül a biztonsági okokból kiadott beutazási tilalmakat.

A Schengeni határ-ellenőrzési kódex 9. cikke lehetővé teszi a határőrök számára, hogy a külső határokon ideiglenesen enyhítsék a határellenőrzéseket "a rendkívüli és előre nem látható körülmények miatt".²⁴⁶ A kódex 6. cikk (5) bekezdés c) pontja értelmében a tagállamok engedélyezhetik nem uniós állampolgárok számára, hogy humanitárius okokból belépjenek a területükre, még akkor is, ha nem teljesítik az összes beutazási feltételt (pl. érvényes útlevéllel vagy vízummal nem rendelkező személyek). A tagállamok dönthetnek úgy is, hogy határellenőrzést végeznek a következők alatt vagy után az utazók biztonságos helyre történő szállítása után, és nem a határátkelőhelyen.

Az uniós ügynökségek támogatása

Amint azt a Bizottság határellenőrzési iránymutatásai is hangsúlyozzák, a tagállamok az európai határőrizeti ügynökségek támogatását élvezhetik és Parti Őrség (Frontex) támogatását, többek között az állandó egységek bevetésével, amelyek segítséget nyújtanak a következőknek a határellenőrzésben (pl. regisztráció az Eurodacban), valamint a határmegfigyelésben (pl. műholdképek) és légi megfigyelés). A Frontex válságreagáló csoportokat aktivált a tagállamoknak nyújtott támogatás koordinálására.

A tagállamok segítséget kérhetnek a migrációs menedzsment támogató csoportoktól, mint például a Frontex, az EU Menekültügyi Ügynökség (EASO), az Europol és a más ügynökségek. Az európai határ- és parti őrségről szóló rendelet lehetővé teszi, hogy ha egy tagállam aránytalanul nagy migrációs hullámmal szembesül, technikai és operatív megerősítést kérhet a migrációs az uniós szervek, hivatalok és ügynökségek szakértőiből álló migrációkezelési támogató csoportoktól (40. cikk).

8.1.5 UKRÁN MENEKÜLTEK MAGYARORSZÁGON

---

²⁴⁶ AZ EURÓPAI PARLAMENT ÉS A TANÁCS (EU) 2016/399 RENDELETE (2016. március 9.) a személyek határátlépésére irányadó szabályok uniós kódexéről (Schengeni határ-ellenőrzési kódex)

Az Európai Unió a háború kitörése után azonnal életbe léptette az átmeneti védelemről szóló irányelvet. A tagállamok eltérő gyakorlatot alkalmaznak. Eddigi tapasztalataink szerint az európai államok és az európai polgárok szolidárisak az ukránokkal szemben. A tagállamok gyakorlata alapján eltérőek a hangsúlyok a befogadás során, Németország és Ausztria az elmúlt hónapokban megemelték az ukrán menekülteknek járó juttatásokat, míg Csehország és Bulgária csökkentette azokat, indoklásuk szerint ennek hátterében az áll, hogy ezzel az intézkedéssel szeretnék felgyorsítani a társadalmi integrációjukat.

A legtöbb befogadó ország az egészségügyi ellátáson és a kiskorú gyermekek oktatásán túl nyelvtanfolyamokat és munkalehetőségeket is kínál az ukrán menekültek számára.

Magyarországon az Ukrajnából érkező emberek többsége harmadik országbeli állampolgárnak minősül, így elsősorban a Harmtv. és Met. szabályai érvényesülnek. A Harmtv. és a Met. hatálya alá tartozó eljárásokat az Országos Idegenrendészeti Főigazgatóság (OIF) folytatja le.

2022. március 4-én az Európai Unió Tanácsa meghozta a 2022/382. végrehajtási határozatát, ezzel aktiválva a 2001/55/EK irányelv szabályait, azaz a menedékes jogállás Met. 19. (1) a) pont szerinti első formája hatályos. A védelemre ettől az időponttól fogva a végrehajtási határozatban rögzített személyek köre, és a menedékesekre vonatkozó magyar jogszabályoknak összhangban kell lennie 2001/55/EK irányelv és a 2022/382. Tanácsi végrehajtási határozat rendelkezéseivel. Az irányelv és végrehajtási határozat rendelkezéseinek operatív alkalmazása kapcsán további eligazítást nyújt a Bizottság 2022/C 126 I/01 számú közleménye (továbbiakban: operatív iránymutatás).

Az ideiglenes védelem uniós szintű alkalmazására tekintettel Magyarországon is kihirdették a menedékes státusz Met. 19. (1) a) pont szerinti formáját aktiváló, jelenleg is hatályos 86/2022. (III. 7.) Korm. rendeletet. Ezt előzte meg a Met. 19. § (1) b) pontja alapján alkalmazott menedékes státusz, melyet az 56/2022. (II. 24.) Korm. rendelet vezetett be. Ez a kormányrendelet a jelenlegi szabályoknál szélesebb védelmet biztosított, mivel menedékes státuszt kérhettek az Ukrajnából menekülő és ott jogszerűen tartózkodó nem ukrán harmadik országbeli állampolgárok is. Ezt a jelenleg hatályos kormányrendeletet azonban már nem teszi lehetővé.²⁴⁷

A háború elől menekülő ukrán állampolgároknak Magyarország területére érkezve, az országos idegenrendészeti főigazgatóság előtt két típusú eljárást indíthat. Elindíthatja a fent említett

---

²⁴⁷ <https://helsinki.hu/wp-content/uploads/2022/04/Tajekoztato-az-Ukrajnabol-menekulok-jogi-helyzeterol-ugyvedeknek.pdf> (letöltés dátuma: 2022.10.10.)

ideiglenes védelmet, ennek formája a menedékeskénti elismerés. A menedékes státusz ideiglenes, addig biztosít tartózkodási jogosultságot, amíg a háború tart.

A menedékeskénti elismerés iránti kérelem benyújtására személyesen van lehetőség a kialakított gyűjtőpontok bármelyikén a nap 24 órájában, vagy az Országos Idegenrendészeti Főigazgatóság bármely ügyfélszolgálati irodáján ügyfélfogadási időben. A menedékeskénti elismerés feltétele, hogy a fentieket a hatóság előtt bizonyítani szükséges, az eljárás során szükséges bemutatni olyan okiratot, mely alátámasztja a kérelmező állampolgárságát, ukrainai tartózkodását és családi kapcsolatait továbbá Magyarországra történt belépésének időpontját.

Azon személyek, aki 2022. február 24-e előtt érkezett Magyarországra, korábban életvitelszerűen itt tartózkodott, dolgozott, nem jogosult menedékeskénti elismerésre.

A Magyar Helsinki Bizottság által készített tájékoztató a hazánk területére érkező menekültek informálódásának elősegítése érdekében összegyűjtötte a szükséges információkat. A tájékoztató értelmében: Az eljárás során azt szükséges bizonyítani, hogy a kérelmező a Tanácsi végrehajtási határozatban meghatározott személyi körbe tartozik. Ez általában útlevelel, személyi igazolvánnyal vagy más személyazonosításra alkalmas okmánnyal, házassági- és születési anyakönyvi kivonattal tehető meg. Amennyiben a kérelem benyújtásakor a kérelmező lakhatása nem biztosított, ezt a kitöltendő formanyomtatványon jelezheti. Ebben az esetben az OIF felveszi a kapcsolatot az illetékes szervekkel annak érdekében, hogy a kérelmező szállásáról gondoskodjanak. Ha a kérelmező rendelkezik szállással, ennek címét az adatlapon fel kell tüntetnie, és amennyiben szállása az eljárás alatt megváltozik, erről a hatóságot értesítenie kell. A menedékeskénti elismerésről a menekültügyi hatóság nem hoz külön határozatot, csupán ennek tényét rögzíti, és a döntést a menedékes okmány kézbesítésével közli. [86/2022 Korm. r. 5/A. § (3)]. Ugyanakkor tapasztalatunk alapján problémát jelent, hogy a hatóság néhány esetben nem értesíti azokat, akik menedékeskénti elismerés iránti kérelmét valamilyen okból (például mert február 24-e előtt érkeztek Magyarországra) elutasítja. Ők csak akkor tudják meg, hogy kérelmük sikertelen volt, ha személyesen keresik fel a hatóságot, hogy a kérelmük elbírálásáról érdeklődjenek. Az eljárás lefolytatására a hatóságnak 45 napja van [Met. 77. §(3)]. A szakhatósági eljárás (Isd. 2.2. pont) ideje 10 nap. Ha a szakhatóság állásfoglalását 10 napon belül nem közli az menekültügyi hatósággal, akkor a hozzájárulását megadottnak kell tekinteni. [86/2022. Korm. r. 4/A. § (2)-(3)] Az elismerő döntésnek tehát legkésőbb 55 napon belül meg kell születnie.²⁴⁸

---

²⁴⁸ <https://helsinki.hu/wp-content/uploads/2022/04/Tajekoztato-az-Ukrajnabol-menekulok-jogi-helyzeterol-ugyvedeknek.pdf> (letöltés dátuma: 2022.10.10.)

A menedékes a magyarországi tartózkodását igazoló okmányt kap. A menedékes részére a személyazonosságát, magyarországi tartózkodásának jogszerűségét, az ellátásokra és támogatásokra való jogosultságát igazoló, meghatározott formájú és adattartalmú, biometrikus adatokat tartalmazó tartózkodási engedélyokmány (plasztik kártya) kerül kiállításra. A menedékes státusz nem jogosít fel az Európai Unió területén történő utazásra, valamint az unió más tagállamában történő tartózkodásra.

A menedékes - ha magát nem tudja ellátni - jogosult lehet szállásra, ellátásra, orvosi segítségre, egyéb ellátásokra.

A menedékes könnyített feltételek mellett jogosult Magyarországon munkát vállalni, illetve részt vehet közfoglalkoztatásban.

A Magyar Helsinki Bizottság 2022. június 08-án közzétett tájékoztató dokumentumában a következő táblázatban foglalta össze a támogatásokra vonatkozó, jelenleg hatályos jogszabályi rendelkezéseket.

	Kérelmező	Menedékes
Befogadás anyagi feltételei (szállás, étkezés, higiénés ellátás)	Met. 22. §(1)(c); Met. vhr. 21.§ (1) a) és 101. § (A hatóság Met. vhr. 16.§ (4) - 19.§-ban meghatározott mérlegelésére a 86/2022 (III. 7.) Korm. r. 5. § (1) c)-d) pontja alapján nincs lehetőség)	Met. vhr. 41. § (2)
Egészségügyi ellátás	Met. vhr. 26.-28. §; 86/2022. (III. 7.) Korm. r. 6. §(2)(a)-(b): onkológiai szakellátás, egyéb krónikus betegellátás keretében vizsgálat és gyógykezelés 171/2022. (IV. 29.) Korm. r. - az ellátás igénybevételének gyakorlati módjáról	Met. vhr. 37/A. § (1) b), 44.§ (2); 86/2022. (III.7.) Korm. r. 6. § (2)(a)-(b), 171/2022. (IV. 29.) Korm. r.
Oktatás	Met. vhr. 29. §	Met. vhr. 37/A. § (1) (c), 45. § 106/2022. (III. 12.) Korm. r. 3.§ óvodai, bölcsődei ellátás
Ingyenes gyermekétkeztetés	106/2022. (III. 12.) Korm. r. 3/A. § kérelemre, fél évig	106/2022. (III. 12.) Korm. r. 3/A. § kérelemre, fél évig

Rendszeres létfenntartási támogatás	-	Met.vhr. 37/A. § (1)(e) és (4)(b); 106/2022. (III. 12.) Korm. r. 4. § (2)-(3); 2. § (2): a létfenntartási támogatás első folyósítását követő 45 napon belül köteles a számára felajánlott munkahelyet elfogadni. A támogatás a járási/kerületi hivatal előtti havi megjelenési kötelezettséghez van kötve. A jogosultság megszűnik munkavállalás vagy nyugdíj esetén.
Utazási kedvezmények	Met vhr. 24. §	Met.vhr. 37/A. § (2)(c), 48.§ Az OIF-nál kell kérni [48. § (2)].
Köztemetés költségeinek viselése	Met. vhr. 25. §	-
Okmányok fordításának megtérítése	86/2022. (III. 7.) Korm.r. 6. §(2)(c); Met.vhr. 49. § a menedékesként történő elismerést megelőzően keletkezett dokumentumok, különösen a születési és házassági anyakönyvi kivonat, az iskolai végzettséget, vagy szakképesítést igazoló okiratok	Met.vhr. 37/A. § (3)(b), 49.§
Munkavállalás	86/2022. (III. 7.) Korm. r. 6.§ (4) - A munkavállaláshoz nem szükséges külön engedély Közfoglalkoztatás: 86/2022. (III. 7.) Korm. r. 7. §	86/2022. (III. 7.) Korm. r. 6.§ (4) - A munkavállaláshoz nem szükséges külön engedély Közfoglalkoztatás: 86/2022. (III. 7.) Korm. r. 7. § 2011. évi CVI tv.

Ország végleges elhagyásának támogatása	-	Met.vhr. 37/A. §(3)(c)
Családegyesítés	-	Met. vhr. 105. § Ha a családtagot más tagállam részesítette ideiglenes védelemben, akkor kérhetik a családegyesítést

5.táblázat: Forrás: helsinki.hu²⁴⁹

A táblázatban rögzítettek alapján megállapíthatjuk, hogy a Magyarországra érkező ukrán menedékes személyek magyarországi tartózkodásuk alatt teljes körű támogatásban részesülnek.

Anyagi támogatás

A menedékesként elismerését kérőt, valamint a menedékest a menedékjogról szóló 2007. évi LXXX. törvény 19. § a) pontja értelmében – a befogadó állomáson vagy a számára kijelölt egyéb szálláshelyen tartózkodása alatt is –rendszeres létfenntartási támogatás illeti meg.

A rendszeres létfenntartási támogatás mértéke²⁵⁰:

- a) nagykorúak esetén a foglalkoztatást helyettesítő támogatás összegével egyezik meg, havi 22 800 forint
- b) kiskorúak esetében a külön törvényben meghatározott családi pótlék összegével egyezik meg, vagyis 13.700 forint.

A menedékes részére az elismerő határozatban előírt - a járási hivatal előtti - megjelenési kötelezettség teljesítését követően folyósítják a havi rendszeres létfenntartási támogatást.

Azon jogosult esetében, aki a felajánlott megfelelő munkahelyet nem fogadja el, a rendszeres létfenntartási támogatás folyósítását a menekültügyi hatóság megszünteti.

A menekültügyi hatóság a rendszeres létfenntartási támogatást nem folyósítja arra a hónapra, amely során a jogosult:

- a) közfoglalkoztatási jogviszony keretében történő foglalkoztatásban vagy magyarországi munkáltatóval munkavégzésre irányuló jogviszonyban jövedelmet szerez,
- b) a magyar nyugdíjrendszerből öregségi nyugdíjban részesül, vagy

²⁴⁹<https://helsinki.hu/wp-content/uploads/2022/04/Tajekoztato-az-Ukrajnabol-menekulok-jogi-helyzeterol-ugyvedeknek.pdf> (letöltés dátuma: 2022.09.25.)

²⁵⁰ A veszélyhelyzet ideje alatt szomszédos országban fennálló humanitárius katasztrófára tekintettel, az ideiglenes védelemre jogosultként elismert személyek foglalkoztatásával és juttatásaival kapcsolatos egyes szabályokról, valamint a menedékjogról szóló 2007. évi LXXX. törvény végrehajtásáról szóló 301/2007. (XI. 9.) Korm. rendelet módosításáról szóló 106/2022. (III. 12.) Korm. rendelet rögzíti

c) külföldről származó öregségi nyugdíjban részesül, és azt Magyarországon fel tudja venni.

2022. április 29-től rendszeres létfenntartási támogatás csak az elismert menedékesnek jár. Az erre irányuló kérelmet a szálláshelye szerinti illetékes járási hivatalnál lehet benyújtani. Az ezen időpont előtt szabályosan benyújtott támogatás iránti kérelmek az elismerésüket kérelmezők esetében is érvényesek.

Magyarország speciális helyzetben van, tekintettel arra, hogy szomszédos országa Ukrajnának. A háború megelőzően hozzávetőlegesen 120-150 ezer magyar élt Ukrajnában, a túlnyomó többségük Kárpátalján. ezen személyek közül sokak rendelkeznek magyar állampolgársággal is. Azon személyek, akik az Ukrajnában zajló háború miatt érkeznek Magyarországra de rendelkeznek magyar állampolgársággal, nem kaphatnak menedékjogot, így most ideiglenes védelmet sem.

A nyújtott támogatás azonban messze nemcsak anyagi jellegű. A kutatásom során azt tapasztaltam, hogy bármely migrációval foglalkozó vagy segítséget nyújtó szervezet weboldalán külön információs oldalak találhatóak az Ukrajnából menekülők számára sok esetben az anyanyelvükön. A teljesség igénye nélkül: Alapvető Jogok Biztosának Hivatala²⁵¹, Országos Idegenrendészeti Főigazgatóság²⁵², az ENSZ Menekültügyi Főbiztosa²⁵³, Ökumenikus Segélyszervezet²⁵⁴, Katolikus Karitás²⁵⁵, de találhatóunk adatot a Budapesti Közlekedési Központ oldalán²⁵⁶ is.

8.1.5.1 A Magyarország területére érkező ukrán állampolgárok számának alakulása

Tehtetttel arra, hogy az Ukrajnát ért invázió 2022-ben kezdődött, Országos Idegenrendészeti Főigazgatóság még nem tette közzé az éves összesítő statisztikákat így adatigényléssel éltem a pontos adatok megszerzése érdekében.

Forrás: OIF

Benyújtott menedékkérelmek száma	
Állampolgárság	2022.01.01-2022.08.31.
afgán	11
iráni	4

²⁵¹ <https://www.ajbh.hu/fontos-informaciok-az-ukrajnabol-menekulok-szamara> (letöltés dátuma: 2022.09.25.)

²⁵² http://oif.gov.hu/index.php?option=com_k2&view=item&layout=item&id=1751&Itemid=2123&lang=hu (letöltés dátuma: 2022.09.25.)

²⁵³ <https://www.unhcr.org/hu/> (letöltés dátuma: 2022.09.25.)

²⁵⁴ <https://segelyszervezet.hu/kampanyok/haboru-ukrajnaban/> (letöltés dátuma: 2022.09.25.)

²⁵⁵ <https://karitasz.hu/kapcsolat/orszagok-kozpont> (letöltés dátuma: 2022.09.25.)

²⁵⁶ <https://bkk.hu/utazasi-informaciok/kozsegi-kozlekedes/ukrajna/> (letöltés dátuma: 2022.09.25.)

orosz	3
ismeretlen	2
szír	2
ukrán	2
bangladesi	1
egyiptomi	1
kameruni	1
kínai	1
német	1
nigériai	1
pakisztáni	1
vietnámi	1
Összesen	32

6.táblázat: Forrás: OIF²⁵⁷

Az Országos Idegenrendészeti Főigazgatóság által megküldött adatok alapján 2022.01.01 és 2022.08.31. napja közötti időszakban ukrán állampolgár nem került menekültügyi-, illetve idegenrendészeti őrizetbe vételre.

A fent említett időszak alatt a menekültügyi döntések száma következőképpen alakultak:

Menekültkénti elismerések	
Állampolgárság	2022.01.01-2022.08.31.
iráni	4
afgán	1
bangladesi	1
ismeretlen	1
nigériai	1
Összesen	8

7.táblázat

Oltalmazottként elismerések	
Állampolgárság	2022.01.01-2022.08.31.
afgán	4

²⁵⁷ Az Országos Idegenrendészeti Főigazgatóság által 2022.09.21. napján kérelemre megküldött adatok alapján

szír	3
ismeretlen	2
kínai	1
Összesen	10

8.táblázat

Befogadókénti elismerések	
Állampolgárság	2022.01.01-2022.08.31.
-	0
Összesen	0

9.táblázat

A médiában megjelent hírek²⁵⁸ tanúsága szerint több millió ukrán menekült érkezett az Európai Unió És egy Magyarország területére. Azonban ezt a rendelkezésre álló adatok nem támasztják alá hiszen amint a fenti táblázatokból láthatjuk elenyésző számú az ukrán állampolgárok által indított nemzetközi védelem iránti kérelem Magyarországon.

A számokban tapasztalható torzulás hátterében állhat egyfelől az hogy az adatok nem mutatják a továbbutazás arányát (az ukrán menekülteknek lehetősége van megválasztani hogy az Európai Unió mely tagállamában kíván élni a kérelem benyújtásának lehetőségével), továbbá arra vonatkozóan sem rendelkezünk adatokkal, hogy a Magyarország területére érkező ukrán menekültek közül hányan rendelkeznek már egyéb tartózkodási okmánnyal, mely feljogosítja őket az Európai Unió területén való tartózkodásra (olyan kettős állampolgár ahol a másik állampolgárság valamelyik európai uniós tagállamé, tartózkodási engedély).

Az ENSZ Menekültügyi Főbiztosság által közzétett adatok²⁵⁹ értelmében 2022.09.26. napjáig bezárólag 29. 903 fő részére adtak ki – ideiglenes védelem keretében – menedékes státuszt.

A számadatok vizsgálatán túl feltételezhetjük, hogy a háború vége után a legtöbben szeretnének hazatérni azonban ennek körülményeit nagyban befolyásolja az egy bizonytalanabb háború elhúzódása.

²⁵⁸ Magyarország kormányának hivatalos weboldalán 2022. március 04. napján a következő címmel jelent meg tájékoztató bejegyzés az ukrainai háborús menekültek számával kapcsolatban: „Már több mint 140 ezer ukrainai háborús menekült érkezett Magyarországra - közölte a miniszterelnök belbiztonsági főtanácsadója az M1 aktuális csatorna péntek esti műsorában.” (letöltés dátuma: 2022.09.26.)

²⁵⁹ ENSZ Menekültügyi Főbiztos: <https://data.unhcr.org/en/documents/details/95767> (letöltés dátuma: 2022.09.26.)

8.2 BESZÉLHETÜNK-E KÜLÖNBSÉGTÉTELÉRŐL, ÉS HA IGEN, AKKOR MI ÁLLHAT A KÜLÖNBSÉG HÁTTERÉBEN?

A tanulmány során részletesen leírásra került, hogy a hazánk területére érkezett 2015-s és a 2022-s migrációs hullám résztvevői merőben eltérő hozzáállással szembesül a hatóságok és azt is kijelenthetjük, hogy a magyar állampolgárok részéről.

Álláspontom szerint az ennek hátterében meghúzódó akkor egy sokrétű jelenségből erednek, elemzése során több tényezőt szükséges kiemelni.

2015-ben hozzávetőlegesen 1,5 millió ember érkezett a migrációs hullámban, merőben eltérő körülmények között, mint jelenleg az ukrán menekültek.

De mik is ezek az eltérő körülmények?

Az ukránokat ért támadás során a polgárok azt tapasztalták, hogy Európa megnyitotta a kapuit az ukrán menekültek előtt, mint az első biztonságos terület, ebből is fakadhat, hogy alapvetően nyitottan állt a társadalom az érkezőkhöz. A tudósítások során olyan képsorokat láthatunk, amelyekhez hasonlót a világháború óta nem nagyon láttunk Európában. Azt is fontos kiemelni, hogy egy nem távoli háborúról van szó, nem egy szubszaharai konfliktus.

Az orosz invázió követően a határainkon megjelenő ukrán tömeget kijelenthetjük, hogy tárt karokkal várták, azonban az is prognosztizálható, hogy ez a lelkesedés idővel csökkenni fog.

Már 2015-ben is felmerült a kérdés, hogy a bevándorlóknak mekkora fogadó teret tud biztosítani az Európai Unió, illetve az egyes tagországok, hiszen a szociális ágazatot megterheli az adott tagország költségvetését rendkívüli módon megterheli a tömeges migráció.

Most, hogy a közvetlen közelünkben dúl fegyveres konfliktus, ha fel is merül a kérdés, valahogy egyértelmű a válasz, ezeknek az embereknek segítenünk kell, most sokkal szélesebb a társadalmi összefogás.

A 2015-ben az Európai Unió területére érkező, túlnyomó többségben szír és afgán migránsokkal kapcsolatban hatalmas volt a társadalmi ellenállás. Az emberekben félelem alakult ki, ezzel minimálisra csökkentve a jövőbeni integráció lehetőségét.

A fent leírtakkal szemben teljesen más képet mutat az Ukrajna megszállása miatt elmenekült személyek magyarországi fogadtatása. Az állampolgárok és az Európai Unió tagállamai is befogadó attitűdöt mutatnak az ukrán menekültekkel kapcsolatban, hiszen az a félelem itt nem merül fel, ami egy másik kontinensről érkező, más kultúrájú és más vallású, adott esetben más bőrszínű személy esetén felmerül. Azt azonban szükséges hozzátenni és egyben felkészülni is arra, hogy a jövőben az Európai Unió területén maradó ukrán menekültek integrációja is nehezkesebben fog alakulni, mint azt első ránézésre gondolnánk.

A felmerülő nehézségekkel az idő múlásával kezdek szembesülni a fogadó tagállamok. az első egy-két hónapban az elhelyezés az élelmezés és az egészségügyi ellátás jelentett kihívást, azonban ahogy egyértelművé vált a háború elhúzódása a menekültek elkezdtek hosszabb távú megoldásokban gondolkozni, ennek részeként például iskolába írták kiskorú gyermeküket.

Az iskolai rendszerbe lépés során az első legnagyobb akadályt a nyelvismeret hiánya jelentette és jelenti most is, melyet jelenleg átmeneti megoldásokkal próbálnak áthidalni. Nehezítő körülmény lehet az eltérő iskolai rendszer továbbá a gyermekek felkészültsége is, teljesen más tanmenet mentén haladtak.

A másik terület, ahol kihívások merültek fel, az az egészségügy. Ukrajnában teljesen más védőoltást rendszer van, mint Magyarországon. De kérdésként merül fel, hogy tudnak hozzáférni az egészségügyi ellátásokhoz, valamint milyen ellátásokhoz férhetnek hozzá és ha már ezen kérdéskörök túljutottak, itt is felmerül a kommunikációs akadály, miként tudják megérteni orvos és betege egymást. Gellérné Lukács Éva tanulmányában a következő képen foglalta össze az Ukrajnai menekültek egészségügyi ellátását Magyarországon: „Az ukrán és az ukrán–magyar kettős állampolgárok hozzáférése a magyar közfinanszírozott egészségügyi ellátórendszerhez rendezett. Jogosultságaik két pilléren nyugszanak. Egyrészt sürgősségi típusú ellátásokra tarthatnak igényt a feltétlenül szükséges mértékig, az 1968. évi 16. törvényrendelettel kihirdetett Magyar–szovjet szociálpolitikai egyezmény és az azt végrehajtó 7/1964. (VIII. 30.) MüM rendelet alapján. Ez egy régóta fennálló jogosultság, amely most, a háborús krízisben, különös jelentőséget nyert. Mivel ez egy régóta létező hozzáférési útvonal, a magyar egészségügyi szolgáltatók ismerik, abban az ellátások nyújtását megfelelően nyilvántartják, a NEAK pedig rutinszerűen gyakorolja a finanszírozással és az ellenőrzéssel kapcsolatos feladatait. Ezen ellátások nyújtása bevett gyakorlat, létezik hozzá megfelelő térítési kategória, ezért nem jelent újdonságot a szolgáltatóknak, és ez vitathatatlan előny ebben a helyzetben. Az egyezmény ugyanakkor nem ad teljes körű hozzáférést az ukrán állampolgároknak a magyar közfinanszírozott egészségügyi ellátórendszerhez: a 7/1964. (VIII. 30.) MüM rendelet 3. cikk (4) bekezdése a nem sürgősségi típusú ellátások igénybevétele esetén a hozzáférést csak a költségek teljes összegének megtérítése ellenében biztosítja.”²⁶⁰

A munkaerőpiac területén történő integráció okozza talán a legkisebb kihívást, de itt is vannak megoldásra váró problémák. Az elhúzódó tartózkodás okán indokoltá vált a

---

²⁶⁰ Gellérné Lukács Éva* Az Ukrajnából menekülők egészségügyi ellátása Magyarországon – Pillanatkép 2022 márciusában, In: JÓ KORMÁNYZÁS ÉS BÜNTETŐJOG Ünnepi tanulmányok Kis Norbert egyetemi tanár 50. születésnapjára, szerk: Koltay András és Gellér Balázs, Budapest, 2022., 198. o

munkavállalás. első ránézésre az integráció ezen részének is akadálymentesen kellett volna történnie azonban szükséges azt megjegyezni, hogy a Magyarország területén tartózkodó és ez igaz az Európai Unió egyéb tagállamaiban tartózkodó ukrán állampolgárookra, akik még a háború előtt munkavállalás céljából érkeztek, túlnyomó többségük férfi és általában az építőiparban helyezkedtek el. Az így kialakult csoportok elő tudják segíteni az integrációt tekintettel arra, hogy közös nyelvet beszélnek.

Azonban a háború következtében a menekülthullámmal érkezők 80 százaléka nő és gyermek. A férfiak Ukrajnában maradtak, hadkötelességüket teljesítve, részt vállalva a háborúban. A nők nagy része kisgyermekes édesanya, ezzel is nehezítve a munkaerőpiacon történő elhelyezkedést. Tehát kijelenthetjük, hogy az ukrán állampolgárok integrációja az Európai Unió területén mégsem lesz olyan zökkenőmentes és egyszerű, mint gondoltuk volna.

A 2015-ben érkezők alapvető szándéka általában az volt, hogy Németországba, Svédországba, illetve Franciaországba szeretnének eljutni, tehát alapvetően különbözik a most érkező ukrán menekültektől, akik hozzávetőlegesen egyharmada Lengyelország felé vette az irányt, tekintettel arra, hogy már itt körülbelül nyolcszázezer és kétmillió fő közötti ukrán vagy ukrán gyökerű diaszpóra alakult ki. Ezzel is elősegítve az elhelyezkedést és nem mellesleg megkönnyítve a fogadó állam helyzetét is.

Ehhez hasonló a helyzet Csehország tekintetében is, ahová a menekültek 11 %-a érkezik, ezzel a 3. célpontnak számít.

Németországba az ukrán menekültek 18 %-a érkezett, ennek háttérében az áll, hogy Németország közvetlen légi hidat hozott létre Moldovából a bevándorlók megsegítése érdekében. Továbbá a német állam segítséget nyújt a menekültek elhelyezkedésben, a gyermek támogatási rendszerben, valamint az ukránok Németországban jogosultak a németeknek is kijáró munkanélküli segélyre. Az a személy, aki a tartózkodási törvény²⁶¹ 24. §-a szerinti tartózkodási engedélyt kap, és nem rendelkezik saját bevétellel, az állam anyagi támogatásban részesíti. Ez magában foglalja a szállásra, az ételre és ruházatra való pénzt. Kap egy kis zsebpénzt is. Ennek mértéke havi maximum 367 eurót egy egyedülálló felnőtt számára, a kiskorúak pedig max. 326 eurót kapnak.

Ez még akkor is érvényes, ha jelenleg nem rendelkezik tartózkodási engedéllyel (Aufenthaltserlaubnis) és még nincs regisztrálva. Ha állami segítségre van szüksége (szállás, étkezés, orvosi ellátás), azonnal jogosult rá.

---

²⁶¹ a külföldieknek a Németországi Szövetségi Köztársaságban való tartózkodásáról, keresőtevékenységéről és beilleszkedéséről szóló törvény, a továbbiakban: Aufenthaltsgesetz

Németország ezen intézkedésekkel igyekezett egyrészt odavonzani az embereket, másrészt elősegíteni a beilleszkedést.

Az integráció tekintetében a fogadó államok kisebb kihívásra számítanak az ukrán menekültek kapcsolatban, mint például a Szíriából érkező személyek esetében. azonban azt is szükséges és megemlíteni, hogy ez a típusú előnyben részesítése az ukrán állampolgárok tekintetében a jövőben konfliktus forrásává is válhat, tekintettel arra, hogy a korábban érkező migránsok célja is a munkaerőpiacon történő elhelyezkedés volt a jobb élet reményében, azonban így háttérbe szorulnak.

A háború kitörése óta sajnálatos módon több országban is előfordult támadás ukrán menekültek elleni támadás. Németországban egy egykori szállodát gyújtottak fel, míg Franciaországban Párizs egy külvárosában afrikai frissen érkezett migránsok tiltakoztak és betörték egy menekülttáborba, ahol ukránokat szállásoltak el.

A leírtak alapján megállapíthatjuk, hogy van különbség tétel és az ennek háttérében meghúzódó okokat a különböző pontokban tudjuk rögzíteni:

- A 2015-ös migrációs hullám során kijelenthetjük, hogy általánossá vált az a nézet, hogy a muszlim menekültek kultúrája nehezen, vagy egyáltalán nem összeegyeztethető az európaival, ezen félelem mellé még megjelent az a szintén általánossá vált gondolat, hogy iszlám radikálisok és terroristák lehetnek közöttük. A fogadó állampolgárainak ezen attitűdje nem könnyítette meg a bevándorlók befogadását.
- A 2015-s események során szintén nagy hangsúlyt kapott a hazánk területére érkezők férfi-női aránya. A férfiak jóval magasabb számban érkeztek. A férfiak aránya 79,2%, a nők aránya mindössze 20,7% volt. A menedékkérők jellemzően fiatalok, az átlagéletkor a mintában 23,8 év. A férfiak valamivel idősebbek, átlagosan 24,2 évesek, a nők 22,5 évesek.²⁶² Ez az eltolódó arány is fokozta a félelem érzetét a fogadó állam állampolgáraiban, annak ellenére, hogy magában hordozta az olcsó munkaerő ígérését is. Mint azt korábban ismertettem, teljesen más a helyzet az ukrán menekültek férfi nő arányát tekintve. Az ukrán menekültek jórésze nő, kisgyerek, vagy 60 feletti férfi. Ezért is fordulhat elő, hogy kisebb a félelem érzet az állampolgárok részéről és több együttérzést.

---

²⁶² Papp Z. Attila – Kovács András – Morauszki András: Menedékkérők Magyarországon 2015-ben MTA Társadalomtudományi Kutatóközpont: https://mta.hu/data/cikkek/106/1060/cikk-106072/_pappz.pdf

- Az előzőpontban leírtakból fakadóan, azaz, hogy a férfiak Ukrajnában maradtak és védik a hazájukat, míg a nők menekültek el a háború elől, szimpátiát vált ki Európa polgáraiból.
- További okként említhetjük, hogy az ukrán menekültek alapvető szándéka a háború végeztével a hazatérés, ami a 2015-s migrációs hullám során érkezett menekültekre abszolút nem volt jellemző. Ez a tényező is megkönnyíti az ukrán menekültek befogadását. Az ukrán menekültek hazatérési szándéka a háború előrehaladtával sem csökken ezt támasztja alá, hogy bár a háború továbbra is folytatódik egy többen térnek vissza hazájukba. Azt azonban szükséges hozzátenni, hogy erre azért van lehetőségük mert semmilyen típusú be-, illetve kiutazási korlátozás nem akadályozza őket. Abban az esetben, ha ismételten veszélybe kerülnének mindenféle akadály nélkül visszatérhetnek az Európai Unió területére. A háború alakulásától függően egyfajta ingázó migráció alakulhat ki.
- Különbözőség háttérében állhat az a tény is, hogy a földrajzi közelségre tekintettel sokkal nagyobb az együttérzés tekintettel arra, hogy az ukrán állampolgárokból könnyebben láthatjuk meg saját magunkat az ő harcukat a miénknek is érezzük. Ezt az együttérzést az is fokozza, hogy saját bőrünkön is érezzük bár jóval kisebb mértékben, mint az ukránok, de érezzük a háború negatív hatásait. Ugyanez az együttérzés nem volt jelen a szír menekültek érkezésekor, hiszen a földrajzi távolság miatt nem alakult ki ez az érintettségi faktor.

8.2.1 MAGYARORSZÁG ÁLLÁSPONTJA

A magyar kormányzat álláspontját Kovács Zoltán, Nemzetközi kommunikációért felelős államtitkár, nemzetközi kormányzóvivő a Scoop hírportálon angol nyelven megjelent „Fontos különbség az ukrán menekültek és az illegális bevándorlók között” című cikkben a következőként foglalta össze:

„A migráció hívei és a liberális szakértői csoportok egy új történetet hajtanak, amely a szomszédunkban zajló háború elől menekülő ukrán menekülteket a déli határainkat rutinszerűen ostromló illegális migránsok erőszakos, kődobáló tömegéhez hasonlítja.

Míg a "megkülönböztetés" kifejezés a legtöbb esetben a hasonló vagy azonos jelenségek eltérő kezelését jelenti, valójában a definíciónak van egy második rétege is, amelyet gyakran figyelmen kívül hagynak. Ez a jelentősen eltérő dolgok hasonló módon történő kezelése.

Az Euro-Med Human Rights Monitor ugyanezt a hibát követi el, amikor a "Hungary's Pushbacks Of Non-Ukrainian Asylum Seekers Akinek a migrációs apartheid" című cikkében felszólítja a magyar kormányt, hogy ugyanúgy fogadjon be a déli határainkon érkező migránsokat, mint ahogy mi fogadtunk be most 700 ezer, az ukrajnai háború elől menekülő menekültet.

Orbán Viktor miniszterelnök és kormányai 2015 óta, a migrációs válság kezdete óta olyan migrációs politikát folytatnak, amely minden nemzetközi szabályozást és normát tiszteletben tart, hiszen mindenki, akinek menedékkérelmét a magyar hatóságok pozitívan bírálják el, menekültstátuszt kaphat Magyarországon. Az eljárás egyszerű: A menedékkérelmet a szomszédos országokban lévő magyar nagykövetségeken keresztül lehet benyújtani. Ha a menedékjogot megadják, a menekültek beléphetnek Magyarországra.

Van azonban egy fontos részlet a menedékjogi döntésnél. A legtöbb nemzetközileg elfogadott jogforrás szerint a menedékkérőknek az első biztonságos országban kell menedékjogot kérniük, ahová eljutnak. Magyarország teljes mértékben betartja ezt az elvet. Így például, ha egy bangladesi állampolgár megjelenik Magyarország szárazföldi határán, akkor felmerül egy bizonyos fokú alapos gyanú.

Minden józan gondolkodású ember egyetért azzal, hogy a Magyarország és Szerbia határán a távoli Közel-Keletről érkező, túlnyomórészt afgán és szíriai fiatal férfiak nagy csoportjának helyzete jelentősen különbözik a szomszédos Ukrajnában veszély elől menekülő nők és gyermekek helyzetétől. Számukra Magyarország az első biztonságos ország, ahová eljutnak, és erkölcsi kötelességünk, hogy ennek megfelelően bánjunk velük.

Magyarország migrációs és menekültpolitikája tehát nem "a migrációs apartheiddel rokon". Ez egy olyan rendszer, amely teljes mértékben tiszteletben tartja a nemzetközi migrációs szabályokat, és ami a legfontosabb, a józan észben gyökerezik.²⁶³

A fent idézett szövegből kiderül, hogy a menedékkérőknek az első biztonságos országban szükséges benyújtaniuk a menedékjog iránti kérelmüket.

Az Ukrajna területéről érkező menekültekre vonatkozóan Magyarország kormányának kommunikáció értelmében, aki átlépi a határt annak segítenek ideiglenesen vagy állandóan attól függően, hogy az adott család mit mond. A háború kezdete során a legtöbb család ezen kérdésre azt mondta, hogy ahogy vége a háborúnak, úgy szeretnének hazatérni, azonban erre a háború elhúzódásával, egyre kisebb az esélyük.

---

²⁶³ A teljes cikk angol nyelven: https://www.scoop.co.nz/stories/WO2205/S00295/the-important-difference-between-ukrainian-refugees-and-illegal-migrants.htm?fbclid=IwAR30dyIhxj3i_ZEB6dySy0oK9nar2Sa2-8Xi6i5LLSNs711HkVAMHKOzow (letöltés: 2022.09.28.)

Orbán Viktor miniszterelnök 2022.03.28. napján adott interjúja során a következőket mondta: „A bajbajutottakon mindig segíteni kell. Segítünk is. Erőnkön felül segítünk. Az egész európai segítségnyújtást, ha áttekintem, népszerűségi arányosan mi fogadjuk be a legtöbb menekültet, mi látjuk el a legtöbb embert. A magyar népesség több mint 5 %-át láttuk már.”

8.2.2 KIBOCSÁTÓ ORSZÁG HOZZÁÁLLÁSA A MIGRÁCIÓHOZ

Paul Collier brit közgazdász „Exodus – How migration is changing our world” című könyvében azt a kérdést boncolgatja hogy a migráció önmagában pozitív vagy negatív. Collier szerint a migráció önmagában nem minősíthető (pozitívnek). A migráció értékelésénél azt szükséges górcső alá venni, hogy a folyamat társadalmi költségei hogyan viszonyulnak az általa elérhető haszonhoz, és ezt lehet a kibocsátó és a fogadó országokra is vetíteni. A szerző szerint kulcsfontosságú, hogy mennyien érkeznek és távoznak: a tömeges migráció Collier szerint kifejezetten káros a kibocsátó és fogadó országoknak egyaránt, továbbá kifejti, hogy a migránsok a legnagyobb nyertesei és egyben legnagyobb vesztesei a migrációnak.²⁶⁴

A jellemzően pesszimista nézőpont és az agyszívás miatti aggodalmakat követően a migránsokat kibocsátó országok kormányai megújult reményekkel tekintenek a migrációra és mint potenciális probléma megoldásként kezelik. Tekintettel arra, hogy a fellendült hazautalások hatékonyabb eszközei a jövedelem újraelosztásának, a szegénység mérséklésének és a gazdasági növekedésnek, mint a nagy hivatalos fejlesztési programok vagy a fejlesztési segélyek²⁶⁵

A migrációt kibocsátó országok ezen típusú hozzáállása nem könnyíti meg az Európai Unió helyzetét a migráció kérdésének kezelésében annak ellenére, hogy jelenleg is vannak érvényes megállapodások a migránsok visszatartására vonatkozóan. Ennek eleget is tesznek az államok tekintettel arra, hogy gazdasági érdekük fűződik hozzá. Azonban azt látjuk, hogy általánosságban főként Fekete Afrikában a migrációra megoldásként tekintenek.

Megoldás egyrészt, mert eltávozik az országból a politikailag potenciálisan fenyegetést jelentő fiatal férfi réteg, valamint a kibocsátó országokban a munkaerő felesleg is csökken, ezzel egyidejűleg a bérek is emelkedő tendenciát tudnak mutatni.

---

²⁶⁴ Paul Collier: Exodus- How Migration is Changing Our World, Oxford University Press, 2013.

²⁶⁵ Hein de Haas: Migration and development: a theoretical perspective. International Migration Review. Vol. 44 No. 1, 1-38 című angol nyelvű folyóiratcikk fordítása: <https://heindehaas.files.wordpress.com/2016/03/de-haas-2010-imr-migration-and-development-a-theoretical-perspective-2011-hungarian-translatoin.pdf>

Megoldás továbbá a tekintetben is, hogy az Európába utazók a korábban ismertettek megfelelően komoly összegeket utalnak haza.

A kibocsátó országok migrációhoz való hozzáállását azért is fontos vizsgálni, mivel az előrejelzések értelmében újabb tömeges migrációra számíthat az Európai Unió.

Ennek hátterében elsősorban a továbbra is folytatódó ukrán háború, mely nemcsak Ukrajnát érinti, hanem Európát, továbbá kihatással van az afrikai kontinensre is. Ukrajna a világ egyik legnagyobb gabona, kukorica, étolaj termelője. ez a termelés azonban a háborúból kifolyólag teljes mértékig leállt.

Az ukrán gabona kiesésével több tízmillió fejlődő országbeli ember esetében növekedett meg az éhínség kockázata. Az ellátási zavarok hát elsősorban nem a szükséges meg és még hiányából adódik, hanem a készletekhez való hozzáférésben mutatkozó akadályok miatt, valamint a megfizethetőségből.

Az Ukrajnából és az Oroszországból származó búzaimportra leginkább rászoruló országok közé tartozik a több mint százmillió lakosú Egyiptom, a világ legnagyobb búzaimportőre, amely 6,6 millió tonnára vár, Törökország és Banglades négy millió tonnát rendelt, Irán pedig, ahol tavasszal az áremelkedések miatt tüntetések voltak, 1,7 millió tonnát. Libanonban, Tunéziában, Jemenben, Líbiában és Pakisztánban is aggasztó a helyzet, csupán néhány hétre elegendő tartalékkal rendelkeznek. A migrációs tranzitútvonalnak és kibocsátóországnak is számító Közel-Kelet és Észak-Afrika államai tehát nagyban függenek a fekete-tengeri régióból származó búzától. Az ellátás akadályoztatása a humanitárius műveleteket is veszélyezteti, hiszen a Világélelmezési program elsősorban szintén az orosz és az ukrán exportra támaszkodott.

Az ukrajnai konfliktus a gabonakínálat és -kereslet globális egyensúlyára gyakorolt közvetlen hatásain túlmenően a mezőgazdasági termelési költségek emelkedésének spirálját is elindította. A háború hatása a műtrágyaköltségekre is jelentős, s ez a következő vetési szezonban már okozhat termelési problémákat, ha a gazdák nem engedhetik meg maguknak az emelt áron történő beszerzést vagy nem jutnak hozzá elegendő műtrágyához.

Az alacsony jövedelmű országok hatvan százalékát fenyegeti az adósságválság magas kockázata, szemben a 2015-ös harminc százalékkal, s ezek egy része már most a fizetéképtelenség küszöbén áll. Az ENSZ globális válságkezelő munkacsoportjának értékelése szerint mintegy 1,7 milliárd ember szenvedhet nagymértékben az élelmiszer-biztonság, az energiaárak és az adósságterhek radikális emelkedése miatt. A hatások azonban sokkal súlyosabbak lesznek a világ azon országaiban, ahol az élelmiszerek a fogyasztói kiadások több mint negyven százalékát teszik ki, például Pakisztánban, Guatemalában, Kenyában és Nigériában, hogy csak néhányat említsünk. Az éghajlati változásoknak leginkább kitett országok

gyakran a legkevésbé fejlettek, amint azt jelenleg az Etiópiában, Kenyában és Szomáliában tapasztalható rekordméretű aszály mutatja, míg Madagaszkáron, Malawiban és Mozambikban egyre erősebb trópusi ciklonok pusztítanak.

Az ukrajnai háború az energia- és élelmiszerárakra gyakorolt kettős hatása révén hozzájárul az infláció felgyorsulásához. A gabonafélék árának emelkedése hosszabb idő alatt jut el a kiskereskedelembe, mint az energiaárak emelkedése, ám azoknak az országoknak, amelyek az orosz vagy az ukrán élelmiszerimportra támaszkodtak, most hirtelen át kell térniük arra, hogy például Kanadából vagy Ausztráliából szerezzenek be élelmiszer-alapanyagokat, ami nemcsak újratervezést tesz szükségessé, hanem hatalmas költségnövekedést is jelent. A mezőgazdasági termékek esetében az Oroszország elleni gazdasági szankciók visszahatása a fejlett országokat korlátozott mértékben, míg a legkevésbé fejlett importáló országokat erősen érinti. Tovább élezi a globális egyenlőtlenségeket, hogy azokat az országokat, ahol az élelmiszerek a fogyasztói kiadások kevesebb mint tíz százalékát teszik ki, mint például az Egyesült Államok, Ausztrália és az Egyesült Királyság, az élelmiszerárak emelkedése mérsékelten érinti majd. Ugyanakkor minden országban a lakosság legszegényebb rétegét érinti legerősebben a máris érzékelhető válság.

A FAO arra figyelmeztet, hogy 2015 óta lassan, de folyamatosan nő az éhezés a világon, ami ellentétben áll a korábbi évtizedekben elért fejlődéssel. Ha felidézzük, hogy a Közel-Keletet és Észak-Afrikát lángba borító 2011-es arab tavaszt számos gazdasági és klimatikus válság előzte meg, a biztonsági helyzet stabilizációját követően a migrációs hullámok elsődleges ösztönzője gazdasági jellegű volt, egyértelművé válik, hogy a jelenlegi helyzet beláthatatlan következményekkel járhat.²⁶⁶

---

²⁶⁶ <https://magyarnemzet.hu/velemen/2022/06/katasztrofa-elott-a-vilag> (letöltés dátuma: 2022.10.31.)

IX. MEGOLDÁSI JAVASLAT

A jelenlegi helyzettel azt látjuk hogy egy inkább multipoláris válik a világtrend az Egyesült Államoknak kifejezetten korlátozott a befolyása a közel keleti térségre aki számára ezt valóban tétellel bír akár az energiabiztonság szempontjából illetve a migráció szempontjából azok az európai országok az Európai Unió az Európai Uniónak ugyanakkor megint csak korlátozott a befolyása erre a térségre azt látjuk hogy a Közel-Keleten gyakorlatilag számos bozóttal lángol fel időről időre a nagyhatalmak a regionális hatalmak abban érdekeltek hogy ne égjenek le teljes országok hogy kezeljék valamelyest a tüzet átfogó megoldással nincs senkinek receptje pláne nincs erőforrása tehát egy egy állandósult válság állapot látszik kibontakozni számos közel keleti országban amely fenn fog maradni ez az állapot és ezt a nagyhatalmak nem is akarják megszüntetni nincs erejük hozzá nincs erejük elsősorban nincs gazdasági lehetőségünk arra hogy itt hosszú távon kezeljék ezeket a problémákat azt látjuk hogy a közel keleti országok is éppen ezért diverzifikálják a kapcsolataikat nő Oroszország befolyása nő kínálnak a befolyása Európa és az Egyesült államoké vagy stagnál vagy csökken de ez nem jelenti azt hogy az Egyesült Államokból ki fogja Kína szorítani a térségből mert Kína számára is távol van ez a térség azt látjuk hogy bonyolultnak a külkapcsolatok

HUMANITÁRIUS VÍZUM

„A Parlament a humanitárius célú vízumok kiadását a migrációs válság és a Földközi-tengeren történő elfogadhatatlan halálesetek miatt indította el. Kifejtette véleményét többek között a Földközi-tenger helyzetéről szóló 2016. április 12-i állásfoglalásában, továbbá a migrációval kapcsolatos holisztikus uniós megközelítés szükségességéről. A humanitárius célú vízumokat már megvitatták az EU-ban, de konkrét eredmény nélkül. Jelenleg számos célzott nemzeti program létezik, azonban nincs jogi keret az uniós jogban.”²⁶⁷

A Tanács 2014 áprilisa és 2016 áprilisa között megvitatta a javaslatot. 2016. április 12-én a Tanács elnöksége felkérte az Állandó Képviselők Bizottságát (Coreper), hogy bízta meg az elnökséget az EP-vel folytatott informális háromoldalú egyeztetések megkezdésével.

Az Európai Parlament 2016. április 12-i, a földközi-tengeri helyzetről szóló állásfoglalásában hangsúlyozta, hogy a humanitárius vízumok a nemzetközi védelemre szoruló személyek számára biztosítják a harmadik országba való bejutás lehetőségét, és lehetőséget biztosít arra,

---

²⁶⁷ https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/LIBE-PR-630712_HU.pdf

hogy menedékjog iránti kérelmet nyújthassanak be. Erre tekintettel felszólította a tagállamokat, hogy minden létező lehetőséget használjanak ki a humanitárius vízumok biztosítására. Az Európai Parlament álláspontja szerint a nemzetközi védelmet kereső személyeknek lehetőséget kell biztosítani arra, hogy közvetlenül bármely tagállam konzulátusán vagy nagykövetségén európai humanitárius vízumot igényelhessenek, és hogy a humanitárius vízum megadása után, az elbírálást követően a jogosult beléphessen a vízumot kiállító tagállam területére, kizárólag azzal a céllal, hogy ott nemzetközi védelem iránti kérelmet nyújtson be.

A fent említettekre tekintettel az uniós vízumkódexet módosítani szükséges a humanitárius vízumokra vonatkozó konkrétabb rendelkezésekkel. Az állásfoglalásban foglaltakra tekintettel a LIBE-bizottság 2016. április 25-i jelentése módosítja a Vízumkódex átdolgozására irányuló bizottsági javaslatot azzal, hogy a nemzetközi védelmet kérő személyek közvetlenül bármely tagállam konzulátusán vagy nagykövetségén kérhetnek európai humanitárius vízumot. Az elbírálást követően megadott humanitárius vízum lehetővé teszi a jogosult számára, hogy a vízumot kiadó tagállam területére kizárólag abból a célból lépjen be, hogy az adott tagállamban a minősítési irányelvben meghatározott nemzetközi védelem iránti kérelmet nyújtson be.

2016 júniusa és szeptembere között a Tanács megvizsgálta a LIBE-bizottság humanitárius vízumokkal kapcsolatos módosításait. Ezt követően további pontosításokat kért az EP-től, és a Bizottsággal együtt azzal érvelt, hogy a Vízumkódex célja nem a migráció kezelése, és a kérdést az uniós letelepítési keretrendszerben kell megvizsgálni. A Tanács 2016 novemberében és 2017 októberében további megbeszéléseket folytatott a kérdésről.

Mindeközben a médiában nagy visszhangot kapott egy szír család esete, melyet „humanitárius vízum-per” néven említettek. A pert egy házaspár és három kiskorú gyermekük indította. A család tagjai szír állampolgárok, Aleppóban élnek, és állításuk szerint ortodox keresztény vallásúak. 2016. október 12-én vízumkérelmeket nyújtottak be Belgium bejrúti (Libanon) konzulátusán, 2016. október 13-án pedig visszatértek Szíriába. A vízum kérelem célja az volt, hogy lehetővé tegye a család számára az ostromlott Aleppó városának elhagyását, annak érdekében, hogy menedékjog iránti kérelmet nyújthassanak be Belgiumban. A család vízumkérelmének indokai között szerepel, hogy a család egyik tagját elrabolta, megverte és megkínozta egy terrorista csoport, mielőtt végül váltságdíj ellenében szabadon bocsátották. Az eljárás során a család kifejezetten hangsúlyozta, hogy a biztonsági helyzet romlik Szíriában és különösen Aleppóban, valamint hogy ortodox keresztényként fennáll a kockázata, hogy hitük miatt üldöztetésben lesz részük. Továbbá indok, – nem elhanyagolható körülmény – hogy a családnak nincs lehetősége arra, hogy menekültként nyilvántartásba vetessék magukat a

szomszédos országokban, figyelemmel többek között arra, hogy időközben lezárták a Libanon és Szíria közötti határt.

E kérelmeket az Office des étrangers 2016. október 18-i határozataival (a továbbiakban: vitatott határozatok) a vízumkódex 32. cikke (1) bekezdésének b) pontja alapján elutasította.

A szír család fellebbezést nyújtott be az elutasító döntés ellen. A család álláspontja hogy az Európai Unió Alapjogi Chartája és az az emberi jogok és alapvető szabadságok védelméről szóló európai egyezmény pozitív kötelezettséget határoz meg a tagállamok számára a menedéjog biztosítására. Álláspontjuk szerint a nemzetközi védelem megadása az egyetlen lehetőség arra, hogy elkerülhető legyen a kínzás és az embertelen vagy megalázó bánásmód vagy büntetés tilalma megsértésének kockázata. E körülményekre tekintettel az említett belga bíróság úgy döntött, hogy előzetes döntéshozatal iránti kérelemmel fordul a bírósághoz.

Az Európai Unió Bírósága (továbbiakban: EUB) felmerült bizonytalan jogi helyzet mihamarabbi megszüntetése érdekében sürgősségi előzetes döntéshozatali eljárás keretében tárgyalta és néhány hét leforgása alatt le is zárta az eljárást és a következő válaszokat nyújtotta:

- 1) A Közösségi Vízumkódex létrehozásáról szóló, 2009. július 13-i 810/2009/EK parlamenti és tanácsi rendelet 25. cikke (1) bekezdésének a) pontját úgy kell értelmezni, hogy az e rendelkezés szövegében szereplő »nemzetközi kötelezettségei« kifejezés nem érinti az Európai Unió Alapjogi Chartáját. A tagállamoknak tiszteletben kell tartaniuk az Alapjogi Charta rendelkezéseit, amikor a 810/2009 rendelet 25. cikke (1) bekezdésének a) pontja alapján megvizsgálják egy olyan vízumkérelmet, amelynek alátámasztása érdekében humanitárius okokra hivatkoznak, valamint amikor az ilyen kérelemmel kapcsolatos határozatot hoznak.
- 2) A 810/2009 25. cikke (1) bekezdésének a) pontját úgy kell értelmezni, hogy az a tagállam, amelytől egy harmadik országbeli állampolgár humanitárius okok fennállására hivatkozva korlátozott területi érvényességű vízum kiadását kéri, köteles kiadni az ilyen vízumot, ha az alapügy körülményeire figyelemmel komoly és bizonyítékokkal alátámasztott okok alapján feltételezhető, hogy e dokumentum kiadásának elutasítása azzal a közvetlen következménnyel jár, hogy e harmadik országbeli állampolgárt az Alapjogi Charta 4. cikke által tiltott bánásmódoknak teszik ki, azáltal hogy megfosztják annak jogszerű útjától, hogy e tagállamban gyakorolja a nemzetközi védelem kéréséhez való jogát. Az ilyen harmadik országbeli állampolgár megkeresett tagállammal fennálló családi vagy egyéb kapcsolatainak hiánya nincs hatással e válaszra.”

Az EUB 2017 márciusában hozott döntése értelmében a tagállamok az uniós jog értelmében nem kötelesek humanitárius vízumot kiállítani azon személyek részére, akiknek az a szándéka, hogy, akik azzal a szándékkal kívánnak a tagország területére belépni, hogy ott menedékjog iránti kérelmet nyújtsanak be, de nemzeti jogaik alapján ezt szabadon megtehetik.

A bíróság mindezzel tekintettel megállapította, hogy egy harmadik országbeli állampolgár által a céltagállam harmadik ország területén található képviselőtől a vízumkódex alapján humanitárius okokból azzal a szándékkal benyújtott korlátozott területi érvényességű vízum iránti kérelem, hogy az e tagállamba való érkezést követően ott nemzetközi védelem iránti kérelmet terjesszen elő, majd ennek következtében az említett tagállamban 180 napos időtartamon belül 90 napot meghaladóan tartózkodjon, nem az említett kódex alkalmazási körébe, hanem – az uniós jog jelen állapotában – egyedül a nemzeti jog hatálya alá tartozik.

A szír család esete a menedékjoggal kapcsolatos eddigi legnagyobb horderejű eset volt a bíróság ítélezési gyakorlatában. Az ügyben gyakorlatilag arról kellett döntenünk az uniós bíróságnak, hogy a tagállamok kötelesek-e kiállítani egy vízumot a menedékkérők származási vagy tartózkodási szerinti országban abból a célból, hogy az Európába a zöldhatárokon keresztül való beutazás veszélyeit elkerülve jogszerűen és rendezett körülmények között juthassanak el az általuk kiválasztott céltagállamba annak érdekében, hogy ott menedékjog iránti kérelmet terjesszenek elő. A bíróság a döntésében egyértelművé tette, hogy az uniós jog alapján nem állítható ki vízum menedékjog iránti kérelmek benyújtásának lehetővé tétele céljából, viszont nyitva hagyta a tagállamok számára a lehetőséget, hogy – az uniós jog tiszteletben tartásával – a menedékkérőknek a nemzeti jogaik alapján humanitárius vízumot állítsanak ki annak érdekében, hogy e kérelmezők menedékjog iránti kérelmük benyújtása céljából beutazhassanak a területükre.²⁶⁸

Tehát az ítélet szerint a tagállamok az uniós jog értelmében nem kötelesek humanitárius vízumot adni azoknak a személyeknek, akik menedékjog iránti kérelem benyújtása céljából kívánnak belépni a területükre, hanem a nemzeti jog alapján továbbra is szabadon dönthetnek így.

A 2014-ben kiadott tanulmány is rámutatott a keretrendszer hibáira²⁶⁹, azonban a migrációs válság kikerülhetetlenné tette és az Európai Bizottság 2018 márciusában javaslatot tett a jogszabályi felülvizsgálatra, tekintettel a megváltozott migrációs helyzetre.

---

²⁶⁸ Lehoczki Balázs: Az emberiességi szempontok figyelembevétele a menedékjog iránti kérelmek benyújtásával összefüggésben, In: Acta Humana, 2017/2. 95–100
http://real.mtak.hu/122200/1/AH_2017_2_Lehoczki_Balazs.pdf

²⁶⁹ http://www.epgencms.europarl.europa.eu/cmsdata/upload/eb469bdf-0e31-40bb-8c75-8db410ab13fc/Session_2_-_Study_Humanitarian_visas.pdf

Az egyik eleme ennek a Közösségi Vízumkódex létrehozásáról szóló 810/2009 rendelet módosítása a 2019/1155 rendelettel. A módosítás alapvetően nem módosítja a vízumkódexet, azonban kiegészíti azt a vízumpolitika korszerűsítése, valamint az Európai Unió külső határainak megerősítése érdekében.

A módosítás részeként rugalmasításra kerültek az eljárások, meghosszabbításra kerültek a vízumok érvényességi ideje, további erőforrások kerültek biztosításra a biztonság erősítése érdekében, továbbá a visszafogadásra vonatkozó együttműködés javítása.

HUMANITÁRIUS VÍZUM

Az Európai Unió becslései szerint a nemzetközi védelemben részesülők 90%-a illegális úton érkezett az Unióba.

Az Európa Parlament felkérte az Európai Bizottságot, hogy 2019.03.31-ig álljon elő jogalkotási javaslattal. A humanitárius vízum megoldást kíván nyújtani a jelenlegi rendszer azon hiányosságára, hogy menedékjogot az kérhet, aki az Európai Unió területén tartózkodik. Azonban, így azok, akik legjobban rászorulnak, nem tudják benyújtani kérelmüket. Ezt kiküszöbölendő, szeretnék bevezetni a humanitárius vízum intézményét.

A humanitárius vízum bevezetése nem az Európai Unióban történne meg először. Brazíliában például 2013 szeptemberében került bevezetésre, kifejezetten a szír háború által érintett személyek megsegítése érdekében.

A jelentés tervezet szerint, azon személyek, akik nemzetközi védelemért folyamodnak, lehetőségük nyílik benyújtani vízumkérelmüket bármelyik uniós nagykövetségen vagy konzulátuson.

A humanitárius vízum bevezetésének legfőbb indoka, hogy jelenleg „az uniós jogban fellelhető joghézag, amely a kiszolgáltatott menekültekre vonatkozó áttelepítési eljárásokon kívül nem ír elő eljárásokat sem a vízumpolitikai vívmányban, sem a határokra, illetve a menekültügyre vonatkozó vívmányokban a védelmet kérő személyek a tagállamok területére történő beutazására vonatkozóan, és ezért a később menekültként elismert személyek és a kiegészítő védelem kedvezményezettjeinek a becslések szerint 90%-a szabálytalanul jut el a tagállamok területére, gyakran életveszélyes útvonalakon keresztül.”²⁷⁰

Az intézmény életre hívásának háttérében az is áll, hogy a tagállamok humanitárius befogadására és eljárásaikra egyre inkább a széttagoaltság jellemző.

A vízum bevezetésének indokaként azt is szükséges megemlíteni, hogy mennyi költség merül fel egy menekült esetében, aki sok esetben kénytelen csempészeket megfizetni, sok esetben

---

²⁷⁰ https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/LIBE-PR-630712_HU.pdf (2021.03.04.)

emberkereskedelem és kizsákmányolással, üldözéssel, halálozással vagy rossz bánásmóddal néznek szembe. A származási ország elhagyása során nem csak a menekülésre kényszerült fizet, hanem az Uniónak is felmerül költsége, mint például a kutatás és az esetleges mentés költsége a határellenőrzést, továbbá biztosítani szükséges a harmadik országokkal való együttműködést, a menekültügyi eljárásokat, és a lehetséges hazatérést a nemzetközi védelem iránti kérelem elutasítása esetén, valamint a szervezett bűnözés, az emberkereskedelem és a csempészet elleni küzdelmet stb.

Így a vízum bevezetése lehetőséget biztosítana a fent említett költségek csökkentésére.

A költségek visszaszorítása mellett a vízum bevezetésének célja, hogy rendelkezéseket állapítson meg a nemzetközi védelmet kérő személyekre vonatkozó európai humanitárius célú vízum tagállamok által történő kiadására irányuló eljárásokra és feltételekre vonatkozóan, lehetővé téve ezeknek a személyeknek a vízumot kiadó tagállam területére történő belépést, kizárólag az adott tagállamban történő nemzetközi védelem iránti kérelem benyújtása céljából. A jelentéstervezet értelmében a vízumkérelmek elektronikus úton vagy írásban is benyújthatóak a tagállamok bármely konzulátusánál vagy nagykövetségénél. A vízum jellegében korlátozott területi érvényességű vízumnak kell tekinteni.

Szükséges lesz újragondolni a vízum- és a menekültügyi eljárások összekapcsolását és ennek megfelelően szervezni az adminisztratív munkafolyamatot. Ezért az előadó kétéves átmeneti időszakot javasol, mielőtt az új szabályok hatályba lépnének. Ezt követően a szabályokat egyes kiválasztott harmadik országokban, mint kísérleti régiókban, ellenőrzött környezetben kellene megvizsgálni. Ez lehetővé tenné a tapasztalatszerzést és azok elemzését a további alkalmazás előtt. A kísérleti régiókban a tagállamoknak specifikus támogatási struktúrákat kell biztosítani. Jelentős uniós finanszírozásban kell részesülniük létesítményeik további átalakításaihoz, a személyzet képzéséhez, illetve a munkafolyamatok és az informatikai infrastruktúra átszervezéséhez. Az ügynökségeknek, többek között az EASO-nak, a Frontex-nek, az Europol-nak és az FRA-nak, szakértői tanácsadást kell biztosítaniuk. A kísérleti régiókban történő végrehajtást szorosan nyomon kell követni annak érdekében, hogy következtetéseket lehessen levonni. A nyomon követés eredményeit két évet követően be kell vonni az értékelésbe. Ezeket az eredményeket gondosan értékelni kell és szükség esetén az új aktus módosítása is lehetséges. A szükséges módosításokat követően az új aktus alkalmazását ki kell terjeszteni.

A humanitárius vízum megteremténé a védett beléptetési eljárás alapját, tehát a külföldön kérhető és a fogadó államban biztosítandó menedékjog közötti kapcsolatot.²⁷¹

A humanitárius vízum bevezetésére azért van szükség, mert bár a jelenleg hatályos Vízumkódex lehetőséget biztosít a tagállamoknak humanitárius okokból vízum kibocsájtására, a gyakorlat azt mutatja, hogy a tagállamok nem alkalmazzák elterjed körben.

A humanitárius vízum bevezetése mellett szól a fent említetteken túl az egyik legfontosabb ok az emberi élet védelme. A humanitárius vízum bevezetésének előnyei mellett meg kell említeni, hogy az intézmény bevezetése nem nyújthat teljeskörű megoldást a nemzetközi védelmet kereső személyek által jelentett jelenlegi kihívásokra, azonban biztosítani szükséges olyan biztonságos és legális módokat arra, hogy az üldöztetés elől menekülők az Unió területére belépjenek, és ennek legkézenfekvőbb megoldása a humanitárius vízum.

---

²⁷¹ Dr. Szép Árpád: A menedékkérők hozzáférése az államterülethez, Elérhető-e az egyensúly a menedékjog és az illegális migrációval szembeni küzdelem között? Budapest, 2017.

X. KÖVETKEZTETÉSEK

10.1 A KUTATÁS CÉLKITŰZÉSEINEK MEGVALÓSULÁSA, EREDMÉNYEK

A dolgozatomban felvetett problémák alapján a következő megoldásokra jutottam és az alábbi tudományos eredményeket fogalmaztam meg.

1. Összefoglaltam a migráció okozta kihívásokat és kockázatokat, annak érdekében, hogy megfelelően tudjuk mérlegre tenni a migráció társadalmi integrációjával járó terhet, valamint a migrációtól várható haszot. Kutatásom során összegyűjtöttem a témához kapcsolódó főbb jogi egyetemes szabályozásokat.
2. A dolgozatban megállapítottam, hogy és bebizonyítottam, hogy a statisztikai adatok kizárólagos vizsgálata alapján hatékony jogintézménynek tekinthetjük a határozatot. Azonban az EJEE-nek az Emberi Jogok Európai Bíróságának ítélkezési gyakorlata értelmében az Európai Unió joganyagába nem illeszkedik.
3. A migrációs nyomás kezelése érdekében 2013-ban bevezetett menekültügyi őrizet jogintézmény bevezetésekor részletesen meghatározásra került a bevezetés indoka, azonban az elérendő cél nem. A rendelkezésre bocsájtott statisztikai adatok elemzése során arra a megállapításra jutottam, hogy a menekültügyi őrizet intézménye nem hozott érdemi változást továbbá mind az Európai Unió Bírósága, mind az Emberi Jogok Európai Bíróság ítélkezési gyakorlata értelmében a menekültügyi őrizet létjogosultsága a jövőre nézve nem alátámasztható.
4. Az ítélkezési gyakorlat, valamint a témában született jelentések alapján mind a határozat mind a menekültügyi őrizet jogintézménye felvet emberi jogi problémákat. A legszembetűnőbb problémát az általános és a személy egyéni körülményeit nem vizsgáló eljárás okozza.
5. A kutatásom során többször felmerült bennem a kérdés, hogy létezik-e olyan megoldás, ami jobban illeszkedik az Európai Unió joga anyagába,

kompatibilisebb az emberi jogokkal? Álláspontom szerint a korábban példa nélküli 2015-s migrációs válság kezelése során egyetlen európai Unió tagállam sem rendelkezett a know how-val, melyet a tagállamok alkalmazhattak volna, azonban az kijelenthető, hogy az őrizet esetében a fogvatartás alternatíváit szükséges előnyben részesíteni, továbbá a humanitárius vízum gyakorlati alkalmazását bevezetni.

6. Az Ukrajna területén jelenleg is zajló háború rövid és hosszútávú migrációra gyakorolt hatásának vizsgálata is indokoltta vált, annak érdekében, hogy ne találjuk szembe magunkat akkora kihívással, mint 2015-ben.
7. A 2015-s és a 2022-es migrációs hullám között érdemi különbségek lelhetők fel. Dolgozatomban bemutattam az érdemi különbségeket, valamint az ezen különbségek mögött meghúzódó okokat. Különbség mutatkozik a fogadtatásukban, ami kiterjed, mind a kormány kommunikációjára, mind a menekültügyi eljárásra. Az alkalmazott kommunikációra visszavezetve a magyar állampolgárok hozzáállása is szögesen ellentétes a korábbihoz képest.

A dolgozat során vázolt szabályozásbéli problémák mihamarabbi orvoslása szükséges tekintettel arra, hogy a világ jelenlegi állása alapján, gondoljunk az Ukrajnában zajló események elől menekülőkre, vagy az ukrán események miatt kialakuló globális élelmiszerválságot súlytó területen élőkre (az ENSZ által közzétett adatok értelmében, 2021-ben a Földön 830 millió ember éhezett, – ez a bolygó lakosságának mintegy tizede – ami egy év alatt 46 millióval növekedett, a mélyszegénység esetében egy évtizedes visszaesés mutatkozik, továbbá a táplálkozás minőségét jelző minden egyes mutató rossz irányba halad), egyre nagyobbak a társadalmi különbségek ami továbbá növeli a migrációs hajlandóságot, így növelve az Európa felé tartó migrációs hullámot.

Az éghajlatváltozás és a drasztikus mértékben romló környezet állapota, az egyre gyakoribb természeti katasztrófák mindenkit érintenek, azonban az éghajlatváltozás nem egyenlően érint mindenkit. A valóságban épp azok szenvednek a következményeitől, akik a legkevésbé felelősek érte.

1970 óta több, mint két millió ember veszítette életét környezeti katasztrófa folytán, ezen halálesetek 91%-a fejlődő országban történt.

A fent említett migrációt motiváló tényezők nemhogy csökkentek volna az elmúlt években, hanem meredek emelkedést mutatnak, éppen ezért szükséges felkészülni egy újabb migrációs hullámra.

A 2015-s hullámhoz képest viszont most már nem mondhatjuk azt, hogy példa nélküli lesz.

ÁBRAJEGYZÉK

1. ábra: Külföldi tőkebefektetések 1980 és 2018 között (Forrás: Kajdi László, Phd. értekezés, 30.o)
2. ábra: Migránsok integrációjának kulcsadatai (Forrás: Eurostat által közzétett jelentés, szerző által fordítva:
<https://ec.europa.eu/eurostat/documents/3217494/12278353/KS-06-20-184-EN-N.pdf/337ecde0-665e-7162-ee96-be56b6e1186e?t=1611320765858>)
3. ábra: NO₂-kibocsátás Kínában a lezárások előtt és után (Forrás: Friedreich Lilla, Magyar Gyöngyi, Tóth András József: A COVID-19 járvány hatása környezetünk állapotára: esettanulmányok a levegő- és vízminőség, illetve az állatvilág területein. In: Körforgásos Gazdaság és Környezetvédelem, 2021. 5. évfolyam, 4. szám.)
4. ábra: Számított lebegőrészecske-koncentráció az indiai Vembanad-tó vízében (Forrás: Friedreich Lilla, Magyar Gyöngyi, Tóth András József: A COVID-19 járvány hatása környezetünk állapotára: esettanulmányok a levegő- és vízminőség, illetve az állatvilág területein. In: Körforgásos Gazdaság és Környezetvédelem, 2021. 5. évfolyam, 4. szám.)
5. ábra: Klímaváltozás oksági kerete (Forrás: Vág András: a környezeti migráció okai. In: Tér és Társadalom XXIV. évfolyam 2010. 3. 68. oldal)
6. ábra: Migrációs cselekmények főbb állampolgársági kategóriái (Forrás: <http://www.police.hu/hu/a-rendorsegrol/statisztikak/hatarrendeszet>)
7. ábra: Irregularis érkezők éves bontásban 2015 és 2022 között (Forrás: <https://www.consilium.europa.eu/hu/infographics/migration-flows/>)
8. ábra: Regisztrált menedékkérők számának alakulása 2014 és 2017 között (Forrás: Bevándorlási és Menekültügyi Hivatal által közzétett adatokból készített összesítő tábla alapján)
9. ábra: Menedékjogi kérelmek számának alakulása (Forrás: Eurostat:
https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Asylum_statistics)
10. ábra: Határrendészeti szakterület intézkedéseinek számának alakulása 2014. február és 2017. május között (Forrás: A Rendőrség által közzétett adatok alapján a szerző saját számítása.
11. ábra: Menedékkérők számának alakulása Magyarországon (Forrás: https://www.ksh.hu/stadat_files/nep/hu/nep0026.html)

12. ábra: Külföldi állampolgárok által elkövetett bűncselekmények száma (Forrás: a Belügyminisztérium, Jogszabály-előkészítő és Koordinációs Főosztály által a szerző kérelmére megküldött adatok)
13. ábra: Külföldi állampolgárok által elkövetett bűncselekmények száma (Forrás: a Legfőbb Ügyészség által 2022.02.28. napján megküldve a szerző kérelmére)
14. ábra: Menekültügyi őrizet és a menedékkérők számának alakulása (Forrás: http://www.bmbah.hu/index.php?option=com_k2&view=item&layout=item&id=177&Itemid=1232&lang=hu)
15. ábra: Menedékkérők számának alakulása (Forrás: http://www.bmbah.hu/index.php?option=com_k2&view=item&layout=item&id=177&Itemid=1232&lang=hu)
16. ábra: Menekültügyi őrizet és a menedékkérők számának aránya (Forrás: http://www.bmbah.hu/index.php?option=com_k2&view=item&layout=item&id=177&Itemid=1232&lang=hu)

TÁBLÁZATJEGYZÉK

1. táblázat: Push and Pull tényezők (Forrás: G. Fekete Éva- Siposné Nándori Eszter: A társadalom szerkezete)
2. táblázat: Migráció előnye és hátránya a munkaerőpiacon (Forrás: Dajnoki Krisztina, Kőmíves Péter Miklós: Migránsok alkalmazásának megítélése munkavállalók körében, In: International Journal of Engineering and Management Sciences, 2(4), 102–114. 104. oldal)
3. táblázat: Terrorista cselekmények számának alakulása 2010 és 2020 között (Forrás: Európai Tanács: <https://www.consilium.europa.eu/en/eu-response-to-terrorism/>)
4. táblázat: ábra: Emberi jogi tárgyú nemzetközi források (Forrás: Erdős Csaba: Az alapjogok forrásai és a védelmüket biztosító intézményrendszer áttekintése, In: Alapjogok, szerk. Bódi-Schweitzer, 2021. Ludovika kiadó, Bp.)
5. táblázat: A Magyarországra érkező ukrán menekültek támogatásokra vonatkozó, jelenleg hatályos jogszabályi rendelkezések (Forrás: <https://helsinki.hu/wp-content/uploads/2022/04/Tajekoztato-az-Ukrajnabol-menekulok-jogi-helyzeterol-ugyvedeknek.pdf>)
6. táblázat: Benyújtott menedékkérelmek számának alakulása 2022.01.01-2022.08.31. között (Forrás: Az Országos Idegenrendészeti Főigazgatóság által 2022.09.21. napján a szerző kérelmére megküldött adatok alapján a szerző saját szerkesztése)
7. táblázat: Menekültkénti elismerések száma 2022.01.01-2022.08.31. között (Forrás: Az Országos Idegenrendészeti Főigazgatóság által 2022.09.21. napján a szerző kérelmére megküldött adatok alapján a szerző saját szerkesztése)
8. táblázat: Oltalmazottkénti elismerések számának alakulása 2022.01.01-2022.08.31. között (Forrás: Az Országos Idegenrendészeti Főigazgatóság által 2022.09.21. napján a szerző kérelmére megküldött adatok alapján a szerző saját szerkesztése)
9. táblázat: Befogadottkénti elismerések számának alakulása 2022.01.01-2022.08.31. között (Forrás: Az Országos Idegenrendészeti Főigazgatóság által 2022.09.21. napján a szerző kérelmére megküldött adatok alapján a szerző saját szerkesztése)

SZAKIRODALOM:

A

Azose, J. J. – Raftery, A. E. (2019): Estimation of emigration, return migration, and transit migration between all pairs of countries. *Proceedings of the National Academy of Sciences of the United States of America*, 2, 116–122.

B

Balogh Zsolt, Gárdos-Orosz Fruzsina: Az alapvető jogok korlátozása, In Halász Iván (szerk.): *Alkotmányjog. Dialógus Campus Kiadó, Budapest, 2018.*

Balázs László: Az idegenrendészeti hatóság tevékenysége rendkívüli migrációs helyzetben, In: *Belügyi Szemle 2017/2.*

Bartók RÓBERT: az illegális migráció és a terrorizmus kapcsolata az EUROPOL és a Frontex jelentéseire tekintettel, In: *a terrorizmus elleni küzdelem aktuális kérdései a XXI. században 2019.*

Bende Zsófia – Muhoray Árpád: A környezeti migráció, mint komplex kihívás, In: *Hadtudomány 2014/3–4.*

Bérces Viktor: A határárral kapcsolatos bűncselekményekre vonatkozó eljárási szabályokról- de lege ferenda, In.: *Eljárásjogi Szemle, 2017. évfolyam, 2017/2. 45-52. oldal*

Bódi Stefánia: Jogszabályváltozások a tömeges bevándorlás okozta válsághelyzetben, különös tekintettel a Magyar Honvédség és a rendőrség többletfeladataira, *Jogelméleti Szemle: 4 pp. 88-102., 15 p. (2015)*

Bódi, Stefánia-Szuhai, Ilona: A civilizációk összezsugorítása? A tömeges bevándorlás által életre hívott migrációs válsághelyzet elemzése és a különleges jogrend, *Hadtudomány: A Magyar Hadtudományi Társaság Folyóirata 26. 1-2 pp. 41-51. , 11 p. (2016)*

BOKORNÉ SZEGŐ HANNA: Az emberi jogoktól való időleges eltérés, illetve az emberi jogok állandó jellegű törvényes korlátozása. *Acta Humana, 1995. N° 18- 19., 24-39. p*

Borjas, George Jesus.: The wage impact of the marielitos: A reappraisal. In: *ILR Review, 2017. 70.5*

Bruhács János: *Nemzetközi Jog II. Különös rész, Dialóg-Campus, 1999.*

C, CS

Collier, Paul: Exodus: How migration is changing our world. Oxford University Press, 2013.

Csatlós Fruzsina: A menekültek helyzetének kezelése válság övezetekben civil és katonai eszközökkel PHD disszertáció 41. oldal

Csege, Gyula. „A bevándorlással összefüggő törvénysértések és ellenőrzések.” Belügyi Szemle 65.3 (2017): 108-126.

Csege Gyula: A magyar menekültügyi őrizet és a Beyond Detention ENSZ stratégia, Miskolc Miskolci Egyetem Állam- és Jogtudományi Kar ; 2015

Cseporán Zsolt – Daka Marija – Kovács Mihály – Lukonits Ádám – Pál Emese – Rinfel János – Szabó Anett: a menekültügy aktuális kérdései, jogalkalmazási problémák és javaslatok- a dublini rendelet és a menekültügyi őrizet tükrében

Cseresnyés Ferenc: Migrációs potenciálok és trendek Európában, Regio – Kisebbség, politika, társadalom, 1996. 7. évf. 4.sz.

Csobolyó Eszter: A határőrizeti célú ideiglenes határzár, mint kritikus infrastruktúra, In: Hadügyi Szemle 2017. V. évfolyam 3. szám

D, E, F, G

Dajnoki Krisztina, Kőmíves Péter Miklós: Migránsok alkalmazásának megítélése munkavállalók körében, In: International Journal of Engineering and Management Sciences, 2(4), 102–114. 104. oldal

Erdős Csaba: Az alapjogok forrásai és a védelmüket biztosító intézményrendszer áttekintése, In: Alapjog

Friedreich Lilla, Magyar Gyöngyi, Tóth András József: A COVID-19 járvány hatása környezetünk állapotára: esettanulmányok a levegő- és vízminőség, illetve az állatvilág területein. In: Körforgásos Gazdaság és Környezetvédelem, 2021. 5. évfolyam. 4. szám.

Gárdos-Orosz Fruzsina: Az alapjogok korlátozása, In: Internetes Jogtudományi Enciklopédia. HVG-ORAC Lap- és Könyvkiadó Kft., Budapest, pp. 1-15.

Gellérné Lukács Éva* Az Ukrajnából menekülők egészségügyi ellátása Magyarországon – Pillanatkép 2022 márciusában, In: JÓ KORMÁNYZÁS ÉS BÜNTETŐJOG Ünnepi tanulmányok Kis Norbert egyetemi tanár 50. születésnapjára, szerk: Koltay András és Gellér Balázs, Budapest, 2022., 198. o

- Gesztei László: Az alapjogok nemzetbiztonsági szempontból történő korlátozása és az alapjogok korlátozásának alkotmánybíróági értelmezési gyakorlata II., In: Nemzetbiztonsági Szemle 7. évfolyam (2019) 3. szám 28–39.
- G.Fekete Éva-Siposné Nándori Eszter: A társadalom térszerkezete (Társadalom a térben), Miskolc 2013., 36. oldal
- Gulyás Éva: Etnikai konfliktusok és válsághelyzetek a nemzetállamban. Állam, Xenofóbia, Genocídium doktori disszertációja
- Gyenyey Laura: Legális bevándorlás az Európai Unióba, különös tekintettel a családi élet tiszteletben tartásának jogára. Budapest: Pázmány Press, 2014

H, I

- Hajdú, Zoltán. „A déli magyar államhatárok funkcionális kihívásai, 2014-2015.” Társadalomföldrajzi kihívások és adekvát válaszlehetőségek a XXI. század Kelet-Közép-Európájában: Nemzetközi Földrajzi Konferencia. Beregszász, Ukrajna, 2016.03. 31-2016.04. 01. II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola, 2016.
- Haraszi Margit Katalin: A menekültekkel és a migránsokkal összefüggő igazgatás In. szerk.: Verebélyi Imre: Rendszerváltozás és modernizáció a belügyi közigazgatásban (1989–1994), Budapest, Dialóg Campus, 2020. 87- 109. oldal
- Hautzinger Zoltán”A nemzetbiztonsági érdek megjelenése a migrációban és az idegenjogban.” (2018): 265-280.
- Hautzinger Zoltán Szemelvények a migráció szabályozásáról, Pécs 2013
- Hautzinger Zoltán, Hegedüs Judit, Klenner Zoltán: A migráció elmélete, Nemzeti Közszolgálati Egyetem 2014
- Illés Sándor, Kincses Áron: Migráció és cirkuláció, In: Statisztikai Szemle, 87. évf. 2009/7-8. 730.
- Izabella Majcher; Flynn Michael; Grange Mariette: Immigration detention in the European Union : in the shadow of the „crisis”, Cham, Switzerland Springer ; 2020
- ## **K**
- Karoliny Eszter – Mohay Ágoston: A nemzetközi migráció jogi keretei, Pécs, Publikon, 2009.
- Kajdi László: Hazautalt pénzek — nemzetközi áttekintés és a főbb mérési nehézségek, In: Statisztikai Szemle 93. évfolyam 4. szám 354. oldal

- Kajdi László: Migráció a hazautalások tükrében – fókuszban az elmúlt évtized magyarországi folyamatai című PhD értekezése
- Kákócz Krisztián: A külföldivel szemben elrendelhető őrizet típusai, Pécsi Határőr. Tudományos közlemények. 21. [köt.] A bűnüldözés és a bűnmegelőzés rendészettudományi tényezői (2019.) p.277-286
- KISS BARNABÁS Az alapjogok korlátozása és a közérdek, In: Acta Universitatis Szegediensis : acta juridica et politica, (69) 1-48. pp.403. oldal
- Kiss Árpád: A menekültügyi őrizet elrendelésének anyagi jogi feltételei az uniós jog tükrében, 2015 Debreceni Jogi Műhely 12. évf. 1-2. sz. (2015.) p.[10 p.]
- Klenner Zoltán, Szép Árpád, Vajkai Edina: Menekültügyi ismeretek, Dialóg Campus Kiadó, Budapest 2019.
- Klenner Zoltán: A menekültügyi őrizet és bevetésének szükségessége, 2013 Pécsi Határőr. Tudományos közlemények. 14. [köt.] Tanulmányok „A változó rendszet aktuális kihívásai” című tudományos konferenciáról (2013.) p.295-299
- Koós, Gábor. „Az Európai Unió Bíróságának ítélkezési gyakorlata a közös európai menekültügyi rendszer vonatkozásában.” BELÜGYI SZEMLE: A Belügyminisztérium Szakmai Tudományos Folyóirata (2010-) 64.10 (2016): 65-101.
- Kui László: A határőrizeti célú ideiglenes biztonsági határzár továbbfejlődése, avagy a második kerítés mindent megold? In: Hadmérnök XII. évfolyam 4. szám 67-75. oldal
- Kui László: A tömeges méretű illegális migráció rendészeti kezelésének helyzete Magyarországon, Nordex Nonprofit Kft. – Dialóg Campus Kiadó, 2016, 47. o.

L, N, M

- Lehoczki Balázs: Az emberiességi szempontok figyelembevétele a menedékjog iránti kérelmek benyújtásával összefüggésben, In: Acta Humana, 2017/2. 95–100
http://real.mtak.hu/122200/1/AH_2017_2_Lehoczki_Balazs.pdf
- Nagy Boldizsár: A magyar menekültügy hét főbűne, Élet és Irodalom, 2017. december 20.
- Nagy Boldizsár. „Magyarország bírái előtt. Menekültügyek az Emberi Jogok Európai Bíróságán, az Európai Unió Bíróságán és más fórumokon.” ÁLLAM-ÉS JOGTUDOMÁNY 60.4 (2020): 120-134.
- Mohácsi, Máté. „Alapjogi jogesetek–a strasbourgi Emberi Jogok Európai Bírósága.” ACTA HUMANA: HUNGARIAN CENTRE FOR HUMAN RIGHTS PUBLICATIONS 3.6. (2015): 99-117.

P

- Pacsek József: A menekültügyi és az idegenrendészeti őrizet, valamint a kitoloncolás végrehajtása az ügyészi törvényességi felügyeleti tapasztalatok tükrében, Budapest Magyar Rendészettudományi Társaság Migrációs Tagozat ; 2015
- PECHNYÓ PÉTER – PETRUSKA FERENC: A migráció megváltozott szabályozása pandémia következtében, In: Védelmi-Bizottsági szabályozási és Kormányzástani Műhelytanulmányok 2021/7.
- Piore, M. J.: Birds of Passage: Migrant Labour in Industrial Societies. New York, Cambridge University Press, 1979
- Póczik Szilveszter: Nemzetközi migráció, biztonságpolitika, biztonság, In: Migráció a 21. században Szerkesztette: Tarrósy István – Glied Viktor – Vörös Zoltán, Pécs 2016

R

- Révai Róbert, Görbe Attiláné Zán Krisztina: egészség és migráció az Európai Unióban és Magyarországon. IN: Hadmérnök IV. évfolyam 2. szám
- Ritecz György: „Ami a számok mögött van, avagy amiről nem beszélünk.” Székely Jánosné (szerk.): Határrendészeti Tanulmányok 1 (2014): 23-42.
- Ritecz György- Sallai János: a migráció trendjei okai és kezelésének lehetőségei 2.0 Hanns Seidel Alapítványt 2016

S, SZ

- Sánta Orsolya Európa és egy tál „forró krumpli”1 – a dublini rendszer, In: Hadtudomány 2018/2.
- Sebenyi Marianna, Hoffman Krisztina: Emberi jogok- Gyermeki jogok, Kecskemét, 2012.
- Sík Endre: A társadalmi előnyök rekonzervációja a menekülés során, In: Szociológiai Szemle 1992/1. 63.
- Sík Endre: Erdélyi menekültek Magyarországon. In: Andorka Rudolf, Kolosi Tamás, Vukovich György (szerk.): Társadalmi riport. Budapest: TÁRKI, 1990. 516–533. oldal
- Sík Endre-Tóth Judit: Migráció és Politika- A Nemzetközi Migráció Kutató Központ Évkönyve, Budapest, MTA Politikai Tudományok Intézete, 1997., 169-175 oldal

- Stepper Péter. „A kényszermigráció, mint biztonsági fenyegetés a visegrádi országokban.” *Nemzet és Biztonság–Biztonságpolitikai Szemle* 11.1 (2018): 115-141.
- Sulin Sardoschau, Arthur Silve, Hillel Rapoport, 2020. "Migration and Cultural Change," CESifo Working Paper Series 8547
- Szalayné Sándor Erzsébet: Bevándorlási politika az Európai Unióban és Magyarországon, Forrás: http://www.publikon.hu/application/essay/500_1.pdf
- Szép Árpád: A nemzetbiztonsági szempont erősödése a menedékjogi törvényben, Budapest Magyar Rendészettudományi Társaság Migrációs Tagozat ; 2015
- Szép Árpád: A menedékkérők hozzáférése az államterülethez, Elérhető-e az egyensúly a menedékjog és az illegális migrációval szembeni küzdelem között? Budapest, 2017.
- Szép Árpád: „A 2015-ös migrációs válságra adott menedékjogi válaszok. Jogszabálymódosítással a tömeges beáramlás ellen?.” Szerk.: Tóth Péter: Magyarország és a 2015-ös európai migrációs válság: 49.

T

- Tóth Péter: Az európai migrációs válság értelmezési kereteiről. In: *Nemzet és Biztonság* 2016. 6. szám 86-115.
- Téglási András: Az emberi jogok védelmének nemzetközi rendszere. – In: Bende Zsófia, Halász Iván (szerk.): *Összehasonlító alkotmányjog. Fejezetek az alkotmány, az állam, az államszervezet és az alapvető jogok témaköréből.* Nemzeti Közszerzői Egyetem Közigazgatás-tudományi Kar, Budapest, 2014.
- Tomka Béla (2009): *Európa társadalomtörténete a XX. században.* Osiris Kiadó. Budapest.
- Tóth Judit; Nagy Boldizsár; Kovács András György: „A Kúrián nincsenek menekültügyek”: a menekültügyi joggyakorlatot elemző csoport jelentésének margójára, *Acta Humana. Emberi jogi közlemények. Új folyam 2. évf. 3. sz. (2014.)* p.39-56
- Tóth Judit. „A menedékjogi eljárás buktatói.” *ÁLLAM-ÉS JOGTUDOMÁNY* 60.4 (2020): 105-119.
- Tóth Judit: A nemzetközi migráció jogi alapjai, In: Lukács Éva-Király Miklós (szerk.): *Migráció és az Európai Unió. Szociális és Családügyi Minisztérium, Budapest 2001.* 83.
- Tóth Judit: Migrációs fogalomtár. 2015. Forrás: <https://bit.ly/35k7Ono>

Tóthné Dr. Demus Mária (2005): Új kihívások a hazánkat érintő illegális migráció kezelésében. *Ügyészek Lapja* 3/2005. p. 53.

Tóth Pál Péter: népesség mozgások Magyarországon a XXI. században. In: LUKÁCS Éva-Király Miklós (szerk.) *Migráció és Európai Unió*, Budapest, Szociális és Családügyi Minisztérium 2001.

V

Vajda Péter: A migráció környezetvédelmi és klímaváltozással kapcsolatos aspektusai, in Sabjanics István szerk.: *Modern kori népvándorlás, a migráció komplex megközelítése*, Budapest, Dialóg Campus Kiadó. 37-56.

Vág András: *Az Európa számára releváns környezeti migráció forгатókönyvei című disszertáció*. 2011.

Vág András: A környezeti migráció okai. *Tér és Társadalom*, 24. évf. 2010/3.

Varga Brigitta. „A társadalmi integráció főbb kérdései és kockázati tényezői a kísérő nélküli afgán kiskorúak speciális célcsoportjánál.” *HONVÉDSÉGI SZEMLE: A MAGYAR HONVÉDSÉG KÖZPONTI FOLYÓIRATA* (2008-) 145.4. (2017): 99-109.

INTERNETES OLDALAK:

ENSZ Menekültügyi Főbiztossága (UNHCR): <https://www.unhcr.org/>

Eurostat: <https://ec.europa.eu/eurostat>

Frontex: <https://frontex.europa.eu/>

EU Bevándorlási Portálja: https://ec.europa.eu/immigration/index_en

Nemzetközi Migrációs Szervezet: <https://www.iom.int/>

Európa Tanács: <https://www.coe.int/en/web/portal/home>

Európai Bizottság: https://ec.europa.eu/info/index_hu

EUROPOL: <https://www.europol.europa.eu/>

Európai Tanács: <https://www.consilium.europa.eu/hu/>

Európai Parlament: <https://www.europarl.europa.eu/portal/hu>

Egyesült

Nemzetek

Információ

Szolgálat:

https://unis.unvienna.org/unis/hu/about/about_unis.html

A Nemzeti Adatvédelmi és Információszabadság honalapja: <https://naih.hu/eurodac>

Magyar Helsinki Bizottság: www.helsinki.hu

Magyarország kormánya: <https://kormany.hu/>

Európai Unió Menekültügyi Ügynöksége: <https://euaa.europa.eu/>

Központi Statisztikai Hivatal: <https://www.ksh.hu/>

Rendőrség: <https://www.police.hu/hu>

Migrációkutató Intézet: <https://www.migraciokutato.hu/>

Országos Idegenrendészeti Főigazgatóság: <http://www.bmbah.hu/index.php?lang=hu>

Kúria: https://kuria-birosag.hu/hu/node?theme=kuria_smg

Alapvető Jogok Biztosának Hivatala: <https://www.ajbh.hu/>

Scoop Independent News: <https://www.scoop.co.nz/?from=top-banner-purotu-1>

PUBLIKÁCIÓS JEGYZÉK

1. A menekültek okozta veszélyek és kihívások, avagy a terrorista biztos, hogy menekült? Jogelméleti Szemle 2017/3. szám 86-91.
2. Külföldi állampolgárok ingatlan szerzése Magyarországon. Valóság: Társadalomtudományi Közlöny 2018. 61. évfolyam 11. szám 82-91.
3. A bevándorláshoz való viszonyulás a mai Magyarországon. Szerk.: Gulyás Éva: Migráció és a bevándorlókhoz való viszony Németországban és Magyarországon, Széchenyi István Egyetem, Győr 2018. 112-120.
4. The border barrier- a Hungarian solution. Central European Papers. 2019. 7. szám. 59-75.
5. The Challenges of Climate Change for Migration. Hadtudomány: A Magyar Hadtudományi Társaság Folyóirata XXXI. évfolyam Elektronikus szám 2021.
6. Humanitárius vízum. Valóság: Társadalomtudományi Közlöny 2021. 64. évfolyam 10. szám 71-79.
7. A menekültügyi őrizet a bevezetését követő időszak tapasztalatai tükrében. Megjelenés alatt